Fantastic Club

MIRON SCOROBETE

CRÎNCENA LUPTĂ DINTRE «ATE» ȘI «ABILE»

EDITURA ALBATROS

MIRON
SCOROBETE

CRÎNCENA LUPTĂ DINTRE „ATE" ȘI „ABILE"

Fantastic Club

MIRON SCOROBETE

CRÎNCENA LUPTĂ DINTRE „ATE" ȘI „ABILE"

EDITURA ALBATROS

Ilustrația copertei : OFELIA DUMITRESCU

„Da, da... numai natura dreptate are-n veci."

MIHAI EMINESCU

O ÎNTÎMPLARE

Bătrîna profesoară se uită pe rînd la fiecare student ca spre a le fixa chipurile în memorie. Era prima întîlnire cu ei și, de modă veche, investea momentul cu o notă de ceremonie. Se îmbrăcase frumos, dar și fără asta arăta exact ca toate profesoarele vîrstnice din filme. Fața avea acea expresie caracteristică ce se formează numai după ce a vegheat trecerea multor generații. Părul aproape alb, pieptănat corect ca al școlărițelor de pe timpuri, iradia parcă în jurul capului o lumină discretă și nobilă.

Nu la fel se prezentau studenții. În bluzele lor fanteziste, în pantalonii necălcați, în încălțămintele uriașe de „globtroteri," păreau pregătiți mai degrabă pentru o excursie la iarbă verde. Dar pe profesoară acest lucru nu o deranja cîtuși de puțin. Anii îndelungați de catedră făcuseră din ea un bun psiholog ; detesta o ținută vestimentară de o eleganță desăvîrșită decorînd un psihic abject și, dimpotrivă, se atașa sufletește de tinerii în ochii cărora citea inteligență și bunătate, admițîndu-le în acest caz orice simulacru de îmbrăcăminte.

Chiar și acum făcea la fel : fără ostentație, trecîndu-și cît mai firesc privirea peste fețele studenților, încerca să citească cine sînt cei ce o vor însoți pe parcursul unui semestru, cum se vor înțelege împreună.

— Dragii mei, spuse ea cu glasul tremurat de emoție, cu un surîs cumva mutilat, care-i înțepe-

nea buzele, în locul lecției introductive, vă voi spune astăzi o poveste.

Tinerii se uitară contrariați la ea și unul la altul. Pînă și cei doi, așezați în fundul sălii cu intenția vădită de a nu fi atenți și de a juca ceva pe sub bancă, își îndreptară privirea spre ea.

Își ținea seminariile de ani de zile, de cînd disciplina ei fusese cuprinsă în planul de învățămînt, în clădirea veche a Universității, într-unul din amfiteatrele mari, cu sute de locuri. Grupele de studenți fiind mici — cea de acum număra patrusprezece — ambianța crea o stare de stinghereală, fiecare simțea disproporția dintre un spațiu atît de vast și puținătatea persoanelor de la seminar. Aceasta era, probabil, și cauza pentru care nici unul din studenți nu-și manifestă dezamăgirea în nici un fel. Dacă sala ar fi fost plină, de bună seamă un murmur dezaprobator ar fi răzbit pînă departe în stradă.

— Trăia odată într-un cartier o fată căreia, nu se știe de ce, i se spunea Li.

— Cum ? întrebară mai mulți studenți.

— Li ! repetă profesoara și scrise cele două litere pe tablă. Vă mulțumesc că ați remarcat neobișnuitul acestui nume. Înseamnă că sînteți atenți.

Tracul trecuse și glasul ei răsuna acum calm, domol, sigur :

— Cartierul în care trăia Li mirosea cumplit a pește. Nu curgea prin apropiere nici un rîu, nimeni nu pescuia, nu ținea nimeni minte să se fi vîndut vreodată pește la prăvălie, și totuși, în tot cartierul persista duhoarea aceea a sărăciei, de umezeală stătută, de pămînt îmbibat de murdărie și intrat în putrefacție. Deși obișnuită cu el, lumea simțea mirosul, avea senzația că-l poartă peste tot în nări și, înainte de război, vara, cînd mergeau la cinematograf, femeile își îndoiau transpirația cu parfum. Un poet pe care,

cînd a mai crescut, Li l-a îndrăgit mult, a scris aceste versuri care evocă un univers asemănător :

Toarnă pe covoare parfume tari
Adu roze pe tine să le pun ;
Sunt cîţiva morţi în oraş, iubito,
Şi-ncet, cadavrele se descompun..

Li îşi ura cartierul. Era o ură neştiută, necontu-rată precis, de care ea nu-şi dădea seama. I se părea doar că totul e neaerisit şi mocnit. Tot vag, fără să vadă cum anume, mai credea că la sfîrşitul războiu-lui, cînd camuflajul va fi sfîşiat, soarele şi aerul cu-rat al nopţii, al altor nopţi, *de după*, va intra nu numai în camere, ci şi în pereţii măcinaţi, şi zidurile se vor însănătoşi ca un organism în convalescenţă. Vor dispare atunci, visa ea, şi şănţuleţele diforme de pe marginile străzii, cu apă murdară, vînătă, plină de grăsimi, scursă de prin curţi.

Fără a străluci prin nimic (în cartierul acela nici nu era de conceput să strălucească ceva), fără ni-mie deosebit — era urîţică, asemenea tuturor fetelor din vecini, slabă, palidă şi mereu murdară — tre-buie să spunem totuşi că Li era o fiinţă puţin ciu-dată şi, cu toate că acolo se pomenise, era conside-rată chiar de ai săi ca o străină.

Cînd avea patru ani ar fi vrut să se joace şi a ie-şit în stradă. Acolo copiii se jucau în şanţ cu morişti.

— Uite cum se învîrteşte ! Uite cum se învîrteşte ! strigau care mai de care.

— Ah, ce murdară e apa ! a exclamat îngreţoşată Li. De ce nu vă jucaţi cu altceva ?

— Cu ce să ne jucăm ? au strigat toţi copiii în cor. Nici un joc nu-i atît de frumos. Uite cum se învîrteşte !

— Da, dar apa e foarte murdară...

Intrigaţi de insistenţa observaţiilor ei, copiii n-au ştiut ce altă ripostă mai nimicitoare să-i dea decît

compunîndu-i de urgență un cuplet. Imitînd-o, strîmbîndu-se, au început să scandeze :

— A-pa e mur-da-ră,
Li e dom-ni-șoa-ră,
Apa e mur-da-ră,
Li e dom-ni-șoa-ră...

A fugit acasă și cu toată revolta de care era în stare s-a apucat să-și construiască un zmeu. Le va arăta ea acelor broscoi cu ce trebuie să se joace copiii. Și-a zdrelit toate degetele, dar n-a reușit.

S-a dus la tatăl ei care descărca mobilă la depozit. Avea un picior sucit și nu fusese mobilizat.

— Tu cum te-ai jucat cînd ai fost mic ?

— Cum să mă joc ? Cu moriști.

— Cu altceva nu te-ai mai jucat ?

— Ce zici să fac ? Ia mai taci și du-te la maică-ta. Nu vezi că am de lucru ! ?

S-a dus la vecinul lor care repara pantofi.

— Tu cum te-ai jucat cînd ai fost mic ?

— Eu nu m-am jucat.

— Nu te-ai jucat ? Cînd ai fost mic ? Cum se poate ca un copil să nu se joace ?

Pantofarul auzea rău de tot și ea striga din toate puterile ca el să înțeleagă ce-l întreabă. Striga și el la ea :

— Da de ce să mă joc ?

— Păi nu te-ai jucat cu moriști ?

— Ba m-am jucat, de ce să nu mă joc ?

Li a fost dezamăgită și și-a continuat ancheta pe o altă stradă la unchiul ei, fratele bunicii. Acesta fusese lăsat acasă pentru că era prea bătrîn și avea destule cicatrici din celălalt război. Purta și acum un glonț pe care-l primise în șold, nu i l-au scos la timp și ajunsese în cele din urmă în umăr. O punea uneori pe Li să i-l pipăie. „Îl simți ?“ o întreba. „Da, parcă-i un creion mic“... „Nu știu pînă unde

vrea să mai urce, poate are de gînd să-mi iasă pe gură.“ Li se minuna de una ca asta și se tot temea de acel moment, să nu împuște cumva unchiul pe cineva din greșală, cînd va arunca glonțul pe gură, și să ajungă apoi în pușcărie.

— Tu cum te-ai jucat, unchiule, cînd erai mai mic?

— Cu moriști.

Verișoara lui Li, pe care ea o credea fata cea mai frumoasă din oraș și care dorea să urmeze un curs de croitorie, tocmai terminase de spălat niște intestine și arunca apa aburindă la poartă, în șanț.

— Dar cu zmeul, unchiule, cu zmeu, nu te-ai jucat?

— Hm! aici nu s-a jucat nimeni cu un zmeu. Dacă vrei îți fac o morișcă.

Li a fugit acasă ca alungată de ceva urît.

După ce a crescut, o respecta toată lumea, dar simțea în jurul ei o răceală, că tuturor le e străină. „Te plimbi, domnișoară, te plimbi!“ îi spunea cîte unul cînd o întîlnea pe stradă, sau: „Încotro așa de dimineață?“ Dar ea știa că acestea sînt niște formalități ca oamenii să nu treacă unul pe lîngă altul fără să-și vorbească. Fiecare își vedea de ale sale. Pe nimeni nu-l interesa cu adevărat ce face ea sau la ce se gîndește.

Cel mai mare eveniment pentru ea a fost la un moment dat drumul de acasă pînă la brutărie, într-o zi de martie.

Se sculase din pat după o boală de trei săptămîni și mergea, cu pașii nesiguri, dar liberă prin aerul crud. I se părea că plutește, că lumea e impresionant de largă și vie, că soarele îi pătrunde prin obraji ca în strugurii translucizi. Ar fi vrut să-i rămînă soarele în păr, așa cum a văzut într-o vară cînd a fost la munte că rămîne după asfințit, un timp, în luminișurile de mesteceni, să-i rămînă și să-l ducă în păr acasă. Și a simțit, aproape fizic, cum coboară în ea o mîhnire grea cînd a observat că oamenii trec prin soare indiferenți. Dacă l-ai fi oprit

pe unul să-l întrebi cum e timpul, ar fi stat puțin să se gîndească dacă e frumos sau înnorat. Și soarele parcă se cheltuia în zadar.

De la un timp, oamenii din cartier, cînd treceau pe stradă și o vedeau prin curte sau cînd veneau în vizită, îi spuneau din ce în ce mai des lui Li ca și cum s-ar fi adresat altcuiva :

„Ia te uită cît a crescut domnișoara ! Acuși trebuie s-o măritäm"...

Li nu răspundea la această falsă grijă și nici măcar nu roșea. Nimănui nu-i trecea prin cap să spună : „Ia te uită cît a crescut ! Acuși o s-o vedem îndrăgostită". Pe ei de nuntă îi durea capul, de măritiș. Dragostea se vede că răsărea prin alte părți ale lumii. Dar Li nu-și putea închipui cum ai putea să te măriți fără să iubești pe cineva. Și ea aștepta să se îndrăgostească.

Aștepta cu tot mai multă nerăbdare să se îndrăgostească. Simțea că are în ea o uriașă rezervă de energie generoasă, fierbinte, înmiresmată, care trebuie dăruită cuiva foarte drag, ca un prinos.

S-a îndrăgostit în ziua de 17 mai 1943.

Vă rog să rețineți această dată.

Profesoara o scrise pe tablă și o sublinie.

— E necesar s-o rețineți nu numai pentru că ea are o importanță capitală în viața lui Li, ci pentru că ne vom mai raporta la ea în lecția noastră.

Acum luați o pauză de zece minute ! Continuăm ora următoare.

Studenții trăgeau ultimele fumuri de țigară și se apropiau încet de ușa amfiteatrului. Făceau schimb de impresii asupra primei lecții din acest an.

— N-am înțeles nimic ! Vreau să spun : n-am înțeles ce ne pretinde să facem cu asta. Să învățăm toate amănuntele alea, cu moriști, cu nu știu mai ce ? Ne seminarizează din ele, ni le cere la colocviu ? Eu n-am notat nimic.

— Da' ce, eu am notat ? Ce să notezi ? Scurta biografie a domnișoarei Li ?

— Măi, să știi că Li asta o fi ieșit o mare savantă, cine știe ce a descoperit și i s-a tras de pe la niscai observații de-ale ei de cînd era mică. Povestea asta-i cu ghici-mici. Pun pariu că aici se ascunde o problemă de enigmistică.

— Cred că ora viitoare se lasă cu un test. Vă văd eu îngălbenind în fața unor întrebări de genul : „Care era numele de familie al lui Li ?" „Unde a fost rănit fratele bunicii lui Li ?"

— Unde ? În șold, nu ți-a spus ? La partea asta aținpiseși, spune drept...

— Nu, mă, în ce localitate : La Berlin ? În munții Tatra ?

— Stai, bre, că astea-s din al doilea. Moșul fusese perforat în primul.

— Compostat, mai nou așa se spune...

— Vouă, fetelor, cum vi s-a părut ? Hai, că aici era vorba de una de-a voastră. Ce-ați reținut ?

— Cam trasă de păr. Unde-o fi fost un oraș chiar într-o asemenea mizerie să nu aibă nici canalizare. Dă-o-ncolo...

— Și cu moriștile... ne-a ținut un sfert de oră numai teoria moriștilor. Dar pe vremea aceea nu erau magazine cu jucării ?

— Și didacticistăăă... Că după război... hă-hă ! Li asta era așa, un spirit vizionar... La patru ani... Hai, că-i dulce...

Cele zece minute trecuseră. Foarte punctuală, profesoara intră însoțită de o tînără asistentă îmbrăcată într-o uniformă bleumarin care-i dădea un aer de stevardesă.

Profesoara nu se mai așeză la catedră, își luă scaunul de pe podium și îl duse lîngă geam. Tînăra se instală la un pupitru plin de butoane și clape, asemănător cu o orgă electronică. Cum își căuta pozi-

ţia cea mai comodă pe scaun şi-şi îndrepta ţinuta, gesturile obişnuite ale pianiştilor, studenţii se aşteptau să asiste de acum la un concert.

— Să ştii că asta e Li, şopti unul din ei.

— Cum o să fie asta ? Nu vorbi prostii, răspunse vecinul la fel de încet. N-ai auzit că aia trăia prin 1943. Uită-te şi tu ce scrie pe tablă.

— Aşadar, continuăm ! spuse profesoara. Ora a doua va avea un caracter ceva mai diferit. Liana, fii drăguţă...

— Ţi-am zis eu, îi spuse din nou în şoaptă studentul colegului său : asta e... Ce nume e ăla, Li ? O chema Liana toată ziua.

— Hai, mai taci odată şi nu mai debita atîtea prostii ! Nu vezi că asta are optsprezece ani ? Păi din 1943 pînă acum ce-a făcut ? Ori mai crezi în poveştile acelea cu oameni conservaţi în blocuri de gheaţă ? Dar dacă argumentul cu cronologia la tine nu dă rezultate, să-ţi servesc unul mai accesibil pentru capul tău. Ai reţinut că juna de patru ani care a declanşat războiul împotriva moriştilor era urîtă foc. Ei, acum uită-te la asta ce bucăţică e...

Nu apucaseră s-o mai studieze pentru că Liana între timp închisese obloanele şi stinsese lumina. Se auziră ţăcăniturile unor aparate, la pupitrul fetei beculeţe roşii, verzi, albastre şi violete se aprindeau şi se stingeau ca într-un joc misterios. Cu un zgomot uşor, o draperie atîrnată pe peretele din faţă se strînse descoperind o fereastră ce dădea spre nişte străduţe necunoscute. Case mici, cu acoperişul de tablă ruginită cîrpit cu petece de hîrtie asfaltată, aplecate, sprijinindu-se una de alta sau în cîte un par vîrît sub streaşină, cu ferestre asimetrice, chioare. Un soare puternic făcea priveliştea şi mai deznădăjduită.

Surpriza se simţea prin întuneric, aproape materială. Totul era atît de real, prin curţi măcăiau raţe, femei în rochii oribile dereticau, un purcel jigărit, cu botul lung, traversă chiar atunci o piaţetă guiţînd

feroce ; totul era atît de real, încît puteai să treci dincolo de această fereastră şi să te amesteci în viermuiala de acolo, era imposibil să admiţi că asişti la proiectarea unui film. Dar unde erau aceste uliţe pricăjite ? Nu numai că ele nu aveau cum să fie aici lîngă Universitate, dar nici unul din studenţi nu văzuse vreodată o aşezare omenească atît de mohorîtă.

— L-aţi recunoscut, nu-i aşa ? spuse profesoara cu acelaşi tremur în glas de la începutul lecţiei. Da, bineînţeles, e cartierul lui Li. Sîntem în ziua de 17 mai 1943. N-aţi uitat : ziua în care ea s-a îndrăgostit. Vom fi indiscreţi şi vom asista la acest eveniment extraordinar. Nu e cazul să vă precipitaţi respiraţia. Nu v-am adus la un film sexy. *Sîntem martorii unei întîmplări reale.* Chiar *reale ?* Vom vedea. Să nu anticipăm mai mult. Tot ceea ce vă pot preciza deocamdată e că nu avem de-a face cu un scenariu, pe care îl poţi potrivi într-un fel sau în altul. Nu, *aici e ca în orice întîmplare adevărată,* unde de multe ori nu poţi explica de ce e aşa şi nu altfel.

Astăzi elevelor din ultima clasă de liceu — da, oraşul nostru are şi un liceu de fete ! — li s-a suspendat ora a cincea ; li s-a spus să-şi procure fiecare cîte un buchet de flori şi au fost duse încolonate la gară. Te rog, Liana !

Da, iată peronul gării. Nici nu arată rău astăzi : ghirlande de flori, steaguri... Gara, altfel, nu e prea arătoasă. Observaţi că n-are decît trei linii ; pe una zace o garnitură ruginită, uitată acolo parcă de cîteva secole, dinaintea descoperirii maşinii cu aburi ; pe alta se execută manevrele ; una singură leagă oraşul nostru de restul lumii. Da, dar pe această linie va trece azi un tren vitejesc : unul care duce cîteva unităţi de ostaşi spre front.

Acum înţelegem ce-i cu toată pompa asta.

Îl vedem pe domnul primar în ţinută de gală, parcă e socru mare.

Un grup nu mai puțin impozant : binefăcătoarele urbei. În general nu se prea înțeleg, și se bîrfesc crunt ; de astădată însă, cu un prilej atît de însemnat, se silesc să pară că sînt cele mai apropiate amice. Ce-or fi dezbătînd cu atîta înfocare ? Nu, nu-i nevoie să ne apropiem. Mai mult decît sigur, fac schimb de rețete. După fericirea ce le inundă fețele, au ajuns la torturi.

Sigur că da, e fanfara orășenească ! Cu ea cred că trebuia să începem prezentările, e elementul cel mai festiv de pe întreg peronul, ea dă ansamblului o măreție fără seamăn. În vreme de pace arată mult mai bine. E o încîntare s-o privești duminica în chioșcul din grădina publică. Acum e cam descompletată, mulți au primit ordine de chemare, au rămas cei mai bătrîni și invalizii. De circumstanță au fost aduse întăriri : țiganii *hartiști*. Au fost plasați mai în spate, să nu strice tabloul, ceea ce nu-i împiedică să stea atît de bățoși. Toți au instrumentele pregătite, iată-l pe cel cu toba, nici n-o lasă jos. Fiecare la două-trei secunde se uită în stînga. Da, de acolo trebuie să apară trenul cu ostașii dintr-o clipă în alta.

Dacă Liana ne ajută, vedem acum foarte de aproape grupul disciplinat, aliniat perfect al liceenelor. Evident, se bucură că au scăpat de ultima oră, trebuie să fi avut un obiect urît, cum ar fi anatomia. Da, chiar aceasta e Li. Cum ați identificat-o ? V-am auzit șoptind. Nu ați remarcat-o toți ? Aceasta, care are numărul de pe braț descusut la un colț. Aoleu, tocmai azi !... Cum vi se pare ? Nu e chiar urîtă ? Toate fetele cînd poartă uniforma pentru ultima dată, cînd au ajuns absolvente, sînt frumoase.

Dar ce se întîmplă ? Să urmărim împreună scena. Eu nu mai am ce să vă explic. Nu mai e nevoie de comentariu.

Profesoara tăcu.

Se uitau toţi pe această fereastră care dădea spre peronul gării.

Ceva, un freamăt de neliniște trece de la un grup la altul. Primarul pare derutat, nu știe ce să facă, ce ordine să dea. Fanfara, la fel, nu știe să înceapă sau nu. Dirijorul a ridicat bastonul în aer și a rămas așa. Poziția e hilară : parcă ar fi vrut să-l lovească pe cel cu trombonul și un vrăjitor l-a înmărmurit. Elevele se uită și ele nedumerite. Așteaptă ca profesoarele să le spună ce e de făcut, dar acestea sînt și mai încurcate.

Nu din stînga, de acolo de unde trebuie, ci din dreapta, cu mare zgomot de fierărie grea, intră în gară un tren de marfă încărcat cu răniți. Oameni nerași, obosiți, bandajați care se uită nedumeriți la gara aceasta necunoscută unde cineva, parcă în batjocură, le-a pregătit o primire scrobită. Cei de jos simt și ei aceeași jenă. Muzicanții se uită la schilavi parcă cerîndu-le iertare. Fetele lasă florile în jos, sau le ascund la spate.

După un moment de confruntare tăcută, se aude o voce :

— Dați-mi o ulcică de apă !

— Apă !... Apă !... Apă !... Apă !... se aude din toate vagoanele.

— Dați-mi, fraților, o țigară !

— ... o țigară... o țigară...

— Dă-mi, puicuțo, și mie o floare !

Elevele se uită una la alta. Cui i s-o fi adresat ?

Li se desprinde din rînd și se duce spre tren. Întinde buchetul. Omul se uită la ea cu niște ochi albaștri-cenușii și ea nu înțelege de ce nu se grăbește să ia florile. Îi vine s-o tulească îndărăt și să se ascundă între colege.

— Vîră-le aici după moletieră !

Abia acum Li observă deasupra capului ei două cioturi oribile, bandajate : ce a mai rămas din brațele omului.

Îngrozită, Li o ia la fugă, nu se mai duce la grup, ci iese alergînd în spatele gării.

Acum se vede o străduță care, probabil, duce undeva către centru.

Li aleargă buimacă, de bună seamă nu către casă, nici ea nu știe încotro. Nu vede pe nimeni. Își simte corpul scuturat de friguri.

Se lovește de lădița de lemn a cuiva oprit pe trotuar și se împiedică, gata să cadă.

— Stai, domnișoară, ce dai buzna?

Glasul nu e mustrător, mai degrabă glumeț.

Li se uită la el. E un tînăr de vîrsta ei, poate cu un an sau doi mai mare. Are o față de copil care vrea să pară autoritar.

Se privesc drept în ochi. El izbucnește în rîs. Zîmbește și Li.

— Spune-mi, unde vine fabrica asta a voastră?

— Peste pod.

— Și podul unde vine?

— Peste apă. Acum rîde Li, nervos, parcă încercînd să-și alunge un tremur de frig.

— Văd că mă lămurești bușteanu...

— E drept înainte, după cinematograf.

— Da' ce te-a apucat să faci crosul ăsta?

Pe fața lui Li coboară o umbră rea.

— Vin de la gară...

Tînărul clipește din ochi cu subînțeles.

— „Dă-mi, puicuțo, și mie o floare!...“

Li îi privește speriată.

— De unde știi?

— Eram acolo. Nu m-ai văzut? Am venit cu trenul lor de la Ploiești. Stăteam chiar lîngă el, lîngă ciung.

— Și nu te-ai speriat? Ai putut călători așa, lîngă el?

— De ce? E un om foarte de treabă. Am sporovăit tot timpul. S-a obișnuit cu gîndul. Îi era frică de un singur lucru. N-are nici un an de cînd e în-

surat. Nevasta e gravidă și se teme cînd l-o vedea să nu pățească ceva.

Între timp au pornit. Li merge alături de el.

— Dar parcă te grăbeai undeva.

— Da... Trebuie să ajung la școală, dar... Se vede cît de colo că inventează. I-e rușine că a văzut-o fugind ca un copil. Ea e om mare, are prestanță.

— Și nu te mai duci ?

— Nu. Vin să-ți arăt unde-i fabrica.

Au ajuns în fața cinematografului. Citesc afișul : „AVENTURA FATALĂ".

— Trebuie să fie grozav, spune tînărul. Vrei să intrăm ?

— Dar ce faci cu valiza ? evită Li răspunsul. De fapt a acceptat.

— O las la casă.

O privește pe Li de sus pînă jos.

— Poți să-ți iei numărul de pe braț, uite, și așa îți cade.

— Nu-i nevoie, spune Li. Sînt în ultima clasă. Putem merge la film, nu ne mai oprește.

Dispar înăuntru.

Amfiteatrul se învecinează acum cu o sală de cinematograf. Aparatul de proiecție zuruie îngrozitor, parcă-i o batoză. Fasciculul de lumină împroașcă ecranul care într-o parte are un petec pătrat enervant, nu poți urmări acțiunea din pricina lui, ochii, oricît încerci să-l eviți, sînt atrași de el mai mult decît de film. Lume puțină, doar cîțiva spectatori. Unii zac îmbrățișați, prăbușiți unul în celălalt. Scaunele scîrțîie.

Băiatul și Li se așează într-un colț, în fund. Chiar în dreptul lor e un bec roșu de la o gură de incendiu și la lumina lui slabă se zăresc. Privesc ecranul, dar nici vorbă să priceapă ceva. Se gîndesc unul la celălalt și se simt stîngaci că se știu atît de aproape.

Băiatul, care afară, în soare, era sigur pe el, acum nu îndrăznește nici să respire.

— Spune drept, îi șoptește Li, ai fost la gară ?

— Ți-am spus că am fost.

— Chiar, chiar ? Adevărat ?

— Dacă-ți spun...

— Atunci cum ai ajuns atît de repede pe strada aceea ? Eu am venit în viteză, cred că fugeam, și totuși te-am găsit acolo. Cum ai avut timp să ajungi înaintea mea în oraș ?

Băiatul tace.

Fata se apleacă spre el :

— Răspunde la ce te întreb !

Băiatul se apropie ca spre a-i explica la ureche. Buzele lui fierbinți îi ating tîmpla rece.

— Dar să-i lăsăm singuri... spuse profesoara. Sau vreți să vedeți „AVENTURA FATALĂ“ pînă la sfîrșit ? Eu n-am reținut nimic din film, dar trebuie să fie insuportabil. Continuarea poveștii ? O bănuiți : cei doi s-au iubit, s-au căsătorit, au avut o droaie de copii și trăiesc și azi fericiți... Mulțumesc, Liana.

Draperia acoperă geamul. Liana deschide obloanele. Profesoara își mută scaunul la catedră.

— Ei, cum vi s-a părut ? întrebă ea.

Studenții dădură din cap nedecișii.

— Scrieți cît mai concis ce credeți despre ceea ce ați văzut. Nu vă semnați.

Liana le împărți cîte o bucățică de hîrtie.

— *Destul de banal,* citi profesoara cu voce tare.

Interesant.

Cam idilic.

Lacrimogen.

Din cale-afară de plictisitor.

Cam idilic. Aoleou, și aici copiați !...

Pare destul de adevărat.

Mi-a plăcut dirijorul fanfarei.

Fără nimic deosebit...

Da, ați fost sinceri și ați scris ce trebuia. Ați caracterizat povestea noastră cum nu se poate mai exact. Așa e viața : banală, interesantă, groaznic de plictisitoare, fără nimic deosebit. Numai că, uneori, un accident o împiedică să fie așa cum ar trebui și cum i se cade ei să fie.

Ceea ce v-am povestit și ce ați văzut e într-adevăr un subiect comun, șters, fără nimic spectaculos. Intenționat am ales o poveste atît de banală, cum bine ați caracterizat-o, pentru a reieși mai clar ceea ce vreau să vă spun. În cazul dat, totul s-a petrecut aidoma, cu o mică, o foarte mică abatere : băiatul care urma să se urce într-un tren de răniți, să ajungă în orașul lui Li, s-o întîlnească, să se îndrăgostească de ea, să se căsătorească și așa mai departe și așa mai departe, în ziua de 17 mai 1943, în timp ce se îndrepta spre gara Ploiești a pierit într-un bombardament.

— Cum ?... dar... e posibil ?...

— Da, viața, uneori, suferă și asemenea dereglări. Și atunci rămîne să tînjim mereu după firescul ei de care ne plictisim, care ni se pare prea banal.

— Dar atunci ce e adevărat din ce am văzut ?

— V-am spus : totul, minus băiatul.

— Și ce am văzut noi ce este ?

— Exact ce ar fi fost dacă băiatul n-ar fi nimerit în acel bombardament. Este o reconstituire exactă a ceea ce ar fi fost. Un fel de *altă realitate*, cea care urma să fie, dar a fost trunchiată, amputată, oprită să existe.

Studenții se gîndeau, erau concentrați, aveau multe întrebări de pus.

— Timp de un semestru vom lua pe rînd cazuri din cele mai diferite. Tehnica actuală, pornind de la calculul probabilităților, ne permite să identificăm momentul cînd cursul normal al existenței a fost deviat. Ea ne oferă, așa cum ați văzut, *varianta suprimată*, pe care avem posibilitatea s-o comparăm

cu cea care o suplinește, cea petrecută în realitate. Noi trebuie să culegem învățăminte pentru noi și pentru cei ce ne urmează. Să tragem concluzii. Viitorimea să excludă pe cît posibil orice accident care scoate viața din albia firească... O să vă aduc și alte cazuri mult mai interesante, oameni celebri, am și niște vedete de cinema... Și puteți propune dumneavoastră pe cine vă interesează...

— Spuneți-ne, vă rog, Li știa ce s-a întîmplat cu băiatul ?

— Nu, n-avea de unde să știe nici că băiatul există, că a existat...

— Și n-a aflat niciodată ?

— Ei... acum cred că a aflat... Ați văzut, tehnica...

— Ea ce a făcut după aceea ?

— M-am interesat și eu. După război a urmat facultatea, a ajuns cadru universitar. Fiind necontenit printre tineri, căuta mereu, în fiecare, trăsături ale acelui iubit al ei pe care nu l-a întîlnit niciodată. Dar... ora s-a terminat. La revedere !

Profesoara o luă pe Liana de braț și cu o grabă de neînțeles părăsi amfiteatrul.

COSMINA

Pentru Lucica

Mica staţiune dormita. Nici lumea pestriţă adunată de prin cîteva ţări europene, nici chiar rîvna depusă de orchestra foarte ritmică de la terasa *Capri* nu reuşeau s-o trezească de-a binelea.

Pînă în urmă cu vreo nouăzeci de ani aici nu fuseseră decît păduri, netulburate decît arareori de larma cîinilor de vînătoare. Cam de atunci, observîndu-se puterea, cum se zice azi în prospecte, miraculoasă a lacului de a vindeca o seamă de afecţiuni cronice, începură să apară, una după alta, vilele, cochete şi mici la început, impunătoare şi lipsite de orice stil după aceea. Într-o singură viaţă de om, coclaurile adînci se transformară cu totul şi ca din pămînt răsări o aşezare nu cine ştie cît de rostuită, surprinzătoare totuşi pentru acele locuri păduroase. Neonul, clubul, nişte, e drept, cam nedefinite terenuri de sport, cîteva magazine se adăugară pavilioanelor de tratament. Se dansa, se înfiripau delicate idile şi mici intrigi, atît cît se poate şi cît se cade la o vreme de vacanţă. Într-un cuvînt, toate elementele concurau ca vilegiaturiştii să nu resimtă prea violent absenţa mediului citadin. Şi totuşi, secolul de civilizaţie nu reuşise să alunge cu totul duhul pădurii. Mai ales odată cu căderea nopţii sau în zilele ploioase — şi acestea dominau cu autoritate — pînă şi cei mai puţini lirici dintre vilegiaturişti simţeau cum îi învinge singurătatea. Mai ales atunci cînd nu se scălda nimeni în el, lacul părea o mare lacrimă să-

rată. Vedeai pe malul lui, în zile noroase, ori seara tîrziu, oameni tăcuți, singuri sau perechi, rezemați de grilajul de fier, privindu-l ca hipnotizați, scrutîndu-i adîncul întunecat, ascultîndu-l. Așa — ceasuri întregi. Ce vedeau ? Ce așteptau să apară din afund ? Sau nu așteptau nimic și ei nu erau decît învinși de singurătate ? Pădurile colosale din jur, cu arbori de dimensiuni tropicale, pe întuneric luau proporții și mai nemăsurate și îi copleșeau. Aici, în imediata apropiere, nu în poveștile stranii care se degustă cu o plăcere particulară, *în realitate și foarte aproape,* după cîteva rînduri de copaci, de bună seamă pîndesc urși, lupi, rîși, mistreți, sticlesc ochi bestiali, colți enormi se ascut de coaja crăpată a gorunilor. Ziua, la tot pasul întîlneai bătute pe trunchiurile copacilor table care te povățuiau : *Protejați vînatul !* Sub lumina viguroasă a soarelui, asemenea sfaturi îți apăreau idilice și toată pădurea împînzită de panouri, de marcaje și indicatoare aducea a parc. Dar noaptea nu se mai vedea nimic din toate acestea. Rămînea numai, fără să-l zărești și fără să-l auzi, simțindu-l însă aproape fizic, de peste tot, acel vînat treaz și necruțător. Iar pădurea dădea nopții o consistență și o profunzime nemărginită. Reclamele de neon, pitite într-un noian de întuneric, făceau mica stațiune și mai neînsemnată, dîndu-i înfățișarea unui vas de pasageri scufundat căruia, cumva, i-ar fi rămas luminile aprinse. Și în toată încremenirea, de dincolo de lac, dintre brazi se năpustea în rafale repertoriul orchestrei de la *Capri.* Refrenele, țipate în disperare, nu reușeau să răspîndească însă cît de puțină veselie, ci păreau mai degrabă o zbatere silnică, menită să alunge fiarele și spaima...

Ajunși aici, autorul ține să precizeze că găsește această sumbră introducere puțin cam nepotrivită cu atmosfera unei stațiuni balneoclimaterice, oricît de măruntă ar fi localitatea și oriunde ar fi așezată, chiar și „în acele locuri păduroase", bîntuite de ji-

gănii înfricoșătoare. Este adevărat că în stațiunile de munte plouă cu nemiluita și toată lumea aflată acolo tînjește după zile însorite. Dar tocmai de aceea, ca o compensație bine meritată, măcar acțiunea povestirilor inspirate din acest mediu ar trebui să se desfășoare pe timp frumos și să degaje mai mult optimism. Autorul așa și intenționa. Numai că, într-un fel, considerațiile de adineauri nu-i aparțin. El n-a făcut decît să transcrie, aproape cuvînt cu cuvînt, trei file din jurnalul Cosminei [1]. Nu se face răspunzător, așadar, de cele cîteva naivități pe care personal nu le-ar fi așternut pe hîrtie în nici un caz și pe care cititorul cu siguranță le-a sesizat : împerecherea stîngace a două tonuri total diferite — unul gen ghid turistic („Pînă în urmă cu vreo nouăzeci de ani... puterea miraculoasă a lacului... afecțiuni cronice..." etc.), altul străbătut de accente patetice („simțeau cum îi învinge singurătatea... Ce vedeau ? Ce așteptau ?..." etc.), comparația lac-lacrimă, care se vrea de efect, dar e destul de comun ; apoi ironizarea „subțire" a orchestrei de la *Capri !* Cosmina a dansat, și nu o dată, în ritmurile acesteia fără să facă observația că formația instrumentală e bună de speriat lighioanele. Și exemplele ar putea fi înmulțite. Numai că n-are nici un rost să supunem analizei un text care nu se vrea literatură ci jurnal intim. Cosmina însăși își contestă orice talent literar, deși în toată autobiciuirea se simte cît de colo că în sinea ei nu e chiar pe deplin convinsă de acest lucru. (Ea nu se va supăra citind criticile de față : i-au fost făcute și direct pe un ton mult mai sever. Dealtfel, vom avea prilejul pe parcursul paginilor următoare s-o elogiem pentru alte laturi ale activității ei unde a dovedit merite demne de toată stima. Se va vedea deci că observațiile noastre au fost făcute fără părtinire.)

[1] Greșelile de ortografie, evident, neintenționate, au fost, așa cum se obișnuiește, îndreptate tacit (n. a.).

Cosmina are una din cele mai romantice îndeletniciri din cîte a putut inventa acest secol a cărui fantezie nu cunoaște frîu : arheologia subacvatică. În cei doi ani de cînd practică acest mai mult sport decît meserie a scos la suprafață cîteva amfore grecești și o ancoră atribuită navigatorilor genovezi de prin secolele XV—XVI. Suficient pentru a-i incita pasiunea și a o înarma cu acea perseverență pe care numai pescarii o mai cunosc, de a încerca la nesfîrșit. Așa se face că, sosită în stațiune să-și petreacă concediul de odihnă, nu s-a putut abține să nu-și care cu ea echipamentul de lucru și să exploreze fundul lacului.

Toată lumea o știa și de cum își punea costumul de scafandru se aduna în jurul ei ca la savurarea unui număr de circ. Cît stătea sub apă se așternea o tăcere încordată. N-a intervenit vreo defecțiune? Nu cumva i s-a terminat oxigenul și nu va mai ieși niciodată afară ? Cînd reapărea, izbucneau exclamații, toți se înghesuiau cît mai aproape și-i studiau mîinile să vadă dacă n-a scos comoara pe care desigur o caută. Nu se scufundă ea de cîteva ori pe zi degeaba !

Pe copii îi fascinase cu totul. Li se părea că nu-i din lumea aceasta obișnuită, ci ieșită cumva din ecranele televizoarelor unde ei văzuseră documentare filmate pe fundul mărilor. Nu le venea să creadă că e vie de-adevăratelea și se abțineau cu greu să n-o atingă cu mîinile pentru a se convinge că nu-i o fantasmă. Către apusul soarelui, cînd ea se plimba singură pe strada principală (de fapt, unica stradă a stațiunii, dacă exceptăm cele cîteva alei spre vilele mai izolate), copiii se țineau după ea conducînd-o într-un alai mut de admirație și fiecare se simțea îndrăgostit de ea pînă peste cap. Dacă întîrzia mai mult în fața unei vitrine, se opreau și ei și încercau să identifice obiectul care-i reținuse atenția. Acesta putea fi după caz : o pereche de sandale de plastic din acelea incomode care-ți mutilează picioarele, o pudrieră roz, o „amintire“ stas, existentă în absolut

toate orașele din țară, dată drept produs specific local — fiecare căpătînd subit, pentru că ea s-a uitat la ele, o valoare inestimabilă. Dacă ea cumpăra o ilustrată stereotipă, așa cum artiștii fotografi reușesc să le scoată cel mai adesea, se grăbeau și micii admiratori să ceară aceeași carte poștală care li se dezvăluia dintr-o dată fermecătoare și parcă primită de la ea.

Femeile tinere de vîrsta ei o invidiau cu discreție și-i căutau cu nesfîrșită voluptate defectele. Cele mai scăpătate o criticau de-a dreptul, capetele de acuzare fiind :

„E încrezută, deși n-are de ce.

Se dă în spectacol.

Cînd își pune casca aia de coafor pe cap și-și mai încalță și labele de gîscă arată taman ca mama ciorilor.

Tulbură apa și în felul acesta tratamentul nu mai valorează doi bani, degeaba mai stau aici și cheltuiesc.

Bărbații care-s niște păpălugi și jumătate și care nu știu să aleagă se uită la ea cam prea mult".

Plus altele secundare :

„I-ai văzut unghiile ? Sînt oribile ! I-a căzut oja pe jumătate, dar umblă cu ele așa, nu și le face...

Dar n-are, tu, decît o rochie. Tot cu aia o văd și la restaurant, și în excursie...

Bine că nu vine la *Capri* cu ochelarii ăia și cu labele de gîscă... Ha-ha ! S-o apuce chelnerii la fugă"...

Cosmina își continua scufundările fără să spere în ceva anume. Aici fusese o mare salină romană (lacul se formase către sfîrșitul secolului trecut prin prăbușirea bolților acesteia), dar era prea puțin probabil să poți da de vreo inscripție antică. Ocnașii, cu siguranță, se îndeletniceau mai puțin cu scrisul și, chiar admițînd că vreunul ar fi avut mania aceasta, dacă și-a exersat-o în blocuri de sare e limpede că mesajul lui s-a neantizat de mult. Ai putea găsi, în cel mai bun caz, un ciocan ori o rangă ruginită. Dar perspectiva destul de seacă n-o descuraja. Cosmina

se socotea în vacanță, nu ținea neapărat să se aleagă cu un trofeu, se juca.

S-a speriat puțin în ziua cînd a auzit zgomotul acela. O atrăseseră în partea dinspre țărmul stîncos bulele de aer. Fierbeau, izvorau de undeva, dintr-un punct, ca în acvarii. S-a scufundat, a dibuit printre stîncile înecate de nămol, a încercat să descopere sursa acelui jet clocotitor. Era convinsă că acolo se petrece un proces chimic ; dacă nu reușește să achiziționeze nici o fibulă a vreunui osîndit antic, va semnala poate balneologilor cine știe ce caracteristică necunoscută a lacului. Atunci, cînd era jos de tot și pipăia pietrele lipindu-se cu bustul de ele, a auzit acele icnituri înfundate. Nu reușea să le localizeze, nu-și putea da seama de unde vin : din afară ? de sub pămînt ? Se repetau ritmic, constante, îndepărtate, surdinizate de masa grea a apei. În primul moment crezuse că i s-a părut. Abia după cîteva minute, concentrîndu-și auzul s-a convins de realitatea ciudatului zgomot. A dat tîrcoale, a ascultat iar. Zgomotul scădea în intensitate cînd se îndepărta de fuiorul bulelor de aer și creștea cînd se apropia.

Abia cînd fu afară, înconjurată de obișnuita manifestație a copiilor, cînd începu să se plimbe desculță, cu apa șiroind de pe ea, pe podețul de lemn care constituia un fel de faleză a lacului, fu cuprinsă de spaimă. Dar dacă sunetul surd al bătăilor misterioase nu venea de nici unde ? Dacă răsuna numai în urechile ei ?

Procentajul de ipohondrie cu care sîntem înzestrați fiecare îi crescu brusc. Cu siguranță s-a îmbolnăvit! I s-a ridicat tensiunea, cine știe ce complicații a făcut... Lacul era împrejmuit cu pancarte care avertizau : „Respectați indicațiile medicului ! Nu stați în apă mai mult decît durata admisă : pentru adulți — 30', pentru copii — 15'. Sînt interzise băile bolnavilor suferinzi de...“ Aici urma o listă cu vreo douăzeci de boli din care măcar cu una trebuie să ai de-a face. Ea stătea ore întregi în apă, și nu la

suprafață, ci sub toată acea sarcină enormă saturată de sare. Nu se arătase nici unui medic care cunoștea proprietățile lacului. Nu mai încape îndoială : sîngele îi zvîcnește atît de puternic în tîmple că o face să audă bubuituri.

Fără nici un chef, cu presimțirea unei îmbolnăviri iminente, cuprinsă de teama că nu i se vor mai admite scufundările în mare și va trebui să-și schimbe profesiunea, nu mai stătu, ca de obicei, la plajă, își îmbrăcă rochia și ieși. Pe copii plecarea ei precipitată îi descumpăni și se întrebară deznădăjduiți dacă nu cumva i s-a terminat vacanța și s-a dus de tot, iar ei n-o vor mai vedea niciodată.

Ca să-și alunge gîndurile negre, trecu pe la unica sa cunoștință din stațiune, bătrînul profesor de latină care predase cîndva la un vestit liceu din nordul țării, iar acum susținea aici o îndîrjită polemică cu reumatismul. Cum isprăviră masa de prînz, o luară pe creasta dealului unde culeseră sunătoare și fructe roșii de păducel pînă seara. Luă hotărîrea fermă să nu se mai apropie de lac.

Dimineața, într-o dispoziție de zile mari, coborî aleea umbroasă, udă încă de rouă ca un miel abia născut. Își simțea corpul vibrîndu-i ca o sabie înaltă. Negurile din ajun se risipiseră fără urmă.

Ocoli lacul și intră în apă din partea cealaltă. Se scufundă, își prelungi cît putu rămînerea în adînc, ascultă. Nu auzea decît fosnetul de mătase grea stîrnit de propriile mișcări. Ieri probabil a fost obosită, sau a mîncat ceva ce nu i-a căzut bine. Nu știa ce să mai facă de bucurie cînd, ca după un vis urît, își regăsea corpul întreg și sănătos, alunecînd cu o ușurință de pește prin straturile calde ale apei sărate.

Pînă cînd s-a apropiat, fără să-și dea seama, de pasajul stîncilor de ieri... La început stinse, abia perceptibile, intensificîndu-se apoi pe măsură ce se apropia de stînci, bubuiturile se succedau ritmic ca bătăile unui ornic al adîncurilor. Cînd ajunse lîngă colții de piatră, le auzi distinct, mai puternice decît ieri, mai aproape. De acolo izvora fuiorul bulelor de-

aer, în timp ce apa forma un șuvoi ce curgea năpraznic undeva, într-un hău, gata s-o tîrască și pe ea.

Acum era sigură că nu se înșela.

Nu spuse nimănui nimic. Continuă scufundările și în dimineţile următoare. A avut noroc de zile călduroase, cu soare mult sub care pădurile străluceau ca de o bucurie imensă. Obișnuiţii staţiunii, cei care își petreceau de mulţi ani toate verile aici, se înfruptau cu lăcomie din vremea frumoasă și susţineau că n-au mai prins niciodată un asemenea timp. (Jurnalul Cosminei, în care se găsesc notate toate acestea, nu-și face nici un fel de probleme că situaţia descrisă contrazice flagrant atmosfera posomorîtă evocată la început. Politeţea ne obligă să ne prefacem și noi că nu observăm. Să-i urmărim mai bine peripeţiile).

Ciudatele lovituri se auzeau în fiecare zi mai clar.

Pînă la urmă ajunseră s-o intrige și se hotărî să anunţe pe cineva. Neștiind cui trebuie să se adreseze, găsi că cel mai bine e să-i destăinuie totul bătrînului latinist și să-l întrebe pe el cum să procedeze.

Așa ar fi și făcut dacă o întîmplare la început părînd neînsemnată, dar care se complică apoi, nu i-ar fi sustras cu totul atenţia de la bubuiturile subpămîntene.

Mai făcu o investigaţie înainte de a împărtăși altcuiva taina. Într-una din după-amieze renunţă la culesul sunătoarei cu bătrînul profesor și porni împrejurul lacului. Aleile, împletindu-se într-un complicat labirint, erau pline de grupuri ce se deplasau încet ca într-un ceremonial. Cosmina se strecură printre vilegiaturiști fără să le ia în seamă privirile admirative sau critice și se îndreptă spre *Muntele de sare*. O pantă abruptă, aproape verticală, din care ţîșneau, ca într-un peisaj de pe o altă planetă, vîrfuri ascuţite, gri, translucide, stranii, se înălţa la cîteva zeci de metri deasupra apei. Fata începu să escaladeze povîrnișul și, după un efort pe care-l resimţi mult timp în tot corpul, reuși să ajungă sus.

Locul ce i se arătă o făcu să se înfioare. Se găsea pe un fel de platou strîmt, chinuit, uitat așa din cine știe ce convulsii geologice. Din trei părți alunecări înspăimîntătoare de teren deschiseseră prăpăstii fioroase ce se pierdeau în niște văi înguste, tăiate de torenți. Rîpele acestea impresionau nu numai prin proporții ci, mai ales, prin aceea că din ele nu se ivea nici un stei de care să se slujească niște eventuali alpiniști ; toate aceste coaste sordide nu erau alcătuite decît dintr-o masă vîscoasă de pămînt învîrtoșat cu sare topită. La cîțiva pași de locul unde se oprise Cosmina susura un izvor, surprinzător la o așa înălțime. Alte puncte umede, mai jos, în pereții rîpelor sugerau că o rețea de ape freatice mențin vîscozitatea oribilei paste, în care simțeai că odată căzut cineva s-ar fi scufundat pentru totdeauna. Întreaga înălțime ce mai stătea în picioare părea a se rezema doar pe masivul de sare pe care-l urcase Cosmina.

Cîțiva goruni și meri pădureți, niște arbuști, ierburi aspre constituiau toată vegetația micului platou. Niște stînci vechi, năpădite de licheni. Era evident că nici un animal nu pășise vreodată aici. Soarele cobora spre asfințit și învăluia acest loc singuratic într-o lumină de purpură din altă lume.

Cosmina se cutremură la gîndul că ar putea-o prinde seara aici. Se culcă și-și apăsă urechea de pămînt. Era exact deasupra locului de unde, în fundul lacului, răzbat acele bătăi nelămurite. Dorise să știe ce e dincolo de acele stînci și dacă de acolo, de sus, nu se aud bătăile din adînc. Nu se auzea decît susurul izvorului apropiat.

Cînd se ridică îl văzu.

Un simț ascuns o avertizase că nu e singură, dar rațiunea îi alunga orice teamă : aici n-a mai pus nimeni piciorul de la începutul lumii !

Stătea la cîțiva pași de ea lîngă izvor, pe jumătate ascuns după tulpina unui gorun, și o privea. Ochii îi clipeau ca loviți de o lumină prea puternică.

După clipa de surpriză ce o zgudui ca un șoc electric, gata să o facă să țipe, pe măsură ce bătăile inimii i se normalizau îl examină și ea. Se calmă foarte repede și aproape îi venea să rîdă. Tînărul, bronzat, cu un fizic de atlet, cu barba neagră crescută în dezordine, era aproape gol, încins doar cu un șorț vechi și avînd în picioare niște sandale ușoare legate cu curele de glezne. E unul din acei excentrici ce de cîțiva ani încoace au invadat traseele turistice, îl etichetă Cosmina. O fi urcat și el aici de dragul ascensiunii. Dacă m-a urmărit... atît îi trebuie ! Să se apropie de mine că dintr-o mișcare de judo l-am și catapultat în prăpastie.

Îl mai studie odată cu coada ochiului. Corpul viguros părea obosit, pe frunte, pe piept și pe brațe, prin pulberea de sare ce parcă-l încărunțea, șiroia sudoarea. Se aplecă și sorbi cu nesaț din izvor, apoi începu să se spele.

Soarele atingea linia culmilor din apus și Cosmina se grăbi să coboare. Înainte de a-și da drumul la vale pe povîrnișul țepos pe unde urcase, se uită încă o dată la el. Ud, strălucind straniu, ca de aramă, în ultimele raze ale asfințitului, o urmărea și el cu privirea. Ochii lor se întîlniră, privirile li se încrucișară și aproape scăpărară ca niște spade, apoi se duseră mult una în cealaltă, privirea ei era o zariște deschisă în care privirea lui putea pătrunde și, la rîndul său, privirea ei străbătea tot mai adînc prin tainițele ce nu se mai sfîrșeau ale privirii lui.

Îi trebui un mare efort ca să se smulgă din această neînțeleasă migrare a ființei spre un misterios tărîm căruia simțea cum îi devine tot mai mult captivă.

Umbra cuprinsese de mult panta și stîncile de sare care nu dorm noaptea ca toate celelalte pietre, ci parcă prepară în ele umezeala lumii. Cosmina le atingea cu mîinile, cu genunchii, sărea din una în alta, uneori ele i se lipeau de obraz cu făptura lor rece de salamandră.

Încerca să-și alunge din ochi reflexele prea vii ale celeilalte priviri, care se altoiseră în privirea ei mo-

dificîndu-i-o, tinzînd să devină una cu privirea ei, își apăsa pleoapele cu degetele îngreunate de sare, dar nu reușea. Și așa, prăbușindu-se de la un stei la altul, ceea ce simțea cu toată ființa fără să priceapă începu să se ridice încet, ca din hăurile unei ape întunecate, spre suprafața deschisă a înțelegerii : *privirea aceea vine de altundeva...*

A doua zi, la aceeași oră, Cosmina fu din nou pe platoul ce parcă supraviețuia neschimbat, solitar, cu o îndîrjire mută, dintr-o altă vîrstă a planetei.

Nici de data aceasta nu-l văzu de la început. Apoi apăru ca ieșit din pămînt, oprit lîngă trunchiul aceluiași copac de unde o privea. Pieptul său brun, brumat de sare, brăzdat de șiroaiele sudorii, aproape se confunda cu scoarța crăpată a gorunului sau, mai degrabă, parcă ieșea din aceasta ca zeii vegetali din vechime.

Se aplecă și bău apă din izvor, se spălă... Cosmina avu senzația uluitoare că ziua de ieri se repetă cum, la reluarea unei lecturi, ai reciti din greșeală pagina precedentă deconcertat că scena respectivă ți-e cunoscută.

Ea plecă și, prinsă parcă de acest joc al repetiției exacte, tot așa, înainte de a o apuca pe pantă în jos, se întoarse spre el. Stătea ca de aramă, strălucitor în soarele roșiatic și o urmărea tăcut cu privirea. Era o privire curată și tristă, proaspătă ca de copil și cuprinsă totuși de oboseală. Se citea în ea curiozitate nestăpînită, dorință de comunicare și frică...

În ziua următoare, Cosmina se prezentă din nou la întîlnire. Acum se așeză jos, chiar lîngă gorunul unde apărea el și, cuprinzîndu-și genunchii cu brațele, aștepta. După puțin timp, cînd se uită la izvor, îi zări umbra alungită de asfințit culcată peste șuvița de apă. Se întoarse fără să se ridice și îl văzu : stătea în picioare, la spatele ei, încercînd să rămînă liniștit, dar stăpînit vizibil de o tulburare intensă.

Ea îi întinse mîna, i-o prinse pe a lui și îl trase ușor spre ea. El se așeză alături.

Își purta ochii pe ea, fascinat, fără jenă, ca pe o operă de artă în fața căreia privirea se leapădă de orice viclenie, se manifestă cu întreaga ei sinceritate. Apoi îi atinse de-abia brațul cu vîrful degetelor. Se spune că acesta era gestul cu care, de mult, oștenii reîntorși din interminabile campanii militare își mîngîiau soțiile. Mîinile lor înțepenite pe fierul lăncilor, scăpate din încleștări atroce își pierduseră deprinderea de a mai umbla cu niște făpturi atît de fragile.

— Mîine să vii mai devreme ! îi spuse Cosmina.

El se apropie și-i privi buzele concentrat, mirîndu-se de sunetele ciudate rostite de ea, forțîndu-se să le pătrundă înțelesul.

Cosmina îi arătă soarele al cărui disc pe jumătate se ascunsese după culme, apoi ridică degetul arătînd un punct pe cer deasupra capului.

El își încruntă o clipă sprîncenele, apoi se destinse într-un zîmbet larg : înțelesese ! Se vedea inundat de o bucurie fără margini, așa cum trebuie să se fi simțit primul om cînd a înțeles întîia dată un gînd care nu era al său, ci venea spre el ca o solie de fraternitate din partea unui semen.

Se întîlniră, așa cum stabiliseră, la amiază. El o aștepta. De cum o văzu apărînd ridică brațul spre soare.

— Da zise ea : soarele ! El ne-a adus pe amîndoi aici. *La soleil... Sonne... il sole...* Toată dimineața făcuse exerciții, încercînd să-și reanime aptitudinile ei de poliglotă. Nu-și putea aminti acum în ruptul capului varianta englezească. O repetase de zeci de ori, renunțase la scufundări, s-a plimbat necontenit, desculță, pe scîndurile falezei, scandînd în gînd vocabularele învățate cîndva, dar, ca la examen, cunoștințele se topiră subit.

— *Sol !* răspunse el.

Bine că nu e lipsit de grai ! se bucură Cosmina. Cumva tot vom reuși noi să ne înțelegem.

Se ridicară și fata, mai mult prin semne, schiță un plan cu care el se arătă de acord și-l puseră imediat în aplicare : părăsiră spațiul acesta neprietenos, coborîră panta muntelui de sare, trecură albiile piraielor ce se vărsau în lac și o apucară pe coastele mai blînde de dincolo, prin pădurea calmă, împăcată în amiaza de vară.

Urcau pe cărări întortocheate, suiau pante pieptișe, foșneau cu picioarele straturile de frunze uscate ale anilor trecuți, își țineau răsuflarea să nu sperie puii de căprioară ce-i fixau întrebători, culegeau flori albastre cu tulpinița fragedă, crescute în umbră.

Rătăceau ca doi prieteni ce se știu de cînd lumea, cu aceleași apucături, cu gesturile sincronizate, care nu sînt nevoiți să se consulte : „Facem așa sau altfel ? O luăm pe aici sau pe dincolo ?"

Cînd aveau de trecut un pîrîu adînc sau cînd ajungeau pe buza unei prăpastii care-ți dădea amețeli, el îi spunea : *„Ne timueris !"* și o trecea în brațe. Uneori se prefăcea că o scapă în genune și ei îi înghețа tot sîngele, corpul i se topea într-un țipăt, își înclește brațele după grumazul lui.

El se purta degajat, era foarte tînăr și se vedea cît de colo că hoinăreala îi face bine. Numai atunci cînd undeva, de după o muche de deal, dintr-un desiș, apărea cineva, un om singur sau un grup, avea o reacție de apărare, se ascundea instinctiv după tulpina primului copac și își îndrepta privirea întrebătoare spre fată.

Vilegiaturiștii, altfel, nu-i băgau în seamă. Dacă în orele de baie și de plajă scafandra era supusă unui examen continuu, acum, aici în pădure, interesul pentru ea scădea substanțial. Acolo era realizatoarea unor performanțe la care lumea reacționa, aici, în schimb nu se mai prezenta decît ca una din fetele care se plimbă cu un tînăr prin pădure. Se cunosc destule cazuri de campioni care, aclamați în momentul victoriei, sînt dați uitării imediat după aceea și,

reduși la condiția omului de rînd, nimeni nu se mai interesează de ei.

Nici el, deși umbla gol, echipat numai cu șorțul său ponosit, nu atrăgea mai mult atenția. Lumea nu știa cum să profite mai din plin de timpul frumos, peste tot se făcea plajă, se umbla în costume de baie și mai degrabă te făceai remarcat dacă apăreai în ținută de oraș.

Și apoi alegeau traseele cele mai accidentate pe unde nu se încumeta aproape nimeni.

Cînd într-o zi ajunseră pe un tăpșan înalt, el înmărmuri. De acolo se vedea bine lacul cu împrejurimile lui. Începeau orele de plajă de după-amiază și o mulțime pestriță se revărsa pe treptele largi și umplea platformele de lemn de pe mal.

Privea fascinat. Tabloul fremătător îl umplea de vrajă și neliniște. Pe față îi treceau niște valuri de umbră. Se chinuia să înțeleagă, încerca să prindă un sens pe care l-a pierdut și nu-l mai poate dibui. Avea expresia omului trezit dintr-un vis, cînd nu reușește să-și dea seama unde e, nu-și mai recunoaște odaia, nu pricepe ce e cu el.

Cosmina își apropie tîmpla de a lui căutînd să afle ce se petrece acolo, ce zbucium surd îi răvășește gîndurile.

Vacanța bătrînului profesor se apropia de sfîrșit cînd Cosmina îi spuse :

— Este aici un tînăr care cred că vorbește latina.

— Un tînăr ? se miră dascălul. Mă tot uitam la moșnegii de seama mea în speranța că voi descoperi unul cu care să mai schimb o vorbă pe latinește. Din păcate n-am dat peste nici unul. Știi, profesorii de limbi clasice au un aer al lor, ceva asemănător cu patina ruinelor antichității. Noi ne recunoaștem imediat. Am rămas atît de puțini și poate tocmai acesta e motivul pentru care între noi s-a născut o solidaritate aparte, ne simțim ca membrii unei confrerii... Dar un tînăr !... N-aș fi crezut... Adu-mi-l neapărat.

Vila profesorului era mică, veche, de lemn și vopsită în verde. Era izolată, ascunsă în pădure, ceea ce le permise celor doi să ajungă la ea neobservați. Bătrînul era singur, toți vecinii coborîseră la baie. Îi aștepta pe terasă, într-un fotoliu împletit care scîrțîia suferind.

Nu se miră cînd îl văzu pe tînăr înfășurat doar în șorțul său prăfuit. În schimb acesta se arătă foarte uimit de costumul negru al profesorului și făcu o figură pe care am face-o și noi dacă am întîlni pe bulevard un tip în ținută de mușchetar. Nu știu nici ce intenționează bătrînul cînd îi întinse o mînă ; abia reuși să priceapă că acesta ar dori ca el să i-o strîngă, ceea ce și făcu troznindu-i degetele veștede ca pe niște vreascuri. Se purta stîngaci, nu știa de ce a fost adus aici, fata nu-i spusese nimic și, chiar dacă ar fi încercat, n-ar fi avut cum să se facă înțeleasă, îl cărase doar așa după ea pînă-l băgase înăuntru. Simțea că ea i-e binevoitoare, că nu îi întinde nici o cursă, se simțea însă stingherit din pricina că nu știa care e rolul lui în această scenă, ce ar trebui să facă. Cu atît mai mare îi fu surpriza cînd îl auzi pe amfitrion adresîndu-i-se în limba lui :

— Am auzit că vorbești latinește, tinere. Te felicit!

— Îți mulțumesc, răspunse tînărul nespus de încîntat că a scăpat de starea de muțenie care parcă îl sărăcea, îi producea o infirmitate. Nu văd însă pentru ce merit felicitările tale, o, nobile domn !

— *Adolescentem verecundum esse decet* [1], spuse bătrînul. Totuși, ca la etatea ta să stăpînești cu atîta siguranță latina e un lucru demn de toată lauda. Cu siguranță ai urmat un institut de limbi clasice...

— Nu, domnul meu. Sînt inginer militar.

— Da?!... Bătrînul era tot mai uimit de precizia cu care oaspetele mînuia instrumentele gramaticale, cele ce băgau odată groaza în foștii săi elevi. Din cîte generații au trecut prin mîna mea, își spuse cu amărăciune, nici pe un singur școlar nu am reușit să-l fac

[1] Adolescentul se cade să fie modest (lat., n. a.).

să-și însușească atît de bine normele de aur ale limbii. Regret că nu mi-ai fost elev. Spune-mi, cum ai învățat totuși, ai avut un profesor particular ?

— Profesor particular... rîse tînărul. Am avut mai mulți : tata, mama, frații mei... Aceasta e limba pe care o vorbim în familie. Nu cred că are de ce să vă mire aceasta.

— De ce să mă mire ?... *A fortiori* ![1] exclamă profesorul. Ceea ce aud din gura ta îmi umple sufletul de admirație. Mai există o familie în care se vorbește curent latina ! Pe Joe, tinere, unde este familia ta ?

— În Sicilia.

— A, Sicilia, Sicilia... Ochii profesorului se aburiră de duioșia unor amintiri îndepărtate.

— Ai fost în Sicilia, profesore ? îi ghici tînărul gîndurile.

— Cum să nu ! Am fost... am fost... Unde n-am fost ? ! Toată Italia am străbătut-o. Cînd eram de vîrsta ta... Și acum, noaptea, de cînd insomniile mi se fac tot mai lungi, ca să le umplu cu ceva călătoresc... Și cînd aproape se face ziuă și eu tot n-am adormit, reușesc să ajung pînă în Sicilia...

Intră în cameră și se întoarse cu un album.

— Și aici l-am adus cu mine. Îl răsfoiesc înainte de culcare, apoi sting lumina și o iau la drum...

Cartea, deși avea aspectul cel mai comun, i se păru tînărului cu totul ciudată. O întoarse, o pipăi, o mirosi. Nedumerit, începu s-o frunzărească. De unde profesorul se aștepta ca revederea unor peisaje familiare să-i facă plăcere, observă cu surprindere că clișeele îl contrariază, îi produc o stare de agitație.

— Am parcă niște *aegri somnia*[2], spuse după un timp. Ce e cu aceste ruine ? Nu văd decît ziduri dărîmate, coloane făcute țăndări, statui mutilate... Desigur, nimic nu e real din ce văd aici, și nici nu va putea să fie real vreodată. Un artist dement a creat

[1] Cu atît mai mult (lat., n. a.).
[2] Vise de bolnav (lat., n. a.).

această operă în care aduce elogiul distrugerii. Recunosc că are geniu. Reușește să te umple de tristețe și deznădejde.

Cosmina îi urmărea tăcută. Era uimită și ea de ușurința cu care el se exprimă. Din cînd în cînd, profesorul îi traducea părți din discuție.

— *Nunc tempus est proficiscendi* [1], spuse el ridicîndu-se.

— Extraordinar ! se entuziasmă profesorul din nou, și se lovi cu palma peste frunte, ce folosire măiestrită a genitivului gerunziului !... Ce notă maximă aș fi pus în catalog pentru această propoziție ! Nu mi-a fost dat în toată cariera mea să dau mai mult de opt. *Salve* [2], tinere, și te aștept mîine din nou. Cosmina, i se adresă el fetei în românește amenințînd-o cu degetul, vezi, nu-l face să uite latina ! Are o pronunție mai neobișnuită, va trebui să-l mai corectez puțin, dar posedă o sintaxă care l-ar impresiona și pe Cicero...

În fiecare din zilele ce precedară plecarea profesorului se revăzură toți trei și colindară împreună pădurile. El sosea punctual la întîlnire, de fiecare dată însă obosit, ca după o muncă epuizantă, își revenea repede în compania lor, era vesel și exuberant, spiritual, plin de umor în conversațiile cu profesorul, ca apoi, după cîteva ore să-și ia rămas bun și să plece. Pe Cosmina absența lui o intriga, intuia că el îndeplinește un program care-i absoarbe toate forțele, ceva ce scapă cu totul înțelegerii ei. Nu-l întreba, bănuind o misiune secretă ; aștepta o mărturisire din partea lui, cum însă ei între ei nu reușeau să lege un dialog, nici el nu se grăbea să se confeseze. Profesorul, în hoinărelile lor prin toate coclaurile, îndeplinea rolul de translator, unica legătură prin care ei puteau comunica. Mijloc nu lipsit de îngrădiri, însă. Cînd erau singuri simțeau deopotrivă că ar avea atîtea

[1] Acum este timpul de plecare (lat., n. a.).
[2] Salutare să fii sănătos (lat. n. a.).

să-și spună, *non multa, sed multum* (cam la atîta se reduceau cunoștințele de limbă latină ale Cosminei), ceva foarte grav și important, adînc, fundamental, dar barierele limbii îi obligau să recurgă la gesturi, la elementele cele mai puerile, mai sărace decît ale copiilor de trei ani. Dacă situația aceasta îi amuzase la început, ea începu să devină obositoare și restrictivă, o simțiră în curînd ca pe o povară nedreaptă. Postarea profesorului între ei făcu dintr-o dată posibilă comunicarea, zăgazurile se ridicară și mai ales el, ca răzbunînd osînda de pînă atunci, deveni foarte vorbăreț. Nici acum însă o nouă cenzură nu întîrzie să-și facă simțită prezența. Acele lucruri fundamentale nu puteau fi transmise prin intermediari. Bătrînul profesor era nu numai demn de respect, ci ei îl și iubeau. Slăbita lui făptură, aproape octogenară, nu putea constitui însă sub nici un motiv elementul prin care tumultul vîrstei lor să poată circula de la unul la celălalt.

Poate aceste gînduri, conștiința tot mai clară a neputinței comunicării îi făcură într-o zi să fie mai abătuți. Poate cauza să fi fost alta, el era mai trudit ca altădată și extenuarea lui se răsfrîngea și asupra ei, sau pur și simplu, sufereau la gîndul că profesorul îi părăsește. Observîndu-le din prima clipă indispoziția, acesta le spuse insinuant :

— *Amantium irae amoris integratio est !* [1]

— *Fac ne hoc dicas !* a replicat el. *Consuetudo laborum perpessionem dolorum efficiet faciliorem...* [2]

Despărțirea, în piațeta nepavată a autogării, denivelată și tristă în urma multelor plecări ce se petrecuseră în spațiul ei, din cauză că cei ce plecau nu se duceau oricum, indiferenți, ci lăsau aici vacanța, fu plină de efuziuni, ba Cosmina, care se forța să pară veselă, să-l amuze pe bătrînul profesor și cu niște

[1] Certurile îndrăgostiților dau iubirii prospețime (lat., n. a.).

[2] Nu spune aceasta ! Obișnuința cu suferințele face mai ușoară suportarea durerilor (lat., n. a.).

anecdote pentru interpretarea cărora ea nu avea deloc aplicație, își stăpîni cu greu o lacrimă. Își promiseră solemn toți trei că la anul se vor revedea aici. Cînd profesorul fu în autobuz și acesta se opintea să pornească, tînărul, în timp ce-i dădea prin înghesuială geamantanul ros, de o vîrstă cu stăpînul, mai apucă să-i spună :

— *Romam cum venero, statim ad te scribam...* [1]

De aici strada mare urca, la ora aceasta înțesată. Dar pînă în spatele autogării cobora pădurea. Pe acolo o porniră ei, grăbiți să dispară cît mai repede în umbra reavănă, sub bolțile mari.

Demult, încă din primele zile nu se mai întîlniseră în vîrful muntelui de sare. Acum ea îl aștepta din nou aici. Episodul cu autogara îl zguduise atît de profund, aproape îl traumatizase, încît nu mai reușise să-l atragă spre locurile circulate. Se ataşase foarte tare de profesor că acceptase să-l conducă pînă la punctul de îmbarcare. Acolo însă se ținuse din toate puterile să nu facă o criză. Mulțimea ce nici nu-l băga în seamă, dar care lui i se părea aberantă prin tot ceea ce face, prin felul cum arată, mașinile, întreaga ambianță, toate i se izbeau cu brutalitate de retină, îi loveau ca niște baroase timpanul. Efortul de a nu-și manifesta deruta, de a nu înnebuni, îl costase enorm și încă din primele momente, de cum se văzură la adăpostul pădurii, un resort se frînse în el, fu zguduit de un tremur violent, iar fața-i exprima o groază fără nume. Se rezema de Cosmina ca de ultimul sprijin pe care lumea îl mai poate avea pentru el. Trecea prin acel moment deznădăjduit și de o umilință extremă pe care odată și odată îl cunosc toți bărbații, nu de multe ori în viață, cînd toată puterea lor de a se arăta nepăsători și tari, de a apărea în fața femeii și copiilor de neclintit ca o stîncă de bazalt, oricîte furtuni le-ar zgu-

[1] Imediat ce voi fi sosit la Roma o să-ți scriu (lat. n. a.).

dui cuibul fragil, cînd toată această putere etalată cu bună știință, pentru că e absolută nevoie de ea, în fața căreia slăbiciunile se ascund ca și cum n-ar exista, se năruie și omul, suferind de rușine și, mai presus, de durerea de a nu mai reuși să fie pilonul de susținere al mereu amenințatului lor edificiu, caută el însuși un reazăm în cea care mai mult decît oricine are nevoie de tăria sa, în femeia lui. Femeile, în aceste împrejurări, dovedesc o forță inimaginabilă, ele care plîng ușor, care sînt uneori atît de cicălitoare, invidioase, ușuratice, în asemenea momente adună nu se știe de unde puteri nebănuite ca să-l treacă peste momentul lui de slăbiciune pe acest bărbat care trebuie să fie tare.

Cosmina nu mai încercase o astfel de stare, dar din instinct se purtă așa ca toate semenele ei.

Reușise să-l liniștească treptat. Știa că mai încolo, cîndva, îl va coborî din nou în lume și el se va obișnui cu viața aceasta a tuturor, din care el, deocamdată, e, nu înțelege nici ea din ce motiv, exclus. Pînă atunci însă, se vor mulțumi să se ascundă ca sălbăticiunile prin locuri neumblate. Numai de-ar ține timpul frumos !

Acum îl văzu pe unde vine : ieșea strujindu-și corpul atletic dintr-o crăpătură a stîncilor sure, acoperite de licheni verzi-albăstrui. „Și-o fi făcut culcuș într-o grotă", gîndi Cosmina.

Se așezară lîngă izvor și priviră multă vreme apa ce palpita ca un gît de șopîrlă.

— Te fac să urci pînă aici... spuse el cu vinovăție.

În intervalul cît petrecuseră împreună cu profesorul făcuseră fiecare progrese vizibile în însușirea idiomului vorbit de celălalt. Cosmina își reaminti elemente ale limbii latine pe care nu le știuse niciodată cum trebuie, dar care acum, ciudat, nu i se mai păreau osificate, reci, impenetrabile, ci se însuflețeau, căpătau o fluență și o claritate, exact de ceea ce profesorii încearcă să-i convingă pe învățăceii lor și nu izbutesc niciodată. La rîndul său, el se iniție în

limba fetei cu o ușurință uimitoare. Așa începură să folosească un amalgam plin de prospețime și de farmec, cu norme șovăitoare, dar de printre care sensurile se iveau ferme și nuanțate, un fel de proto-română, ceva ce trebuie să se mai fi vorbit odată pe aceste pămînturi, atunci cînd limba noastră se găsea în fașă.

— Dar aici e foarte frumos, îl asigură ea. Știi că prima dată am urcat așa, fără să știu că te voi întîlni, pentru că mi-a plăcut să înfrunt o coastă plină de primejdii, de care alții se înspăimîntă. Nu-i mărturisi adevăratul motiv al primei ei ascensiuni și abia acum, după aproape două săptămîni, își aminti de bubuiturile neliniștitoare ce poate mai tună acolo în adînc, sub chiar locul pe care ei stau acum.

— Să nu te surprindă purtarea mea de ieri, se simți el obligat să-și reinstaureze prestigiul, exact așa cum fac toți bărbații în situații asemănătoare. N-aș fi vrut să mă vezi atît de nenorocit, dar vacarmul acela infernal m-a descumpănit cu totul.

Abia vorbea, era frînt de oboseală. Se vedea că nu mai are putere nici să se spele așa cum obișnuia în apa izvorului. Cosmina îi scutură cu palmele pulberea de sare ce-i îngreuna părul, sprîncenele, umerii.

— Nu trebuia să te sperii așa, îi spuse. Nimeni nu vrea să-ți facă nici un rău.

— Nici tu nu-ți dezminți genul, surîse el trist. Ai suflet mare, dar judeci puțin și înțelegi și mai puțin. Nu m-am temut ! urlă aproape. Înțelegi ? și o scutură de umeri. Nu mă tem de nimic ! Făcu o pauză să se liniștească și reluă pe un ton schimbat, fără asprime, de confesiune care are o imperioasă nevoie de a fi împărtășită:

— M-am convins încă de la început că nimeni nu-mi vrea răul, că nu mă paște nici o primejdie. Cea mai neclintită certitudine erai tu. Între noi doi, oricît ne-am ascunde-o, s-a născut o... solidaritate, pe care mă feresc s-o definesc în vreun fel, dar care e în stare să se opună oricăror pericole. Prin urmare,

atîta timp cît acționam în înțelegere cu tine, eram convins că nu se poate ivi nici cel mai mic accident. Tu nu mă poți expune la ceva rău. Altul a fost mobilul căderii mele sufletești...

Cosmina ascultă cu toată ființa. Se dezlegau, în sfîrșit, niște mistere, care îi chinuiseră nopțile, care o exasperau cu ceața lor albastră ce le învăluia, și ținea să nu scape nimic din mărturisire.

— Văd niște imagini terifiante, cu care ochii mei nu se vor obișnui niciodată. Oamenii, altfel părînd perfect normali, se îmbracă oribil, — iartă-mă, dar și tu ești contaminată de nebunia asta, porți o haină contrară celor mai îngăduitoare prescripții ale bunei-cuviințe — apoi zgomotele acelea pe care urechea omenească nu e în stare să le suporte, și nici nu vreau să-mi mai amintesc de casele pe roți care se deplasau singure, exact ca într-un coșmar. Toate simțurile îmi sînt biciuite, învinețite cu fasciile... Într-o seară, după ce m-am despărțit de tine, m-am dus în acel loc de unde odată am privit împreună lacul. Ochii mi-au fost izbiți de niște lumini nefirești, de o putere și o agresivitate extraordinară... Și totuși, ceea ce e și mai greu, mai bine-zis imposibil de suportat, nici nu sînt toate acestea. Dacă se poate imagina ceva mai crud și mai izbitor, *acel ceva* îmi provoacă chinurile cele mai mari. Imposibilitatea de a înțelege, lipsa oricărei logici, absența rațiunii. Tot ceea ce văd în jurul meu nu sînt decît alte fețe ale unui coșmar ce nu se mai sfîrșește. Singura realitate de care nu mă îndoiesc, care a rămas credincioasă legilor materiei este cea de jos, de acolo de sub pămînt. E o realitate dură, mai grea decît a oricărui condamnat. Firesc ar fi ca ieșirea la suprafață să mă reconforteze, să mă facă să nu mai doresc niciodată să mă întorc acolo. Aici respir în voie, soarele mă alintă cu razele lui, văd puii de căprioară, sar peste pîraie, mă uit în ochii unei fete frumoase... Cu toate acestea, ceea ce mi se întîmplă la lumina zilei e mai chinuitor decît viața din subteran. De ce? Pentru că nu reușesc,

orice aș face, să pricep ce se petrece, ce s-a petrecut într-un interval de timp atît de scurt. Gîndește-te, în urmă cu o lună și ceva umblam pe aici ca în propria bătătură. Ce s-a întîmplat cu toată acea lume, ce e cu aceasta pe care o găsesc azi ? Logica nu suportă astfel de schimbări. Nici zeii nu au făptuit niciodată o transformare ca asta. Tot ce pot să îmi spun e că sînt pradă unui vis din care nu izbutesc să mă smulg.

Nici Cosmina nu pricepea mai mult. Temîndu-se ca el să nu-și încheie mărturisirea, se gîndi să-l întrebe:

— Dar ce faci acolo, sub pămînt ?

— S-a întîmplat un accident. Aici noi avem — sau am avut, nici nu mai știu cum e corect să spun — niște mari saline. Acum vreo patruzeci de zile, prin prăbușirea unor galerii, un număr mare de oameni au fost izolați în subteran. Eu, ca inginer care am prospectat mai multe mine și mă pricep la compoziția pămîntului, am luat o echipă de patru soldați din cohorta care staționa în apropiere și asigura transportul sării, ne-am înarmat cu unelte și am început să-i căutăm, să ne deschidem drum pînă la ei, să-i salvăm. Nu am reușit să dăm de ei, dar n-am capitulat, erau încă speranțe să-i găsim în viață. Minele de acest fel, din cauza infiltrațiilor de apă care topesc sarea și sapă niște hornuri de la suprafață pînă jos, primesc aer de afară și, cu merinde și apă, se poate supraviețui mult timp. Băteam cu rîngile în pereți și ascultam, se auzea ceva, dar niciodată n-am fost siguri că ei ne răspund sau nu e decît ecoul loviturilor noastre.

După o săptămînă de încercări zadarnice ne-am convins că toți pieriseră și am fi renunțat dacă nu intervenea o întorsătură dramatică în mersul expediției noastre. Nenorocirea a fost că alte prăbușiri ne-au separat și pe noi, unii de alții, eu am rămas închis într-o galerie, ceilalți în alta. De atunci am încercat mereu să restabilim legătura între noi, dar

n-am mai reușit. Ne auzeam, eram pe aproape, despărțiți doar de un perete, dar lucram ca niște soboli, orbește, nimeream în alte hrube și nu ne-am mai adunat cu toții. Eu am dat de unul din acele hornuri de care ți-am spus și cu mare greutate am izbutit să ies afară. Am continuat apoi aceste ascensiuni la suprafață unde dădeam de aer proaspăt de apă...

— Și te întorceai de fiecare dată înapoi, acolo jos?

— Da, nu puteam să-i abandonez pe ceilalți. Timpul cît stăteam afară erau orele mele de odihnă, nu e chip să sapi într-una, fără pauză. Apoi mă duceam să-mi continui lucrul... Și poate că totul s-ar fi rezolvat cu bine, dacă nu s-ar fi petrecut un alt cataclism, cel mai cumplit. La un moment dat, ceva a zguduit pămîntul cu forța unui cutremur și niște zgomote năpraznice ne-au asurzit, ore întregi: căzuseră și bolțile uriașelor săli centrale, înalte cît Farul din Alexandria. Mai tîrziu, tot săpînd, nu știam nici eu în ce direcție, mă dezorientasem cu totul, am observat că de undeva apa năvălește în galerie cu o presiune colosală. În craterul deschis după prăbușire se adunase apa acestui lac. Inexplicabil cît de repede: această ultimă dărîmare s-a întîmplat cu cîteva zile înainte de întîlnirea noastră.

— Cu cîteva zile?... Lacul acesta are o sută de ani...

— Un secol!... sări el îngrozit și-i căuta ochii spre a afla din ei adevărul. În ce an ne aflăm?

Avură de rezolvat o socoteală complicată: să pună de acord anii de la întemeierea Romei cu numărătoarea anilor noștri. Rezultatul îi ului pe amîndoi.

— Asta înseamnă că tu ai intrat în salină acum o mie opt sute de ani...

— Da, zise el încă tulburat de nefirescul situației. În acel an împăratul Marc Aureliu a semnat decretul de ridicare a cetății Apulum la rang de municipiu. Îmi amintesc exact: peste două luni urmau să se desfășoare mari festivități la Apulum, la care eram invitat să iau parte... Toată vremea am fost convins

că ele încă n-au avut loc și mă grăbeam să terminăm operația de salvare, să mă duc la serbări.

— Trebuia să mai treacă o sută de ani pînă cînd Aurelian a dat ordinul de părăsire a provinciei.

Și Cosmina îi rezumă, cum se pricepu, cele două milenii de istorie. El o urmărea tot mai nedumerit. Cel mai mult îl impresionă retragerea de la 271 și destrămarea Imperiului.

— Prin urmare, au trecut peste Dunăre și noi am continuat să bubuim cu rîngile în stînci ?! spuse el cu amărăciune, realizînd un fapt ce pînă în această clipă îi păruse incredibil. Noi nu ne îndurăm să părăsim cîteva suflete blocate într-o grotă, și Împăratul ordonă evacuarea unei provincii ? !...

— N-ați rămas numai voi, au rămas destui...

— Și imperiul nu mai este ? Nici Roma ?

— Cetatea Eternă există. Și Imperiul, prin ceea ce a avut nemuritor... Și totuși, nu înțeleg... nu înțeleg... Europa a fost cotropită de migrații, s-au descoperit continente noi, nenumărate războaie au pustiit lumea, oamenii au ajuns în Lună, și în toată această groază de vreme tu continui să lovești cu un ciocan niște pereți de sare !... *Ai fost uitat de timp !* șopti ea ca fulgerată de o revelație.

— Da, abia acum încep să mă clarific, spuse el tot în șoaptă. Am fost uitat de timp, am rămas în afara lui... Și se simți cuprins de o altă singurătate, mult mai mare, mai adîncă și decît cea care îl încercase cînd a aflat de retragerea lui Aurelian, și decît cea pe care o știa din galeriile de sare — o singurătate cosmică.

Fata îi întinse mîna, dar el nu mai îndrăzni să i-o atingă.

Discuția din vîrful Muntelui de sare produsese o schimbare radicală în comportarea lui. Înțelesese că s-a întîmplat ceva cu el și, oricît l-ar fi tulburat această descoperire ea era preferabilă neștiinței în care se zbătuse pînă atunci. Încă nu se gîndise ce

va face în continuare. Deocamdată nu era stăpînit decît de dorința de a vedea cît mai mult. Dacă atunci cînd nimerise într-o lume pentru el nu numai străină, ci așezată pe niște baze de neînțeles, avea toate motivele să se ascundă de oamenii ale căror intenții nu le putea prevedea, acum insista ca prietena lui să-l ducă peste tot. Nu-și făcea nici un fel de probleme în legătură cu echipamentul său destul de original, cerea să coboare printre oameni. Cosmina îi cumpără o bluză, o pereche de pantaloni și una de pantofi, ca să poată ieși pe stradă, intenționînd ca după aceea să meargă împreună la un magazin de confecții unde să-i aleagă un costum mai acătării, pe încercate.

Noua îmbrăcăminte îl amuză enorm, deși toate îl strîngeau și-i jenau mișcările, se văzu atît de caraghios că propriul aspect îl înveseli de parcă s-ar fi echipat pentru un convoi grotesc de Saturnalii.

Apoi își începură nesfîrșitele tururi ale stațiunii. Cosmina era obligată să dea mii de explicații din domenii asupra cărora ea însăși nu se oprise niciodată : natura curentului electric, principiul de funcționare a telefonului, radioului și televizorului, cîte tipuri de autovehicule există și cît combustibil consumă fiecare... Intrau în librărie unde el se apuca să descifreze titlurile de pe coperți și cotoare, cerînd să i se traducă, să i se dea informații asupra autorilor. Se bărbieri și se tunse la frizer și Cosmina care-l aștepta afară era să nu-l recunoască : bărbatul voinic, cu un fizic de gladiator, era aproape un copil. Luară la rînd magazinele unde fiecare articol era studiat, inventariat cu grijă. Cînd oboseau, trăgeau la cofetărie unde beau o răcoritoare. Și aici el își continua investigațiile, înregistra alte amănunte care toate îi apăreau extrem de interesante. Aici publicul era aproape exclusiv de vîrsta lor sau și mai tînăr. Deși nu se petrecea nimic deosebit, era foarte curios să vadă cum se comportă cei, așa zicînd, din generația lui. Îl distra mai ales un obicei al acestora cu totul ciudat : țineau între buze niște suluri subțiri din care

scoteau într-una valuri de fum. De fiecare dată, cît timp stăteau aici, o voce hîrşîită ţipa la nesfîrşit : *„la pluie... la pluie...“* Nici Cosmina nu-şi explica mai clar cauza acestei repetiţii continui care trecea în obsesie : tonomatul hîrbuit ca o rîşniţă nu mai poate pune în mişcare decît acest unic disc, sau cîntecul o fi fiind în vogă şi consumatorii nu se mai satură ascultîndu-l ?

După cîte un scurt popas o porneau iarăşi, vizitau alte prăvălii, asistau la cîte un meci de volei sau de fotbal cu echipele incomplete din lipsă de combatanţi, intrau la cinematograf, se duceau în piaţă unde se vindeau pepeni verzi şi nimicuri de ceramică ţipător colorată. La „tirul sportiv“ a învîrtit o puşcă în mîini un sfert de oră, pe urmă a luat ţintele la rînd negreşind nici măcar una.

Dar oricîte vedea, nu se sătura niciodată. Cosmina a trebuit să-i aducă o hartă pe care să vadă cum arată acum teritoriul Imperiului său. A dorit apoi să i se ofere date despre noile continente descoperite : geografie fizică, populaţie, economie. În fiecare zi, ca niciodată pînă atunci, Cosmina făcea cu voce tare lectura ziarului ; el trebuia să ştie ce se întîmplă pe glob.

Într-o zi, Cosmina i-a făcut o surpriză deosebită : a luat două locuri la o excursie ce se organiza într-un oraş apropiat. Acolo au vizitat muzeul de istorie. Sălile destinate epocii romane l-au tulburat peste măsură, se regăsea într-un mediu familiar şi simţea totodată, din nou, cît de departe e de toate acestea. Privea cu o nesfîrşită nostalgie pietrele incizate cu litere sigure, elegante, pline de distincţie, obiectele de podoabă, purtate de femei contemporane cu el, născute odată cu el, din care nu s-au mai ales decît aceste fărîme de metal. Scruta monedele pe care, poate chiar exemplare expuse aici, el le avusese în mînă.

— Te uiţi ca un moş la nişte suveniruri din tinereţe, i-a spus Cosmina.

— Dar nu sînt un moș ? i-a răspuns el. Am o mie opt sute douăzeci și doi de ani...

Era o noapte profundă, deplină. Parcă anotimpul, pentru că nu dispunea decît de un interval foarte scurt destinat nopții, concentrase în ea toată frumusețea lumilor.

— Nu mai știm unde sfîrșește pămîntul și unde începe cerul, spuse Cosmina.

— Poate sîntem în cer... răspunse el.

Se opriseră pe o culme de deal, era un întuneric bun, puternic, dar blînd, din acela care te umple de liniște și de împăcare ; prin el stelele se vedeau umede, neobișnuit de mari, de parcă le-ai fi privit cu ochi de copil, jos, aproape, încît te puteai crede în văzduh.

Liniștea nețărmurită ca o față sesizabilă a eternității era subliniată de vuietul apei din vale. Prin aerul proaspăt, odihnit, rîul, cu toate că valea era departe, se auzea clar, ca la o aruncătură de băț și zgomotul te făcea să simți limpezimea apei trecînd peste pietre mari, rotunjite, spălînd în țesturi rădăcinile roșii ale arinilor, căzînd de pe praguri în vîltori.

Departe, probabil în poiene unde se face fîn, pîlpîiau focuri singuratice. Le priveau tăcuți și li se părea că dacă apa ar înceta o clipă ar auzi de acolo trosnetul vreascurilor ce ard.

Nu mișca nici o adiere. Deși peste zi fusese foarte cald, aerul nu era uscat, îl simțeau reavăn ca o răsuflare a pămîntului. Îi împresura molcom, încărcat de mirosul florilor de pădure adormite, al țărînii și al scoarței de copac.

Era o noapte care cobora parcă din veacuri.

— Tot așa era și atunci... murmură el. Toate s-au schimbat, locurile, oamenii, nici zilele nu mai sînt cum au fost... Noaptea însă da ! Parcă nimic nu s-a clintit de la loc. Se vede că timpul, cine știe !, o fi uitat de nopți, ca de mine, și au rămas ca la început... Sau și le păstrează, așa cum vă faceți voi re-

zervații, simțea nevoia de ceva stabil, neschimbător, și se întoarce la ele ca să-și regăsească vîrsta primară, să soarbă, ca în mitologie, vlagă nouă. Altfel nici n-ar putea să reziste la atîta amar de drum.

Umblaseră mult în ziua aceea ; au urcat pe vale pînă la chei. Și acolo timpul uitase ceva : o umbră umedă și solemnă care te face să tremuri, nu știi, de răcoare sau de fiorul întîlnirii cu măreția.

S-au cățărat pe stînci, s-au încoronat cu ferigă și s-au culcat pe mușchi reci. Prin coroana înaltă a fagilor cerul se vedea albastru tare ca de smalț. Erau siguri că Pan îi privește de după un colț de piatră, curios.

În pădurea întunecată, razele soarelui păreau alte trunchiuri de copac, netede, viguroase, oblice, pe care aproape ai fi putut păși ca pe niște punți.

S-au pierdut în zmeurișe mai înalte decît un stat de om. Au imitat fluieratul păsărilor și ele au răspuns cu cordialitate.

Au văzut sus, la confluența a două pîraie, casa pădurarului și și-au promis că odată vor organiza acolo un mare ospăț la care vor invita toate viețuitoarele pădurii.

Au ajuns la camping. Lui i s-a părut o tabără militară și s-a mirat că oamenii trebăluiesc pe lîngă corturi și căsuțe de lemn neînarmați.

La întoarcere se înserase. Parcă un fum vînăt se lăsa pe văi, în timp ce, sus, vîrfurile mai pribegeau în soare. S-a întunecat repede și, cînd să treacă o strîmtoare unde pădurea se înghesuie pînă în drum, abia au scăpat neatinși de aripile unei colonii de lilieci ce se zbenguiau ca bezmetici...

Și acum, noaptea !...

Nu făcuseră nimic deosebit. Recapitulau în gînd, pas cu pas, peripețiile zilei și se întrebau a nu știu cîta oară de unde le vine starea aceasta de mulțumire, ca după un lucru împlinit. Dacă, așa cum arborii se oglindesc în apa unui lac, ar exista și o răsfrîngere a cîntecului, de așa ceva erau străbătuți : de

umbra unui cîntec adînc, prelung și sfîșietor, care te împrăștie confundîndu-te cu toată lumea ca să te adune apoi și să te întremeze, numai că e un cîntec neauzit, nu-l distingi decît tu, sau, ca să-l simtă încă cineva, același cîntec trebuie să-l viscolească și pe el.

— Cred că starea noastră, încercă el să răspundă unei întrebări ce se zbătea în piepturile amîndurora, nu se poate explica altfel decît că am făcut lucrurile cele mai simple, cele care nu îi separă pe oameni, ci îi apropie. Am trecut desculți prin apă, am privit cerul, am rupt buruieni, am mîngîiat niște stînci și niște arbori. Undeva, la o origine îndepărtată, strămoșii fiecăruia au făcut la fel și, repetîndu-le gesturile, noi care putem fi foarte diferiți, care putem veni din ținuturi foarte depărtate, ne întîlnim în această albie comună...

— Sau poate pentru că sîntem tineri, spuse Cosmina. Îți amintești de bătrînul profesor de latină? După explicația ta, și el ar putea fi cuprins de aceeași beție, să sufere acest fermecător blestem ca și noi...

— Tineri, spui? Da, sîntem amîndoi tineri, dar la o distanță de optsprezece secole... Cît poate fi de ciudat! Trăiesc atîția oameni în același timp, sorb aceeași clipă deodată, și cîți dintre ei ajung să se cunoască? Foarte puțini, majoritatea zdrobitoare își duc viața fără să știe unii de existența celorlalți. Nu crezi că e păcat? Nu e revoltător ca miliarde de oameni să traverseze *aceeași perioadă de timp* fără să știe unul de altul? Și e nevoie să venim noi, de la extremitățile a două milenii, ca să-i compătimim pe cei ce au șansa picată așa din cer, pentru care n-au mișcat un deget, să trăiască deodată și nu știu să se cunoască!...

Ea tăcea.

Fagii masivi din spatele lor se înfiorară, de parcă s-ar fi mișcat în somn.

— Dar noaptea e atît de scurtă, reveni el, și n-am vorbit despre numele tău. Ce poate să însemne Cos-

mina ? Un nume de floare ? Un nume de piatră prețioasă ?...

— Nu-ți mai bate capul, îl opri ea. Tot n-ai să ghicești. E un nume de luptă. Și de victorie, dacă vrei. Nu o victorie atît de mare ca ale voastre, dar pentru noi contează foarte mult...

— Victoriile noastre ! ? Rîzi de mine. Nu mi-ai arătat harta Imperiului ? Ce s-a ales din victoriile noastre ?

— Ne-am ales noi, spuse ferm Cosmina cu un glas pe care nu și-l cunoștea.

— I-am promis profesorului că o să-i scriu cînd mă voi întoarce la Roma, sări el la altă idee. Se vede bine că trecerea nopții îl precipita de parcă acum avea de rezolvat toate problemele. Cum să-i scriu ? Ce scrisoare poate înfrunta o mie opt sute de ani ? Cîte generații de poștași vor muri predînd unii altora scrisoarea mea ca să ajungă pînă la el ?

Și parcă aducîndu-și aminte de ceva, grăbit ca pentru a nu uita din nou și să-i rămînă intenția neîmplinită, îi puse Cosminei în palmă o broșă.

Ea se tulbură.

— Nu e cine știe ce, zise el. E de aramă, n-am altceva mai de preț. Cînd va răsări Luna, o vei putea vedea.

— Dar...

— Trebuia să fie ceva care să ne lege, să rămînă o mărturie că, și la o asemenea distanță în timp, am existat amîndoi.

— Tu vrei să pleci ?... Vocea Cosminei suna sugrumată, ca din pămînt.

Odată el îi spusese : „Noroc că te-am întîlnit pe tine și nu pe altcineva. Gîndește-te ce s-ar fi întîmplat dacă s-ar fi auzit despre mine. Aș fi fost tratat ca o curiozitate, cea mai stupefiantă din cîte a cunoscut pămîntul. Numai viață de om n-aș mai fi putut duce. Mi-ar fi supus sîngele la nesfîrșite analize, mi-ar fi studiat organismul, fibră cu fibră, aș fi fost purtat ca material demonstrativ la congrese internaționale,

s-ar fi organizat excursii costisitoare ca amatorii din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii să mă poată vedea. S-ar fi amenajat un mare muzeu numai pentru mine, unde aș fi fost expus și tot eu aș fi dat și explicațiile necesare, aș fi răspuns la întrebările publicului. Aș fi fost filmat, televizat. Istoricii m-ar fi încolțit să le dau lămuriri asupra unor aspecte încă neelucidate de ei. Aș fi primit zilnic tone de scrisori, la care, chiar dacă nu răspundeam mai pe larg, ar fi trebuit totuși să trimit expeditorilor cîte un autograf. Aș fi fost apoi obiect de experiențe foarte importante. M-ar fi ținut perioade lungi în salină cu tot felul de aparate aplicate pe corp, ca la cosmonauți, pentru a putea lămuri misterul neîmbătrînirii mele într-un timp atît de lung. Mă îngrozesc numai la gîndul că aș fi putut fi identificat și cazul meu ar fi devenit public".

Cosmina simțea însă că nu aceste temeri îl frămîntă acum. Altceva îl chema, irezistibil, fundamental.

— Trebuie, Cosmina, am datoria să repar greșeala Timpului. Voi coborî în galeriile de sare, îi voi căuta pe cei patru contemporani ai mei și împreună sînt convins că vom găsi drumul pe care am pătruns prima dată acolo și de unde lucrurile s-au încîlcit. Vom ieși la suprafață, în epoca noastră, după numai o lună și ceva de viață subpămînteană. Voi ajunge la timp și la serbările de la Apulum. Voi trăi cît zeii îmi vor îngădui, după care iubitoarea mea familie mă va învrednici cu un sarcofag lucrat artistic, demn să stea cîndva la loc de cinste într-un muzeu. Vizitatorii, printre care poate și o fată care se va chema Cosmina, se vor opri în fața lui și-i vor admira basoreliefurile, vor citi săpat pe frontispiciu și numele unui inginer militar, nume care nu le va spune absolut nimic. Va trece o sută de ani și Aurelian va ordona retragerea. Se vor năpusti migrațiile, asta cam o mie de ani. Războaiele vor pustii lumea, se vor descoperi continente noi, omul va zbura în

Lună. Și exact după o mie opt sute de ani de la accidentul din salină, care n-au însemnat altceva decît cinci sau șase săptămîni de luptă a patru soldați și un inginer cu blocurile de sare, pe aceleași locuri, unde între timp a apărut un lac, tu îți vei petrece o vacanță frumoasă. Vor fi zile senine, vei nimeri o vară călduroasă și toată ziua te vei scufunda în lac, te vei mira de stîncile de pe fund. Ziua la promenadă, seara la restaurant, pe pieptul unicei tale rochii vei purta o broșă coclită de aramă. Nu vei mai ști nici tu de unde o ai : Ai primit-o cînd erai mică de la bunica ? Ai găsit-o într-una din scufundările tale ?...

— Ești crud ! țipă fata înfundat.

— Timpul, Cosmina ! Toată vina e a lui. Știu că și tu ai accepta să trăiești în anul o sută șaptezeci și cinci, după cum eu, cu toată oroarea ce mi-a provocat-o la început epoca voastră aș fi fericit să mă fi născut pe vremea ta. Așa însă... Eu nu știu măcar ce soție voi avea, cîți copii, ce fel de nepoți, darmite să bănuiesc ce curs va cunoaște viața mea după atîtea secole... Tu poți fi foarte bine o descendentă a mea și încep să-mi reproșez că stau atît de aproape de tine, că-ți simt viața fremătînd.

Cei doi stăteau cu umărul rezemat unul de celălalt. Noaptea se răcorise, parcă simțeau cum în iarbă, în corole plăpînde, pe pînzele de păianjen se formează roua.

Era prima noapte pe care el o petrecea afară și parcă sorbea din ea cu nesaț, își umplea ființa de ea. Asculta liniștea. Din cînd în cînd, cîte o pasăre tresărea în somn, visa ceva sau i se părea că alunecă de pe ramură și se așeza mai bine fîlfîind din aripi. Cădea în răstimpuri jirul pe cărarea îngustă, netedă, curată, ca măturată de spiridușii pădurii. Privea cu patimă stelele și le recunoștea.

— O vezi pe aceea de colo ? îi arătă el un astru. E Vega din constelația Lirei. Uită-te bine la ea. Și eu mă voi uita, în prima seară după ce voi ajunge în

epoca mea. Pe urmă, mult mai tîrziu, și după o mie opt sute de ani, ea va fi în același loc unde o vedem noi în noaptea aceasta. Să o privești și tu și, așa cum ne uităm acum unul în ochii celuilalt, privirile noastre, peste timp, se vor întîlni în ea.

Răsări Luna. Lumina ei izbucni ca un gong uriaș și se revărsă pe fețele dealurile pînă în văi. Pădurile primiră o lucire stinsă de aramă. Atinse de umbră, în jghiaburile pîraielor parcă se oxidau.

Cosmina își întoarse broșa spre lumina Lunii și o privi mult, ca o mioapă, spre a și-o întipări în minte.

În jurnalul Cosminei, pe o filă nedatată, se găsesc aceste versuri :

Sub cerul gol, singurătăți de sare —
un stol nocturn ce strigă : depărtare !

Peste învinsele vestigii,
giulgiul de Lună al strigii.

Trece și clipa în care-ai fi putut să fii...
Și discul uzat ce geme : La pluie...

N-a vrut să spună niciodată dacă sînt ale ei sau le-a găsit undeva și le-a transcris pentru că se potriveau cu starea ei sufletească.

Veniră apoi și ploile, acelea mari, nesfîrșite, de care Cosmina se temea.

Curgeau cu nemiluita, răpăiau în acoperișe, făceau să sune balcoanele căptușite cu tablă, din păduri se revărsa zgomotul constant, perpetuu al frunzelor lovite de masa lichidă, pe toate drumurile șiroiau pîraie tulburi, ziua nu se mai lumina, rămînea întreagă un lung și umed amurg. Se porniseră așa ca pentru a nu se mai opri.

În orele de masă, siluete grăbite, aplecate, strînse în mantale de ploaie, ascunse sub umbrele, se furișau printre rafalele potopului. În restul timpului,

pe aleile năpădite de apă nu mai mişca ţipenie de om şi aşezarea, şi aşa pierdută în copleşitoarele păduri, căpăta un aer straniu, de loc părăsit, lăsat în voia ploii, sau de furnicar ce şi-a retras toată animaţia de odinioară în adînc, nemaiarătînd acum decît o grămăjoară de surcele şi fire uscate de iarbă.

În rare ore indecise, care păreau a fi mereu spre seară, cînd curgerea de sus se mai îngăduia, oameni singuri sau perechi, îmbrăcaţi gros, ca de iarnă, ceea ce crea impresia că zilele uşoare, însorite, rămăseseră foarte departe, într-un alt anotimp, se apropiau de terasa ce domina lacul, se rezemau de balustrada metalică şi priveau apa cenuşie. Lacul, cel care-i adusese aici de la mari distanţe, cel ce determinase însăşi apariţia acestei localităţi, se dovedea a avea o viaţă a lui, obsesivă, dominantă, cu care scotea lumea din adăposturi şi o aduna pe malurile sale.

Se uita şi Cosmina, ca toţi ceilalţi, fără ţintă, la suprafaţa sură, nemişcată şi grea.

Acum era cu totul sigură că nu se mai întoarce. Cît mai ţinuseră zilele calde, îşi reluase scufundările spre bucuria copiilor şi indispoziţia mamelor lor, ce, cîtă vreme ea lipsise, ba o credeau plecată, ba o bănuiau că a pus mîna pe un străin căruia-i face zîmbre şi-l stoarce de bani. De cum se arunca în apă, se îndrepta spre stîncile ale căror neregularităţi le cunoştea de-acum pe de rost şi asculta. Nu se auzea nimic, nici bule de aer nu mai ieşeau. Nămol şi linişte, ca într-un fund neexplorat de mare ! S-a urcat apoi în vîrful Muntelui de sare şi a aşteptat, şi-a vîrît capul în crăpătura stîncii şi a strigat. Tăcere şi aici, cum nimeni n-ar fi călcat în acest loc de la începutul lumii. Pe uşa cantinei continua să rămînă un anunţ pe care citea în fiecare zi la intrarea şi la ieşirea de la masă : „Cine a uitat nişte obiecte de îmbrăcăminte lîngă Muntele de sare le poate ridica de la administraţie". Nu s-a dus nici măcar să întrebe ce sînt acele obiecte ; se temea să nu afle

că nu e decît o bluză, niște pantaloni și o pereche de pantofi.

Își prinsese broșa la decolteul rochiei. La masă, vecinele i-o admirau :

— Ce interesantă e ! De la Fondul plastic, desigur... Așa s-au învățat să le facă de parcă-s antice. Uite, gîndești că e chiar înnegrită de vreme.

Seara, înainte de declanșarea ploilor, se uita pierdută la o stea strălucitoare din constelația Lirei și i se părea că în ea vibrează ceva cunoscut.

Iar acum, în timp ce privea apa nemișcată, grea a lacului, simțea cum Soarele cu întregul său sistem, cu Pămîntul, cu lacul acesta și cu ea cu tot se apropie, secundă cu secundă, cu o viteză fantastică de Vega.

Aici caietul Cosminei se termină brusc. Și ea n-a vrut să spună niciodată dacă însemnările sînt ale ei sau doar le-a transcris de undeva...

NAVA COSMICĂ „ANTEU" A FOST DETURNATĂ?

Un bărbat într-un costum gri deschis impecabil lucrat pătrunse în supermagazinul cu autoservire pe frontispiciul căruia litere uriaşe compuneau un nume devenit celebru : UNIVERSAL. Era un soare de septembrie, nefiresc de strălucitor, şi la căldura lui, mai mult sugerată decît simţită, literele enormei firme parcă dormitau, sau se făceau numai că dormitează şi, în realitate, stăteau la pîndă ; se putea ghici, chiar şi acum, la amiază, cu ce ispititoare violenţă se vor aprinde odată cu lăsarea întunericului şi cu ce nedisimulat orgoliu vor domina întregul bulevard.

Omul apucă elegant un coş de plastic şi intră printre rafturile înţesate de cele mai felurite şi mai inimaginabile mărfuri. Îşi trecu peste ele o privire absentă în care se putea desluşi o preocupare adîncă, cu totul străină de sorturile etalate de-a lungul şi de-a curmezişul vastelor săli. Avea o faţă, ai zice, frumoasă, în ciuda uscăciunii ei, de fostă celebritate cinematografică. Părul, încărunţit destul de bine, degaja mai de grabă o cochetărie a insului care se plînge alintîndu-se de bătrîneţe, decît o senectute adevărată. Trecuse cu siguranţă cam de multişor peste şaizeci, dar în toată înfăţişarea sa vîrsta reală era, n-ar fi corect să zicem neglijată, ci contrazisă ! Tipul, dealtfel, se întîlneşte destul de frecvent şi sîntem convinşi că cititorul însuşi l-a remarcat în diverse împrejurări, ceea ce ne scuteşte de aducerea unor detalii suplimentare. Despre el, cei ce-l văd şi în special femeile, al căror simţ de

observație, se știe, e mult mai pătrunzător, spun : „Ásta încă nu e bătrîn !"

Tocmai ajunsese, cu același aer de totală detașare, în dreptul raionului de biscuiți, cînd responsabilul de sală apăsă pe comutator. Tuburile de neon pîlpîiră ca scoase dintr-o toropeală și amorțiră la loc. În lumina de amiază ce se revărsa bogat prin vitrinele enorme, nici un mușteriu nu observă jocul. Singure fetele în halate albastre pieriră într-o clipă din mijlocul publicului și apărură cu o iuțeală de pompieri la locul știut : în spațiul strîmt, zidit ca într-o joacă de copii cu ambalaje de carton, în colțul cel mai îndepărtat al parterului. Se priveau cu discreție de detectiv, studiindu-se reciproc, încercînd să afle care dintre ele va fi moralizată, sau, vai ! pedepsită, cînd responsabilul precipitat, dînd să se înțeleagă, ca întotdeauna, că arde, că nu e timp de pierdut, întrebă în șoaptă :

— L-ați văzut ?

— ! ? !

— Pe domnul cărunt, cu costum gri, coș verde cu alb ?

— Daaa ! făcură fetele în cor, dar tot șoptit. Cum era să nu-l vedem ? Scăpate din incertitudinea ce le cuprinsese în momentul convocării, erau acum de-a dreptul indignate. Cum era să nu-l observe ? Tocmai pe *el* ? Dar e atît de deosebit de toți cumpărătorii din magazin !

— Ochii pe el !

După un moment minuscul de tăcere, care putea fi luat și drept nedumerire, dar și însușire a ordinului, șefa fetelor, adjuncta responsabilului, întrebă :

— E urmărit ?

Femeia ușor trecută ocupa o poziție intermediară între responsabil și fete și intervențiile ei reflectau această situație. Își însușise tehnica atît de dificilă de a formula propoziții cu dublu sens, vădind fețe opuse, în concordanță cu punctul din care sînt privite.

„E urmărit ?"

Pentru responsabil întrebarea sună ca plină de interes, devotament și solicitudine. Da, fără discuție, îl vom supune unei supravegheri căreia nu-i va scăpa nimic, dar, ca vînătoarea noastră să aibă efectul scontat, dumneavoastră, care deținеți adevăruri integrale, nu ca noi, așa și așa, țăndări, mai nimic, dați-ne niște elemente și vă veți convinge de ce sîntem în stare. E urmărit deci ? Cam cine ar putea fi ?

Pentru fete, mai mult colege decît subalterne, interpelarea arată ca un protest, ca o ironie fină dar usturătoare pe care numai un nătîng n-o sesizează : De ce adică să-l supraveghem în mod special ? Totdeauna sînteți de o susceptibilitate caraghioasă și vă temeți și de umbra dumneavoastră. Aveți vreun motiv ? Ce vă determină să ne vîrîți aici, în cotlonul ăsta șoricesc ? Domnul e un răufăcător ? Un spărgător notoriu ? Să știm și noi ! Nu ne țineți în niște misteruri care nici nu avem convingerea că se bazează pe ceva. Într-un cuvînt : De ce ? De ce să-l urmărim ?

— Sper, continuă responsabilul cu aceeași voce scăzută, să nu vă inducă în eroare ținuta lui atît de corectă, aș îndrăzni să spun : prea corectă, suspect de corectă. Gangsterii apar adeseori sub această înfățișare. Au unii dintre ei apucătura asta de a se îmbrăca extrem de pedant. Dar sînt sigur că ați văzut și voi prin filme asemenea figuri. Sub masca celui mai onorabil și mai pașnic cetățean se ascunde spărgătorul cel mai abject... Și apoi, aerul acesta de indiferență, parcă nu l-ar interesa nimic, parcă nu i-ar trebui nimic, parcă domnia sa ar intra în prăvălii să se plimbe !... Ei, conașule, cum îți închipui că ne tragi pe sfoară, că ne-ai făcut mat ? Dar tocmai asta te trădează, propriile arme te-au dus la pieire. De aci nu mai scapi... Ia veniți încoace !

Fetele se înghesuiră în dreptul unei mici deschizături în zidul de carton prin care tocmai se vedea bărbatul în gri ajuns acum în dreptul conservelor de pește oceanic. Făcea cîțiva pași, după care se oprea

și privea cu un fel de satisfacțe ciudată o pagină de ziar.

— Trucul cu gazeta ! Vechi. De mult cunoscut și de ultimul sergent de stradă. Încă un indiciu ca să fim siguri cu cine avem de-a face. Ha-ha ! Dînsul merge la prăvălie ca să citească ultimele știri din ziar... Ce vreau încă să vă mai previn, fetelor : atenție mare la cosmetice ! Aștia cam acolo trag : rujuri, sprayuri, lacuri de unghii, mizerii d-astea după care vă topiți și voi. Și ochii-n patru : și-n jur, și-n oglinzi. Să nu-i scăpați nici o mișcare.

— Oglinda din sectorul meu știți că-i spartă, îndrăzni una pirpirie. V-am sesizat și săptămîna trecută. Încă nu s-a luat nici o măsură.

În ce raion te-am repartizat ?

— Paste făinoase.

— Nu-i nici un pericol. Oricum, urmărești și tu cum poți. N-ai oglindă în poșetă ?

Fata nu știu ce e mai bine să declare și pînă să se decidă asupra unui răspuns se frămîntă încurcată roșind toată.

— Nu-i nimic, o încurajă responsabilul, tocmai bine dacă ai. O pui pe un raft mascată frumos și-l urmărești în ea. Obiectele noastre particulare trebuie să le punem în slujba colectivului.

— Noi sîntem toate aici, spuse șefa îngrijorată, oare n-a profitat de absența noastră și să...

Intervenția era și de astădată perfectă : superiorului îi dovedea o nesfîrșită abnegație în îndeplinirea sarcinilor ; colegelor, în schimb, le crea impresia că șefa lor propune închiderea ședinței, devenită suficient de plictisitoare.

— Da, voi vă întindeți aici la taifas și prăvălia o lăsați pe mîna clientului... Urgent la posturi și să nu mai prind una ascunsă pe după lăzile astea !

Misteriosul personaj își continua promenada, pentru că numai astfel poate fi numită deplasarea lui lejeră, fără un scop vizibil prin labirintul marelui magazin. Se entuziasma de unul singur consultînd

din mers aceeași pagină de ziar. La un moment dat spuse suficient de tare ca să fie auzit de cei din jur :

— Strabism !

Se lansă apoi mai în viteză, ușor aprins, ca și cum ar fi angajat într-o dispută cu cineva invizibil, și bătu cu arătătorul un anume articol din ziar. Titlul acestuia era destul de mare, pe trei coloane, astfel că angajata magazinului pe lîngă care se nimeri să treacă tocmai atunci reuși să citească în oglindă :

NAVA COSMICĂ „ANTEU" A FOST DETURNATĂ

Cu dese opriri, cu contemplarea din cînd în cînd a ziarului, cu ridicări din umeri ca în preajma tragerii unei concluzii de importanță capitală, ajunse în cele din urmă la casă, întinse coșul de plastic gol și privind-o țintă pe casieriță îi spuse :

— Da, nu mai încape nici o îndoială. E un caz tipic de strabism.

După care, prin uriașele uși de sticlă, ieși în bulevardul clocotind de lume.

Tînărul privea distrat pe geam. Fereastra biroului său, situat la etajul al patrusprezecelea, ultimul al clădirii, dădea asupra vastului parc dincolo de care de-abia se distingeau gîrlele, acum pierdute într-o ceață albăstrie de toamnă. Nu numai părul blond, fața aproape copilărească, uniforma, nu știai, de licean sau de ostaș al unei armate exotice, nu numai acestea îi dădeau un aer romantic, ci și obiceiul statornic de a privi clipe lungi, uitat de sine, pe geam. Arborii erau încă verzi, dar se putea ghici paloarea ce de undeva din adîncul frunzelor se va înstăpîni curînd asupra a tot și a toate.

Privea acum tufișul de alun. Fu străbătut de un fior. Romanticul era dublat de un lucid, nu putea trăi o reverie fără să și-o analizeze, nu se putea

abandona unei emoții, din care încerca berechet, fără s-o disece și s-o determine în toate implicațiile ei. „Iată, își spunea chiar în acest moment, sînt un om al științelor exacte, un pozitiv, harta cerească mi-e mai familiară decît cea a acestui oraș, știu tot ce se poate ști pînă în clipa de față depre orice corp ceresc, dirijez nave cosmice — vorba vine : dirijez — fac și eu parte dintr-un colectiv imens care le dirijează, dar, oricum, am și eu acolo un rol fără de care zborurile n-ar fi posibile, trei pereți din această încăpere sînt constituiți din aparate care-mi pot furniza oricînd orice informație... Și ! Văd niște tufe de alun, departe, jos, aproape ca din avion, și mă emoționez. Am trăit acolo o idilă. Ce a fost de fapt ? Ce reprezintă asta în raport cu întreg Cosmosul ? Dar ce înseamnă „întreg Cosmosul" (admițînd că e infinit) ? Se mai poate vorbi de „întreg" ? Dar știm noi ce e acela un *întreg* ? Să revenim. Îmi păstrez sîngele rece cînd operez cu ani-lumină, cu planete necunoscute care pot foarte bine să nu fie neapărat încîntătoare, ci, poate, ostile, pot așadar să fiu implicat în aselenizări, amartizări, aiupiterizări și în alte operații pe care lingviștii ne obligă să le numim atît de monstruos. Nu am nici cea mai mică tresărire cînd transmit ordine unei nave defecte în care cosmonauții, pămînteni, oameni ca și mine, sînt pe punctul de a sucomba — în schimb... În schimb, mă simt inundat de o căldură nepămînteană, și necosmică, în orice caz neavînd de-a face cu acel Cosmos știut de mine și de aparatele mele, de o căldură ținînd de altceva, de un alt tărîm, numai uitîndu-mă de la etajul... 13, 14 ? (n-am reușit să reții niciodată numărul etajelor acestei clădiri insipide !), numai privind niște aluni printre care am petrecut cîteva momente fără seamăn. Pe noi, toți ne confundă cu niște aparate, ne cred niște mecanisme, toți, începînd cu acei ce ar trebui să fie aliații noștri : autorii de science-fiction. Pînă și ea... Cine știe !... Dacă i-aș fi spus cu ce mă ocup, cred că ar fi fost fascinată, numai că nu de mine, nu de individul ce sînt, ci de o abstracțiune,

de o funcție pe care o îndeplinesc, deci tot de mecanism, de rolul pe care-l joc în angrenaj. 403 A-D.C. («Dirijare cosmonave»). Sună fantezist, pe o fată o poate vrăji. Și nu atît *pentru ea însăși,* pentru singurătatea ei, ci mai cu seamă pentru colegele cărora le va împărtăși cucerirea. E altceva să spui : Am cunoscut un șofer, sau am cunoscut un contabil, și cu totul altceva : Mă grăbesc că am întîlnire cu 403 A-D.C., ca la hlizelile celorlalte și la întrebarea : Dar asta ce-o mai fi, o marcă de tractor ? tu să răspunzi olimpiană, cu o falsă indiferență, ca despre un lucru oarecare : *Dirijare cosmonave.* Dar ea nu știa cu ce mă ocup, puteam fi șofer, contabil sau șomer și clipa de atunci e cu atît mai prețioasă. În concluzie : nu mă mișcă o tragedie pe punctul de a se declanșa în Cosmos, controlez văzduhul cu sînge rece, în schimb mă emoționează niște arbuști gata să îngălbenească. Dafnis și Chloe în era cosmică ! Harababură !"

Și ca să sublinieze constatarea, își trecu privirea de la geam peste aparatele ce țăcăneau monoton pe pereți. În dreptul ușii aștepta un bărbat în vîrstă, cu o alură corectă, de diplomat scos la pensie, într-un costum gri și cu un ziar în mînă. Cînd intrase ?

De-abia acum. Și e lucru de mirare că intrase cînd 403 A-D.C. tocmai își încheiase un capitol al reflecțiilor sale. Obișnuit, în marea majoritate a cazurilor, era deranjat exact la mijlocul cîte unei cugetări, parcă intenționat ca să nu-și poată formula o frază în gînd pînă la punctul, firește, imaginar. Ar fi putut spune că domnul oprit în fața biroului său nu posedă numai o aparență distinsă, ci, telepatic, are delicatețea de a nu deranja pe cineva nici chiar de la meditație. Realitatea era, firește, alta. 403 A-D.C. ar fi fost nevoit să-și întrerupă și de astădată, ca întotdeauna, gîndul exact la jumătate, dacă neașteptatul său vizitator ar fi putut utiliza liftul care tocmai atunci se nimerise să fie defect.

— Dumneavoastră sînteți...

— 403 A-D.C, se prezentă tînărul.

— Cunosc din presă contribuția pe care v-ați adus-o la salvarea echipajului „NEMESIS".

— A ! reporterii au exagerat ca de obicei, spuse tînărul cu reală modestie. Nu s-ar putea spune că unul sau celălalt a avut un rol mai de seamă în întîmplarea aceea. Dar știți cum e : lumea simte nevoia de a avea eroi ca și în urmă cu o mie de ani, nu se poate obișnui cu gîndul că nu mai e posibil decît un eroism colectiv. Și ziariștii încearcă să satisfacă dorința publicului, evidențiază aproape la întîmplare, numai să aibă un nume propriu în știrea dată la tipar. Atunci s-a nimerit ca reclama să se facă în jurul meu, dar vă asigur că fără nici un amestec din partea mea. Și acum, iertați-mă, luați loc și spuneți-mi cu ce v-aș putea fi de folos.

Și pentru că oaspetele tăcea, vizibil preocupat de o problemă care-l frămînta, 403 A-D.C. încercă să-l stimuleze cu o glumă :

— Vi s-a furat vreo navă ? [1]

— Mie nu. Se pare că dumneavoastră.

Tînărului îi plăcu răspunsul. Iată, în sfîrșit, un om cu umor. Prinde replica din zbor și o trîntește fulgerător de partea cealaltă a terenului. Smeci !

— Nu. Chiar, ce aș putea face pentru dumneavoastră ?

— Pentru mine nimic. Îmi face impresia că eu aș putea face ceva pentru dumneavoastră. Și mai ales pentru nefericiții aceia aflați la atîtea mile în noaptea cosmică. Vreau să vă ajut.

403 A-D.C. rămase pentru moment perplex. Omul din fața sa avea o expresie atît de serioasă încît n-o putea lua, în cazul unei bătăi de joc, decît ca o mască. Ce vrea să spună ?

— Iertați-mă...

— Prea de multe ori trebuie să te iert. Prima dată că nu m-ai poftit să șed. Acuma pentru ce ?

[1] Expresia e uzuală. Se folosea încă din antichitate sub forma : „Ți s-au înecat corăbiile ?" (n. a.).

— Iertați-mă ! Nu știu la ce faceți aluzie.

— Nu fac absolut nici o aluzie. Dumneata nu citești ziarele ?

— Oarecum, răspunse 403 A-D.C. vizibil încurcat. Trebuie să recunosc că nu cu prea mare regularitate. La noi sosesc cam tîrziu, spre prînz, azi de pildă încă n-au sosit, așa le amîn pe a doua zi, apoi pînă sîmbătă cînd, se înțelege, ar trebui să fii un maniac să citești noutăți consumate de o săptămînă.

— Atunci îmi explic totul, spuse cu o liniște dezolată domnul în costum gri. Bine, ziarele nu le citești, schimbă brusc tonul. Dar nici telefonic nu ții legătura cu șefii dumitale, telegrafic, prin alte mijloace, prin străvechiul alfabet Morse nu comunicați ?

403 A-D.C. se arătă destul de afectat :

— Nu știu unde vreți să ajungeți. Dezleg rebusuri, sînt un enigmist înrăit, dar de data asta vă mărturisesc că ați reușit să mă puneți în încurcătură. Fiți amabili și spuneți-mi ce urmăriți. Ce doriți de la mine ? Nu mă opun, sînt gata să mă predau pentru a evita vărsările de sînge. Ce pretindeți ?

În loc de orice răspuns, domnul în gri, care probabil se convinsese de inocența desăvîrșită a interlocutorului, îi puse ziarul pe birou fixînd cu degetul un titlu cules pe trei coloane.

403 A-D.C. parcurse textul dintr-o aruncătură de ochi și alb la față, fără grai, consternat, își ridică privirea spre vizitatorul ce îi apăru dintr-o dată nu numai un aliat, ci de-a dreptul un binefăcător.

— Vă pot dezlega misterul acestei întîmplări fără precedent, spuse cu cea mai perfectă stăpînire de sine străinul. Reține că o numesc *întîmplare*, și asta cu bună știință. Tocmai de aceea nu trebuie să vă alarmați prea tare. Știu că vă găsiți, că ne găsim cu toții, într-o situație cum nu se poate mai delicată, dar, cum zic, eu mă ofer să rezolv chestiunea.

— Dar, domnule, vă rog să...

— Nu-ți mai cere iertare că te alegi cu un tic verbal. M-ai primit cam nepoliticos, nu știai despre

ce-i vorba, acum realizezi că aveți nevoie de ajutorul meu... Ce are a face ? Nu vezi că nu m-am supărat ? Am uitat tot. Nu nimicurile astea trebuie să le discutăm într-un moment încordat ca acesta de acum. Mai pe scurt : dacă doriți să apelați la serviciile mele, sînt gata să vi le ofer începînd din această clipă. Am nevoie de foarte puțin...

— Oricît ! Exprimați-vă pretențiile, le comunic șefilor mei...

— M-ai înțeles greșit. Eu nu-s nici șantajist, nici om de afaceri, ceea ce-i cam tot una. Eu slujesc știința și o fac din pasiune. (Declarația aceasta fu făcută cu o asemenea solemnitate că parcă în acel moment ar fi fost încredințată direct posterității.) Vreau să spun că am nevoie de fotografiile celor doi cosmonauți.

403 A-D.C. rămase pe gînduri și-și frecă fruntea cu palma. Cînd se uită din nou la vizitator observă că acesta îl privește cu o curiozitate neobișnuită, ca pe un obiect, aplecat spre el, să-l vadă mai bine.

— Ia pune-ți ochelarii ăștia puțin, îi spuse.

— Nu-mi vin bine, zise tînărul după ce-i încercă. Nu văd nimic cu ei, parcă mă uit prin apă. Cred că-mi sînt prea mari, prea multe dioptrii.

Străinul șterse cu grijă ochelarii, îi așeză în toc, apoi îi puse în buzunar.

— Spuneți că aveți nevoie de fotografiile cosmonauților, zise tînărul. Nu știu... Vedeți... cu onorariul era mai simplu, avem fonduri pentru „neprevăzute", dar fotografiile, nu cred că se poate. Eu încerc, dar vă spun sincer de la început, nu cred că se pot obține.

— Cum ? își trădă celălalt nedumerirea, abținîndu-se cu greu să nu izbucnească. E vorba de fotografiile bust, din față, ale celor doi cosmonauți, încercă să explice rar, cu gesturi, bănuind că tînărul suferise un traumatism la citirea ziarului și că nu mai percepe noțiunile simple.

— Tocmai astea mă tem că nu e chip să le primiți.

— Cópii, mă rog, mă mulţumesc şi cu nişte cópii dacă sînt bine executate.

— E cam acelaşi lucru, nu ? Cereţi şi dumneavoastră altceva.

— Dar fă-mă să înţeleg... Eu nu doresc decît nişte fotografii !

— Luaţi-le din ziare, spuse 403 A-D.C. iluminat. Sînt pline revistele de pozele lor.

— Nu pot lucra după ziar. Clişeul, oricît de bun, estompează, denaturează. Nu pricep însă : ce e atît de greu să-mi scoateţi nişte copii de pe fotografiile lor ? Ce-i imposibil în asta ?

— Cum să vă spun ? Ei sînt nişte persoane de o oarecare importanţă, nu ? Au nişte dosare... fotografiile au caracter secret... înţelegeţi...

— Şi cînd viaţa le e în pericol ? Şi atunci fotografiile mai au caracter secret ? Vă lipsiţi de ei în carne şi oase, dar fotografiile le ţineţi sub cheie ? Asta nu mi-aş fi putut-o închipui.

— V-am spus : eu sînt de acord cu dumneavoastră, mă îndoiesc numai că vă pot satisface cererea. Oricum, încerc. Nu vă veţi supăra dacă mă consult cu ceilalţi colegi.

— Chiar te îndemn s-o faci. Pentru mine va fi un spectacol să te văd umblînd la clapele alea. Numai prin filme ne e dat să admirăm asemenea claviaturi.

— Tu eşti 404 A-D.C. ?

— Da. Care-i necazul ? se auzi vocea celuilalt umplînd încăperea.

— Ai auzit de nava „ANTEU“ ?

— Cum să n-aud ? Îţi arde de glume. Cea pe care urmează s-o lansăm luna viitoare.

— Nu, aceea-i „ATHENA“. „ANTEU“ e în cursă, zboară de vreo două luni.

— Zău ? Avem o navă în spaţiu ? N-am ştiut. Şi ce-i cu ea ?

— Dar tu nu eşti un A-D.C. ? Pe ce lume trăieşti ? Ascultă aici ce scrie ziarul. Îmi daţi voie ? se adresă bătrînului care urmărea tot mai dezaprobator convorbirea.

— Poftește, spuse acesta în șoaptă. Ți-l las dumitale. Eu îmi iau altul cînd ies.

— Mulțumesc ! îi mai spuse, după care începu să citească tare, în aparat, pentru colegul cu care conversase :

NAVA COSMICĂ „ANTEU“ A FOST DETURNATĂ

Un fapt fără precedent în istoria cosmonauticii s-a petrecut astă-noapte : nava cosmică „ANTEU“ lansată în urmă cu șaizeci și patru de zile și care urma să atingă luni planeta Epsilon *din constelația Girafei a fost deturnată de elemente rămase deocamdată neidentificate și obligată să se îndrepte spre planeta* Beta. *Incidentul, unic prin natura lui și ale cărui consecințe încă nu pot fi prevăzute, a fost observat în cursul nopții, la orele 2.02'13'' cînd, conform programului, echipajul navei a intrat în legătură cu baza. Fiind întrebați cum se simt, comandantul echipajului a răspuns :* „Excelent. Vedem planeta Beta tot mai aproape. E încîntătoare. Sîntem fericiți că vom fi primii pămînteni care pun piciorul pe Beta“, *s-a mai auzit de la bordul navei. La intervenția bazei : „Băieți, sînteți atacați, ne dăm seama că ați fost capturați de o forță străină. Dați-ne ceva lămuriri“, legătura s-a întrerupt. Specialiștii și lumea științifică aflînd cu stupoare vestea, deși preferă să adopte deocamdată o atitudine prudentă, sînt unanimi în a aprecia faptul ca „neobișnuit“. Falsul optimism, vizibil forțat, al celor doi cosmonauți este interpretat ca datorat unei amenințări. E limpede pentru oricine că niște forțe misterioase l-au silit pe comandantul echipajului să comunice Pămîntului că, pasă-mi-te, de bună voie au schimbat traseul. Dar cine sînt acești pirați cosmici ? Răpirea navei „ANTEU“ să fie începutul confruntărilor cu civilizațiile extraterestre ? Iată întrebări la care numai viitorul va putea răspunde. Deocamdată e prematur*

să se formuleze ipoteze. Cert e că adepții teoriilor după care ar exista forme superioare de viață în afara Terei, întîmpinați pînă acum cu atîta scepticism, au fost solicitați de Comandamentul bazei să-și dea concursul la dezlegarea enigmei. Sînt reevaluate toate datele existente referitoare la planeta Beta. Se încearcă să se afle dacă nu au fost observate pe acest corp ceresc fenomene neobișnuite care ar putea indica existența unor ființe necunoscute ce ar avea o legătură cu capturarea lui „ANTEU". Promitem să revenim cu amănunte pe măsură ce vom fi în posesia a noi informații. Dealtfel, în perimetrul bazei e acum foarte greu de pătruns, întregul personal e în alarmă și peste tot domnește o agitație de nedescris. Din partea noastră, a abonaților și a cititorilor noștri, dorim o cît mai grabnică recuperare a ostaticilor și succes deplin în lupta împotriva misteriosului inamic.

— Ei, 404 A-D.C., să te aud ce spui de asta ?

— Ce să spun ? Bună ! Și aproape ai crede-o dacă nu-i dădea cu „agitația infernală", sau cum îi zicea. Noi și agitația ! Unde avem noi norocul să vedem puțintică agitație în supercavoul ăsta ? Dar, pe onoarea mea, să știi că tu ești singurul agitat, la etajul nostru cel puțin. Textul însă mi-a plăcut. Vouă v-a adus ziarele ?

— E al unui domn...

— Vi-l las dumneavoastră, spuse în șoaptă bărbatul în costum gri. Eu îmi iau altul.

— Și domnul cum a intrat la tine ? Ha-ha-ha ! Am auzit că s-a dat alarma, că aici nu străbate picior de pămîntean... ha-ha ! Vezi că tipul cu ziarul e unul din *micuții oameni verzi* deghizat...

— Vezi, tu, că te aude, e aici lîngă mine.

— E vînzător ambulant ? Trimite-l, te rog, și la mine, îi iau zece exemplare. Bag spaima în tot cartierul de cum ajung acasă.

— E un domn onorabil, fii serios şi nu-l mai jigni că vine şi te ia la pumni.

Oaspetele fierbînd de indignare se şi ridicase şi ajunsese la uşă. Cu mîna pe clanţă spuse :

— Nu mă duc la acel imberb care nu cunoaşte respectul pentru părul alb. N-am obiceiul să răspund la grosolănii. Mă duc direct acasă. Am crezut că am cu cine sta de vorbă, dar spre regretul meu...

— Dar, domnule, vă implor, nu plecaţi aşa !... Şi nu-l luaţi în serios pe colegul meu care şi după opinia mea e cam măgar. Vă cer eu scuze în numele lui pentru ofensele aduse. Rămîneţi, încerc să vă procur fotografiile.

— Să ştii, tinere, că numai devotamentul pentru ştiinţă mă face să-mi calc mîndria, spuse musafirul reuşind treptat să se liniştească şi aşezîndu-se din nou pe scaun. Du-te, tinere, explică-le superiorilor dumitale despre ce e vorba şi nu pot crede că, ţinîndu-se seama de gravitatea situaţiei, nu se va reuşi să se facă uz de fotografii. Şi enumerînd pe degete : pierderea unei nave cosmice dintre cele mai costisitoare, sacrificarea a două vieţi omeneşti, în sfîrşit, ratarea programului „ANTEU"... Astea nu-s jucărie. Eu vă pot garanta de pe acum că la *mijloc nu e o răpire*. Explicaţia e alta, o ştiu, o pot formula în cîteva ore, v-o pot prezenta încă în cursul zilei de azi. Şi trebuie acţionat cu maximum de rapiditate, pînă nu e prea tîrziu. Nava trebuie readusă pe traseul corect şi numai eu pot spune cum să se procedeze. Să mă înţelegi exact : nu o spun cu emfază, nu vreau să-mi etalez în faţa dumitale meritele. Dar ştiu cu certitudine că orice s-ar întreprinde, plecîndu-se de la alt raţionament decît cel oferit de mine, se va merge din eroare în eroare pînă la eşecul total. De asta insist atît, nu renunţ, mă bat pînă voi reuşi. Şi cu cît voi fi înţeles mai repede, cu atît va fi mai în folosul misiunii „ANTEU". Şi ca să te fac să pricepi ceva, pentru că văd că te uiţi la mine cu nişte ochi de parcă aş bate cîmpii... Uite care e situaţia : sînt fondatorul unei ştiinţe noi care, din

păcate, n-are decît un singur adept și acela, cred că ai ghicit, sînt eu. Știința mea, în ciuda faptului că n-a reușit să cîștige teren, e capabilă să explice foarte multe din fenomenele rămase enigme pentru celelalte științe. Or, cazul „ANTEU" e cel mai tipic, creat parcă anume pentru a fi rezolvat numai pe baza teoriei mele și, în același timp, pentru a-mi legitima știința în ochii tuturor. N-am nevoie decît de fotografiile subiecților. Atît ! Fă-mi rost de ele și ai în schimb salvarea navei „ANTEU" !

403 A-D.C. ieși în imensul și tenebrosul coridor ca năuc. Îl zăpăcise nu peroraţia în sine, nu lungimea ei, ci însufleţirea, patosul cu care fusese rostită. Ciudatul musafir punea atîta convingere în ceea ce spunea, ochii îi ardeau de o asemenea febră, că, oricît de stăpîn pe tine să fi fost, tot te înfiorai. Trebuia acum neapărat să se adreseze unui superior să vadă ce-i de făcut. Se aștepta să fie luat în rîs, certat, poate chiar sancționat că într-o împrejurare atît de dificilă, de critică pentru întreaga bază, el nu găsește altceva mai bun de făcut decît să expună doleanțele unui maniac. Dar nu putea proceda altfel. Acum cînd atenția gazetarilor era concentrată asupra acestei clădiri, spilcuitul bătrîn, neluat în seamă sau scos cu forța afară, ar putea dezlănțui cine știe ce scandal în presă. Nu ținea cîtuși de puțin ca numele lui, 403 A-D.C., să fie pomenit într-un asemenea context, ba, în cele din urmă, să fie scos ca principalul vinovat nu numai de ignorarea proiectelor ce se propun pentru salvarea celor doi cosmonauți, ci, te poți aștepta, chiar la dispariția acestora. Știe el cum se întîmplă. Deși atît de tînăr, a avut cînd să observe cum se procedează în cazuri ieșite din comun care răscolesc violent opinia publică. Ziarele pot să vînture tot felul de presupuneri pot sugera eventuali candidați, eventuale persoane care ar putea fi puse sub acuzare. Iată de ce nu are nici un chef ca el să fie în vreun fel citat în legătură

cu nava cosmică „ANTEU". Bătu la ușa biroului lui 24 A-D.C. [1], unul din directori.

Acesta tocmai citea rubrica sportivă a unui cotidian. Nimerise cum nu se poate mai prost : era lectura de la care superiorul său se înfuria cel mai strașnic dacă îl întrerupeai. Spre plăcuta lui surprindere însă, de data asta furtuna nu se produse. Fu întîmpinat chiar cu un ton amical :

— Ce ai 403 A ? Ce arăți așa spăsit ? Pentru înfrîngerea nepricopsiților ăstora ?

— Au pierdut ? găsi 403 A-D.C. de cuviință să întrebe, arătîndu-se interesat, deși pentru moment nu reuși să determine subiectul.

[1] Pentru cititorul mai puțin familiarizat cu literatura de specialitate, în primul rînd cu buletinele editate de baza de lansare, vom face mențiunea că sistemul de evidență a acestei baze nu e atît de complicat pe cît pare la prima vedere. Lucrul acesta va reieși cu și mai multă claritate dacă vom apela la exemple concrete. Astfel, directorul general are simbolul matricol 1 Z, directorul adjunct la care tînărul blond a intrat chiar acum, 24 A, iar acesta din urmă, așa cum s-a văzut, 403 A. Un spirit perspicace, nu ne îndoim, a și putut scoate regula că numărătoarea pornește de la șeful suprem, notat cu 1, și crește spre ultimii angajați. Cu alfabetul procedeul e invers : se pleacă de la Z și se ajunge la ultima categorie, A (firește luîndu-se literele în ordinea alfabetului englez). Așadar, cifrele și litera unită cu ele ne indică pe ce treaptă a scării ierarhice se găsește un angajat. Celelalte două litere, în cazul nostru D.C., înseamnă „Dirijare cosmonave", serviciu aflat în subordinea directă a domnului 24 A—D.C., cel de al douăzeci și treilea director adjunct. Ceilalți colegi ai săi (23 B, 22 C, 21 D etc.), vor purta alte grupe de cîte două litere ce nu sînt altceva decît inițialele departamentelor de care răspund : „Lansare cosmonave", „Întreținere cosmonave", ș.a.m.d. Odată obținută cheia cifrului, să nu ne grăbim totuși cu încercări de estimare a efectivului de care dispune baza. Nu se cunoaște numărul angajaților și avem toate motivele să credem că nu se va ști niciodată, acesta fiind unul din secretele cele mai acerb păstrate din cîte se vor fi întîlnit de-a lungul secolelor. De ce ? Nu se știe nici asta. Întrebarea și-au pus-o cele mai diabolice servicii de spionaj fără să găsească un răspuns plauzibil. De ce avertizăm că, în ciuda sistemului relativ simplu de înmatriculare a personalului, cunoscut acum de noi, ar fi hazardat să încercăm o evaluare a efectivului, chiar și cu aproxima-

— Cum să nu piardă ? Era de prevăzut. Doar nu vrei să spui că te așteptai la altceva...

Era modul lui de a te lua prin învăluire pînă te angaja într-o dezbatere din care apoi nu mai era chip să scapi. 403 A-D.C. încercă o breșă :

— Taman asta mai lipsea ! Nu ne era de ajuns cealaltă încurcătură...

— Ce, și ăia au mîncat bătaie ?

— Nu. Mă gîndeam la „ANTEU".

— Da, măi băiete, se lăsă directorul condus pe culoarul fixat de tînărul blond, mare nenorocire ! Și să vezi ce urmează de aci încolo : anchete, frecături, cum ? de ce ? pentru ce ?... Ca pe hoții de cai o să ne frece. Că de se strica, de exploda, nu zicea nimeni nimic. Dar așa, auzi : *de-tur-nați !* De către cine ? Cine i-a deturnat ? De unde vin infractorii ? De pe ce planetă ? Ce înfățișare au ? Cum poți intra în legătură cu ei ? Ce urmăresc ? Li s-a defectat mijlocul lor de comunicație și au ocupat nava noastră ca să se salveze ? Au luat-o din pură curiozitate, să ne studieze, să vadă de ce sîntem în stare ? Șantaj ? Îi țin pe sărmanii băieți ostateci și ne pun condiții, cine știe ce pretenții au ca să-i elibereze ?

— Domnule director, găsi 403 A-D.C. că acum e momentul să plaseze chestiunea cu vizitatorul său de care ținea neapărat să se debaraseze, tocmai în legătură cu asta am venit să vă raportez...

— S-a mai aflat ceva ? sări directorul ca ars. Dar de ce taci ca un mut ? Spune mai repede !

ție ? Am fi tentați să credem că, din moment ce cunoștința noastră, tînărul blond, aparține grupei A, deci ultimei, și are numărul de ordine 403, cam pe aci trebuie să se plaseze și suma personalului : patru sute și ceva de oameni. Nimic mai nesigur ! Știm noi cît de numeroasă e această grupă A ? De ordinul zecilor, și am ajunge la, să zicem, 450—460 de salariați ? De ordinul sutelor, și atunci ne urcăm la 600—700? Dar dacă un număr de oameni au fost concediați și fișele matricole nu mai reflectă situația reală ? Putem să ne situăm chiar sub 400 de persoane. Totul plutește în cel mai de nepătruns mister (n. a.)

— E un individ, zice că el știe cum s-a întîmplat, că ne poate fi de folos, în sfîrșit, vorbește dezlînat și, în definitiv, n-am competența să tratez *eu* cu el, ar trebui cineva cu mai multă autoritate, un cadru de conducere, să vadă despre ce e vorba.

— Stai ușor. Cine e individul ?

— Nu știu. S-a fixat la mine în birou, mă reține și de la treabă, v-aș ruga să dați cuiva sarcina să se ocupe de el. Cineva care e mai liber, eu am foarte mult de lucru zilele astea.

— Stai că acum cel mai important e „ANTEU". Lasă-le pe celelalte. Și ce spune colaboratorul ăsta al tău ?

— Domnule director, nu-i al meu și chiar aș vrea să nu-l mai văd niciodată și nici să nu mai aud de el. De asta am și venit la dumneavoastră, n-aș fi îndrăznit altfel să vă deranjez. Vă rog insistent să-l repartizați altcuiva. Eu nu mai rezist, nervii nu mă mai slujesc, cînd mă gîndesc că mă întorc în birou și-l găsesc tot acolo îmi vine să mă arunc de la acest etaj, pe onoarea mea.

— Dar ce spune ? Ia nu mai fă pe cucoana ofensată. Acum toate eforturile noastre trebuie depuse pentru salvarea lui „ANTEU". Și eu, ce crezi că făceam cînd ai dat buzna aici ? Scriam scrisori de amor ? Jucam șah de unul singur ? Croșetam ? Nu, tinere amic ! Îmi băteam capul, puneam la punct o variantă ofensivă, că parcă văd că nu scăpăm fără scărmăneală din comedia asta. Ei, hai, spune odată, ce fabulează *invitatul tău ?*

— Domnule director, mai schiță tînărul fără nici o speranță un ultim protest, dar renunță imediat prevăzîndu-i zădărnicia. Spune că a inventat singur nu știu ce știință.

— Stai, că pare a fi interesant. Ce știință ? Nu l-ai întrebat, n-ai fost curios să afli ?

— Domnule director, eu abia mă descurc cu astea omologate, cu astea învățate în școală, nu mă mai încumet să mă mai inițiez în altele noi...

— Hai că ai umor ! Totuși, ce fel de știință putea să fundamenteze ? ! (Nu să „inventeze", științele nu se inventează. Mai percheziționează-ți vocabularul !) Ce știință să fie asta ? O fi avînd vreo legătură cu cosmonautica ?

— Habar n-am. Se plîngea că nu prea are adepți...

— A ! Îl știu. Cred că-l știu. Nu face experiențe cu o pereche de ochelari ?

— Ba da, nu m-a lăsat pînă nu i-am încercat.

— El e. Și din moment ce el e cu siguranță, te invit să te exprimi mai respectuos cînd te referi la persoana sa, la preocupările sale, la tot ce ține de el. Nu păreai prea încîntat de o atare cunoștință...

— Recunosc, am și mărturisit, chiar atît de mare plăcere nu mi-a făcut.

— Ce mă miră mai mult e cum a ajuns la tine, spuse directorul pe gînduri. Știi tu cu cine ai stat de vorbă ? Fugi repede, dacă mai păstrezi jurnalul de cînd erai elev și notează ziua de azi, ora, secunda cînd l-ai zărit. Știi tu cine ți-a intrat în birou ? Unul din cei mai originali gînditori ai contemporaneității. Și al tuturor timpurilor. Vezi, tu, tinere...

403 A-D.C. prevăzînd o lungă dizertație, pe de altă parte nedorind să se întoarcă în birou fără un rezultat, îi ceru din ochi superiorului voie să se așeze și acesta, fără să întrerupă șirul expunerii, îi îngădui în același mod.

— Vezi tu, tinere, nu s-ar putea afirma că epoca noastră duce lipsă de oameni de știință, dimpotrivă, prezența masivă a acestora o caracterizează. Și totuși, dacă ai face un sondaj pe stradă, într-o gară, la un meci, și ai cere : „Numiți savantul care vă vine primul în minte", ți s-ar servi Galileo Galilei, Copernic Edison și nici unul, sau aproape nici unul din cei apropiați de zilele noastre. În urmă cu secole evoluția societății era mult mai lentă, două momente situate la o distanță de sute de ani puteau să nu fie calitativ deosebite și, într-un asemenea context, apariția unui învățat însemna într-adevăr o revoluție ; linia care pînă atunci mersese aproape orizontal

zvîcnea dintr-o dată drept în sus. Acum nu mai cunoaștem salturi, evoluția e mult mai rapidă, și se accelerează mereu, linia urcă vertiginos, dar dreaptă, fără acele țîșniri neprevăzute, constant. În urmă cu o mie de ani progresul nu putea fi prevăzut, putea să urmeze cîteva secole de „stagnare" sau tot atît de bine o săritură fantastică ; acum dezvoltarea poate fi calculată cu destulă exactitate. Azi omul de știință e un depozit de date, pe care, bineînțeles, le folosește conform dotării sale, înzestrării excepționale sau comune pe care o are. El nu mai e, nu mai e nevoie să fie, și nici n-ar mai putea fi, *un original.* Între omul de știință de azi și omul obișnuit nu mai e acea distanță care-l separa pe Giordano Bruno, nu de tîrgovețul care se ducea la vrăjitoare, ci chiar de principi, de mințile „luminate" care dădeau foc vrăjitoarelor. Azi hornarul sau strungarul urmărește la televizor escapadele noastre cosmice cu același firesc ca și un meci de box, ba meciul de box cu mult mai multă emoție ; dar telefonul, la timpul său, trebuie să fi apărut ca o treabă supranaturală, dacă nu ca o șarlatanie. Înțelegi diferența ? Cine să fi fost ultimul savant „clasic" care, așa cum spuneam, își depășea cu sute de ani epoca ? Poate Einstein. Dar ce doream să reții e că astăzi avem oameni de știință în proporție de masă, cu greu însă vei găsi unul care să se detașeze de rest prin *neobișnuitul* tezelor sale. Ei, dumneata îl ai pe acel unul în birou !

Cel de al 23-lea director adjunct se înfierbîntase atît de tare, subiectul îl subjugase în așa măsură că aproape uitase de figura resemnată din fața lui și se adresa pe rînd diferitelor obiecte de pe birou cărora, luîndu-le în mînă, le vorbea așa cum în montările tradiționale groparul din Elsinor proceda cu capul lui Yoric.

— Care e esența teoriei sale ? Pe scurt, iat-o : toți indivizii speței umane suferă într-o măsură mai mare sau mai mică de strabism. Gama formelor în care

strabismul se prezintă e aproape infinită sau, mai exact, compusă din atîtea variante cîți locuitori numără planeta, de la cazurile evidente, observabile pentru toată lumea, pînă la cele mai imperceptibile. Fundamentarea filozofică a noii științe e următoarea : materia e imperfectă, iar ochiul, organul văzului, cum se știe, e de natură materială, deci, la rîndul său, nu poate fi decît tot imperfect. De ce nu sesizăm în toate cazurile strabismul, cu alte cuvinte : de ce majoritatea semenilor noștri ne apar ca nefiind atinși de acest fenomen ? Pentru că singura cale prin care noi ne putem da seama de existența fenomenului este văzul, or văzul am stabilit că e imperfect, și atunci... E clar, nu ? Ba mai mult, creatorul acestei științe recunoaște cu modestie, și modestia a însoțit ca o umbră pe toți marii bărbați ai istoriei, că strabismul nici nu va putea fi cunoscut vreodată pe de-a-ntregul, tocmai datorită situației sale paradoxale : obiectul investigației și mijlocul de investigare se confundă, sînt același — ochiul. Ochiul *ca obiect al cercetării* e imperfect, dar și ochiul *ca instrument* cu care încercăm să determinăm, să precizăm, să delimităm imperfecțiunea e imperfect. Tot ce putem face, în concepția savantului, e să aprofundăm cît mai mult studiul strabismului. La ce slujește asta ? În ce domenii își poate găsi aplicabilitatea o astfel de cercetare ? După opinia întemeietorului ei, în mai toate. Pe această cale explică el izbucnirea războiului troian, descoperirea Americii, dezastrul lui Napoleon de la Waterloo, ba și geneza multor opere de artă, cu precădere a celor plastice aparținînd curentelor mai noi. Și acum, spune-mi, tinere, după ce te-am introdus în materie, ce legătură poți stabili între disciplina onoratului nostru oaspete și ceea ce ne arde pe noi la degete — atacul banditesc săvîrșit asupra lui „ANTEU" ?

Abia acum dădu impresia că-l observă pe subaltern și-l privi drept în ochi cu aceeași curiozitate cu care în timpul expunerii scrutase obiectele din imediata apropiere. 403 A-D.C. nu formulă nici un răs-

puns şi nici nu-şi bătu capul să găsească unul. Avea într-adevăr o expresie extrem de preocupată, numai că ceea ce-l frămînta era o problemă puţin diferită. Anume, încerca să stabilească o paralelă între *întemeietorul* (îşi însuşise observaţia, nu-l mai numea acum inventator) ştiinţei despre strabism şi superiorul său : asemănări şi deosebiri.

— Eu, reluă vorbitorul, nu pot stabili nici una. Dar, şi zîmbetul cel mai subtil, de-abia sesizabil i se insinuă pe faţă, asta, de bună seamă, din cauza propriului meu strabism...

403 A-D.C. păru a nu observa spiritul, ceea ce directorului nu-i plăcu deloc, mai ales că tînărul deveni categoric :

— Cu atît mai mult, vă rog să dispuneţi... în sfîrşit, să ne scăpăm cumva de el.

— Nu ! De trei ori nu ! Şi încă o dată nu ! Ordinul sună aşa (citez din memorie) : *„Se va analiza temeinic situaţia, în toate implicaţiile ei. Se vor avea în vedere orice ipoteze, orice variante, orice propuneri din interior sau venite din afară care ar putea duce la lămurirea cazului“*. Cînd ţi-am spus că eu nu văd nici o legătură între strabism şi deturnarea cosmonavei, îmi exprimam o constatare personală. Dar a respinge o ipoteză venită din afară ar însemna încălcarea flagrantă a ordinului, ceea ce, îţi dai seama, nu putem face. Îl vom asculta pe învăţat, vom trece totul în procese verbale, vom înainta rapoarte.

— Bine, domnule director, dar cere imposibilul...

— Ce anume cere ? Vrea să-i închiriem baza ? Ha-ha-ha ! Ar avea aici un cîmp de observaţie ideal, un laborator cu un material de analiză superb. Fără să fiu contaminat de teoria lui, pot afirma cu mîna pe inimă că atîta strabism pe metru pătrat ca aici nu ştiu unde mai găseşti. Ha-ha-ha ! Ar fi grozav ! Şi şi-ar găsi şi baza asta o noimă, ar sluji la ceva.

— Şi ar fi posibil s-o obţină ?

— Nu văd de ce n-ar obţine-o. În folosul cercetării... Mai ales acum, după dandanaua asta cu „ANTEU“, nici n-ar fi de mirare. Hai să nu ne des-

fiinţeze cu totul, sînt bani grei băgaţi aici, dar aşa, pentru studiu, iată o soluţie. Să ştii că asta urmează. Şi bătrînul pentru asta a şi venit.

— Nu, el doreşte altceva, nu ştiu dacă mai puţin sau mai mult...

— Anume ?

— Fotografiile celor doi cosmonauţi.

Directorul adjunct rămase perplex. Faţa i se goli de sînge, făcîndu-i-se ca varul.

— Nu... asta... dar... cum... Şi revenindu-şi, totuşi cu voce slabă, sub impresia şocului : Vrea fotografiile ?

— Numai atît ! spuse tînărul laconic, de parcă el făcea tîrgul.

— Dar asta nu se poate. Baza e altceva, cred că ar obţine-o, fotografiile însă nu. Nu, nu pot crede şi nici nu văd cum, cine ar aproba. Spune-i că nu le va primi, să nu mai insiste.

— Asta i-am spus şi eu, numai că ordinul prevede altceva, trecu tînărul în ofensivă.

— Da. Ordinul !... N-avem încotro. Voi încerca, voi interveni, le voi scoate într-un fel sau altul. Ca să respect o dispoziţie, trebuie s-o încalc pe alta. Dar va avea fotografiile. Sînt convins că nu ne ajută la nimic. Nu voi putea fi însă acuzat că nu am avut în vedere „orice ipoteze, orice variante, orice propuneri din interior sau venite din afară care ar putea duce la lămurirea cazului". Du-te, ţine-l încă zece minute, un sfert de oră cel mult, de vorbă şi în acest timp fotografiile vor fi în mîinile lui, sub ochii lui căutători de strabism şi, conform propriei teorii, atinşi ei înşişi de universalul strabism.

Seara căzuse parcă mai repede şi mai grea decît oricînd. Deşi nu se auzeau detunături de arme, cerul nu era înroşit de vîlvătăile incendiilor şi nici o catastrofă nu părea să tulbure pacea împrejurimilor, un fîlfîit sumbru se simţea pe aproape. Întreaga bază aflase de acum îngrijorătorul eveniment şi trăia sentimentul apăsător al unei campanii militare fără

hărți, fără repere, în fața unui inamic necunoscut care te poate ataca oricînd, din orice parte, fără ca tu să poți schița un gest de apărare.

403 A-D.C. privea absent pe geam. Luminile încă nu fuseseră aprinse și parcul era stăpînit de un moment confuz. Atmosfera aducea a camuflaj. Alunii intrau grăbiți în noapte, aproape nu se mai vedeau. Idila lui era acum atît de departe, ca pe un tărîm scufundat. Așa ne apăreau, după începerea războiului, întîmplările *dinainte*. Chiar dacă n-au trecut decît cîteva zile sau săptămîni, ce a fost atunci e luminat de soarele altei epoci, între prezent și ce a fost s-au așternut distanțe incomensurabile.

— De ce ați botezat nava tocmai „ANTEU“ ?

Trezit brusc din reverie, 403 A-D.C. avu surpriza să dea cu ochii de elegantul învățat intrat, ca și la amiază, parcă prin zid. Constat, gîndi cu amărăciune, că de cîte ori mă uit la aluni învățatul îmi apare în birou. Va trebui, cu tot regretul, să fac demersuri la municipialitate să-i taie. Nu mă pot dezbăra de obiceiul de a privi pe geam (nici nu vreau, nu-s în pușcărie) și-mi va fi imposibil să rezist unei asemenea încercări : cum mă uit la tufele de alun, să mi se și ițească un bătrîn spilcuit, de insistențele căruia pe urmă să nu mai scapi nici în gaură de șarpe. Și nu totdeauna organismul uman suportă orice supliciu, sînt momente cînd poți, dar treci și prin altele cînd îți simți propria slăbiciune. Cum sînt eu acum. Pe la amiază, după ce aproape îmi încheiasem ziua de muncă și mă pregăteam să mă duc ca tot omul acasă, mi-a picat dumnealui pe cap. Încercînd să mă descotorosesc de el într-un fel, l-am nimerit pe directorul adjunct în predispoziții didactice și mi-a ținut un curs. doct, însă din cale-afară de monoton. N-a fost destul atît : ne-a mai și consemnat în clădire, am mîncat pe apucate, hrană rece, și nu se prevede nici o îmbunătățire a soartei noastre pînă nu se lămuresc lucrurile cu „ANTEU“. Și ca șirul nenorocirilor să fie complet, iată pe cine mi-e dat să văd...

— Nu știu, spuse scurt, să se priceapă că n-are timp de vorbă. Nu noi le botezăm. Noi nu facem altceva decît să le dirijăm.

— Le și dirijați bine, n-am ce zice ! Mă întreb totuși de ce i-o fi zicînd „ANTEU". E un nume cu totul nepotrivit. Anteu cel din mitologie știi că nu se desprindea de pămînt.

— Da, îmi amintesc de el, spuse tînărul, Cam vag, așa de pe la școală.

— Nici nu presupuneam că l-ai fi putut cunoaște personal, ești prea tînăr, nici eu nu l-am mai apucat. Anteu, Anteu... De ce i-au dat numele ăsta ? !

— Li s-o fi terminat catalogul, nu știu, nu văd alt motiv. Dar să știți că nava n-are nici o legătură cu personajul. Am avut una, Diana, adică nu asta era cu frumusețea, Afrodita, da, am avut și una Afrodita, și semăna exact cu celelalte, nu era cu nimic mai frumoasă decît oricare alta.

— Și totuși, „ANTEU"... Mă întreb care să fie cauza devierii. Pentru că de data aceasta nu strabismul e de vină.

— Nu ! ? se arată tînărul copleșit de mirare. Și eu care puteam să jur...

— Ne găsim, începu bătrînul învățat să explice cu o voce gravă, în prezența unui caz rarissim de strabism simetric. Ce înseamnă asta ? Dereglarea văzului unui cosmonaut e exact inversă față de aceea a celuilalt. Mai clar : dacă unul privește, ce să zicem, acest buton roșu, îl vede cu un micromilimetru mai la stînga, în timp ce colegul său îl va vedea cu exact un micromilimetru mai la dreaptă. În felul acesta, ce greșește unul cînd e la comandă, corectează involuntar al doilea. E un cuplu perfect, constituit însă la întîmplare, fără ca eu să fi fost consultat. Dar nici eu n-aș fi găsit altul mai bun. Tocmai de aceea susțin, și poți observa și dumneata singur (iată fotografiile, vi le și restitui) că, dat fiind felul strabismului în situația noastră, evoluția navei trebuia să se desfășoare conform planului. Nu-mi pot da seama ce a deviat-o.

— Nici noi nu ne dăm seama, zise tînărul cu aerul unui învins. De asta și stăm aici, nu mergem acasă, iată, e noapte, e tîrziu, cine nu-i obligat se poate retrage spre culcare...

Coincidența făcu ca tocmai în acea clipă să se audă în aparat vocea de ștrengar înfumurat a lui 404 A-D.C. :

— Colega, hai acasă ! Ne-a dat drumul. Hai că e tîrziu, copiii trebuie să se culce. Ne vedem jos în hol.

— Cum ? Ia stai și spune-mi...

— Nu era nimic, ne-am speriat degeaba. Băieții merg corect spre *Beta*, acolo au fost trimiși de la început. Cel ce i-a interceptat a făcut o confuzie, nu știu de ce el credea că nava trebuie să ajungă pe *Epsilon*. A înaintat textul convorbirii mai departe cum nimeni nu-și mai amintea precis traseul... De două luni au mai fost lansate și alte nave, chiar tu parcă spuneai de „ATHENA"...

— Aceea urmează să...

— În sfîrșit... nu le poți ține minte pe toate. Principalul e că am scăpat. Hai mai repede că mor de foame... Mai discutăm pe drum.

În timp ce 403 A-D.C., cu o bucurie ce i se putea ghici în toate mișcările, se îmbrăca, învățatul se apropie de el și, cum nu reușea să articuleze nici un cuvînt, deși făcea eforturi disperate, gesticula retoric, ca o bătrînă moară de vînt din Țările de Jos.

— Băiete, izbuti în cele din urmă, lăsați-mă cu voi, adică eu vă iau pe voi, sau vă iau pe voi cu mine, adică... vreau să vă cinstesc, nu mă refuza, cheamă-l și pe amicul cu care ai vorbit. O veste atît de bună trebuie sărbătorită. Ce ți-am spus eu ? Ții minte ce am vorbit acum cinci minute ? Trăim o clipă istorică. Iată, știința mea confirmată ! Numai strabismul simetric i-a adus pe *Beta*. Trăiască *Beta* ! Copii, sînt fericit, venim cu mine, adică veniți cu tine, mergem... Hai ! Undeva unde se poate cînta... Și toată seara vom petrece ! Și îți voi explica în amănunt știința mea despre strabism...

ÎN SEARA ACEEA DE MAI

În seara aceea de mai, Dan Breb [1], angajat ca ghid la un oficiu de turism, 34 ani, 1,70 metri înălțime (pentru cititorii de limbă engleză : 76 kilograme), brunet, cu o cicatrice pe tîmpla dreaptă, era în cea mai perfectă dispoziție. Contribuiau la aceasta motive obscure (care, dacă ne-ar fi cunoscute, ne-ar face plăcere să le expunem aici), dar și altele cît se poate de evidente. Întîi și întîi, era una din acele seri înalte, pline de împăcare, trăind o bucurie pură, vegetală. La mijlocul lunii căzuseră ploi îmbelșugate, apoi se statornicise un timp curat în care plantele intrau feciorelnic, neștiind de nici o suferință, aproape în triumf. Chiar pe strada pe care Breb trecea acum, în grădinițe liniștite liliacul își stingea ultimele flori, în schimb salcîmii izbucniseră, iar în bolți bogate teii își pregăteau taina miresmelor ce avea să se reverse curînd. Sub coroanele adînci, umbre fragede insinuau singurătăți dorite. Femei ti-

[1] În viața de toate zilele, omul nostru se chema Daniel Brebenaru. În narațiune numele îi apare schimbat, nu pentru că el s-ar fi necăjit dacă ar fi fost apelat cu cel real ; dimpotrivă, după toate probabilitățile, ar fi cunoscut o vie satisfacție să se vadă eroul unei povestiri senzaționale. Motivul metamorfozei e altul. În mai toate prozele de anticipație, personajele poartă nume monosilabice. Unii esteticieni văd în aceasta expresia unei realități susțin ei, obiective. După ei, pe măsură ce termenii tehnici se augmentează la nesfîrșit, numele proprii se reduc, iar faptul acesta ar ilustra dominarea tot mai atroce pe care tehnica ar exercita-o asupra omului. Autorul, nefiind partizanul unei atari viziuni demobilizatoare, s-a alăturat, cel puțin în ce privește grafia numelor, quasiunanimității confraților săi (n. a.).

nere, fete cu conture melodioase parcă pluteau și Dan Breb, care căuta și el să-și identifice izvoarele încîntării ce-l stăpînea, își spuse că și acesta e unul din ele. Călătorea mult, conducea grupuri de excursioniști prin locurile cele mai pitorești, dar nimerea zile cînd nu întîlnea decît fețe repulsive, greșite, care jigneau lumina. De obicei, turiștii pe care-i însoțea nu aveau, așa cum s-ar putea crede, psihologia omului aflat în vacanță și umorul — da : umorul ! — acestuia. În cele mai dese cazuri avea de-a face cu oameni nervoși, puși pe harță, nemulțumiți în principiu, în fața cărora se silea mereu să facă pe animatorul, după împrejurări și pe clovnul, numai să se simtă dumnealor bine. Aceasta era una din zilele rare cînd ca într-o sărbătoare a pămîntului, nu-i ieșeau în cale decît făpturi calme și frumoase. Apoi, lucru important, nu dăduse peste nici o cunoștință, fusese scutit așadar de penibilele politeți de circumstanță, de hazul forțat la auzul acelorași anecdote știute, și în felul acesta se simțea în propriu-i oraș ca într-o stațiune de vacanță pe care abia acum o descoperă. Nu băuse nimic și nici nu simțea nevoia să bea ceva ; era stăpînit de acel echilibru lăuntric, sănătos și bun, ce n-are nevoie de nici un impuls.

Trecu prin dreptul unui bufet și se dădu în lături pentru că cineva mătura înăuntru și apa șiroia pe trotuar. Înregistră sunetele dezarticulate ale unui acordeon și niște voci protestatare — erau cei ce în ruptul capului nu se lăsau convinși să plece acasă. Cîțiva pași, și fu în fața intrării unui bar. Mai mult simți în trepidația asfaltului decît auzi ritmul înfundat al orchestrei ce jos, în subteran, trebuie să fi fost cutremurător. Ăștia abia încep, gîndi, cînd ceilalți închid, se bea în schimburi, flux continuu. Starea lui de bucurie, de totală gratuitate, nu numai că-l întinerea cu cincisprezece ani, dar îl înzestra și cu manifestările juneții. Se lăsă cu plăcere cucerit de unda de mister ce o degajă barurile de noapte, își imagină aiurarea aceea dezlănțuită într-un spațiu înghesuit, paloarea fosforescentă a luminilor me-

reu stingîndu-se şi aprinzîndu-se în alte nuanţe satanice, ringul cu fete eliberate de orice pudoare, de aceeaşi mărime, cu picioarele la fel, cu dinţii la fel, făcînd aceleaşi gesturi, selecţionate anume să semene una cu alta şi să-ţi dea senzaţia stupefiantă că vezi aceeaşi persoană multiplicată într-un număr considerabil de exemplare. Încetini doar pasul, cu imaginaţia uşor înfierbîntată, ca a adolescenţilor ; nu fu ispitit să intre. Ştia că toate localurile acestea, ca şi fermecătoarele lor angajate, seamănă teribil între ele şi nu ţi-ar lipsi decît să-ţi petreci fiecare noapte într-un alt bar ca să duci cea mai comună şi plictisitoare existenţă din cîte se pot închipui. Nu ţinea deloc să-şi încheie o zi atît de frumoasă cu o dezamăgire.

Şi parcă tocmai pentru a rămîne în aceeaşi ordine de idei, constată că depăşise cîteva vitrine fără să le observe, cufundat în reflecţiile lui, şi se trezi sub firma sîngerie a restaurantului *Capra neagră*. „Nu înregistrez decît locurile de perdiţie, gîndi zîmbind cînd observă că se oprise. Mi-am creat automatisme, nu-i nevoie să mă uit pe pereţi, staţionez fără să gîndesc. În faţa unei librării nu m-am surprins făcînd popasuri din obişnuinţă.“ Îşi aminti că în urmă cu vreun an, înainte de renovare, aici găsise un formidabil morun la grătar. Da, se distrase atunci, la *Capra neagră* se înţelege că nu poţi găsi decît peşte. Amuzat, încercase apoi la *Bătrînul lup de mare*, o bombă celebră dintr-un alt cartier, să servească vînat montan, dar acolo paradoxul nu mai funcţiona. Nu ştia cum arată *Capra neagră* după renovare, lumea vorbea de ea, citise şi el ceva în cotidianul de seară şi îşi propuse s-o viziteze cît mai curînd. În nici un caz astăzi ! Şi ca decizia să rămînă definitivă, făcu cîţiva paşi grăbiţi, aproape cum ar lua-o la goană spre colţul străzii.

— Aha... fuge ! Puneţi mîna pe el ! îl izbiră nişte strigăte exact în ceafă. În clipa următoare simţi o zguduitură şi fu înşfăcat de guler.

Făcu un efort să nu-şi piardă echilibrul. Gestul său fu interpretat, probabil, ca o încercare de a se

descotorosi de urmăritor, ceea ce-l făcu pe acesta să-l zgîlţîie de cîteva ori, gata să-l răstoarne.

— Stai că-mi şifonezi haina ! spuse Breb indignat. Ce-ţi veni ? Ce ai ? Ce ţi-am făcut ?

Dete să se răsucească spre cel din spatele lui, să-l vadă cine e, să iniţieze un dialog, cînd altă pereche de mîini îl apucă de piept.

— Ha-ha, se distrară cei doi răpitori. Dumnealui ţine să aibă costumul călcat. Ţi-l călcăm noi imediat, nu te impacienta !

Totul se petrecu fulgerător, dar cum creierul în asemenea împrejurări îşi ia viteză, găsi timpul să constate că agresorii nu sînt băuţi, deci incidentul se datoreşte altor cauze, şi că nu vor să-l bată, pentru că nu-l loviră ; îl ţineau numai strîns şi încercau să-l tîrască spre intrarea restaurantului. Îi fulgeră o clipă prin minte că nişte amici, foşti colegi pe undeva, îi joacă o festă ; l-au văzut trecînd prin faţa barului şi ţin cu dinadinsul să-l vîre înăuntru. Tot cu repeziciunea dictată de situaţie încercă să-şi amintească ce duşmani are, cine şi pentru ce s-ar putea răzbuna pe el, dacă vocile acelea surescitate îi sînt cunoscute. Nu, cu siguranţă, nu le mai auzise.

Văzînd că nu prea are de gînd să opună rezistenţă şi nu e violent, cei doi îl mai slăbiră din încleştare. Reuşi acum să-i examineze : erau în uniformă de chelneri, unul mai trecut, celălalt mai tînăr decît el, vlăjgani amîndoi. N-avea nici o şansă să se elibereze cu forţa. Încercă varianta tratativelor.

— Dar ce v-am făcut, oameni buni ? Circul reglementar, nu cînt, nu conturb...

— Asta ţi-ar mai lipsi, să cînţi ! *Să beau, să cînt şi-apoi să fug că n-am nici bani nici casă,* ai ?... Vorbea cel mai în vîrstă neslăbindu-l de haină. Satisfacţia că-l are-n mînă i se citea în ochii aprinşi ca două bucăţi de jar negru, dar mai ales în mustaţa abia trasată care se făcu şi mai subţire.

Dan Breb vru să-i spună că e inadmisibil ca un personaj care-şi duce viaţa într-un local de petrecere

să nu știe textul corect al romanțelor, dar lumea se adunase cerc în jurul lor și se jenă amarnic de situația în care se găsea. Mai făcu o încercare.

— Nu, chiar, vă spun cu toată seriozitatea, gagul ăsta e inutil și caraghios. Ce vreți de la mine? Ce urmăriți? Vreți să mă sechestrați? Să șantajați pe cineva? Ascultați-mă, alegerea nu-i deloc fericită. N-o să scoată nimeni o para chioară ca să mă elibereze. Sînt o persoană atît de neînsemnată încît nici eu n-aș plăti nimic să mă salvez. Dealtfel, credeți-mă, prin buzunarele mele bate vîntul, lapovița și ninsoarea, aversele locale de ploaie...

O zgîlțîitură bruscă îl făcu să încheie tot atît de brusc buletinul meteorologic. Acum interveni chelnerul cel tînăr. Avea o față sadică, de om pornit pe linșaje, nimic din gudurarea specifică de pe la colțurile meselor, de printre frapiere.

— Că n-ai bani, te credem, spuse. Dar că o să plătești te asigur, îți dau în scris. Și încă cum !...

Dan Breb, care în viața lui nu se bătuse nici în clasele inferioare, simți nevoia imperioasă de a-i lansa pe amîndoi prin vitrină pînă la sala renovată a restaurantului, acolo unde le era locul și unde consumatorii îi așteptau. O fracțiune de secundă numai, pentru că imediat se îmblînzi și își recăpătă calmul.

— Bine, că nu vă plătesc nimic pot să vă dau și eu în scris, dar asta-i altă poveste. Și — devenind dintr-o dată autoritar — în definitiv asta nu se discută aici, n-am nici calificarea, nici autorizație să dau spectacole publice. Vă rog — vocea îi devenea tot mai aspră, mai răspicată — să intrăm în crîșmă, vreau să discut cu responsabilul, cu dumneavoastră am încheiat. Nici un cuvînt mai mult !

— La dînsul te și ducem, săriră cei doi în paralel. Ce-ai crezut ? Cum ? Vii aici, te ospătezi, o ții în trufandale și-n importuri și pleci așa fără să achiți ? Adică să pun eu din buzunar, ai ? Eeeei !...

Dan Breb se dumiri și o luă singur spre intrarea *Caprei negre*, apucîndu-i pe chelneri de braț, deși aceștia nemaiînghiontindu-l, nu acceptau totuși ges-

tul prea familiar care putea fi interpretat drept o manevră a făptașului prins de a capta bunăvoința. Era, așadar, cugetă el, victima unei confuzii. Un tip oarecare a petrecut cum a crezut el mai bine, ca pînă la urmă să o șteargă din loc. Psihologia lefterului clasic : ori mănînci un mic [1], ori o apuci de la icre negre și închei cu portocale, din moment ce n-ai o centimă, riscul e același. Ba dimpotrivă, cu cît te avînți, cu atît ești mai puțin suspect. Ce te putea mira aici era eroarea în care căzuseră chelnerii, altfel indivizi recunoscuți ca avînd o memorie a figurilor invidiată de cei mai strașnici detectivi. În sfîrșit, bine că nu e ceva mai rău. Totul se va lămuri în două minute, ba episodul, cu toată stupizenia lui, îi va da o satisfacție rară : aceea de a vedea cuplul ăsta de aroganți brutali turtiți sub propria-le neghiobie.

Liniștit, din moment ce măcar pentru el lucrurile fură lămurite, traversă sub escortă holul, apoi sala restaurantului, aruncînd priviri într-o parte și în alta ca să vadă ce se făcuse la renovare. La un examen sumar, nu se putea spune că ieșise rău. Figuri de metal bătut, aplice, împletituri de trestie — totul trăda efortul de a crea o ambianță cît mai intimă, mai plină de firesc, și care regulat se soldează cu artificializarea cea mai sigură.

Ajunși în fața unei uși pe care scria : INTRAREA STRĂINILOR OPRITĂ, însoțitorii bătură respectuos, întredeschiseră, îl îmbrînciră înăuntru și închiseră după el fără ca ei să mai intre.

Pe Dan Breb îl cuprinse subit o amețeală confuză. Strînse pleoapele puternic, rămase un timp cu ochii închiși analizîndu-se dacă se ține bine pe picioare, și se uită din nou țintă.

În fața lui, cu coatele rezemate pe birou, stătea el însuși, într-un costum negru, cu cămașa scrobită, *El*, acesta nou, *cel de la birou*, se uita la *el, cel ce rămă-*

[1] Un produs probabil culinar ; azi dispărut (n. a.).

sese smirnă lîngă uşă, cu o expresie severă, oficială, prin care se ghicea numai o imperceptibilă schiţă de zîmbet.

Dan Breb înţelese că povestea cu masa neplătită nu era decît un truc ca să poată fi capturat şi introdus în încăperea aceasta magică. Se vede că au confecţionat un sistem al naibii de oglinzi care nu diformează, nu te scot caraghios şi nu te fac deloc să rîzi : te lasă de-a dreptul perplex, pentru că te vezi într-o altă poziţie decît cea pe care o ai. N-ai putea spune de ce chelnerii, dintre toţi trecătorii de pe stradă, preferaseră ca tocmai pe el să-l pună să se joace, dar e limpede că bazaconia asta constituie punctul de atracţie al locului şi aduce clientelă. Nu încape nici o îndoială că panorama costă, te cam dezechilibrează financiar, dar oricum merită ! El, care bătuse atîtea ţări, nu întîlnise o bazaconie gîndită atît de ingenios.

Cum imaginea instalată la birou continua să-l scruteze, se hotărî să facă doi paşi spre ea şi întinse mîna să pipăie oglinda. El, cel în costum negru, se săltă uşor de pe scaun, întinse la rîndu-i mîna şi i-o strînse.

— Al Iov [1], responsabilul restaurantului, i se păru că aude.

„Stai aşa, băiete, că comedia-i mai complicată ! Nu numai că vorbeşte, dar îşi dă şi altă identitate. În sfîrşit, am scăpat de plictisitoarele monoloage, de-acum putem *discuta* la propriu cu noi înşine. Trăiască diversitatea de opinii ! Jos cu părerile noastre ţinute într-o singură strună !“

— Bravo ! strigă Dan Breb. Încă o dată : bravo ! Să ştii că-mi placi, responsabile ! N-aş fi crezut în ruptul capului c-o s-ajungi, c-o s-ajung, în fine, nu ştiu cum e corect gramatical, chiar *res-pon-sa-bil !* Să-mi trăieşti ! Ura !...

---

[1] În realitate, omul se recomandase Alexandru Iovescu. Se va folosi forma prescurtată a numelui din raţiunea expusă în nota anterioară (n. a.).

— Sînteți obosit, zise, și mustrător, dar și cu o oarecare înțelegere, Al Iov. Ați cam întrecut măsura. Vă rog să luați loc. Îi arătă un scaun.

Dan Breb, din ce în ce mai amuzat, luă scaunul, îl apropie de birou, se așeză drept în fața celuilalt, puse și el coatele pe masă și îl (sau *se ?)* studie un timp în tăcere. Trebuie să mă bărbieresc de cum ajung acasă, hotărî cînd văzu barba crescută a celuilalt. Mîine dimineață am o groază de treburi cu grupul de scandinavi și nu voi mai avea timp. Apoi se strîmbă, își puse coarne cu degetele rășchirate, își împinse în sus vîrful nasului, și-l făcu cîrn urmărind tot timpul reacția celuilalt.

— Uite ce e, deveni și mai grav responsabilul, beție-beție, înțeleg, din păcate cam cu din ăștia am de-a face, oameni treji rar mi-e dat să văd, dar pînaici ! Nu te mai și obrăznici că ești om în toată firea și nu-ți stă bine deloc !

— Așa, conștiință a mea, mustră-mă ! Fă-mă să sufăr, stoarce-mi lacrimi amare de căință ! Cînd te mai văd și-n roba asta impecabilă ca destinul mă și simt pe banca acuzaților, la judecata ta necruțătoare. Continuă. Rămăsesem acolo că nu-mi stă bine ce fac...

— Mai întîi, nu-ți stă bine să bei pînă nu mai poți, să mănînci ca un conte, să iei patru pachete de țigări americane și s-o-ntinzi fără să plătești. Unde te crezi ?

— Iar ajungem la subiectul ăsta anost ? ! Pe caraghioșii ăia doi i-am înțeles, dar pe tine te știam cu un dram de umor. Hai că devenim stupizi ținînd-o una cu bancul ăsta nesărat că unul a mîncat fără să plătească. Să-i fie de bine ! Nu văd ce găsiți vesel în istorioara asta fără un pic de haz că o spuneți la nesfîrșit. O fi din domeniul alimentației publice, dar e anostă. Cred că putem foarte bine găsi alte subiecte.

— Ba chiar asta o s-o discutăm. Și nu prea mult, că n-am timp de pierdut. Și eu nu sînt *tu* cu *dumneata,* că nu ne-am tras de urechi la primară.

— Aici ai nimerit-o. Uitasem : *dumneavoastră* ați studiat la Oxford, nu la prăpădita aia de școală de pe malul gîrlei. Trebuie să-nvăț să vă stimez, excelență, nu mai merge tot așa...

În diferitele momente ale conversației, Dan Breb execută tot felul de exerciții hilare curios să vadă cum funcționează plăsmuirea din fața sa. Era clar că are de-a face cu propriul chip reflectat — nici vorbă de altceva, identitatea era înafară de orice îndoială — nu pricepea, totuși, de unde independența mișcărilor și a expresiei, replicile destul de prompte, în stare să susțină un dialog. De vreo două ori întinse arătătorul cu intenția de a-i atinge nasul „partenerului" (la urma urmei, se justifica, e nasul meu, pot face cu el ce vreau), dar se abținu de fiecare dată., Așa-zisul Al Iov își juca rolul cu un talent desăvîrșit, avea morga specifică responsabililor din care nu ieșea, își păstra alura sobră, ușor plictisită, și asta îl făcea pe Breb să se mai rețină. Era convins că nu-i vorba decît de o ficțiune, dar aceasta era atît de reușită, încît îți impunea un minim respect, n-o puteai trata ca pe un manechin. „E o dublură programată, judeca el, dracu să-i știe cum au făcut-o, în orice caz e cum nu se poate mai nostimă."

— Asta ți-e nota de plată, spuse într-un tîrziu Al Iov punînd în fața lui Breb o filă subțire plină de calcule. Cred că te-ai mai trezit. Sfatul meu amical, dacă vrei să-l iei așa, e să plătești acum, să nu ne mai complicăm cu alte măsuri. Te văd om onorabil, cu toate că pozezi într-un scăpat din ospiciu, nu ți-ar sluji la nimic să mai anunț și alte organe. Eu lipsesc puțin, pînă atunci caută-te prin buzunare.

Rămas singur, Dan Breb începu să examineze din ochi încăperea. Se aplecă peste birou și studie locul unde stătuse copia lui dată drept responsabil de restaurant. Se aștepta să vadă ceva cabluri, prize, vreo combinație de oglinzi, emițătoare de lumină. Totul era atît de bine mascat, încît nu lăsa să se vadă decît aspectul cel mai obișnuit al unei camere în care cineva stă la masă și dirijează un local de noapte. Ar

fi putut ridica receptorul telefonului, dar ce rost ar fi avut ? Ce să reclame ? La circ, cînd unul suflă flăcări pe gură și scoate bile din nări, dai telefoane să întrebi cum sînt posibile asemenea elucubrații ? Pînă și înscenarea cu plata mesei nu-l mai intriga. Poate acesta-i prețul distracției, au găsit un sistem de taxare destul de ingenios. Și ce, nu face ? Fără să-l intereseze adunarea de pe hîrtie, se decise să plătească, la oricît s-ar cifra ; asta, bineînțeles, mai tîrziu, după ce ar mai fi lăsat jocul să se desfășoare. Avea cecul la el și era hotărît să achite nota indiferent la cît s-ar ridica.

Auzi un slab ciocănit în ușă și apăru, cu o mină mult mai îngăduitoare, chelnerul cel vîrstnic.

— Ei, cum e ? întrebă.

— Admirabil, se entuziasmă Dan Breb. Sînteți grozavi !

— Nu v-am spus eu ? N-avea nici un sens să vă mai opuneți. Ați achitat ?

— Încă nu, dar mai dau și ceva pe deasupra. Merită, pe onoarea mea. Numai să vină „responsabilul".

Pronunță funcția cu un anume subînțeles și făcu șiret cu ochiul.

— Ați mai dori ceva ?

— O cafea, dacă ești drăguț. Adică, două. Fă una și pentru „el".

— Dînsul nu bea niciodată cafea, preciză chelnerul. Deci, vă aduc un filtru.

— Două ! De data asta bea. Îl cunosc eu *ca pe mine însumi...*

Zîmbi complice, deși chelnerul se retrase ușor nedumerit.

„Aoleo ! avu o vagă strîngere de inimă cînd observă un pachet de *Snagov* pe birou. *Asta* s-a apucat iar de fumat !"

În facultate ajunsese, mai ales în sesiuni, să depășească două pachete pe zi. De vreo șase ani, de cînd devenise ghid, se lăsase complet. Umbla mult pe autocare, petrecea ore întregi în muzee, trebuia mereu

să se abţină, avea un program care pentru un fumător înseamnă un adevărat supliciu. Luase hotărîrea eroică de a termina cu viciul şi ajunsese acolo că-l supăra fumul, ba nu-i mai înţelegea pe cei pătimaşi cum pot practica aşa o prostie, pe deasupra şi costisitoare. Totuşi, avea momente cînd se temea să nu cadă din nou în ispită şi acum, cînd văzu pachetul de ţigări al dublurii sale, aproape se sperie. „Dar bine, se consolă singur, asta-i o excepţie, cu un asemenea prilej se îngăduie orice. Se servi şi, înecîndu-se, îşi aprinse un *Snagov*. În fond, ceea ce trăiesc acum e un fel de vis. Cum revenim la normal, intrăm din nou în prohibiţie."

Sosiră cele două cafele şi, rar, tot aşteptînd, mirîndu-se că „responsabilul" întîrzie atît de mult, şi-o sorbi pe a lui. Cum numitul Al Iov tot nu apărea, se ridică, făcu cîţiva paşi, mai ciocăni pereţii tapetaţi, îşi spuse că pe acolo, pe dedesubt, trebuie să fie instalate niscai maşinării misterioase şi, cam pierzîndu-şi răbdarea, trecu prin sala restaurantului şi ieşi în hol. Se aşeză pe un fotoliu şi începu să răsfoiască o revistă ilustrată.

Cînd socoti că s-a făcut destul de tîrziu şi — fie că boroboaţa continuă, fie că se rezumă la atîta — era timpul să plece la culcare, mîine aşteptîndu-l o zi destul de încărcată, se reîntoarse în birou cu gîndul să achite nota de plată.

Făptura care-l imita era acum într-o stare nervoasă, gata să explodeze, şi măsura încăperea cu paşi precipitaţi ca într-o cuşcă. Costumul negru dispăruse, individul era echipat într-o cămaşă lejeră cu mîneci scurte, descheiată aproape de tot, în pantaloni necălcaţi de la facere şi în sandale. De cum îl văzu pe Breb, sări asupră-i aproape să-l apuce de gît.

— Ce-i toată mascarada asta ? Aţi înnebunit sau faceţi pe şmecherii ? Ce-aveţi ! Ce v-a apucat ?

— Noi ? se miră Dan Breb. Nu cumva există aici un „responsabil" care este chiar persoana din faţa mea ? Uite, ţi s-a adus o cafea. Linişteşte-te.

— Spală-te cu ea pe cap ! Responsabil ? Care responsabil ?... Îţi spun eu că v-aţi pierdut minţile, dar am eu nişte metode să vi le vîr la loc în cap. Sînt semigreu, domnule, dacă nu mă cunoşti.

— Eu să nu te cunosc ! Ştiu ce dinţi îţi lipsesc, ce-ai mîncat aseară...

— Aseară ? Furiosul îşi încordă braţele gata să treacă la atac. N-aţi terminat încă cu lăturile alea ale voastre de aseară ? Sta-v-ar în gît ! În baraca asta a voastră încă n-am mîncat. Şi nu mai faceţi pe nebunii că trec la măcel.

Dan Breb începu să-l urmărească pe celălalt mai cu atenţie. Nu ştia cum să-l facă să se liniştească.

— Vă rog, nu vă supăraţi, nu înţeleg cu ce aţi fost jignit. Să fim în clar : eu n-am nimic de-a face cu localul ăsta, despre care nici măcar n-am cele mai bune impresii. Dar ce spuneaţi, că începe să devină interesant ?...

— Interesant pe dracu ! Cum, dom'le, mă opresc în faţa acestei crîşme ordinare, întîlnesc o fată, în sfîrşit, sper că asta nu vă priveşte, sau e interzis ? şi-mi vin doi din ăştia cu vipuşcă, care servesc salate, că nu ştiu ce, că am mîncat şi n-am plătit, că m-au mai vîrît o dată aici şi acum cică, o tulesc, şi-mi vînd nişte gogoşi mai mari ca ei, nebuni de legat, ce mai!

— Stai puţin, la mijloc e o confuzie...

— Asta pricep, dar ce vină am eu ? Eu să răspund că ăştia au orbul găinilor şi-ncurcă persoanele ? Nu mi-o iert cît trăiesc că nu i-am afişat pe amîndoi într-un copac şi n-am măturat trotuarul cu ei.

— O, lăsaţi-i ! Cu mine v-au confundat.

— Aaa ! Deci dumneata eşti ăla care...

— Nu, şi pe mine m-au confundat cu altul, ăştia aşa procedează, în sfîrşit, e o situaţie specială, dar plătesc eu, nu va fi nici o încurcătură. Vă rog, numai, luaţi loc, v-am comandat o cafea, acolo sînt ţigări, serviţi-vă.

Nervosul se aşeză, îşi propti cotul pe genunche şi-şi rezemă fruntea în palmă. Rămase un timp aşa,

în tăcere, se vedea că face un efort să-şi revină. Apoi luă ceaşca de cafea şi aprinse o ţigară.

— Nu-s bătăuş, că altfel... zise pe un ton mult mai stăpînit. Sînt boxer, dar nu mă bat decît în ring. Rar cînd am mai administrat cîte-o directă pe dinafară. Dar ăştia chiar că meritau. Spune dumneata, dacă...

— Numai un moment, îl întrerupse Breb, aprinzînd şi el o nouă ţigară. Dumneavoastră nu sînteţi responsabilul restaurantului ?

— Cum să fiu, dom'le ? N-auzi, nu-ţi spusei că eu-s boxer. Mă numesc Konst Yor [1]. N-ai auzit de mine, nu m-ai văzut niciodată la televizor ? Poftim !

Îi întinse o legitimaţie de club.

„La televizor nu te-am văzut, ar fi vrut Dan Breb să spună. Pe mine nu m-a răsfăţat nici o cameră de luat vederi, iar tu nu eşti altceva decît o reflecţie a mea, o ipostază neprevăzută a mea. Văd încă că nu eşti deloc conştient de asta, şi nu te-aş putea face să pricepi. O lăsăm aşa deocamdată, crede-te campion olimpic, Cassius Clay, cine doreşti. Altceva mă frămîntă pe mine acum. Adineauri te dădeai drept responsabil de restaurant, văd că începi să baţi cîmpii tot mai vertiginos, poate fi la mijloc şi puţină scrînteală şi cît timp îmi atinge numai copiile nu zic nimic, să vedem pe mine cît mă ocoleşte."

Găsi însă că mai înţelept e să nu facă publice toate astea. Preferă să se confeseze în altă gamă.

— Îmi face impresia că eu sînt foarte obosit, am avut nişte zile grele, poate s-a acumulat suprasolicitarea. Trăiam cu senzaţia că acum vreo jumătate de oră am stat aici amîndoi, semănaţi foarte bine cu responsabilul restaurantului, probabil de acolo să pornească toată dandanaua.

— Dacă mă confundau cu responsabilul nu era nimic. Tîmpenia-i că mă cred un terchea-berchea care cică a şters putina de la o masă. Dă-i dracului, să

[1] Constantin Iordăchescu. Cititorii mai vîrstnici s-ar putea să şi-l amintească. A avut într-adevăr o perioadă de oarecare glorie care a culminat cu obţinerea unei medalii de bronz la una din ediţiile Cupei balcanice (n. a.).

vină să mă legitimeze, se lămuresc ei. Pînă una-alta, hai să ne aducă ceva de băut, măcar să am de ce plăti. Fata aia s-a dus, ce-ar mai fi de făcut ? Ce zici, chemăm infractorii ăştia să ne aducă o butelie ?

Dan Breb încuviinţă mai mult de formă, ceva cam în genul : sigur, sigur, vom şi bea, avem timp şi pentru asta, n-avem de ce ne grăbi. Adevărul e că nu ţinea deloc să li se aducă o butelie, dar nici opoziţie nu-i dădea mîna să facă. Boxerul abia se potolise şi trebuiau evitate contradicţiile. Altceva îl punea pe gînduri. Îl uimea cît de repede îşi schimbă dublura sa fişa personală. În aceasta a doua repriză se dădea cu atîta convingere drept campion la categoria semigrea, încît reuşea să te convingă că n-are nimic comun nici cu responsabilul de restaurant, nici cu el, cu Dan Breb, deşi ficul i-l împrumutase aidoma. Dacă mai are inspiraţia să lipsească o altă jumătate de oră, apoi încă una, va veni în chip de aviator, apaş, vînzător de covrigi, Harun al Raşid şi aşa mai departe. Metoda e capabilă să te ducă la exasperare, pentru că nimeni, şi cu atît mai puţin Dan Breb, nu va reuşi să găsească moduri de conversaţie pentru fiecare nouă apariţie, să-l calmeze pe fiecare, să-i dea asigurări că e dispus să plătească el toată consumaţia, nu numai a mesei aceleia pe care i-o pun abuziv în circă, ci a întregii săli, se angajează să dea un banchet pentru toţi consumatorii şi personalul *Caprei negre* cu condiţia să fie lăsat în pace.

Ceea ce reuşi să priceapă fu faptul că „boxerul" nu infăţişează aceeaşi imagine, nici măcar recondiţionată cu „responsabilul" localului. Adică *nu e aceeaşi reflecţie a sa.* Asta complica nemaipomenit lucrurile. Nu credea nici un moment, nici nu-i dădea prin cap altceva, decît că la mijloc e un truc, un joc, în care fără voia lui a fost inclus. Îl preocupa mai mult aspectul tehnic, cum adică se reuşeşte să ţi se plaseze înaintea ochilor, tu treaz fiind, nu chipul tău cel real, ci, ciudăţenia ciudăţeniilor, tot

chipul tău, dar în cu totul alte ipostaze, și încă din cele mai neașteptate. Se văzuse, adică, în postură de responsabil de local, vai ce-l mai distra descoperirea asta ! — numai la așa ceva nu se gîndise în viața lui; se visase cosmonaut, marinar, vînător, cavaler medieval, orice, chiar și hornar, dar nicidecum responsabil de restaurant. În ce privește boxul... Se vede treaba, crezu a întui o oarecare logică în jocul acesta absurd, că realizatorii sînt totuși destul de bine informați asupra portretului celui pe care urmează să-l multiplice, îi cunosc preferințele și, ca stupoarea să fie totală, îl întruchipează în ipostazele în care el nu s-ar fi imaginat cu nici un preț. Începu să facă mental o listă cu posibilele metamorfozări ulterioare, dacă ipoteza lui se dovedește valabilă. Ia să vedem în ce postură nu s-ar aștepta el în ruptul capului să se vadă : umblător pe frînghie, rector, autor și interpret de muzică pop, cîștigător al unui concurs televizat de întrebări și răspunsuri...

Nu avu timp să-și continue lista de funcțiuni că ușa fu smucită și în cadrul ei apăru „responsabilul". De unde în primul moment avea mina că vine să rezolve definitiv o socoteală, ferm și incoruptibil, după o fracțiune de secundă fu atît de contrariat că nu-i lipsi mult să se retragă urgent și să o ia la sănătoasa. Nu o făcu totuși, și, după toate probabilitățile, conștiința funcției importante ce o deținea avu în acel context un rol hotărîtor. Rămase în prag, uitîndu-se cînd la unul cînd la altul, din cei doi, vizibil pus în încurcătură de identitatea figurilor lor. Cu ceva întîrziere, explicabilă cînd e vorba de o personalitate cum e un sportiv de performanță, același proces se petrecu și cu Konst Yor. Îl examina pe noul venit, își trecea apoi privirea la cel cu care sporovăise pînă atunci și dădea tot mai multe semne de perplexitate. Singurul care rămase calm, chiar amuzat, urmărind scena ca un spectator care știe pentru ce a luat bilet și la ce să se aștepte, fu Dan Breb. Îi apărea acum cu toată claritatea ceea ce pînă atunci doar presupu-

sese, anume că figura lui e scoasă într-un tiraj ceva mai mare și că, prin urmare, „responsabilul de local" și „boxerul" sînt înfățișări distincte, deosebite. Și ca demonstrația să fie făcută pe de-a-ntregul, val-vîrtej, aproape îmbrîncindu-l pe „responsabil", își făcu apariția unul din chelneri. Dan Breb nu putu să-și dea seama dacă e tînărul sau cel mai trecut pentru că noul venit luase, așa cum era de așteptat, aspectul său. Speriat de moarte, arunca priviri îngrozite spre sală și nu reușea să articuleze decît același cuvînt : acolo... acolo... Apoi cînd, ca spre a implora ajutor, se uită pe rînd la cei trei, leșină și căzu pe mochetă cît era de lung.

— Unu... doi... trei... patru... numără răspicat pe degete Konst Yor. Knoc-aut !

— Aici se întîmplă ceva necurat, spuse îngrijorat, mai mult pentru sine, responsabilul. Să anunț ?... Să mai aștept... Nici un locotenent-major nu mi-ar trebui să-mi pice acum pe cap. Dar ce s-o fi petrecînd acolo ?...

— Nu avem vreun circ zilele astea în oraș ? întrebă foarte preocupat boxerul.

— În afară de acesta nu, spuse Breb.

— Vorbesc serios, se burzului sportivul. Mă gîndeam că numai asta ar putea fi : să fi scăpat vreun tigru, vreo panteră ceva și să fi pătruns în local. Nu vă uitați așa că ceea ce spun nu e o aiureală. În alte țări s-a întîmplat. Eram odată în Austria, la preliminariile...

— Lasă, domnule, preliminariile ! se răsti Al Iov, vădit îngrijorat că în unitatea sa se petrec nereguli care se pot lăsa cu cine știe ce bucurii, chiar cu o destituire. Să-ncercăm să-l trezim pe ăsta.

Trecu în spatele biroului, descuie cu grijă ușa din stînga și scoase o sticlă cu etichetă străină pe care ceilalți se chinuiră s-o descifreze fără să reușească. Trase cîteva înghițituri nesinchisindu-se de asistență, apoi se aplecă asupra chelnerului, îl stropi pe față, îi purtă sticla pe sub nas. Acesta începu să se strîmbe,

strănută, se încruntă. Rămînînd cu ochii închiși, putu în cele din urmă să îngaime :

— Acolo... în sală... oamenii... Nu știu ce au... parcă sînt mascați... toți seamănă...

— Lasă, încercă să-l liniștească responsabilul cu tonul cel mai blînd pe care-l putu scoate. Trebuie să ne păstrăm calmul, noi avem gestiune, dacă ne pică tocmai acum un control ! ?... Nu te cunosc, dar văd că ești în uniforma noastră... Și, apoi, nu numai acolo se întîmplă. Și aici. Uite, în afară de mine, toți cîți sînteți aici semănați leit.

„Săracu' de tine, gîndi Dan Breb, cînd o să te vezi... De-altfel, fiecare își închipuie că el nu e atins, îi observă numai pe ceilalți."

— Hai, scoală-te, se ruga responsabilul. Ne așteaptă o muncă grea. Dacă e așa cum spui, nici nu mai știi care ce a consumat, nu-i mai poți deosebi, trebuie să ne mobilizăm tot personalul să rezolvăm cumva. Hai, la treabă !...

Chelnerul izbuti cu mari eforturi să deschidă un ochi, apoi pe celălalt, cînd însă îi văzu pe cei trei cu fețele îndreptate spre el, adormi la loc, de astă dată ca pentru un timp îndelungat.

— Să-l lăsăm aici să se odihnească, hotărî responsabilul. Să mergem noi să vedem ce-i pe-acolo. Vă rog, dacă aveți puțin timp, nu mă părăsiți ! Veniți să-mi dați o mînă de ajutor. După îmbrăcăminte vă disting. Dumneata ești cel cu consumația... O lăsăm baltă, numai să ies cu bine din aiureala asta...

— Vai, dar nici nu mă gîndesc... protestă Dan Breb. O să plătesc cinstit, îmi dau seama că toată treaba costă, nu-mi trece nicidecum prin cap să mă sustrag...

— Bine, vedem noi. Dînsul...

— Iertați-mă că nu v-am făcut prezentările. Dînsul e Konst Yor, boxerul.

— Aa ! făcu responsabilul. Te știu, te-am văzut anul trecut cînd cu bulgarul... Se opri, dîndu-și seama că făcuse o gafă. Atunci Yor mîncase o bătaie

zdravăn și era limpede că nu-i face plăcere să i se amintească. Dar ce te-ai schimbat! În sfîrșit, o să ne fii de folos, poate va fi nevoie de pumnul dumitale.

Responsabilul îi apucă amical de braț și-i conduse pe coridorul îngust. Din sală răzbătea hărmălaia obișnuită a tuturor restaurantelor. Frînturi de cîntece intonate în grup erau acoperite de strigăte, orchestra încerca să se ridice deasupra vacarmului, izbucneau aplauze. Al Iov păru a-și reveni, de bună seamă, situația nu e totuși pierdută dacă lumea își petrece ca în oricare altă seară, ba parcă cu și mai multă însuflețire. Singurul lucru ce i-ar fi putut da fiori, în afara faptului că ducea de braț două persoane absolut identice, era cîte un țipăt de uimire și groază ce sfîșia din cînd în cînd larma celor cuprinși de veselie.

Dan Breb nici nu reuși imediat să priceapă ce s-a întîmplat. Tresărise doar cînd ceilalți doi picaseră ca împușcați cu același glonț gata să-l tragă și pe el la podea. Abia cînd observă oglinda uriașă dinaintea intrării în sală explicația îi apăru cu toată claritatea. „Suportă cît timp nu se văd pe ei înșiși, înțelese. Că ceilalți seamănă între ei, oricît de grotescă e treaba, treacă-meargă. Dar cînd își dau seama că și ei sînt schimbați se produce șocul. Cel mai favorizat sînt eu, își spuse. Sînt scutit de sentimentul insuportabil că sînt altul..."

Rugă femeia de la garderobă, un tip de creolă foarte reușită, să aducă de la bucătărie o ceașcă de oțet. Între timp, el trecu în sală.

Aici tabloul se înfățișă în toată splendoarea. Zeci de cópii ale sale petreceau de mama focului: închinau, dansau cu femei trase după același stas cu garderobiera, se schimbau de la o masă la alta cu senzația de ușurare pe care ți-o dă pierderea identității la balurile mascate. Cîte un grup de figuri asemenea se fotografia, omul cu aparatul fiind, se înțelege, aidoma lor. Procesul părea de abia încheiat pentru

că, pe la colțuri, prin separeuri, izolate, mai exista cîte unul care nu apucase să observe fenomenul și, cum lua cunoștință de el, răcnea ca din gură de șarpe și cădea. Pe intervalele dintre mese zăceau dealtfel în nesimțire destule corpuri.

— Care ești medicul, că nu te mai deosebesc ? se auzea ba dintr-o parte, ba din alta, și un bărbat identic cu toți ceilalți alerga cu un stetoscop unde era semnalată o nouă victimă.

Cineva avu ideea, aplaudată frenetic, să se joace „Periniță". Inițiativa promitea să aibă un haz enorm. Numai gîndul că poți săruta aceeași femeie, altfel plină de farmec, scoasă în zeci de exemplare îl făcea pe fiecare bărbat să întinerească cu zece ani. Ba și consoartele, deși nu se manifestau, se simțeau agreabil nerecunoscute de soți.

La spartul dansului, în învălmășeala plină de veselie, cineva i se adresă lui Dan Breb :

— Dumitale ar trebui să-ți cer iertare...

— Nu e cazul, îl opri Breb. Celălalt avea, bineînțeles, exact chipul său, inclusiv cicatricea de pe tîmpla dreaptă care acum, sub sudoarea ce șiroia, era și mai vizibilă. Deduse că e cel cu masa neplătită și nu avea nici un chef să-i asculte justificările. Era și o gălăgie infernală și foarte greu se auzeau unul pe altul ce spun.

— Vin de pe o planetă războinică, spuse acesta. Noi sîntem împărțiți în două tabere și ne batem de cîteva mii de ani, fără să reușim, unii sau alții, să ieșim învingători. După ce ne-am epuizat toată inventivitatea, născocind arme și procedee noi de luptă, am luat planetele locuite la rînd și le-am studiat arta militară. Nu apucam însă să aplicăm un element nou, care pentru o clipă ne situa în avans, că inamicul lansa ceva și mai și, și ne-o lua el înainte. A venit și rîndul Pămîntului. Am învățat tot ce-ați inventat în materie de distrugere, de la țeava prin care se suflă săgeți otrăvite, pînă la bomba cu hidrogen. Nu a fost atît de greu pe cît îți închipui. Deși voi nu mai știți ce e un război, muzeele vă

sînt pline de arme din cele mai vechi timpuri pînă în momentul în care ați instaurat *Pacea fără sfîrșit*. Nu mai vorbesc de biblioteci, unde un suflet studios alfă tot ce dorește. Eu fac parte dintr-un grup de cercetători care se ocupă chiar de planeta voastră. Tocmai adunam material pentru capitolul „Uniforma de război" cînd mi-a venit următoarea idee : dacă uniforma joacă rolul știut în mecanismul militar, ce efect ar avea punerea semnului de egalitate între indivizii înșiși ? Eram convins că am descoperit în sfîrșit mijlocul prin care dușmanii noștri vor putea fi pentru totdeauna învinși. Nu-mi rămînea decît să fac o experiență. Doream să văd cum se comportă oamenii din momentul în care constată că seamănă cu totul între ei. Ei bine, nu se poate imagina o dezamăgire mai mare decît cea pe care am avut-o eu. Ce fac oamenii ? Leșină sau petrec. Că-și pierd cunoștința, e firesc. Mă așteptam ca un procent oarecare din oameni să reacționeze astfel. Dar să cînte și să danseze... Sînteți, se vede, iremediabil antirăzboinici. Iar noi va trebui să ne stoarcem creierii să născocim alte și alte instrumente ale morții. De la voi nu mai avem ce învăța... Dacă nu cumva vom reuși să deprindem de la voi felul acestei ultime lupte prin care ați suprimat războiul.

— Stai puțin... Care ești ?... Cu dumneata am vorbit ?...

Orchestra atacase un dans ritmat și lumea, prinsă într-un vîrtej dezlănțuit, îl despărți pe Dan Breb de interlocutorul său. Orice ar fi făcut, nu-l mai putea identifica decît dacă s-ar fi prezentat, ca și adineauri, singur. Se pare însă că nu mai avea de gînd s-o facă, spusese ce avea pe suflet și dispăruse în mulțime.

— Vă cer scuzele mele cele mai sincere... De data aceasta în fața lui Dan Breb stătea un necunoscut într-un costum complet negru. Obișnuit mai bine de o oră să nu-și vadă decît propriul chip multiplicat, fu nespus de surprins să descopere un bărbat cu altă înfățișare.

— Dar mai încetați cu scuzele... Nu mi-a făcut nimeni nimic.

— Sînt responsabilul restaurantului, se prezentă celălalt. Ați fost obiectul unei grave confuzii, de care însă, credeți-mă, nu sîntem vinovați. Nu-mi pot da seama cum, un domn cu totul respectabil, care ia regulat masa la noi, a luat fără știrea sa chipul dumneavoastră. Băieții, fără să-l recunoască, l-au servit cu tot ce a dorit. Spre sfîrșitul mesei, ducîndu-se la toaletă, s-a uitat în oglindă și a pățit ce am pățit și eu mai pe urmă : a leșinat și a picat jos. Băieții, văzînd că nu se mai reîntoarce la masă, au ieșit în stradă unde l-au văzut... adică v-au văzut pe dumneavoastră... Mai departe, știți ce s-a întîmplat.

Dan Breb se uită în jur și văzu o sală obișnuită de restaurant, cu lume care petrece o seară în veselie. Oamenii aveau fețe deosebite, cu alte expresii, cu alte apucături. Foarte puțini mai rămăseseră cei care semănau cu el și, și aceia își reveneau treptat.

— A, uite s-a trezit și boxerul nostru ! spuse responsabilul. Ne-am cam înghesuit amîndoi pe covor, dar am dormit bine, ce zici ? Iar acum, că lucrurile s-au lămurit, vă invit pe amîndoi la mine în birou, am o sticlă... Dar, totuși, ce s-a întîmplat, ce credeți că a fost coșmarul ăsta ?

— Nimic, zise Dan Breb. Am fost cu toții ușor amețiți. Uite că ne trezim încet-încet.

— Măi, să fie... Ei, mergem ?

— Personal, vă mulțumesc și vă promit că altădată cu cea mai mare plăcere. Acum însă, pic de somn și dis-de-dimineață mă așteaptă niște prieteni din fiorduri...

CRÎNCENA LUPTĂ DINTRE „ATE" ŞI „ABILE"

Marele restaurant gemea de lume.

Singur la o masă ferită într-un colţ, un tînăr cu pielea măslinie, cu părul aspru, negru-corb, cu nişte ochelari de soare imenşi, îmbrăcat cu o bluză subţire în carouri mari, privea cu vădit interes grupurile frematătoare. Sala uriaşă era înţesată. În afara celor trei locuri de la masa lui, într-un mod inexplicabil rămase libere pînă acum, n-ai mai fi găsit un singur scaun neocupat. Peretele de sticlă dinspre ţărm fusese ridicat şi briza ce pătrundea continuu înăuntru făcea cămăşile, feţele de masă, şerveţelele să vibreze, creînd impresia că urmăreşti un film la un cinematograf de cartier, proiectat de un aparat defect, care trepidează. Un film din acelea care au mare succes la publicul din cartier : cu multă culoare, înfăţişînd o staţiune celebră, ba şi un restaurant la fel de celebru, care găzduieşte anual unul din cele mai prestigioase festivaluri de muzică uşoară. „Iată şi iahtul ieşind în larg, tînărul zîmbi imperceptibil. N-a fost uitat nimic, ca-n orice film comercial !"

Ceea ce-l atrăgea irezistibil era însă publicul, atît de neobişnuit, deşi, dacă te-ai fi luat după aparenţe, ai fi putut crede că e acelaşi, întîlnit de fiecare dată vara pe litoral.

Privi din nou sala încercînd să înregistreze orice amănunt. Se ciocneau pahare, se făceau urări, se spuneau anecdote. Replici în toate limbile pămîntului se pierdeau într-un zumzet general de nedesluşit.

Mulţimea se continua afară, ca şi cum s-ar fi revărsat prin peretele deschis, pe terasele succesive

aducînd a piramidă aztecă, coborîte pînă la marginea oceanului. Soarele bătea necruțător și cei de pe terase încercau să se adăpostească sub largile umbrele multicolore ce vibrau și ele sub briză.

— Vă cer scuze, *mister*, locurile sînt reținute?

Tînărul își ridică ochii și înțelese că domnul cu barbișon i se adresează lui.

— *Frei?* reluă acesta. *Nicht besetzt?* Și fixa cu arătătorul unul din scaune, înțelegînd probabil că tînărului tuciuriu nu-i sînt prea familiare idiomurile germanice.

— *O, yes!* îl pofti acesta cu un gest larg.

— Vorbiți cumva spaniola? se interesă noul venit.

— Da, se bucură tînărul, simțindu-se dintr-o dată pe un teren mai ferm. Dacă spaniolă se poate numi limba ce-o chinuim noi dincoace de ocean. Cred că ultimul care-a folosit-o corect pe continentul ăsta a fost Cristofor Columb.

— Îmi dați voie să mă prezint: S. J. Weisselberger, armator. Vorbiți o spaniolă foarte curată, nu trebuie să vă subapreciați.

— Manuel José Juárez, ziarist.

Armatorul, care de-abia se așezase și nici nu ascultase cu atenție prezentarea comeseanului, socotind formalitatea ca un simplu gest de politețe, suferi un șoc puternic și dete să se ridice cu intenția clară de a nu se mai opri decît foarte departe. Buna creștere îl reținu, totuși, pentru moment. Cu siguranță, acum căuta cu febrilitate un pretext sub care să o poată întinde onorabil din loc cît mai urgent.

— Vă rog să rămîneți liniștit, domnule, spuse Manuel. Vă promit că vom aborda numai subiecte nevinovate. Fotbal, de pildă. Ce-mi place la europeni e că cu ei avem un limbaj comun. Putem discuta despre fotbal la nesfîrșit. În schimb, cu vecinii noștri de la nord nu ne înțelegem deloc. Personal nu-mi explic, nu pot înțelege și gata! Cum e posibil

să existe cineva, nu cineva, o întreagă naţiune, care să rămînă rece în faţa fotbalului.

— Regret, domnul meu, spuse armatorul în timp ce se foia în scaun cam neîncrezător, dar dîndu-şi seama, probabil, că un alt loc n-ar mai găsi în tot restaurantul se resemnă : Regret nu că nu sînt nord-american, ci că nu-ţi pot oferi posibilitatea unei dezbateri pe o temă care văd că te pasionează atît. Cu jenă trebuie să recunosc : nu mă pricep la fotbal. Iată că şi pe bătrînul continent mai supravieţuiesc exemplare necontaminate de... de *sortilège*... de *zauber*... de... nu-mi amintesc termenul în limba dumitale, în sfîrşit, de frumuseţea fotbalului.

— Nu face nimic, şi tînărul zîmbi, putem găsi oricînd un subiect de conversaţie care să ne convină deopotrivă. Ştiu de ce aţi vrut să plecaţi... adică, aţi ezitat să rămîneţi la masa aceasta. Aţi aflat că sînt ziarist. Da, profesiunea noastră cam alungă lumea din jur. Dar tocmai sinceritatea mea, faptul că mi-am divulgat meseria vă poate asigura că în momentul de faţă sînt inofensiv. Cînd avem gînduri ascunse ne declinăm alte profesiuni. V-am spus drept ce sînt tocmai pentru că la această oră mă simt bine în calitate de consumator în mijlocul unei lumi care exercită asupra mea o vrajă...

— Asta-i cuvîntul pe care-l căutam apropo de fotbal. Dar, te-am întrerupt...

— Ziceam că mă simt extrem de bine aşa, debarasat de orice obligaţii profesionale. De mulţi ani n-am mai reuşit să-mi iau concediul în plin sezon, acum am prins acest chilipir şi vreau să uit pentru două săptămîni şi de redacţie, şi de tipografie, de tot. În plus, am avut un noroc orb ca tocmai acum să aibă loc... Dar, mă opresc aici. V-am promis că (duse arătătorul la buze) : nici un cuvînt despre *congres !*

Armatorul albi, apoi trecu la alte culori din partea centrală a spectrului solar.

Chelnerul se înclină ceremonios și solicită comanda. Manuel dorea o băutură răcoritoare, iar armatorul bere. Abia cînd omul în frac fu la o distanță de trei mese, Weisselberger se aplecă și șopti încă sub stăpînirea spaimei :

— Crezi că a auzit ?

— Cine, chelnerul ? Sper că nu. Îmi pare rău că tocmai atunci am pomenit de... Și se uită în jur, dacă nu cumva e prin apropiere un nou străin. Vă rog să mă iertați !

— Spune drept, reluă armatorul scăzînd vocea pînă la șoaptă, de unde știai de congres ? Simt că devin foarte curios. Să-ți spun sincer, au fost luate toate măsurile, nu cred că o întîlnire internațională să fi fost pregătită mai minuțios decît asta ; luni de zile s-a lucrat la un plan, o comisie extrem de severă a întocmit toate normele, un adevărat regulament, care exclude orice imixtiune dinafară. Totul urma să se petreacă în cel mai desăvîrșit secret. Nu numai participanții au fost selecționați cu o deosebită grijă, uneori poate chiar exagerată, ci și personalul din interiorul palatului a fost recrutat numai dintre delegații la congres. Îți va veni greu să crezi că întreagă acea numeroasă trupă de oameni de serviciu a fost constituită din persoane bine verificate, de fapt delegați, cu drepturi depline, ca mine, ca oricare altul din cei 4 872 care au avut privilegiul să ia parte la această întrunire istorică.

— 4 872 ! Atîția au fost ? întrebă uimit Manuel.

— Exact atîția. Trebuiau să participe 4 878, dar șase erau ocupați tocmai în această perioadă cu niște observații de mare importanță și au lipsit motivat.

În timp ce vorbea S. J. Weisselberger se uita mereu îndărăt, cînd peste un umăr, cînd peste celălalt, atent să nu se apropie cineva care ar fi putut înregistra cel mai mic fragment din discuție.

— Imaginează-ți, continuă, că greutatea cea mare a comitetului de organizare a fost nu întocmirea listei de participanți, operație destul de simplă, ci aco-

perirea trebuințelor unui edificiu de atari dimensiuni cu personal calificat. Era nevoie de electrician, de maseur, de frizer, de fochist, de femei de serviciu, de spălătorese, de dactilografe, de medici, de surori pentru primul ajutor, de instalator de apă... Reține că în cele douăsprezece zile cît ținea congresul, în clădire nu mai avea voie să pătrundă nimeni dinafară. Norocul nostru a fost că printre delegați s-au găsit oameni din branșe foarte diferite, cam din toate de care aveam nevoie. Și totuși, au existat și niște situații dificile. Frizeri am găsit, bucătari de asemenea, (vorbesc de persoanele legitimate să participe la congres), dar idee nu ai ce greu se poate depista un ventilatorist. Nimeni nu se gîndește să se facă așa ceva, sau să-și califice copilul într-o atare specialitate. Și totuși, pe o climă ca asta, într-o sală închisă, aproape cinci mii de oameni îți dai seama că nu pot supraviețui fără aer condiționat. Cu greu s-a identificat și unul, nu cu diplomă, dar, oricum, care să poată face față sarcinii. A apărut și fata care umblă printre scaune și vinde țigări, ciocolată sau răcoritoare.

— Asta chiar aș fi jurat că nu ține de congres.

— Ba tocmai că era delegată. Și s-a descurcat destul de frumos. Cu cine am avut bătaie de cap, cu garderobiera. Între cei 4 872 de delegați n-aveam nici o garderobieră. În această profesie am fost nevoiți să recalificăm pe cineva.

— Și garderobiera era...

— De bună seamă. Ți-am spus că nici un picior străin nu putea călca înăuntru.

— Asta e culmea! Formidabil ce bine a reușit să-și însușească meseria! Eu tocmai o credeam o veche profesionistă. Lua cele 50 de *centavos* cu atîta firesc...

— Ha-ha-ha! Tocmai sub tăblița cu inscripția: „GARDEROBA GRATUITĂ". Ha-ha-ha... Tinere, ce să mai discutăm! Se vede că meseriile își pun amprenta pe cel ce le practică, indiferent cine ar fi.

Garderobiera noastră este un reputat om de știință, autor al cîtorva din cele mai des întîlnite titluri pe la subsolurile studiilor publicate în toate limbile. Ha-ha-ha... 50 de *centavos*, spui...

Manuel se molipsi și el și rîse cu poftă. Își reveni însă curînd. Oricît de ocupați erau cei din jur cu servitul mesei, veselia prea dezlănțuită a lui și a armatorului ar fi putut atrage atenția și ar fi împiedicat în felul acesta un dialog care-l antrena în cea mai mare măsură și la care n-ar fi dorit în ruptul capului să renunțe. Se și miră că a avut un asemenea noroc nesperat, ca la masa lui să se așeze tocmai un bătrînel jovial, aproape simpatic, după cîte se vede dispus să comenteze cu candoare aspecte care lui Manuel îi rămăseseră necunoscute, dar care îl interesau atît de mult. Că armatorul ține la secretul misterioasei întruniri nu mai încape îndoială. Intenția de a da bir cu fugiții cînd aflase că el e ziarist, frica tîmpă ce amenința să-l paralizeze la ideea că chelnerul ar fi putut prinde din zbor o frîntură din discuția lor pledau pentru buna lui credință. Și cu toate acestea, tînărul îi cîștigase dintr-o dată încrederea că părea dispus să trăncănească ore în șir. „I-oi fi simpatic, își spuse cu un val de plăcere Manuel. Dar nici n-o să-l dezamăgesc. Oricît m-ar tenta un reportaj început pe prima pagină, care ar face senzație și ar fi reprodus imediat de alte cîteva cotidiene, voi tăcea. Mă mulțumesc să păstrez pentru mine niște date a căror dezvăluire ar răscoli opinia publică mondială. Iată singura formă de egoism ce nu se poate întîlni în breasla mea."

— Deci aici sînt 4 872 de persoane, reluă.

— Exact. Adică 4 873, numărîndu-te și pe dumneata. Sînt cu desăvîrșire convins că un al doilea intrus, iartă-mi expresia, nu mai există. Ia spune, cum ai reușit să te strecori ? Regulamentul de organizare a congresului prevede clar că pot participa toate persoanele care au văzut obiecte zburătoare neidentificate ori s-au ocupat de studierea acestora,

orice profesiune ar avea, cu excepția aceleia de ziarist. S-a admis această discriminare din motive lesne de înțeles. Lucrările întrunirii trebuiau să se desfășoare în cea mai desăvîrșită taină, or participarea unui confrate al dumitale ar fi făcut imposibilă realizarea acestui deziderat. Și mă întreb, și mă întreb...

De pe terasă urca un băiat sfrijit strigînd în gura mare numele publicațiilor de dimineață. Manuel îi făcu semn să se apropie. Cumpără gazeta sportivă și ziarul cel mai răspîndit pe întreg litoralul. Pe acesta îl oferi armatorului cu solemnitate ca pe niște scrisori de acreditare.

— Vă rog să-l răsfoiți ! În timp ce eu mă voi pune la curent cu ultimele rezultate sportive, dumneavoastră aveți posibilitatea să constatați că nici cea mai mică aluzie referitoare la congres nu s-a strecurat în vreo pagină. E ziarul la care lucrez. Vă imaginați că dacă aveam de gînd... în cele două săptămîni de cînd sînt în mijlocul dumneavoastră...

Weisselberger parcurgea coloanele cu vădită emoție, cu siguranță temîndu-se că de undeva, dintr-un aliniat prizărit poate exploda ca o bombă știrea ce ar arunca în aer toate măsurile lor de precauție. Dar cu cît se documenta mai mult, cu atît fața i se destindea și o stare de mulțumire îi iradia în jurul gurii.

— Bravo, tinere ! La o viitoare întîlnire internațională eu voi fi cel ce voi susține candidatura dumitale să figurezi printre participanți. Ei, unde rămăsesem ? La numărul 4 873.

— Dar aveți o memorie !... se miră sincer Manuel.

— Vezi, te-am și trecut încă dinainte alături de ceilalți 4 872. Da, atîția sîntem aici, nici unul mai mult, nici unul mai puțin. De data aceasta, ca o răsplată pentru succesul lucrărilor, am hotărît să luăm masa la restaurant și am închiriat în întregime localul ăsta. Îi vezi pe toți ce bucuroși sînt ? Ca elevii ieșiți din internat. Cele douăsprezece zile ne-au cam extenuat. Consumul nervos, atenția mereu încor-

dată, participarea la dezbateri, controversele, redactarea documentelor finale... Dar ce să ți le mai înșir pe toate, ai fost doar de față. Și apoi, claustrarea ! Oricît de bine a fost organizat totul, exclusiv cu forțe proprii, cu personal ozenist, așa cum ți-am spus, două săptămîni e mult să trăiești complet izolat de restul lumii. Astronauții, scafandrii, speologii, în general cei destinați unor aventuri solitare, sînt antrenați îndelung pentru aceasta, altfel moralul le-ar ceda. Or noi... Noi în viața obișnuită sîntem oamenii cei mai obișnuiți, slujbași, fiecare cu angaralele lui. Și foarte diferiți. De la reparatori de ghete la atomiști. Bătrîni, unii nici nu au suportat avionul și au venit din cine știe ce colț al planetei călătorind zile întregi, schimbînd trenuri și vapoare. Alții tineri, aproape copii, apoi divorțați, alții la a nu știu cîta căsătorie, domnișoare bătrîne, bunici, oameni în floarea vîrstei. Uită-te la ei — ce să ți-i mai descriu ? ! — îi vezi doar. Ceea ce ne unește e un simplu element, acela însă bulversant : fiecare am văzut cu proprii ochi obiecte ciudate de proveniență necunoscută, după toate posibilitățile extraterestră, am cochetat într-un chip sau altul, în unele cazuri destul de apropiat, cu acele ființe misterioase ce ne dau tîrcoale fără să ne lase să știm cît de puțin despre natura și scopurile lor, ne-am documentat, am formulat ipoteze, am publicat studii. Cu alte cuvinte sîntem, fiecare din cei de aici, sub stăpînirea unei realități, pe cît de abstractă pentru unii, chiar negată, sursă de ironii și subiect de caricaturi, pe atît de palpabilă și tulburătoare pentru aproape cinci mii de suflete, număr la care te rog să mai adaugi sutele de mii, milioanele de alți cetățeni de pe toate meridianele care au luat cunoștință, prin intermediul ziarelor, al radioului și televiziunii, de straniile noastre peripeții. Poți realiza singur, dragă Manuel, și armatorul îl bătu amical pe umăr, că această unică legătură ce ne apropie e totuși mai

puternică decît una de rudenie, decît... decît... orice ar putea uni o confrerie. Și numai acest element explică pe deplin succesul întrunirii. Nimic altceva n-ar fi reușit să aducă la un numitor comun o mulțime atît de diversă. Dar liantul ! Faptul că fiecare din noi am luat contact, întîmplător desigur, în definitiv i se putea întîmpla oricui, important e că am luat contact cu ființe extraterestre. Păi, scumpul meu amic, noi, aceștia de aici sîntem nucleul viitorului, da, da, nu zîmbi, așa este. Într-o zi, mai devreme sau mai tîrziu, după cum merg treburile se pare că mai devreme, toată populația globului va fi în situația noastră. Mai devreme sau mai tîrziu toți vor avea de-a face cu „ei". Cum se va întîmpla aceasta : pașnic, tandru, cu pîine și sare, cu buchete de flori ? Sau ne vom lua la harță și, presupunînd că „ei" sînt în avans cu secole sau milenii pe calea evoluției, n-am avea de ce să fim prea optimiști în privința rezultatului confruntării. Ei, asta, modul „întîlnirii" depinde în bună măsură de noi, ăștia, pe care ne vezi aici. Și să nu crezi că nu facem tot posibilul să-i primim cît mai cordial. Fiecare, cu ce poate. O vezi pe doamna de la masa a treia ? Nu tînăra, las-o pe aia, aia de cînd mă ține pe mine în cătare... Cealaltă, băbuța. E astro-fizician. Ei bine, domnia sa deține o rețetă primită personal de la *ei*... Ceva pe bază de ceapă. Ori de cîte ori o farfurie îi aterizează prin apropiere, pune tigaia la foc, taie ceapa, „musafirii" se arată foarte satisfăcuți, se ridică în aer, fac o reverență și pleacă. Sau domnul din colțul dinspre ieșire, cel cu veston kaki. Dacă te uiți bine, observi că într-o parte îi atîrnă un favorit cît toate zilele, iar în cealaltă îl are tăiat. Privit, în profil, din dreapta sau din stînga, pare într-adevăr a fi altul, crezi că ai de-a face cu doi indivizi, ceea ce îi și produce destule necazuri pentru că e mereu ținut sub observația Interpolului ca unul din principalii suspecți ai epocii contemporane. Mania lui, ca s-o numim așa cu totul impropriu, are însă o pro-

venienţă mult mai nevinovată. Într-o zi cînd se întorcea pe jos de la pescuit, o farfurie i-a zburat exact pe lîngă ureche răzîndu-i favoritul. El, în chip absolut corect, a interpretat gestul nu ca un act de agresiune sau, de neconceput, ca o stîngăcie în conducerea vehicolului ci, pur şi simplu, ca o indicaţie asupra felului cum ar trebui să ne radem noi, pămîntenii. Pînă acum, după cîte ştiu, n-a reuşit să convingă şi pe alţii să-i urmeze exemplul. El însă nu se mai bărbiereşte decît aşa, convins că, la o viitoare întîlnire, „oaspeţii" vor fi încîntaţi de figura sa. Noi, aşadar, pregătim terenul. Da, pregătim terenul... Şi totuşi, frumos spus, greu de realizat. Cum pregătim acest teren ? Pe ce bază ? Pe ce ne bazăm noi cînd zicem că îl pregătim ? De la ce date pornim ? Care-s elementele ?

Şi pentru că bătrînelul făcu o pauză în timpul căreia rămase cu privirile înfipte în ochii lui Manuel de parcă nu şi le mai putea extrage de acolo, tînărul se simţi obligat să răspundă :

— Nu ştiu, zise el. Pe onoarea mea, dacă ştiu care ar fi elementele.

— Păi vezi ? Şi atunci de unde să pornim ?

Manuel frunzărea discret colţurile gazetei sportive. Zărise undeva un rezultat scandalos : o obscură echipă engleză aflată într-un turneu prin America de Sud bătuse cu 3 : 0 o foarte bună formaţie din Uruguay. Ardea de nerăbdare să afle ceva amănunte, firește, cu coada ochiului, pe neobservate, să nu-l jignească pe armator, dar nu mai reuşea să găsească pagina.

Weisselberger repetă :

— Spune dumneata, de unde să pornim ?

— Nu-mi pot da seama, recunoscu Manuel. Simt că trebuie pornit de la ceva, dar nu găsesc punctul de pornire.

— Bine, nici nu aşteptam să-mi răspunzi. Am pus, aşa, o întrebare retorică, cum învăţam în liceu... *Quousque tandem, Catilina, patientia nostra ?...*

Ceea ce aș vrea să reții e că pe noi ne frămîntă cumplit o întrebare : *De unde să pornim ?* Și Congresul nostru n-a avut alt scop decît să dea un răspuns cît de cît acceptabil la această cutremurătoare întrebare pe care Timpul, Cosmosul ne-o pun : *De unde să pornim* ? Cu ce să începem ? Dragul meu, frate le meu, o ipocrit cititor, cum spunea un vechi poet european pe care dumneata n-ai de unde să-l cunoști, ce-i de făcut ? Ai de încheiat niște tratate, de pus niște condiții, de făcut compromisuri, dar nu știi între ce limite, pentru că nu știi cu cine semnezi tratatul. Ești legat la ochi. E mai tare decît tine ? mai slab ? Ți-e binevoitor sau vine ca un ocupant ? Umblă cu politețuri, sau are apucături care ar trebui temperate dacă ai avea cum ? N-ai habar nici măcar de intențiile lui : vrea să te ocupe, să te ajute, sau doar te studiază ? Vezi că *ăștia*, nu-mi dau seama de ce, nu-mi dau *eu* seama, dar asta n-ar fi nimic, nu-și dă *nimeni* seama, Congresul a dovedit-o, *ăștia* nu-și divulgă nicidecum planurile. Nu discută, nu stau de vorbă cu omul. Vin, aterizează, ard niște acri de pămînt și pleacă fără să scoată un sunet articulat. Nici nu știm măcar în ce mod dialoghează : vorbesc așa ca noi, folosesc un fel de morse, folosesc undele electromagnetice ? Diavolul cel mai urît, ăla de care se speriau precolumbienii, să-i priceapă ! Ăștia sînt absurzi, prietene Manuel. Vin pînă aici, străbat acele spații tenebroase de care te sperii numai cînd te gîndești, uzează de o tehnică la care noi nici nu visăm, ca să stea un minut, două pe Terra și s-o întindă *olteneschte* (asta e așa o expresie... europeană... clasică... nu știu cum ți-aș putea-o tălmăci...), ai reținut însă ideea. Ei, spune-mi, te rog, ce-i de făcut ? Ai o soluție ? Văd că ești iradiat de o bucurie lăuntrică. Întrevezi ceva ? Spune, nu te jena, chiar dacă lucrul la care te gîndești ți se pare o copilărie și eziți să-l expui cu voce tare, crede-mă, merită spus ! În fond, cele mai esențiale lucruri se pot ușor confunda cu niște co-

pilării. Cum a ajuns Newton la epocala lui descoperire, cu vreun aparat, prin calcul diferențial ? De unde ! Sau să mergem mai înapoi : Arhimede a recurs la mașina electronică ? Sau, ca să ne apropiem de locul unde ne găsim : Columb cum a ajuns aici ? Cu hărți, cu indicatoare ? Era undeva o săgeată pe care să scrie : „Spre America, 4000 km" ? De asta zic, văd că ai ajuns la ceva, spune cu curaj. Poate asta să fie salvarea noastră, mai știi ! ?...

— E chiar salvarea noastră, murmură Manuel fericit, fără să știe exact la ce se referă armatorul pentru că pe parcursul ultimelor minute, deși făcuse eforturi să pară că e atent, că participă la dezbatere — își schimbase la intervale mimica, își încreștise fruntea, își strînsese colțurile gurii — nu reținuse nimic din pledoarie. Zîmbea într-adevăr pentru că filînd discret colțurile jurnalului reușise să dea de explicația catastrofei din Uruguay : echipa gazdă jucase numai cu rezervele, titularii fiind cruțați pentru meciul de duminică cu naționala Perului.

— Spune, Manuel, îl ruga Weisselberger insistent. De unde crezi că ne vine salvarea ?

— De la Congres, sări tînărul asupra primului răspuns care-i veni în minte. Sînt din ce în ce mai convins că dacă acest Congres istoric — dar ce zic eu istoric ! ? Și preistoric ! — n-ar fi avut loc, multe probleme ar fi rămas nelămurite. Și mă întreb cine le-ar fi putut lămuri ? Alt Congres, mi s-ar putea replica. Dar, vin eu și zic, se va mai ridica vreodată un Congres la înălțimea acestuia ? Căci...

Weisselberger se foia pe scaun, fața i se congestionase, nu știa cum să-l întrerupă pe ziarist. Vedea bine cu durere cum acesta, cu fiecare nou cuvînt se îndepărtează de axa discuției, o apucă razna, apa devenită atît de prețioasă în ultimele decenii la scara planetei, el o bătea în piuă. Ca orice om predispus la obezitate, armatorul era delicat și căuta pretextul politicos sub care să-l readucă pe tînăr la

ordine. Încercă să folosească la spargerea peroraţiei chiar subiectul ei — Congresul — şi se pare că pentru moment reuşi.

— Congresul, zise armatorul, poate că ai dreptate, señor Juárez. Şi impresia mea e că Congresul a rezolvat foarte multe din temerile care confruntă astăzi omenirea... mă refer la categoria noastră, a congresiştilor, dar care poate fi considerată pe bună dreptate o chintesenţă a omenirii. Deşi, tinere, ca să fiu sincer pînă la capăt, a vedea exclusiv aşa lucrurile ar însemna să ne legănăm în visuri... şi legănatul în visuri e ultimul sport ce se indică a fi practicat azi... Poţi să mă consideri prea aspru faţă de conclavul nostru de abia încheiat, sau care, dată fiind această agapă, am putea zice că e încă în plină desfăşurare, dar îţi voi dovedi că exigenţele mele nu sînt cîtuşi de puţin deplasate. Congresul nostru, reluă bătrînelul pe un ton înalt de adept al vechii şcoale oratorice, a făcut tot ce s-a putut pentru a se achita onorabil de sarcinile asumate în ordinea de zi. Dar, în acelaşi timp, nu se poate nega nici faptul că cea mai spinoasă problemă a rămas doar expusă, dezbătută, controversată şi... nerezolvată. E ca un făcut : se iveşte o problemă pe care un congres se ambiţionează s-o dezlege, nu reuşeşte, o transmite congresului viitor, nu poate nici acesta, o predă următorului... şi tot aşa, ca într-o cursă de ştafete. Aşa şi cu noi. Cum zic, am declarat destule, am redactat rezoluţii peste rezoluţii, dar ce era mai important... În mod inevitabil s-a ajuns la întrebarea-cheie : ce înseamnă O.Z.N. ? *Obiecte* — e clar. *Zburătoare* — e clar. Dar *N ?* Ce ascunde inocenta literă *N ?* Lumea s-a împărţit în două : majoritatea merge pe *neidentificate*. Şi dacă rămîneam aici, eram azi nişte oameni fericiţi, nu aveam bătaie de cap. Există nişte misterioase *obiecte zburătoare neidentificate*, încercăm să le identificăm, putem : bine, nu putem : la fel de bine. Cum au trăit moşii şi strămoşii noştri fără să le identifice trăim şi noi, şi

la mulți ani ! Iată însă că se desprinde o fracțiune care citește pe *N* puțin deosebit : *neidentificabile.* Hopa ! De aci liniștea noastră s-a dus ! Ce spun dumnealor ? Aceste obiecte zburătoare nu sînt doar așa, niște bilețele care-ți fîlfîie pe lîngă favoriți, întinzi mîna, le prinzi, te uiți la ele, le citești și gata : le-ai identificat ! Ar fi prea simplu și prea neconform cu situația reală, — zic susținătorii acestui punct de vedere. Adică cum ? Ăștia ne vizitează de mii de ani, așa cum susține paleoastronautica, și noi îi primim la fel ! Au venit și cînd noi ne găseam la faza antichității, ne-au mai căutat și cînd ajunsesem în evul mediu, apar și azi cînd ne-am eliberat de o seamă de prejudecăți și cînd tehnica și știința noastră ne permite o abordare mai realistă a problemei ! Așadar, tot vin. Și noi, deși pe trepte diferite de dezvoltare, îi tratăm la fel : *obiecte neidentificate.* Dar noi, noi pînă acum n-am făcut nimic ? Am stat cu mîinile în sîn ? Ne păstrăm pe aceleași poziții pe care le dețineau chaldeenii sau asirienii sau populațiile precolumbiene ? Gîndind așa, n-am fi doar niște naivi, ci de-a dreptul niște reacționari înrăiți, spun adepții tezei neidentificabilității. Adică progresul nostru în tehnică, în viața socială, în filozofie n-a însemnat nimic ? Dacă am accepta această poziție, ar însemna să negăm progresul. Sau la noi, ceea ce e împotriva evidenței, sau la *ei,* ceea ce e la fel de absurd.

Manuel nu se mai ferea ca un licean de păcatul citirii ziarului în timpul orei de curs, desfăcuse gazeta în toată legea și studia cu viu interes numerele cîștigătoare la loto.

— Absurd, repetă el mecanic, în momentul în care-și dădu seama că interlocutorul se oprise așteptînd o confirmare. Ar fi cu totul absurd !

— Deci îmi dai dreptate, continuă fericit armatorul. Nici nu puteai gîndi altfel, îmi dau seama, am observat de la început că ești un om inteligent, care gîndești, care treci printr-un filtru critic orice in-

formație. De asta m-am și așezat la masa dumitale. Puteam, în definitiv, să m-așez oriunde în altă parte.

„Era singura masă liberă, dădu tînărul o nevinovată replică mentală, dar n-are nici o importanță, puteți continua."

Parcă înțelegînd mesajul mut al comeseanului, S. J. Weisselberger își urmă firul demonstrației :

— Este ilogic, spun partizanii acestei teze. Să ne imaginăm două civilizații paralele : *a lor* și *a noastră*. *Ei* au ajuns la un nivel pe care noi nu-l vom atinge decît peste secole sau milenii. Și, acum cîteva mii de ani debarcă pe Pămînt. Pe noi, între timp, ne apucă deșteptăciunea, abolim sclavia, ne perfecționăm tehnica, proiectăm niscai avioane, ne împănăm și cu niște rachete, îi tragem cu navele cosmice și... sîntem cei mai grozavi ! Ba, noi putem, am ajuns acolo, avem antenele noastre, să-i judecăm și pe *ei*, pe extratereștri. Dar pun o singură întrebare cei din grupul dezidenților : *ei*, extratereștrii, între timp au stat pe loc ? Pînă ne-am civilizat noi, *ei* și-au frecat navele cu cîrpa, n-au mai avansat nicidecum ? Ne-au așteptat, așa de fair-pley, să-i ajungem și mai au răbdarea să ne îngăduie și să-i întrecem ! Asta o fi masochismul lor : să ne asiste, ba să ne și ajute, că doar ne-au trimis tot felul de calcule, hărți, adevăruri deținute numai de ei, ca să-i depășim, pînă la urmă — mai știi ? ! — să-i și cucerim noi pe ei, poate asta urmăresc... ha... ha... Nu, prietene, nu, caricatura asta nu poate fi nicidecum tabloul adevărat al realității. Să mergem mai departe. Cursa în care sîntem antrenați și noi și *ei* nici nu se desfășoară atît de uniform : *ei* au un avans de cîteva secole sau milenii pe care și-l păstrează. Această diferență crește întruna, în fiecare secundă. Azi se știe foarte bine că progresul tehnic cunoaște o dezvoltare accelerată. Ceea ce s-a descoperit și s-a înfăptuit în ultimii o sută de ani întrece cu mult ce s-a făcut într-un mileniu, ce s-a înfăptuit în ultimii zece ani întrece realizările unui secol și așa mai de-

parte. Dacă noi mergem în acest ritm, *ei*, care sînt cu mult înaintea noastră, la ce ritm au ajuns ? Tocmai datorită acceleraţiei, înţelegi că se tot îndepărtează de noi, în timp ce noi, în ciuda progresului pe care-l înregistrăm, rămînem tot mai mult în urmă. Iartă-mi comparaţia...

„Nu numai că v-o iert, dar vă invit să faceţi cît mai multe comparaţii, gîndi tînărul, fără să spună nimic, zîmbind doar cît putu mai binevoitor. Între timp eu voi parcurge rubrica de box. Ei, da, aici vecinii noştri de la nord au un cuvînt de spus..."

— Comparaţia, recunosc, nu e de loc reuşită, dar nu găsesc alta la repezeală...

„Vă rog s-o expuneţi pe asta, îl invită Manuel în gînd. Eu o găsesc foarte reuşită."

— Ar fi cam aşa : dintr-un punct pornesc deodată o căruţă şi un tren. Amîndouă îşi măresc viteza. Căruţaşul ce constată totuşi ? Oricît dă el bice cailor, rămîne tot mai în urma trenului, şi asta nu pentru că vehicolul său ar merge din ce în ce mai încet, nu, dimpotrivă, şi el fuge tot mai repede, dar acceleraţia celuilalt e mult mai mare. Şi în felul acesta e imposibil să-l ajungă, ba distanţa dintre cele două obiecte creşte mereu.

— Cam ca la curse, zise Manuel ca să spună şi el ceva şi propunîndu-şi ca imediat ce termină cu boxul să treacă la rubrica de hipism.

— Oarecum, făcu vag Weisselberger, politicos, deşi intervenţia i se păru cu totul nepotrivită. Avu chiar impresia că demonstraţia sa n-a fost înţeleasă deloc de către tînăr şi se întrebă o clipă în ce mod ar putea-o relua de la capăt spre a o desfăşura mai convingător.

Găsi totuşi că mai limpede de aşa n-ar avea cum s-o facă şi prin urmare cel mai cuminte lucru ar fi să treacă direct la concluzii :

— Important de reţinut, spuse el pe tonul profesorului care prin asta dă semnalul că a sosit mo-

mentul ca întreaga clasă să se apuce de notat în caiete, e faptul că între o civilizaţie superioară şi alta inferioară e un decalaj care creşte tot mai mult. Or, în ce chip am putea noi ajunge să cunoaştem aparatele extratereştrilor cînd ei evoluează mult mai rapid decît noi ? Pe măsură ce noi ne perfecţionăm mijloacele de investigaţie, ei găsesc modalităţi să se facă mai inabordabili. N-o să-şi care pînă aici o maşinărie de, să zicem, acum zece mii de ani, scoasă dintr-un colţ de muzeu, şi să ne-o vîre sub ochi pentru că aceea reprezintă nivelul atins de noi azi, şi pe aceea eventual am putea-o pricepe. Noi gîndim despre ei ca despre noi, încercăm să ni-i imaginăm operînd cu electricitate, cu unde electromagnetice, cu laser, cînd toate astea trebuie să fie pentru ei antichităţi. Cine ştie cu ce lucrează ei ? Fantezia noastră nu poate realiza ceva... acceptabil... în sfîrşit... ceva ce s-ar putea apropia de o realitate de care ne desparte un noian de timp. Şi atunci ? Este că avem toate motivele să considerăm misterioasele obiecte zburătoare *neidentificabile ?*

„Nu mai vine nici chelnerul ăsta ! se căină Manuel dezolat. Înţeleg că e multă lume : 4872, cu mine 4873 de consumatori, dar întîrzie nepermis de mult. Mi s-a făcut o foame de lup şi asta încă aş suporta-o. De altceva îl doresc pe chelner cu atîta ardoare : e singurul care, prin simpla sa apariţie, l-ar opri automat pe S. J. Weisselberger. Altă scăpare nu văd. Parcă e un făcut, tocmai la masa mea să rămînă locuri libere, cu certitudine singurele din local. Nu vine nimeni, în toată hărmălaia asta, să se aşeze aici. Poate aşa, dacă ar veni cineva... Dar nu, aici nu sînt decît congresmeni, de aceştia S. J. Weisselberger nu se fereşte. Dimpotrivă, s-ar încinge o dezbatere şi mai şi. Chelnerul, ăsta ar da rezultat sigur, numai că nu dă spre sectorul nostru de parcă am fi în carantină. Şi S. J. Weisselberger nu dă nici un semn că s-ar apropia de o pauză. Cine a scornit teoria că latinii sînt vorbăreţi ar trebui să vină aici, să

se uite la mine. Adică nu, să fie el în locul meu, ș-apoi l-aș vedea dacă-și mai menține teza. Ah, dar parcă m-a întrebat ceva. După cum mă privește de languros, ca Hamlet pe regretatul Yorik, înțeleg că așteaptă de la mine o înțelepciune care să facă epocă. Dar care era întrebarea oare ? Să încerc o variantă de răspuns, pe cea mai nevinovată, poate prinde !"

— Evident, nu mai încape nici o îndoială.

Efectul fu neașteptat. Decepția lui Caesar pricinuită de ingratitudinea lui Brutus nu putea arăta altfel decît expresia de acum a lui S. J. Weisselberger.

— Deci și dumneata !... îngăimă el. N-aș fi crezut nici o clipă... Ai căzut sub influența dezidenților, spuse ca făcînd constatarea ireparabilului.

— Nu, deloc, se apără Manuel.

— Vrei să spui... se agață armatorul de o speranță pe care n-o mai credea posibilă, oh, zei ! Fața începu treptat să i se îmbujoreze, să capete viață, și îl privea pe tînăr ca un părinte care ar fi asistat la înecarea fiului său și care, cînd totul părea iremediabil pierdut, ar fi descoperit că băiatul trăiește. N-ai trecut de partea dezidenților ? încercă el cu disperare să se asigure că totul nu e vis, că se întîmplă cu adevărat.

— Niciodată n-aș comite o asemenea infamie, declară Manuel cu cît mai multă convingere putu. Eu sînt de partea majorității, adăugă, dar regretă imediat. Nu urmărise expozeul, înțelegea din fazele dramatice prin care trecea vorbitorul că la mijloc există niște fracțiuni, dar nu-și dădea seama care sînt acelea și pentru care ar fi indicat să votezi. Ca să înlăture orice posibilitate de eroare, găsi în cele din urmă soluția ideală. Eu, se confesă, nu pot fi decît de partea dumneavoastră !

— Dar... cum ?... deci... făcea Weisselberger eforturi să se dumirească. După toate aparențele, declarația de acum a tînărului contrasta flagrant cu ceea ce afirmase el anterior, și armatorul încerca în fel

și chip să pună cele două poziții de acord. Mai erau necesare niște lămuriri. Spune-mi, te rog, zise, de ce atunci, adineauri, te-ai postat pe poziția lor ?

— Nu înțeleg, se mărgini Manuel la atît, nemairiscînd să se complice în propoziții dezvoltate.

— Spui că îmi dai dreptate. Nu mie, aici vanitatea n-are ce căuta. Realitățile de care ne ocupăm noi sînt prea grave ca să le împănăm cu orgolii deșarte. Nu mie îmi dai dreptate, ci adevărului, care, din fericire, e împărtășit de cei mai mulți, de o majoritate netă. Nu ?

— Evident !

— Evident ! îl îngînă armatorul. Exact așa ai răspuns și adineauri, cînd am întrebat dacă sîntem îndreptățiți să considerăm *obiectele zburătoare* ca *neidentificabile*. Dumneata așa ai răspuns : evident !

Manuel simțea că dacă nici acum nu îi cercetează chelnerul este pe punctul de a face o criză cu urmări dintre cele mai triste. De două ore nu scosese decît maximum douăsprezece cuvinte și acelea, iată, îi sînt judecate, întoarse pe față și pe dos, cîntărite, puse sub microscop, i se iau amprentele de pe ele. Oricît se chinuia, nu reușea să deducă cu ce a greșit, și-ar fi recunoscut cu cea mai mare plăcere culpa numai să știe care e aceasta.

— Aa ! se ilumină S. J. Weisselberger și izbucni în rîs. Abia acuma mi se clarifică lucrurile. Ha-ha-ha, în ce încurcătură intrasem ! Și din vina mea... Iartă-mă, Manuel, te rog să mă ierți că fără să-mi dau seama, te-am pus într-o situație de un paradox nemaiîntîlnit... Ha-ha... Eu, folosind tot un procedeu al retoricii, m-am postat pe poziția adversarului, și... ha-ha... am pledat cu atîta convingere că dumneata m-ai aprobat... adică ai aprobat teoria dezidenților... Ei, m-am îngrășat cu un funt de cît am rîs...

Manuel începu să rîdă și el. Era bucuros că scăpase cu atît, că totul părea a se fi lămurit, dar, mai

presus de orice, se molipsise de la veselia jovialului său comesean.

Chelnerul, atras probabil de rîsetele lor dezlănțuite, sosise și acum, așa înclinat, aștepta ca ei să se oprească din hohote și să comande masa.

„Blestematule ! îl apostrofă Manuel în gînd, în timp ce rîdea cu și mai mare poftă. Acum se vine ? Nu de rîsul ăsta aveam eu nevoie să mă scapi, ci de avalanșele, de lavinele ce s-au abătut asupra mea pînă acum."

— Frumos l-am fentat, spuse strengărește Weisselberger privind chelnerul ce se îndepărta spre bucătărie. Dacă ne spionează, și sînt mai mult decît sigur că o face, și o face din greu, ne-a nimerit tocmai în toiul recitalului... ha-ha... de rîs, așa că nu s-a ales cu nimic. Acum pînă o să revină el să ne aducă mîncarea — și asta n-o văd într-un viitor prea apropiat, în privința asta ați împrumutat apucăturile alor noștri care parcă se mișcă cu tăvălugii aceia de tasat drumurile — ei, pînă se întoarce băiatul, putem continua... Prin urmare dezidenții lasă impresia că demonstrația lor e fără cusur. Pînă și o judecată critică, așa cum e a dumitale, era gata să le dea crezare. Dar nu, prietene, e poziția cea mai eronată din cîte s-au întîlnit în acest secol plin de toate enormitățile. Răspunsul nostru — și ți-am făcut precizarea că noi reprezentăm marea majoritate — e mult mai simplu, ca de altfel toate adevărurile. La o lungă, complicată, sofisticată demonstrație, noi ce răspundem ? Nu, domnilor ! Nimic mai fals, mai lipsit de temei ca tot ce ne-ați desfășurat dumneavoastră aici ! Noi nu pretindem că dintr-un foc am și ajuns să cunoaștem obiectele zburătoare *n*. (Reținem pentru moment doar inițiala, vom vedea imediat ce terminație îi dăm.) Nu le-am numărat șuruburile, nu am pus degetul pe carcasa lor, nu le-am notat seria de fabricație și marca... Am făcut însă altceva : am stabilit că acestea (mă refer la cazurile clare, în legătură cu care nu mai există dubii) sînt

de proveniență extraterestră. Pînă aici sînteți de acord cu noi, da ? (Manuel nici nu clipi, se feri să facă orice gest care ar putea fi interpretat drept o aprobare. Nu mai știa dacă e bine să fie de acord cu armatorul sau să-l contrazică vehement.) Atîta am și dorit să spunem, nimic în plus. Păi, dacă am stabilit că o seamă de *obiecte zburătoare n.* sînt de origine extraterestră, înseamnă că *le-am identificat.* Nu că le-am studiat, nu că le cunoaștem, nu susține nimeni așa ceva, domnilor, să nu ne jucăm cu proprietatea termenilor ! *Le-am identificat,* doar atît ! Dar ce act epocal e acesta ! Înseamnă că restul de *obiecte zburătoare n.,* asupra cărora planează îndoieli, pot fi la rîndul lor *identificate,* deocamdată sînt *neidentificate,* dar sînt *IDENTIFICABILE,* onorabili pescuitori în spații tulburi ! Și cu asta nu numai că am restabilit adevărul, amenințat să se sufoce sub basmele voastre. Am repurtat o victorie mult mai mare : am adus elogiul rațiunii umane, posibilităților ei nelimitate, mersului ei glorios înainte !

Manuel fu atît de mișcat de finalul discursului, încît avu o clipă pornirea de a aplauda. Fără nici o îndoială, armatorul studiase, la liceu sau particular, în orice caz temeinic de tot, retorica. O asemenea trenă verbală nu se poate desfășura altfel decît pe sub cascada unor aplauze furtunoase, prelungite și repetate.

— Dar, reluă S. J. Weisselberger pe alt ton, mult mai terestru, ce-ți înșir eu toate astea ? Ai fost în sală, le-ai auzit la fața locului. Sper că n-am denaturat cu nimic spiritul discuțiilor...

— Dimpotrivă, protestă Manuel. În timpul lucrărilor congresului punctele de vedere exprimate mi s-au părut mult mai confuze. Explicate de dumneavoastră ele apar de o limpezime desăvîrșită. „Sînt ipocrit cu bună știință, continuă în gînd, și ceea ce mă pune pe gînduri e că nici măcar nu mă disprețuiesc pentru asta. Ce m-o fi apucat, după ce tot timpul n-am făcut decît să citesc pe furiș gazeta

sportivă, să m-apuc să-i aduc babacului elogii pentru elocință ! Omul face eforturi serioase, și flămînd, că, așa cum prevedeam, chelnerul nu are de gînd să ne onoreze cu prezența, iar eu îl complimentez aiurea. I-aș fi dator cu o apreciere mai ca lumea, dar care anume ? A ! iată că am găsit-o".

— Ce m-a impresionat în mod deosebit la congres, spuse el, a fost macheta farfuriei zburătoare.

— Care machetă, care farfurie zburătoare ? se arătă Weisselberger vizibil contrariat că îi scăpase ceva, fie și un simplu amănunt, din peisajul congresului.

— Imitația aceea de farfurie zburătoare care se plimba prin sală, precizează Manuel.

— Prin sală ? întrebă Weisselberger tot mai nedumerit.

— Da, pe deasupra noastră.

— Se plimba ?

— Sigur. N-ați observat-o ? Stătea mai mult deasupra prezidiului, apoi trecea deasupra tribunei de la care se produceau vorbitorii, pe urmă mai făcea niște tururi peste public... Eu am găsit-o foarte reușită, un fel de emblemă a congresului. Și fiind vorba de un congres atît de... dinamic... de neobișnuit, cineva se vede că a avut fericita idee să nu confecționeze o emblemă banală, ci una în mișcare, în stare să te emoționeze.

— Dar unde era ?

— Vă spun, pe sub tavan, umbla de colo-colo. Staționa, pornea în viteză într-o direcție, își schimba traseul, exact cum am citit de atîtea ori că procedează cele veritabile.

— Și cum arăta ? se interesă armatorul intrigat.

— Exact cum le vedem desenate în revistele de mare tiraj, cum sînt descrise de dumneavoastră, de colegii dumneavoastră, mă rog, de cei ce susțin că le-au văzut.

— Cum adică ? Era vizibil că vorbărețul Weisselberger își pierduse debitul. Nu-și putea încă da

seama dacă tînărul vorbește serios sau glumește. Oricum, subiectul îl neliniștea. Ca un adevărat participant la o întîlnire de atare natură, ținea să se documenteze cît mai temeinic asupra a orice ar veni în atingere cu domeniul respectiv. Cum adică ? repetă el întrebarea. Ce formă avea ?

— Turtită, cu niște antene deasupra. Forma, să zicem, clasică, cea consacrată, o știți doar foarte bine.

— Ce culoare avea ?

— Exact acele culori pe care le indicați dumneavoastră cînd declarați că ați văzut asemenea nave misterioase. De la alb strălucitor trecea la portocaliu. Dar dumneavoastră, señor Weisselberger, chiar n-ați văzut-o ?

— Nu. Și nici unul din participanți n-a văzut-o. Am vorbit cred că cu toți, mare lucru să-mi fi scăpat vreunul. Mă mir că pe dumneata nu te-am întîlnit.

— Ne-am văzut de cîteva ori, în pauze, zise Manuel, dar dumneavoastră erați mereu înconjurat de grupuri animate, de fiecare dată le explicați cîte ceva, nu e de mirare că nu m-ați reținut.

— În fine, mă bucur că te-am cunoscut acum. Dar să revenim la congres. Cu cei mai mulți mă cunoșteam doar din scris. Noi ținem evidența, cum aflăm că încă cineva a văzut... ne interesăm cum îl cheamă, cine e... Acum am avut prilejul să ne cunoaștem personal, să facem schimb de impresii, de păreri. Și cum zic, am stat de vorbă cu fiecare, dar nici unul n-a pomenit un cuvînt de comedia asta. Cum spui că a apărut ? Cînd ai observat-o întîi ?

— Chiar în prima zi. La cîteva minute după ce președintele a declarat lucrările deschise. Și a stat tot timpul, pînă la încheierea congresului. Eu am găsit-o, așa cum v-am mai spus, deosebit de nostimă și cînd mă plictiseam să ascult cuvîntările mă uitam la ea, mă distra grozav.

— Nu pot să-mi dau seama cum de n-a observat-o nimeni, oftă Weisselberger.

— Simplu, zise Manuel. Asta îmi confirmă o constatare mai veche de-a mea. Într-o vreme aveam ambiția să scriu un roman polițist. Trebuia ascuns un document, ceva compromițător, demascator, în sfîrșit... Unde să-l pună băiatul ? Între pereții dubli ai unei valize, în vaza cu flori, în dosul unui tablou ? Poliția cunoaște de-acum toate jucăriile astea. Și atunci ? Îl bate cu o pioneză în tavan. E impresionant cum nu se uită nimeni în sus cînd se găsește într-o cameră.

— S-ar putea să ai dreptate, Manuel. Altfel nu se explică această condamnabilă neatenție. Un congres întreg, și nu unul oarecare, unul care discută exact acest subiect, să nu observe...

— Să vă spun mai departe. Vrînd să-mi verific teoria, vă dați seama că acesta era punctul forte al teribilului meu roman polițist, pe unde ajungeam, studiam tavanul încăperilor. Ce mi-a fost dat să văd ? Am avut prilejul să pătrund în cîteva rînduri în biroul directorului unui mare trust. Acesta, nu știu dacă sînteți familiarizat destul cu stările de lucruri de aici, acesta e mai mare decît un ministru, ba poate și decît președintele țării. Dar, cum vă spun, odată i-am luat un interviu, altădată făceam o anchetă și am fost primit în biroul său în care nu pune piciorul oricine. Era o încăpere, un apartament, ce mai ! copiat exact după cele expuse în filmele cu milionari. Gust îndoielnic, ca să nu zicem mai rău, dar lux cu carul ! Și, conform obiceiului meu, că era tocmai în perioada în care îmi intrase în cap chestia cu romanul, mă uit în tavan. Exact deasupra biroului directorial, plin de statuete, de fildeșuri, de suporturi aurite, o pată cît un pian cu coadă de apă scursă de pe undeva de la etajul superior, intrată în var, mucegăită. Nu numai directorul, care potrivit poziției sale, nu se uită niciodată în sus,

dar nici unul din colaboratori n-o făcuse, nici o femeie de servici...

— Interesant! exclamă Weisselberger cu sinceritate.

— Dar fenomenul poate fi observat oriunde. De cîte ori, cînd vă aflați într-un interior exagerat de curat, pus la punct cu pedanterie, dacă vă ridicați ochii în sus nu vă este dat să vedeți atîrnînd pe la colțuri romantice fire de păianjen!

— Interesant, spuse mecanic armatorul muncit tot mai rău de o bănuială ce i se contura în minte.

— Am mai făcut o experiență pe linia asta. Am scris mare pe un panou această gingașă invitație: PLECAȚI, IMBECILILOR! NU VEDEȚI CĂ MĂ PLICTISIȚI DE MOARTE? și l-am bătut cu pioneze în tavan exact în mijlocul camerei. Vreme de șase luni mi-au venit în casă tot soiul de indivizi, jucam cărți toată noaptea, tocmai sub inscripție, pălăvrăgeam, goleam sticle după sticle, și nici unul măcar n-a zărit-o. Am luat-o jos că a trebuit să zugrăvesc.

Weisselberger îl privea absent, gîndurile îi rătăceau cine știe pe unde.

„Simt că mi-am luat o mică, o modestă revanșă, surîse Manuel. Sper că am reușit să vă plictisesc măcar un sfert din ce mi-a fost dat să suport eu."

— Se vede, adăugă el drept încheiere, că, deși am renunțat de mult să scriu romane polițiste, și de oricare alt fel, am rămas cu această deformație de a studia tavanele pe unde umblu. Așa se face, deduc, că și în sala congresului, în loc să fiu atent la raportori, mă holbam pe sus.

— E limpede! decretă S. J. Weisselberger, și se păru că acestea sînt ultimele lui cuvinte. Da, e cît se poate de limpede, reveni după o lungă și grea tăcere. *Ei* au fost, ne-au spionat, ne-au furat cu totul. Toate măsurile noastre de siguranță, luate față de bieții, de inofensivii, de naivii noștri semeni n-au avut nici un sens, pentru că exact cine n-ar fi trebuit să afle niciodată ce se discută acolo, aceia au

înregistrat fiecare afirmație, fiecare cuvînt... Noi vorbeam despre *ei* fără nici o reținere, polemizam, ne certam dacă sînt *neidentificați* sau *neidentificabili*, și *ei* rîdeau, dacă vor fi cunoscînd manifestarea asta care doare mai rău decît o ofensă. Da, Manuel, așa este și nu mai e nimic de făcut. Simt că mă părăsesc puterile. Nu te speria, nu pățesc nimic, dealtfel avem destui medici și surori pe la mesele vecine, dar m-a prins așa o slăbiciune. Și totuși, oricît efort ar cere-o, trebuie să mă duc pînă acolo, la palatul congresului, să văd ce s-a întîmplat.

— Vă însoțesc, se oferi Manuel. Rubicondul armator arăta rău de tot și se temea să nu pățească ceva pe drum. Luară un taxi și în cîteva minute fură în fața impunătorului edificiu. Era o clădire de dimensiuni colosale, temperate însă de elementele neoclasice ale fațadei, coloane, statui copiate după grecii antici. Pe uriașele trepte, acoperite cu moloz, se desfășura o forfotă de șantier, se căra var, apă, ciment, lucrătorii țipau unii la alții. Unul de pe acoperiș, striga : „La o parte, la o parte !“ probabil vrînd să arunce ceva de acolo.

— Vă rog, *señor*, se adresă Weisselberger unuia cu salopeta atît de pătată că părea uniforma unui ostaș dintr-o formație de front trimisă în cercetare, ce se întîmplă aici ?

— Facem renovații, răspunse acesta. Și revoltat, de parcă armatorul ar fi fost răspunzător de toate pagubele, adăugă : Am mai reparat multe case, dar așa ceva nu mi-a fost dat să văd. Să distrugă o clădire ca asta !... Era cel mai frumos palat din toată regiunea. Vandalii !... Au mai fost la noi și alte întruniri, ba și festivaluri de muzică ușoară. Dar acolo vorbesc sau cîntă, și chiar dacă se ceartă nu folosesc aruncătoarele de flăcări. Tot tavanul e ars, plin de fum. Și e o operă de artă. Trebuie să lucrăm o lună ca să-l facem la loc.

Weisselberger se uită la Manuel cu atîta afecțiune, încît acesta începu să se simtă prost. De fapt,

omul nu făcea altceva decît își manifesta gratitudinea pentru felul deosebit de onest în care tînărul prezentase o problemă de importanță capitală. Abia acum avea dovada concretă că tot ceea ce noul său prieten îi spusese e adevărat, îngrozitor de adevărat. Nu se poate nega nici faptul că privirea sa conținea și un procentaj apreciabil de reproș... „De ce n-ai spus nimic, Manuel? De ce nu ne-ai anunțat la timp? Se puteau lua măsuri, suspendam lucrările, ne mutam în altă parte, sau, pur și simplu, mimam că ne ocupăm de altceva, de pildă de producția mondială de căpșuni, ceva ce nu i-ar fi interesat și i-am fi făcut să plece. De ce ne-ai lăsat în noaptea neștiinței, Manuel? De ce, de ce?"

Dar nici o frîntură din gîndurile acestea nu fu rostită. Subit, S. J. Weisselberger fu cuprins de o efuziune de nestăpînit, îl îmbrățișă cum putu mai călduros cu brațele lui scurte pe Manuel în timp ce, șiroind de transpirație, îi șoptea printre gîfîituri:

— Nici nu-ți dai seama cît mă bucur... ai văzut... ai văzut cu ochii tăi... deci și tu... și tu ești de-al nostru... Îmi tot băteam capul cum să te strecor la viitorul congres... Țineam neapărat să fii prezent... Acum vei fi delegat cu toate drepturile... Meriți... zău... Manuel. Ești singurul care... care... Manuel... Manuel...

NESFÎRŞITELE NECAZURI ALE PITICILOR*

ACASĂ

Învăţatul îşi privi, roată, camera cu figura omului care o vede pentru prima oară. Deşi nu o mai părăsise de aproape două luni, se uita la ea cu o nedumerire plină de spaimă.

Dealtfel, interiorul nu prezenta nici o ciudăţenie, decît, poate, aerul lui vetust, cum nu se mai poate întîlni decît rar, prin vreun fund de provincie : mobilier de lemn, greoi şi întunecat, foarte multe cărţi, pe pereţi cîteva tablouri în manieră cvasirealistă. Ceea ce constituia o notă distonantă, singura, era masivul aparat $B^{2}59 \pm V4$, ocupînd aproape un sfert de perete.

Dacă ai fi căutat ceva ce să-ţi dea fiori, într-un cadru atît de domestic, aceasta nu putea fi decît nepotrivirea dintre statura omului, cu totul măruntă, şi dimensiunile enorme ale camerei. Era ca şi cum cineva, lipsit de simţul proporţiilor, ar fi avut ideea ca într-o încăpere normală să ilustreze prezenţa omului printr-un manechin minuscul, o păpuşă vie.

Piticul îşi trosni braţele mimînd o vigoare juvenilă, apoi apucă zdravăn scăriţa ce se găsea lîngă unul din rafturile bibliotecii şi, cu greutate, o tîrî pînă aproape de masă. Se căţără pe ea cu o sprinteneală neobişnuită pentru vîrsta lui şi într-o clipă fu sus. Începu să se plimbe tacticos pe tăblia mesei,

* Povestirea a mai apărut în volumul „Femeia venită de sus" (Editura Albatros, 1971) sub titlul „Abatele, Piticul, papagalul şi pisica". Se reeditează aici într-o formă revăzută (n. a.).

cu mîinile la spate, ocolind hîrtiile împrăştiate în neorînduială sau sărindu-le. După cîteva ocoluri obosi sau se plictisi, renunţă la plimbare, se apropie de călimară şi se aşează pe ea, ca un călător pe o piatră de kilometraj, în marginea şoselei. Soarele, puţin trecut de amiază, bătea puternic şi el cugetă că mai bine s-ar trage la umbră. Se ridică de pe călimară şi se apucă s-o împingă pentru a o deplasa spre colţul de masă ferit de soare. Renunţă, descoperind o soluţie mai salutară, pentru că dădu cu călimara peste dosarul in 4°, în care îşi nota cu regularitate rezultatele cercetărilor, îl desfăcu, îl instală în formă de cort şi se culcă sub el.

„Ar trebui să intru puţin în legătură cu Abatele, se gîndi. În definitiv, e cel mai bun prieten al meu, mult n-o mai duc nici eu, nici el, el poate nici cît mine, iar începînd din *ziua aceea*, foarte rar am stat de vorbă cu el. *Atunci*, avînd impresia aceea stranie, l-am chemat, dar apoi au venit spaimele şi toate prin cîte am trecut cu toţii şi fiecare parcă s-a ascuns de ceilalţi. Din *ziua aceea*... Cît să fi trecut din ziua aceea ? Ia, chiar să mă uit, cît e de atunci."

Se ridică luînd dosarul în creştet, îl răsturnă şi începu să-l răsfoiască îndărăt. În raport cu făptura lui, dosarul era enorm, filele cît nişte cearşafuri, era nevoit să le răstoarne cu grijă. Scrisul lui era exagerat de mare, nici nu şi-l mai recunoştea, se înşiruia pedant şi preţios ca un gard de fier forjat. Abia putu urmări curburile literelor.

„Scris de uriaş ! se minună savantul. Am fost şi eu odată uriaş ! Se pare că aş fi fost, pînă în ziua de... Ia să vedem... Pînă acum şase săptămîni şi două zile. E mult de atunci ? E puţin ? În mod *normal*, ar fi fost o nimica toată. Aşa, judecînd după cîte s-au întîmplat în acest interval... e distanţa de la o eră la alta."

Acum şase săptămîni, mai exact, acum şase săptămîni şi două zile... Aşa ar fi început savantul să

povestească dacă ar fi avut cui, așa i-ar povesti Abatelui, dacă n-ar ști și el, săracul, prea bine cum s-a întîmplat totul.

Ședeam aici, la masa asta. Tocmai eram pe punctul de a formula un aspect nou al teoriei mele asupra legii proporțiilor. Nu vă mai plictisesc cu rezultatele la care ajunsesem, dar era o mare descoperire, pe cît de îndrăzneață, pe atît de aplicabilă în cele mai diferite domenii. Aplicabilă dacă o raportezi la ce a fost pînă atunci... După aceea... În fine, pun mîna pe toc, să-mi însemnez gîndul. Trebuie să știți că tocul ăsta, de vreo patruzeci și ceva de ani încoace, îl iau în mînă de cîteva ori în fiecare zi. Noaptea, pe întuneric, l-aș fi deosebit oricînd de oricare altul. În ziua aceea, despre care am început să vă spun, îl simțeam cu mult mai greu decît de obicei. Tocmai pentru că-l cunosc atît de bine, mă uit la el uimit : e mai lung și mai gros, aproape cît un flaut. Ei, zic, ai îmbătrînit, Piticule ! Colegii îmi spun Piticul, nu că aș fi mic, dimpotrivă, sînt foarte înalt, nici, Doamne ferește ! cu vreo aluzie la opera mea. Îmi zic așa pentru motivul că port barbă și azi aproape nimeni nu mai cultivă așa ceva. Zic : Ai îmbătrînit, Piticule, abia mai ții tocul în mînă. Dracu te-a luat !

Încep eu să scriu, cam incomod, că tocul mi se părea disproporționat de mare (țineți seama că eu descoperisem legea proporțiilor și tocmai îmi elaboram teoria !), cînd observ că și hîrtia, colile mele de hîrtie obișnuite parcă se întinseseră cu cîțiva centimetri. Călimara, și ea, devenise ceva între călimară și bidon. Ei, fir-ar să fie ! Mă înfurii și vreau să mă ridic. Îmm ! Picioarele nu-mi mai ating parchetul, stau suspendat pe scaun ca un copil. Asta m-a scos total din sărite. Mă împuținasem și mă simțeam umilit față de obiectele din casă, care parcă se dilataseră toate. Iau legătura cu prietenul meu,

Abatele : Mă, să știi că-s bolnav, îi spun, dracu știe ce am, nu cred în medici și n-o să mă arăt nici unuia, te anunț numai pe tine, în caz de ceva, să știi că-s atins. Și la mine, zice el, se întîmplă același lucru, și nu numai la noi, la toți cu care am intrat în legătură. Toți sînt mai mici în raport cu obiectele. Fii liniștit, *fenomenul e general*. Să fiu liniștit, zic, cînd fenomenul e general ! Abia acum intru în panică. Tu singur cunoști ceva din teoria mea referitoare la legea proporțiilor. Cum vrei să fiu liniștit, ești nebun ? Lasă, încearcă el să mă consoleze, să vedem ce se mai întîmplă. Ce să se întîmple ? În dimineața următoare mă trezesc scurtat pînă la jumătatea patului ; mă spăl, abia ajung la chiuvetă, vin să lucrez, masa îmi ajunge la creștet. Papucii îmi clămpănesc în picioare, halatul îmi atîrnă ca o pătură, abia îl tîrăsc după mine. Mă uit la ceas, ceasul cît o cratiță, dau să mănînc, lingura cît un polonic... Și așa, zi de zi, de șase săptămîni, coșmarul continuă. Eu mă micșorez mereu, am ajuns cît o păpușă ieftină, sau obiectele cresc într-una.

Acum, mă iertați, o să intru în legătură cu Abatele. Nici el nu e abate, cum nici eu nu-s pitic. Așa-i spun ceilalți, fiindcă are o față bătrînă, dar lipsită de riduri, pămîntie, și o privire, ceva între blîndețe și sfidare, cam spectrală. Toți îl consideră prefăcut și cam cabotin, dar e omul cel mai de treabă din lume. Eu numai cu el am acceptat să mă păstrez în legătură și îl cunosc cel mai bine. Știți, eu, pentru că mă ocup de legile proporției, sînt un om de modă veche, adică statornic. Acum, cînd toți colegii mei savanți, ba chiar simpli oameni de știință sau numai cercetători au cele mai noi tipuri de aparate, eu continui să scriu cu toc și cerneală. Ei, cu aparatele lor, își înregistrează toate gîndurile direct, transmițîndu-și-le institutului chiar în cursul elaborării, acolo se imprimă, se coroborează și se scoate concomitent media științifică. Pe mine mă

ironizează că *scriu*, ba îmi și reproșează că trebuie să țină numai pentru mine un post de specialistă care cunoaște încă scrisul ca să-mi imprime ea rezultatele cercetărilor, în loc să fac eu asta din capul locului. Sînt un tradiționalist și din pricina asta n-am lăsat să fiu cuplat la rețeaua $B^2 59 \pm V4$. Ei toți sînt în legătură, ei între ei și cu toate milioanele de locuitori ai orașului. Apasă pe un buton și pe ecran le apare oricare din familiile municipiului nostru, ziua, noaptea. S-a găsit că intimitatea e o sursă a lîncezelii, a tot felul de stări contraindicate și mai presus de orice favorizează bîrfa cea mai abjectă. Dacă orice poate fi văzut și ascultat oricînd, asta ar duce la un climat salubru. Stai la masă, ai un musafir, cuiva îi arde să te vadă. Deschide aparatul, îți studiază frumos toată casa, vede ce discuți și intră și el în vorbă. Tu cu altul la fel, ăla cu alte trei-patru familii, alea cu institutul și cu alți patru-cinci, și, uite așa, tot orașul se urmărește reciproc, pas cu pas, ca și cum toți ar locui în cuburi de sticlă prin care se vede tot și se aude tot. Eu am preferat să rămîn închis între acești pereți netransparenți, ca într-o fortăreață veche. Nu simțeam nevoia să comunic cu nimeni. Mi-am instalat aparatul numai ca să mă văd din cînd în cînd cu Abatele. Și cu el comunicam rar, abia *atunci*, acum șase săptămîni și două zile, și după aceea cînd am început să fiu speriat, mi-am dat seama de utilitatea aparatului și l-am chemat din cînd în cînd.

Acum mă iertați, vreau să vorbesc cu el.

Savantul își balansă brațele înainte și înapoi de cîteva ori, își luă avînt și sări jos de pe masă. Era, săritura aceasta, nu atît o apucătură sportivă, cît un act de revoltă. Se vedea foarte mic, redus, neînsemnat față de cameră și de lucrurile din ea, pe care cu puțin timp în urmă le domina ca un Demiurg, și i se păru de-a dreptul scandalos să se coboare de pe masa lui — la care înainte stătea și lucra, ba își și lua frugalele gustări — folosind scărița. Se simți

jignit pînă în adîncul trupului său puţintel, insultat, făcut netrebnic. Deci sări. Covorul, destul de bogat, deşi ros, îi răbdă fără dificultăţi greutatea. „Trebuie să mă cîntăresc din nou, îşi spuse, uimit de cît de bine suportase căzătura. Cred că am scăzut sub zece kilograme."

Ridicîndu-se, simţi totuşi o durere ascuţită la un cot şi alta mai surdă în şold.

„Sigur, de la înălţimea asta... se consolă. N-am sărit niciodată de la o asemenea altitudine... Adică, de la ce altitudine ? se înfurie. Acum cîteva săptămîni distanţa asta reprezenta pentru mine un pas. Ce dracu, trebuie să stabilim o dată pentru totdeauna că e ridicol să sari de pe masă ca de pe o trambulină ! Dacă cineva vrea să-şi bată joc de mine, adică de noi, pentru că şi Abatele simte acelaşi lucru, şi după spusele lui şi alţii la fel, să ştie că n-are de-a face cu nişte gîngănii. Sîntem fiinţe care gîndesc, care au creat mesele, scaunele, tablourile, casele şi tot ce e pe lumea asta. Şi le-am creat spre folosul nostru, nicidecum pentru a ne provoca obstacole. E un caraghioslîc, o farsă idioată, o imbecilitate. I-o voi spune şi Abatelui, şi sînt sigur că şi el gîndeşte la fel, şi toată omenirea nu poate gîndi decît aşa."

Savantul era furios. Bătu cu putere în piciorul mesei. Acesta se înălţa, masiv, ca un pilastru, şi nici măcar nu vibră sub pumnii lui. Pisica Josefina trecea pe lîngă el. Era animalul favorit, singurul acceptat în toată locuinţa. Îl privi mirată. Se priviră amîndoi, de la aceeaşi înălţime. „De la egal la egal", rîse el nervos. Dar se sperie. Pisica era, în raport cu el, aproape de mărimea unui mînz. „Ha, ha, ha... curse de pisici. Asta ne lipsea, să călărim pisicile... Asta deocamdată, pentru că în curînd vom fi cu mult mai mici şi bestiile astea blînde şi languroase ne vor prinde ca pe şobolani. Se vor juca cu noi, ne vor pune să jucăm baletul disperării, înainte de a ne devora. Nu lupi, nu tigri, nici măcar cîini... Pisici ! Vom sfîrşi mîncaţi de pisici, singurele ani-

male care nu ucid de foame, ci din sadism, de dragul de a chinui."

O alintă şi capul pisicii, uşor înălţat, era la înălţimea feţei sale. Ea se uită mirată, fără prea multă prietenie, curioasă.

„O voi da la hingheri. Dacă se poartă aşa... Păcat că nu am acceptat conectarea cu organele municipale. Voi vorbi însă cu Abatele, el e în legătură cu întreg oraşul, şi îi voi cere să cheme hingherii. Nu vreau ca peste cîteva zile să mă confunde cu un şobolan."

Aruncă încă o privire echivocă pisicii, care-şi freca spinarea de piciorul mesei, neslăbindu-l din ochi, şi alergă cu paşi mulţi şi mărunţi prin camera imensă spre aparatul $B^{2}59 \pm V4$.

Apăsă pe buton şi formă tot felul de numere la întîmplare. Aparatul rămînea inert.

„Ce m-o fi apucat să mă păstrez în izolarea asta? Poate mi-ar sări cineva în ajutor. Nici pînă acum nu ştiu dacă fenomenul de reducţie acţionează egal asupra tuturor persoanelor. Poate sînt unele care se micşorează mai încet, care mai au încă dimensiuni cît de cît omeneşti, au constituit echipe de salvare şi le-aş putea chema. Să vorbesc totuşi cu Abatele."

Formă numărul acestuia.

Ecranul pîlpîi de cîteva ori, apoi înfăţişă o locuinţă, ca şi cum peretele ar fi dispărut şi ai fi putut privi în apartamentul vecin.

Recunoscu bucuros interiorul Abatelui, masa de birou, rafturile înţesate de microfilme, benzi şi discuri, tablourile luminoase, care-şi schimbau înfăţişarea de la o clipă la alta, aflate în legătură cu atelierele cîtorva pictori cunoscuţi, dormeza pe care colegul se odihnea în puţinele clipe de răgaz.

Acesta nu se vedea nicăieri.

— Helo! urlă Piticul în aparat. Unde eşti? Nu stai acasă, unde umbli?

— Ba stau, auzi vocea Abatelui cu timbrul ei de tenor bătrîn, adică nu stau, ci studiez.

— Unde dracu eşti, că nu te văd ?

— Uită-te mai atent, bătrîne. Dar nu mă reţine prea mult, că am de lucru.

Piticul răsuci uşor butonul, pe ecran apăru bucătăria Abatelui, apoi aşa-zisul dormitor, în care nu se prea dormea, baia, în cele din urmă grădina, aduse în prim-plan fiecare din cei patru arbori bine cunoscuţi, îi inspectă creangă cu creangă, dar nu-şi descoperi prietenul.

— Hai, mă, unde eşti ? Nu te juca cu mine de-a v-aţi-ascunselea. Am o treabă cu tine.

— Eu te văd foarte bine, tu ce-ai păţit, nu mă vezi ?

Piticul readuse în ecran camera de lucru. Bănuia că numai acolo poate fi. O scotoci din nou, cotlon cu cotlon.

Uşa Abatelui se deschise vijelios şi în prag apăru fata care-l îngrijea. Era durdulie, dar scundă, de mărimea unei păpuşi.

— Ascultă, tu, unde-i stăpînu-tău ? Vreau să vorbesc cu el. Aici e Piticul, cel mai bun prieten al lui. Mă vezi ?

Fata însă nu răspunse. Se duse drept, cu capul dat uşor pe spate, spre colivia papagalului. Aceasta, datorită mişcărilor dinăuntru, se legăna uşor în colţul mai îndepărtat al camerei.

— V-am adus tabletele, zise fata urcîndu-se pe un scaun şi vîrîndu-şi mîna prin ochiurile coliviei. Poftiţi ! Adică nu, acestea sînt ale dumneavoastră şi acestea ale lui. Să nu le încurcaţi.

Piticul privi scena nedumerit. Potrivi din nou butonul şi aduse în centrul ecranului colivia. Abia atunci descoperi, prin reţeaua de sîrmă, pe Abate alături de papagal. Acesta era uriaş, mai împopoţonat ca oricînd în culorile lui stridente, iar Abatele, agăţat şi el pe un leagăn al coliviei, îl mîngîia pe ceafă.

— Te-am văzut, mizerabile ! urlă Piticul. Eşti în colivie. Te-ai ascuns tu, nimic de zis, dar te-am de-

pistat. Am o bere de la tine pentru descoperirea asta.

— Dar nu m-am ascuns deloc, precizã calm Abatele. Îmi desfãşor studiile. Cred cã s-a fãcut luminã ! Mai bine ai veni şi tu pînã aici ; e o descoperire epocalã. Nu-ţi dau nici o bere, dar ce vei afla va fi mai mult decît o bere.

— Nu mã intereseazã în momentul de faţã spectrul aolitonului, nici compoziţia aolinitului. Dacã ai ceva sã-mi spui în legãturã cu dimensiunile noastre în raport cu mediul, atunci te calc în cincisprezece minute.

— Pãi, numai în legãturã cu asta. Ce, tu mã crezi nebun sã mã ocup acum de nişte elemente chimice cînd noi scãdem de la o zi la alta ? Asta e tot ce mã preocupã. Vino urgent pînã aici.

— Am plecat, strigã Piticul. Dar dã-te jos din colivia aia. Nu-i frumos sã-ţi primeşti prietenul într-un coteţ de sîrmã suspendat.

CÃLÃTORIA

Piticul îşi începu cãlãtoria, prima dupã ivirea acelei înnebunitoare abateri de la orice lege a proporţiilor. De la întîii paşi avu sentimentul cã se avîntã într-o expediţie extraordinarã. Se opri cîteva clipe în capul de sus al scãrilor. Se simţi scuturat de fiori. Modesta lui vilişoarã, cu un etaj nu prea înalt, se dilatase monstruos. Casa scãrilor i se deschidea la picioare ca o prãpastie colosalã, e drept, prevãzutã cu trepte, dar care se gãseau distanţate una de alta, solicitînd sãrituri îndrãzneţe. Savantul începu sã respire precipitat. Încercã sã-şi dibuiascã cele mai vechi amintiri, primele impresii pe care memoria, de acum greu încercatã, le reţinuse din cea mai îndepãrtatã copilãrie. Încercã sã se vadã mãrunţel, abia ridicat din leagãn, cînd, probabil, avea, în raport cu obiectele înconjurãtoare, dimensiunile de acum. Nu se

aștepta la mare lucru, făcu totuși efortul. Spre surprinderea lui, din cine știe ce cotlon uitat al amintirii reuși să scoată la suprafață o imagine vagă, deteriorată, dar indubitabil reală. Era mic (un an și jumătate ? doi ?), purtat în brațe pe scările blocului în care copilărise. Privea în jos picioarele persoanei care-l purta (nu-și amintește : mama ? bona ?) și le urmărea cum pășesc de pe o treaptă pe alta. Nu i se păruse atunci nimic nefiresc. *Nu avea cu ce compara elementele observate.* Totul era fascinant, dar *firesc.* Acum însă... După o viață de experiență acumulată, să se vadă pus în situația de a privi cu groază scările unei case obișnuite... Avu senzația bine cunoscută, tot mai frecventă în ultimul timp, că e pradă unui coșmar și, ca atare, e imposibil și inutil să apelezi la elementele logicii. Începu să țopăie, făcînd uz de ultimele rezerve de curaj, din treaptă în treaptă. Și tot așa, privind mereu spre balustrada prea înaltă, devenită de nici un folos, se avîntă pînă jos, cu sentimentul (și efortul respectiv) că dezescaladează panta unui munte. O mulțumire imensă, egală cu un miracol, îl inundă atunci cînd sări de pe ultima treaptă jos, la nivelul trotuarului. Privi în sus, urmărind ritmul rar al treptelor și se clătină la gîndul că va trebui să le urce destul de curînd. „Poate Abatele... se agață de o ultimă speranță. Prea mă invita insistent, ceea ce nu i-e în obicei. Poate a găsit el ceva, o explicație, un remediu... Poate nu vom fi condamnați să suportăm la nesfîrșit micșorarea !" Cu o speranță amestecată cu invidie își spuse că trebuie să ajungă cît mai curînd la Abate, să își confrunte propriile constatări cu concluziile acestuia.

Cu mari eforturi mișcă poarta masivă de lemn. Din fericire, aceasta era ușor întredeschisă, altfel ar fi fost nevoit să se urce pe niscaiva obiecte, pe niște lăzi sau ceva în genul ăsta, spre a ajunge clanța. Nici nu trebui s-o deschidă prea mult. Prin despicătura ei se furișă cu ușurință în stradă.

Abia aci rămase perplex ca în faţa unui peisaj năucitor. De o parte şi de alta vedea trotuarele largi ca nişte autostrăzi. Partea carosabilă se desfăşura lată, depăşind, în vederile lui, lărgimea unui teren de fotbal. Clădirile se înălţau uriaşe, ameţitor, ca pereţii unor chei stîncoase, copleşitoare în verticalitatea lor. Trecători mult prea scunzi, aproape inutili, de dimensiunile lui, lipăiau mărunt de-a lungul zidurilor sfidătoare. Se descoperi cuprins de o nouă spaimă la vederea minusculilor compatrioţi, dar şi de o satisfacţie secretă că procesul, aşa cum afirma Abatele, e general, că nu acţionează numai asupra lui. Cunoscu chiar un fel de voluptate să se amestece printre ei, să se măsoare din ochi cu ei, să observe că în raport cu ei înălţimea lui nu justifica nici un fel de complexe. El, taciturnul, savantul fără prieteni, exceptîndu-l pe Abate, omul pierdut în calcule şi în tărîmuri pur teoretice, chiar opri pe cîţiva, îi salută ceremonios, îi întrebă ce mai fac şi dete mîna cu ei. Da, trăiai o infinită fericire să întîlneşti oameni de mărimea ta, să stabileşti similitudini. Societatea, ameninţată să se destrame din pricina unei anomalii, promitea să se înjghebeze pe baze noi. Se aşteptase să întîlnească uriaşi, indivizi neatinşi de dezastru, pe lîngă care să se strecoare cît mai neobservat, să le treacă eventual printre picioare, şi se regăsea între semeni, între fiinţe la fel de vulnerabile ca el, între oameni.

Era un soare devastator. Astrul, de mărimea unei roţi de vehicul mijlociu, îşi arunca toată energia calorică de-a lungul străzii nefireşti de largi, în capetele grăbiţilor trecători. Grupuri de cîte trei-patru persoane echilibrau cu greu axul unei umbrele enorme, de mărimea unui cort, la adăpostul căreia ar fi încăput cîteva familii prolifice. Maşini fioroase în disproporţionalitatea lor treceau cu zgomot infernal într-un sens şi în celălalt. Convins că totul e în regulă, din moment ce absurdul atacase întreaga suflare

omenească, savantul se opri aşteptînd modest în prima staţie de autobuz.

Trebuie spus că partea în care locuia Piticul era cea mai pitorească a marelui oraş. În timp ce peste tot, oamenilor care-şi permiteau fără dificultăţi să posede fiecare cîte un $B^{2}59 \pm V4$ li se asigurase transportul foarte rapid cu elicopterele, un cartier tradiţional fusese cruţat, conservat în atmosfera primei jumătăţi a secolului XX, transformat mai binezis într-un soi de muzeu viu, într-o rezervaţie. Aci vilele mărunte, cu unul sau două etaje, fuseseră păstrate, se permiteau în jurul lor grădini restrînse, iar pe străzi, ca un lux, se îngăduise circulaţia în autobuze sau taximetre, aşa cum altădată, din capricii costisitoare, se cultiva sania cu zurgălăi sau birja. Piticul îşi alesese ca loc al trecerii sale pămînteşti tocmai acest cartier, mergînd încă mai departe în sensul intenţiei edililor fantezişti. În timp, adică, ce toţi vecinii săi îşi aleseseră vieţuirea „la ţară", în această originală rezervaţie, fiecare introducîndu-şi însă $B^{2}59 \pm V4$-ul respectiv, deci rămînînd în legătură permanentă cu civilizaţia, el continua, în armonie cu contextul urbanistic vetust, să păstreze biblioteca şi chiar meteahna patriarhală a scrisului. S-a arătat mai la început că acceptarea aparatului $B^{2}59 \pm V4$ fusese doar o nevinovată concesie, savantul neadmiţînd cuplarea la reţeaua municipală şi păstrîndu-se în legătură doar cu amicul său Abatele. Ceea ce trebuie reţinut, pentru a nu da loc nedumeririlor, e faptul că pe străzile acestui cartier aristocratic, aşa cum s-a arătat, îşi uzau încă osiile şi caroseriile acele relicve care cu cîteva secole în urmă fuseseră botezate taxiuri şi autobuze. Piticul se complăcea să circule cu ele (se lăuda chiar că nu fusese niciodată într-un elicopter, ba că nici nu ştie cum arată o asemenea bazaconie) şi demonstra fără echivoc că trăieşte totuşi. Şi de data aceasta, aşadar, aşteptă ca de obicei un autobuz.

Sosi unul și aproape că nu-l recunoscu. I se arăta nu numai uriaș, așa cum se așteptase, ci încărcat la modul inimaginabil, ca și cum călătorii unui tren întreg s-ar fi înghesuit într-un singur vagon. Pe o banchetă de două persoane stăteau înghesuiți cîte șapte-opt. Un cartier întreg părea să fie ridicat și deplasat nu se știe unde. De cum opri în stație, personalul de serviciu aruncă spre bordura trotuarului o scăriță pe care amatorii se avîntau spre pîntecul încăpător al vehiculului.

Piticul nu urcă, rămase țintuit locului și privi celelalte mașini ce sosiră cu mari întîrzieri. Arătau toate la fel.

Nu putu înțelege unde mergeau acele mulțimi, de bună seamă cifrate la sute de exemplare într-un singur vehicul, ce dezastre le puteau pune în mișcare și, în general, dacă avea vreun rost toată tevatura. Se mulțumi să privească autobuzele ce se perindau foarte rar, dar cu o eficacitate atît de uluitoare. La geamuri tineri agili, dar și persoane în vîrstă, foarte multe doamne bătrîne, în picioare pe speteaza banchetelor, priveau afară cu ochi ficși ca ai deportaților. Piticul le făcu semne întrebătoare, înălță patetic brațele spre ei și, cu palmele desfăcute, îi imploră să-i explice unde se duc. Să urce și el ? Are de mers pînă la singurul lui prieten, e așteptat, e vorba de o convorbire foarte importantă care-i poate privi și pe ei. E cazul să urce ? Sau ei au o țintă anume spre care el n-ar avea de ce porni ? Oamenii, îngrămădiți la geamuri, așa cum pe ecranul unui aparat încap capetele a zeci de spectatori, de pildă în tribuna unui stadion, nu-i răspundeau, se uitau la el, îl vedeau cu siguranță, îi urmăreau gesturile precipitate, dar nu-i răspundeau pentru că, probabil, el nu le apărea ca un om, ci ca o marionetă și acesteia, oricît te-ar ataca, nu ești tentat să-i răspunzi ; o privești, te amuzi sau ți se face milă, și atîta tot. Îl priveau pe el, pe ceilalți adunați între timp în stație, cu fețe inflexibile, indiferenți sau tîmpi.

„Aștia nu văd, se interogă savantul, sau sînt idiotizați ? Nu, concluse, e momentul în care calamitatea a devenit firească. Prima casă distrusă de un cutremur face o impresie teribilă, un oraș dărîmat în întregime devine o realitate care aproape nu mai mișcă pe nimeni. În fața unei singure familii sinistrate, toți devin omenoși, chiar și cinismul obișnuit cedează, nu știu ce să facă, se simt incapabili de ajutorul pe care ar dori sincer să-l dea. Dar cînd toată regiunea e moloz și cenușă, după ce paroxismul a fost atins, mecanismele psihice funcționează perfect, ca-n împrejurări normale. E pur și simplu de necrezut cum în atari situații, care te-ai aștepta să producă perplexitate, toate serviciile (întîmplător rămase) acționează ireproșabil, de la funcționarul primăriei sau ministerului la echipele de salvare."

Așa și acum.

Cîțiva oameni, reduși în timp de două luni de la statura normală la sfert, ar intriga opinia publică mondială, ar amenința mecanismele societății întregi. Reducția generală e acceptată, se vede, cu maximum de disciplină și pare a nu schimba nimic din angrenaj.

„Chiar, ia să văd cum de totuși activitatea continuă !"

Abia acum se hotărî să observe la proximul autobuz lucrul șoferului.

Următoarea mașină încetini și opri în stație. La volanul enorm, care solicita o forță considerabilă, era dispusă o echipă de șase manipulanți. Instalați pe scaune de diferite înălțimi, special amenajate, aceștia stăpîneau cîrma circulară cu mișcări bine dirijate de către un șofer-șef, investit cu grad.

„În definitiv, trecu Piticul pe altă pistă a raționamentului, poate că noi am rămas neschimbați și numai lucrurile au crescut. Nu-i exclus ca fenomenul să fie exploatat de către noi, să se transforme din motiv de panică în pretext de mîndrie : iată ce am creat ! Vedeți aceste clădiri monstruos de mari, aceste

mașini, aceste statui și aceste aparate? Sînt lucrul mîinilor noastre! Par absurde, de nestăpînit, ba chiar inutile în grandoarea lor? Nu-s decît fleacurile săvîrșite de noi, dovada ultimă a atotputerniciei noastre. Mîine vor fi și mai mari, peste o săptămînă și mai... Prestigiul nostru va fi imbatabil. Uitați-vă, uimiți-vă și admirați-vă, o, voi, contemporani magnifici!"

„Sînt îngrozitor! se autoaprecie savantul. Cîrpă! Cetaceu!... Casc gura și Abatele mă așteaptă... Hei, taxi!"

Mașina masivă ca o instituție pe roate se năpusti spre el ca hotărîtă să-l strivească, dar frînă asurzitor chiar lîngă bordură. Un domn bătrîn în uniformă, care se afla sus, deschise portiera și, ușor înclinat, spuse:

— Poftiți!

Învățatul, deși preocupat de acțiunea urcării, nu-și putu ascunde un zîmbet cordial. „Asta arată ca un portar de hotel, iar toată șandramaua ca un hotel infect și plin de paraziți. Hi-hi!" Aproape că-și duse mîna la buzunarul pantalonilor să-și scoată actele, gest reflex la intrarea în holul unui hotel, ba se și uită în jur așteptîndu-se să vadă lumea obișnuită în asemenea case (așa cum și-o închipuia el): figuri necurate de negustori, femei puternic fardate și atacînd din ochi pe noii veniți, bărbați între două vîrste, porniți în cercetare sau pur și simplu aflați în plin divorț.

Mașina demară la fel de brusc cum oprise, și Piticul, surprins în picioare lîngă ușă, fu catapultat în brațele cuiva de pe banchetă, care însă nu-l reținu mult, trimițîndu-l cu aceeași forță îndărăt. În cîteva secunde viteza se restabili și echilibrul fu asigurat.

— Mersi! i se adresă portarului înfrumusețat cu tot felul de panglici și fireturi care, ca fascinat de figura savantului, continua să-l privească ușor înclinat și zîmbind subțire. Și pentru că statura nu i se

îndrepta cîtuși de puțin, iar zîmbetul său amenința cu eternitatea, savantul îi dete una peste umăr declarîndu-i confidențial :

— Lasă, băiete, altădată. La sfîrșit, nu fi îngrijorat de asta, ai toate asigurările mele, o să capeți, să văd ce-mi oferi, ai ceva mai ca lumea ?

— Am, domnule doctor, un loc foarte bun la geam. Dumneavoastră vă plac priveliștile. Ăștia (în șoaptă) ori îi pui lîngă geam, ori la port-bagaj (apropiindu-se, adică înclinîndu-se mai mult și zîmbind rău) sînt insensibili. După care reveni la înclinarea obișnuită și la zîmbetul dulce.

— Zici că lîngă geam... Apoi, ca trăsnit dintr-o dată de umor, nemaiputîndu-se opri din rîs, ținîndu-se cu mîinile de burtă, bătînd din picior : Un pat liber n-ai ?

Dar portarul, zîmbind perpetuu, îi răspunse pe tonul cel mai firesc :

— N-avem, domnule inginer. Deocamdată n-avem decît două paturi și sînt ocupate. Dacă știam că urcați dumneavoastră (aici parcă zîmbetul pîlpîi ca o flacără galbenă)... Asta-i : n-avem decît două paturi. Am cerut, dar, știți cum merge. Sperăm că peste cîteva zile, cînd asta (gest spre încăperea mașinii) se va mai (gest sugerînd creșterea, dezvoltarea, evoluția), iar ăștia (gest spre pasageri) se vor mai (gest drăgălaș de micșorare, ceva ca alintarea unor pisoiași)... cu siguranță ni se vor aproba mai multe paturi. Acum vă pot oferi un loc foarte bun la geam. Poftiți !

Savantul, sprijinit delicat de portar, o luă mărunt spre locul indicat. Profită de traseu pentru a-și arunca din nou privirea asupra colocatarilor. Erau, după o apreciere estimativă, cam între treizeci și patruzeci, înghesuiți pe cele două banchete. Nu reuși totuși să identifice în grămadă apașii, curtezanele și eroii acțiunilor de divorț. Asta mai ales din pricina salturilor continui pe care călătorii le efectuau de pe catifeaua scaunelor pînă aproape de tavan, impulsionați

de arcurile foarte active ale mașinii. La fiecare cădere se încingeau polemici vehemente :

— Pardon, acesta era locul meu. Nu poți cădea pe locul dumitale ?

— Auleu, mi-ai frînt genunchiul ! Domnule, unul din noi doi nu va mai ieși din incinta taxiului, asta în cazul că nu te controlezi unde cazi.

— Așa, puico ! pică-mi în brațe. Așa, așa ! Mai pică, te rog, încearcă să mai pici. Te rog eu, încă o dată !

Lîngă geamul din spate, acolo unde, în trecut, autovehiculele expuneau hărți turistice, cărți în limbi necunoscute sau căței de plastic, savantul văzu, într-adevăr, două paturi cochet amenajate și părînd deosebit de comode. Într-unul dormea, înfofolit ca un nou-născut, un personaj trecut bine de cincizeci de ani, probabil un inspector financiar. În celălalt ședea turcește, în pijama, o femeie tînără care își aducea unele îmbunătățiri machiajului facial. Se privea în oglindă preocupată de ce vede acolo, cum ar urmări un film pasionant pe ecranul aparatului $B^{2}59 \pm V4$. Nu-i învrednicea pe ceilalți cu nici o privire, dar tocmai indiferența ei totală trăda sfidarea. Și avea de ce : obținuse un pat.

După ce își ocupă locul indicat de portar, căruia, ca să scape de el, îi înmînă în cele din urmă, deloc discret, ca și cum l-ar fi fericit cu o decorație, o monedă mărunță, perspicacitatea savantului intră brusc în funcțiune. Descoperi, fără posibilitate de contrazicere, explicația faptului că, în ciuda înghesuielii ce domnea în întregul taxi, partea dinspre geamul stîng al banchetei era atît de goală că aproape te-ai fi putut culca pe ea. Cum se face că oamenii aceștia se vîră unul în altul, ba se și strivesc reciproc în salturile demente ale arcurilor ? Cînd unul, aruncat de hurducătură, cade pe locul liber, se trage repede îndărăt, unificîndu-se cu ceilalți. O măsură luată colectiv la apariția lui ? Un semn de respect datorat personalității Piticului ? O, nu ! Ipoteza îl gîdilă în treacăt ca

o adiere caldă, dar se topi definitiv la găsirea explicației reale : geamul din față, deschis, lăsa să pătrundă prin el un curent devastator, de gradul 5. Prins în șuvoiul uraganului, erai țintuit de speteaza banchetei sau, cît ținea aruncarea în aer, trebuia să faci eforturi colosale să poți cădea îndărăt, să nu fi dus pe deasupra capetelor călătorilor din rîndul al doilea spre cele două paturi din spate. Privirile se și îndreptară cu o curiozitate perversă spre bătrîn, toți așteptînd cu respirația tăiată să asiste la o scenă de toată frumusețea. Barba Piticului, hainele sale largi, de croi vechi, erau destule promisiuni pentru un zbor reușit.

Savantul, odată lămurit asupra situației, își stăpîni inițial pornirea feroce de a se repezi la portar ca să-l apuce de gît, după care, ca măsură mai înțeleaptă, vru să se adreseze echipei de șoferi cu cererea de a închide geamul.

Aceștia nu erau decît doi. Urmărind cu o încordare supremă traseul, aproape suspendați de volan, uneori aruncîndu-se cu pieptul și întreaga greutate pe el, își sincronizau mișcările într-un mod ireproșabil.

Piticul tocmai săvîrșea un larg viraj prin aer cînd se pomeni depus lîngă cel mai apropiat vecin din dreapta, un tînăr în maieu, cu o cască de motociclist pe cap, care-l apucă zdravăn de braț.

— Felicitări, maestre ! Sincere și îndelungi felicitări ! Ați reușit cel mai frumos salt pe care l-am văzut azi. Vreți încă unul ? Și vru să-i dea drumul din strînsoare.

— Nu, tinere, deocamdată aș rămîne așa. Dacă nu ți-e prea incomod, ține-mă mai departe de braț.

— Călătoriți rar cu taxiul, nu-i așa ?

— Destul de rar. Mă așteaptă un prieten și vreau să ajung neapărat la el.

— V-ar fi trebuit o cască de protecție, zise tînărul. N-ați știut. Dacă vreți v-o împrumut pe a mea pînă coborîți.

Acum erau amîndoi sus, aproape de acoperiș, dar coborîră destul de repede, ținîndu-se mereu de braț.

— Nu, mulțumesc ! Mai bine apucă-l și pe vecin. Vom avea mai multă stabilitate.

— Îmi permiteți ? se adresă tînărul doamnei în doliu din dreapta lui, politicos, cum ar fi invitat-o la dans.

— De ce nu ? zîmbi aceasta trist. Vă rog...

În cîteva clipe, întregul șir era strîns înlănțuit, ceea ce făcea ca salturile să fie mult mai joase și mai simultane. Păreau acum prinși într-o horă pe care o executau supuși, cu conștiinciozitate.

— Credeți că ajungem pînă la ora patru și jumătate ? îl întrebă omul în maieu pe bătrîn.

— Nu înțeleg, răspunse acesta.

— Credeți că pînă la ora patru și jumătate o să ajungem ? repetă celălalt întrebarea. Dacă nu se mai urcă mulți, să nu fim obligați să tot oprim, poate ajungem totuși. Ar fi stupid ca la patru și jumătate să ne găsim pe drum.

— Sper că ajungem, zise bătrînul, fără să știe despre ce e vorba. Da, e exclus să nu ajungem, poate chiar mai repede. Mînă destul de bine.

Dar ca în multe alte împrejurări, speranțele fură și de data aceasta înșelate. Taxiul fu în repetate rînduri oprit de persoane izolate sau de grupuri restrînse. Chiar la puțin timp după încheierea discuției dintre savant și vecinul său, în fața unui cunoscut magazin de coloniale, patru inși făceau semne disperate.

— De ce nu-i dai drumul, domnule ? Așa nu mai ajungem pînă deseară se auzi o voce din spate.

— Nu putem, se justifică unul din cei doi șoferi, cel care părea a fi șeful echipei de șoc. Nu putem să nu oprim cît timp mai avem locuri libere. Regulamentul interzice.

— Locuri libere ! îngînă cu ironie tristă doamna în doliu, arătînd spre capătul banchetei devastat de curent. Cine o să reziste să stea acolo ?

— Care locuri libere ? interveni aceeași voce grăbită din spate. Credeți că o să găsiți pe cineva să stea acolo ? Ia dați-i drumul și nu mai tot opriți.

Lumea se uită din nou spre capătul gol al băncii, fiecare calculînd, probabil, în gînd, cam cîte persoane mai încap, pentru a-și da seama dacă mai e nevoie de multe staționări. Savantul, ca ultimul urcat, luă privirile drept o insinuare la adresa lui, în sensul că el ar trebui să se lungească acolo pentru a nu mai exista locuri libere. Spre a veni în întîmpinarea unei atari invitații, îl prinse el de data aceasta pe tînărul motociclist de braț, aproape ascunzîndu-i-se sub umăr.

Cei patru din fața magazinului urcară în grabă, poftiți ceremonios de portar și, vrură să se așeze unde găsiră loc, alături de Pitic.

— Veniți pe aici, printre noi, zise cineva cu o voce sonoră care se vedea că avusese multe inițiative în viață. Nu stați acolo că numai complicăm cursa. Să nu mai pierdem vremea. Înghesuiți-vă pe unde puteți.

— De ce să nu stăm acolo ? protestară noii călători. E „mama și copilul" ?

— Cît să fie ora ? întrebă inspectorul care, din pricina conversației sau din alte cauze, se trezise și stătea acum în pat rezemat într-un cot. Mai avem pînă la patru ?

— De ce pînă la patru ? La patru treizeci e fixat, interveni vecinul Piticului.

— E abia două, anunță cel de al doilea șofer.

— Bine, dar la patru și jumătate e... zise Piticul, intuind că acum e momentul cînd obligatoriu vorbește toată lumea. Nu știa nici acum precis ce va fi la patru și treizeci, dar era solidar cu tînărul pe care nu-l slăbea de braț și se simțea dator să-i dea dreptate.

— Eu spuneam că acum e două, precizează șoferul. Dacă aveți altă părere...

Cei patru nu se decideau să se așeze. Șoferul-șef, care din pricina aceasta nu putea porni mașina, scoase de undeva o tăbliță cu inscripția: „REZERVAT. LOCURI OFICIALE" și o așeză alături de savant. Abia atunci noii veniți își căutară fiecare cîte un loc printre ceilalți.

— Deci s-a amînat, zise liniștit inspectorul, pregătindu-se să adoarmă din nou. Atunci sper că ajungem. Eu așa știam că e la patru...

La viitoarele opriri urcară alții, din fericire persoane singure, numai o dată o pereche. Dar oricît s-ar încerca transcrierea exactă, nudă, a faptelor și ar fi evitată analiza psihologică, aceasta fiind permanentă sursă de subiectivism și, mai rău, cauză de încetinire a epicului, nu se poate să nu fie notată mîhnirea, tacită sau exprimată în termeni uneori duri, a călătorilor în cazul fiecărei noi staționări.

— La ce dracu mai opriți, nu vedeți că nu mai e nici un loc? se putea auzi.

— Ei, asta e nostimă de tot! Abia începem noi și dumnealor... Coborîți, domnilor! Hai, îndrăzniți! Niște voluntari, doi-trei să aibă curajul și s-o ia pe jos... Nu vedeți că un domn lord are plăcere să se plimbe cu taxiul? Vă rog, vă rog, faceți-i loc!

— Bine c-am ajuns și aici! Să mai aud pe unul că înjură civilizația că-l consider adversar personal, îl jupoi. Cînd am mai călătorit așa? Ești careva istoric? Spune dacă strămoșii au cunoscut o înghesuială ca a noastră. Spune și te îmbrățișez.

— Urcați-i, domnilor, pe toți. Uitați acolo o coloană veselă, o nuntă sau un botez. Poftiți-i aici. Să circule și ei cu mașina. Nu putem să-i lăsăm să calce pe jos.

— Eu unul nu m-am ocupat în general de istorie și în special de istoria transporturilor, și-mi pare rău. Dar garantez că în perioada diligenței nu se întîlnea escrocheria asta. Nu-i preocupă decît cîștigul. Cum călătorim noi nu-i interesează. Halal!

— Da ce, s-au suspendat taxiurile ? Harabaua asta e singurul în tot cartierul ? Va trebui acum să-i ia pe toți ?

— Sînt destule taxiuri, intervenea unul de la volan, dar stau în garaj din lipsă de șoferi. Pe fiecare mașină aflată în cursă au fost concentrați cîte trei sau chiar patru șoferi. Sîntem singurii care conducem doi, tocmai ca să mai poată circula o mașină în plus, altfel am fi fost puși pe altele unde e nevoie de noi, iar dumneavoastră ați fi umblat exact ca dracu : pe jos și cu mîinile la spate.

— Ba chiar că așa și e. Ce vină au ei, săracii ? Păcatul e că nimeni nu se interesează că mașinile astea au devenit groaznic de mari de nu le mai poate stăpîni omul. Bine că ne duc și așa. Orașul s-a umflat și el, distanțele au crescut, iar noi... Noi, vedeți cît sîntem. Am rămas mai... disproporționați. Ca să o iei pe jos și să și ajungi... Gîndiți-vă.

— Dar măcar ajungem pînă la 4,30 ?

— Satisfacția supremă, cea pe care omului i-o dă răzbunarea, călătorii și-o procurau prin aceea că pe cei noi, intercalați care pe unde puteau printre ei, nu-i ancorau cu brațele, îi lăsau izolați și aceștia săreau azvîrliți de arcuri ca niște mingi, cuprinși de groază. Cineva, nu savantul, căruia pictura îi provocase totdeauna un fel special de plictiseală, își aminti de Goya. Avea acest bătrîn spaniol un tablou în care patru femei, și nu poți garanta că acelea erau niște femei, țineau un cearșaf întins și cu el aruncau în văzduh pe un biet nenorocit ce nu va mai atinge niciodată pămîntul, ajuns de rîs și bătaie de joc. *Pelele*. Ceea ce ibericul imaginase ca o fantezie a lui se petrecea acum aidoma. Omul ajunsese să se poată face orice cu el. Nu-ți rămînea decît să rîzi, să rîzi cu gura pînă la urechi. Ha-ha-ha !

Și se și rîdea cumplit, viforos, dezlănțuit. Vechii pasageri, care apucaseră să realizeze între ei o confrăție secretă, se amuzau copios, fără nici o reținere de cum apărea unul nou în vehicul.

Într-un singur caz rîsetele nu răsunară, iar călătorii se simţiră rupţi de admiraţie şi felicitară, în gînd, şoferii că opriseră. Atunci cînd urcă actriţa. Toţi o cunoşteau, nu atît de pe ecranele cinematografelor, mai puţin cercetate, cît prin intermediul aparatului $B^2 59 \pm V4$. Portarul o primi plecat, aproape îngenunchind, iar ceilalţi o priviră cu o stimă sacră, fiecare făcîndu-se mai mic pentru a-i lăsa loc să se aşeze lîngă el. O vedeau de astă dată *vie*. Trebuie spus că oamenii aceştia, toţi, cu excepţia savantului, erau conectaţi la reţeaua $B^2 59 \pm V4$ şi se cunoşteau foarte bine între ei. Numai bunul simţ îi făcea să se trateze reciproc ca străini, altfel şi-ar fi putut spune foarte bine unul altuia : „Dumneata ai în salon o foarte frumoasă masă de ping-pong şi ai obiceiul ca înaintea meselor principale să joci pînă la trei seturi ; aş putea să te vizitez ? Sînt mare amator, nu atît de mese, cît de ping-pong". Sau : „Dumneata ai zugrăvit săptămîna trecută ; ai renunţat, pe bună dreptate, la motivul acela cu brăduleţi şi ai adoptat o decoraţie abstracţionistă foarte potrivită interiorului ; dă-mi voie să te felicit ; de unde ai luat modelul ? M-ar interesa". Sau : „Pe dumneavoastră vă vizitează obişnuit, pe la orele şase, o foarte distinsă doamnă ; un timp am cultivat-o şi eu ; v-aş recomanda s-o evitaţi, vă pot spune foarte precis cine e". Fiecare ştia orice despre celălalt, aparatul $B^2 59 \pm V4$ permitea supravegherea tuturor din partea fiecăruia şi numai faptul că simultan încă nu puteau fi urmărite mai multe imagini şi că unele familii prezentau un interes sporit şi, deci, concentrau atenţia în mod special, în detrimentul altora, făcea ca să nu fie ştiut chiar totul. Dar, în general, trăiau destul de singuratici. Statul mai mult în casă, în faţa aparatului, îi aducea în situaţia de a avea foarte puţin de-a face unii cu alţii şi aşa preferau, chiar cînd se întîlneau în realitate, să se comporte ca între necunoscuţi. Aşa se face că actriţa, despre care se ştia ce mănîncă, ce vizite primeşte şi cum îi

cheamă cîinii, pe care toţi o vizionau cînd intra în baie, cînd dormea sau cînd purta conversaţii intime, nu fusese văzută de către nici unul de adevăratelea.

E explicabil, deci, şocul ce-l produse apariţia ei în taxi. Piticul nu înţelese imediat atmosfera, îmbibată de o aproape neauzită rumoare; discreţia îl făcu însă şi de data aceasta să nu ceară explicaţii, integrîndu-se şi el stării generale.

Ea se aşeză, condusă de portar, între un liftier de la un mare hotel, acum în civil, şi o cercetătoare care lucra chiar la institutul savantului, cu care însă bătrînul nu se cunoştea pentru că el nu admisese legarea la reţeaua $B^{2}59 \pm V4$. Demarajul brusc al maşinii însemnă şi debutul actriţei în spaţiul de deasupra capetelor. Ea pluti diafan, zîmbind absent şi plonjă cu demnitate aproape de locul stabilit anterior. Alte zboruri urmară imediat, urmărite în tăcere, în admiraţia generală şi totală.

Îmbrăcămintea ei suavă, ca şi inexistentă, sporea tensiunea momentului. Mîinile-i, făcute parcă pentru plutire, rămîneau în aer graţios, torsul nu i se crispa de spaimă ca al celorlalţi lansaţi, pe care nu-i mai băga nimeni în seamă, genunchii i se deschideau uşor, într-un unghi discret, firesc, ba parcă decolările, departe de a o deruta, îi produceau o plăcere ascunsă, abia schiţată pe faţa absentă, obişnuită cu sorbirea febrilă a privirilor, nu ale oamenilor, aşa cum se crede îndeobşte, care o văd abia mai tîrziu, pe peliculă, ci cu a reflectoarelor şi a camerelor de luat vederi.

Gradul admiraţiei atingea apogeul atunci cînd ea se găsea sus. Nu se ştie de ce. Cineva ar fi putut explica fenomenul astfel: Muritorii au moştenit apucătura de a-şi admira zeii de jos în sus, atunci cînd mai aproape de ei se află picioarele acestora, iar inima şi fruntea cît mai departe; sau, în concepţia firilor artistice novatoare, o perspectivă inedită, cum era aceasta, produce asupra privitorului o reacţie estetică mult deosebită de aceea procurată într-o împrejurare obişnuită, cum ar fi cea a con-

templării femeii în mers pe stradă. Aici însă nu se complica nimeni cu interpretări, toţi se simţeau căzuţi în extaz şi asta era prea de ajuns.

Cînd actriţa se întîmpla să cadă alături, pe genunchii cuiva, acesta o depunea, cu respect nostalgic, în gelozia colectivă, pe locul ei, nu înainte de a o reţine puţin, imperceptibil, şi de a-i administra ca din întîmplare mîngîieri nesigure pe antebraţe. O dată căzu chiar la capătul banchetei şi atunci şi-o trecură pe mîini, unul altuia spre domiciliul ei provizoriu. Provizoriu cum era tot ce se lega de ea: urcuşurile spectaculoase spre acoperişul maşinii şi căderile, îmbrăţişările întîmplătoare ale cîte unui norocos, chiar cursa aceasta ce se desfăşura acum infernal de repede. De cîteva ori, la zdruncinături mai violente, înălţările ei fură acoperite cu aplauze. Ea nu uită, de fiecare dată, să mulţumească plină de modestie. Cineva avu iniţiativa de a îndrepta spre ea, atunci cînd trecea liniştită prin aer, lentila unui aparat fotografic minuscul, în genul celor folosite pe vremuri de spioni, şi urgent exemplul fu urmat de nenumăraţi alţii.

Călătoria ar fi putut continua aşa la nesfîrşit. Nimeni nu mai pomeni de ora patru şi jumătate, deşi cifra aceasta se insinua în mintea tuturor, alungată însă nemilos.

Dar şoferii opriră, aparent fără vreun motiv: pe stradă nu se găsea nici un solicitant. Şeful părăsi volanul şi închise geamul, ridică tăbliţa care menţinea locurile ocupate şi o făcu nevăzută, apoi pofti actriţa să se aşeze acolo. Ea mulţumi şi refuză graţios, spunînd că se simte foarte bine pe vechiul loc. El îi dădu de înţeles că-i conturbă cursa şi, cu ajutorul portarului, încercă s-o transporte acolo, unde-i indicase. Ea se smuci din braţele lor şi sări la volan, cu intenţia vădită de a porni maşina. Şoferul ceru atunci voie tinerei care ocupa unul din cele două paturi s-o primească pe actriţă acolo. Aceasta pretextă că aşteaptă pe cineva şi, drept argument, prezentă biletul care într-adevăr acoperea două locuri.

Atunci şoferul trecu la patul vecin, îl zgîlţîi pe inspectorul financiar să-l trezească şi-i explică situaţia. Omul primi şi abia astfel incidentul fu rezolvat. Actriţa intră lîngă el în pat şi închise ochii.

Maşina porni în viteză.

Geamul odată închis, călătorii din faţă se răsfirară ocupînd întreaga banchetă. Cu o neasemuită indispoziţie constatară că au loc suficient. Cîte unul se mai întoarse din cînd în cînd spre patul din spate. Bărbatul era acum treaz de-a binelea, îmbrăţişat de actriţă, care-l ţinea strîns spre a nu fi aruncată din aşternut.

Aterizat pe trotuar, bătrînul Pitic se simţi ca beat, obosit peste măsură, cu muşchii frînţi de zdruncinături, dar şi stăpînit de un copleşitor regret că o călătorie atît de încîntătoare se sfîrşise. Nu mai ieşise în lume de mult (de fapt, nu avusese niciodată acest obicei), întîlnirea cu orice necunoscut îl stingherea, mulţimea aproape îl paraliza. De data aceasta însă, evenimentele prin care trecuse îl captaseră aşa de mult, îl obligaseră să le trăiască, să le asimileze, că zumzetul lor îi umplea şi acum capul. Se simţea cuprins de o extenuare dulce, răvăşit, călcat de bandiţi cruzi şi fermecători.

— Aaaa ! Oooo !...

La început nu putu exclama decît atît, dar sunetele erau încărcate de o asemenea patimă, de atîta părere de rău şi sfidare la adresa întregii lumi, că exprimau mai mult decît alămurile unei fanfare. Pe urmă reuşi să strige toate vocalele :

— Aaa... eee... iiii... o... uuu !

După care, odată pătruns în parcul la extremitatea căruia se găsea locuinţa amicului său, evoluă rapid :

— Ah, Abate păcătos, ce ştii tu ce-i viaţa ! Îmi eşti cel mai bun amic, strigă el pe aleea care întîmplător era aproape pustie, dar nu te cruţ, caraghiosule. Ai în casă un aparat blestemat în care te uiţi şi ai impresia că vezi tot. Vezi pe dracu. Îmi vîr

piciorul încălțat și plin de noroi în aparatul tău, îl împroșc cu ouă stătute, cu cerneală diluată și cu maculatură. Îl prind de gît, îi vîr ceva în priză pînă se sufocă. (Piticul se găsea sub impresia larmei din taxi, se simțea bine în postură de violent și deliciul superior era să înjure cu cele mai nerușinate formule.) Neghiobule, adăugă imediat, toată ziua te uiți ce fac alții, spion degenerat! Mai ai un papagal care ca și tine nu face decît să repete ce a învățat de la alții. Ce ai inventat tu? Uite, eu inventez un cuvînt care ți se potrivește ca o mănușă, cea mai spurcată înjurătură pe care o poți azvîrli în obrazul cuiva: Prsl. Asta ești, un Prsl și nimic mai mult. Și încă un Prsl din cei vărgați!

Piticul era beat de-a binelea. Se clătina pe picioare, gesticula, se oprea în fața cîte unui arbore și-l interpela. Rechizitoriul său nu era mînios, după cum ar reclama-o textul, ci voluptuos, aruncat așa, din bucurie prea multă, ușurător ca o revărsare. Dacă Abatele i-ar fi apărut înainte, pe alee, e sigur că l-ar fi cuprins în brațe, l-ar fi mîngîiat pe creștet și i-ar fi murmurat: „Caraghiosule, mi-era așa un dor să te văd că înnebuneam". Cuvintele reproduse mai înainte, într-adevăr regretabile, nu erau adresate Abatelui, o minune de om și cetățean absolut onorabil, ci, impersonal, Universului. Că Piticul amesteca numele prietenului său în imprecație se datora numai faptului că nu cunoștea pe altcineva, pe un dușman, un escroc fără pereche căruia simțea nevoia să-i arunce în nas tot felul de necuviințe.

Străbătea aleea cu pași mărunți, împiedicîndu-se de pietricele, aproape alergînd. Din cînd în cînd se oprea brusc, înjura zdravăn pe Abate și se uita sus, în bolțile arborilor. Cu toată voinicia de care se simțea în stare, ecouri îndepărtate ale unor temeri, reflexele prezente pretutindeni ale dezordinii îl făceau să se cutremure din tot corpul. Se oprea lîngă tulpina unui copac, o bătea cu palma peste crăpăturile fioroase ale cojii, apoi începea s-o înconjoare

numărînd. Realiza între treizeci — patruzeci și cinci — cincizeci de pași bine întinși.

„Sînt îngrozitori, își zicea în gînd, în scurte momente de trezie. Cine îi mai poate tăia pe ăștia? Cine se mai încumetă să-i doboare? Vor trăi cît vor ei, apoi se vor usca și vor începe să putrezească în picioare. Atunci se vor prăbuși. La dimensiunile noastre actuale, unul din ăștia poate rezolva singur problema unui cartier întreg. Aici măcar e spațiu, pot cădea, n-o să turtească fiecare decît zece, douăzeci de gură-cască nimeriți fără treabă prin parc. Dar ce se va întîmpla pe străzi? Străzile sînt flancate de arbori, grădinile-s pline. Cînd va începe căderea... E adevărat că de foarte mult timp nu s-au mai plantat copaci, se vede că disproporția era totuși prevăzută. Da, dar ce facem cu ăștia bătrîni, cu cei moșteniți? Ăștia pot oricînd să se prăpădească și asta ar însemna pieirea noastră. Ăștia nu cad altfel decît peste noi. Să pierim striviți de vegetație, după toate măsurile pe care le-am luat spre a o extirpa? Paradoxal, dar... În Africa au dispărut zone întregi. Cîte un fus orar defrișat, unul după altul. Dar au mai rămas, n-am acționat la timp. Mai există încă suficiente păduri tropicale care se pot oricînd întinde peste întreg pămîntul. Ah, blestemată asociație de idei, cum ne poți înlănțui. Mă gîndesc, în treacăt cît pot mai în treacăt, la pădurile tropicale și mintea mi-e invadată de fiare. Cît trebuie să arate un leu la ora actuală, ce labe enorme o fi avînd, ce gheare, ce gură cît o peșteră! Cum ar fi putut, distrîndu-se numai, să înghită taxiul nostru întreg! Tigri, pantere, lei și leoparzi... Chiar lupii noștri indigeni, bieții noștri lupi și urși hăituiți, cînd se vor hotărî să ne devore! Sîntem mărunți, mărunți... Mărunți și neputincioși. Ia să văd ăsta cît are: unu, doi... nouăsprezece... patruzeci și șase de pași! Dar înălțimea? Cît o fi de înalt? Cîți metri? Oare metrul e *același?* A crescut și el, s-a micșorat? Ce se va fi întîmplat cu împărțialul, cu unicul nostru metru? Trebuie să-l întreb pe Abate, poate a avut cu-

riozitatea să măsoare metrul, să știe ce atitudine va fi avut în timpul evenimentelor"...

Se rezema de cîte o bancă, o platformă uriașă de bîrne, pe care ai fi putut organiza curse de cai. „Curse de cai, dacă aceste animale ar fi rămas credincioase vechilor dimensiuni și în raport cu noi ar fi tot cele pe care le cunoaștem. Dar mai poți ști? Pisica mea, acest animal viclean, s-a dezvoltat și ea că a ajuns mai mare decît mine. Putem acum, pe banca asta, să programăm curse de pisici... Poate cîinele... Cîinele e credincios omului, poate el să fi rămas așa cum îl știam. Ar fi o mare mîngîiere pentru omenire să n-o fi trădat și cîinii, să nu fi crescut și ei ca să nu mai poată fi stăpîniți."

Printr-o altă asociație de idei, a cărei traiectorie nu putu fi urmărită nici de el, trecu la o cu totul altă stare. O căldură aţîţătoare începu să-l perinde, ca o migrare de furnici topite, de la piept la cap, unde, localizată, se transformă în ameţeală. Fericit sau, poate, nefericit tocmai pentru că era conștient de fericirea ce-l inunda, se rezemă cu spinarea de trunchiul unui arțar, își desfăcu palmele în care tresălta mărunt o mîncărime și le frecă de mușchiul ce se întindeau pe coajă, adînc, lasciv, greu de o răcoare parcă vinovată în căldura atotstăpînitoare a zilei. Era abia trecut de amiază, cînd ultimele vestigii ale nopții trecute sînt nimicite, cînd căldura a pătruns pînă în cele mai groase umbre și a șters orice urmă de umezeală, stropii de rouă rămași pînă tîrziu, după orele nouă, în potire de flori, albe și reci, au fost sorbiți de aer, iar din lacuri nu se mai ridică acei aburi activi ca din adînci coveți cu leșie. La ora aceea noaptea poate fi considerată cu adevărat trecută, dacă cineva ar vrea s-o ajungă, să-i mulțumească sau s-o blesteme, ar sosi prea tîrziu. Ultimele ei amprente au dispărut. Pînă și cearcănele coborîte de ea sub ochii oamenilor s-au stins. Toată dimineața fiori insoliți ies din locuri umbroase și joacă în soare, amintind-o. Abia acum e ora de triumf a zilei.

Din noaptea dusă nu mai e cu desăvîrşire nimic, cea viitoare încă nu se anunţă. Ziua trecătoare îşi trăieşte iluzia ei de eternitate.

Dîre puternice de lumină, de care te-ai fi putut atîrna cu mîinile sau pe care ai fi putut păşi ca pe punţi, coborau paralele din bolţile ameţitor de înalte ale arborilor pînă în pămînt. Nu păreau suliţe, cît ţevi de orgă. Parcul era plin de ele, în umbra profundă aproape nu se mai vedea nimic, nici copaci, nici alei sau statui, decît tuburile acestea de argint, unele după altele, de grosimi diferite, multe, nenumărate, crescînd într-un paralelism perfect din pămînt pînă în bolţile întunecate prin spărturile cărora se vărsau în lumina mare de deasupra. Cu siguranţă cîntau, după cît de viguroase erau trebuie să fi cîntat ceva vechi, eroic şi trist, dar cîntecul lor, care fără îndoială era imens, încăpător nu se auzea, probabil se scurgea în pămînt sau, mai degrabă, se vărsa în lumina mare de deasupra pentru că melodiile ca şi păsările au tendinţa de a zbura şi nu pot trăi decît atît cît zboară. E interesant de constatat, notase Piticul savant într-una din meditaţiile sale, că din toate miile de specii numai omul şi pasărea cîntă. Celelalte pot lătra, urla, mieuna, mugi, behăi. Omul şi pasărea sînt singurii care cîntă : pasărea de bucuria zborului, omul de tristeţe că nu poate zbura. Aforismul, nesuferind de o agerime excesivă, ba chiar banal în partea explicativă, conţinea totuşi un adevăr de ordin zoologic, acela că din noianul de lighioane care umplu pămîntul nu s-au găsit decît două ramuri care să practice melosul. Dar nu asta era ceea ce-l preocupa pe savant acum, cînd îşi trecea degetele bătrîne pe blana de muşchi.

„Cine o fi fost fetişcana ? se întreba el insistent. Sînt absolut sigur că n-o cunoştea nimeni, dar nici unul nu îndrăznea să întrebe pentru a nu fi suspectat de incultură. Adică nu-s chiar atît de sigur. Aştia au toţi aparat şi e imposibil să n-o fi urmărit, aşa cum se urmăresc unii pe alţii toată vremea. Aici

nu există un singur necunoscut, afară doar de mine, care sînt savant. Să nu uit să-l întreb pe Abate; ăluia nu-i scapă nimic. Să nu uit! Dobitoc biped! Cum o să uit? Așa ceva nu uiți cît trăiești!"

Se afundase bine în adîncul grădinii. Mergea, cu opririle impuse de beția ce nu-l slăbea, de vreo trei sferturi de oră. Altădată ar fi străbătut distanța aceasta în cîteva minute. Altădată... Blestemată memorie, cînd ne vei lăsa în pace, cînd ne vei scuti de comparațiile tale absurde și ne vei îngădui să trăim? Ce-i aia *altădată?* Atunci puteam, făceam, dregeam. Sigur că făceam, pentru că arborii erau atît cît trebuiau să fie, mașinile la dimensiunile dictate de noi, casele cît doream noi. Acum au crescut infernal, iar noi deocamdată n-am reușit să ne sporim nici statura, nici puterile. Am produs tot felul de obiecte, cu minuție, uneori cu conștiinciozitate sau chiar cu pasiune. Nu ne-am gîndit nici o clipă că între noi și lucrurile create de noi s-ar putea produce o disproporție. Tot timpul nu ne-am temut decît că obiectele sînt prea mici, prea puțin perfecționate, prea slabe. Și am construit giganți. La noi nu ne-am gîndit, n-am mai avut timp, sau nu ne-a preocupat problema aceasta. Nu ne așteptam ca, odată, să ne trezim că obiectele sînt prea mari, noi prea neputincioși și nu mai avem ce face cu ele. Dar e ăsta, într-adevăr, motiv de îngrijorare? Trebuie să înțelegem odată, să ne acomodăm, să vedem lucrurile așa cum sînt. O să le construim pe măsura noastră și totul va fi ca înainte. Va fi necesar să facem la început ordine, să aruncăm în aer monștrii făcuți de noi, să-i topim, să-i strivim cu baroasele, cu buldozerele. Pe urmă o putem lua de la capăt, mai prudent, cu ceva mai multă grijă. Și apoi, care era fericirea aceea de *altădată,* după care oftăm într-una? Bine, în cinci minute băteam aleea asta pe care umblu acum de un ceas. Și? Călătoream trei sau patru într-un taxi, nu patruzeci. Perfect! Și?

Și? Și? Și? . . . . . .Și?

„Al dracului să fii, Abate, să nu-ți găsești dioptrii la presbiția ta, să ai piciorul plat, o broască în pat, patul șchiop și să te cheme Pop !"

Pe o bancă, la capătul ei, cum ar fi stat pe un peron pustiu, erau doi îndrăgostiți. Stăteau, mărunți, că te mirai cum reușiseră să se urce, dacă nu cumva erau membri ai vreunui club sportiv, și se priveau fără să-și vorbească. Cîteva țevi subțiri de orgă treceau chiar prin ei, nu se întrerupeau la întîlnirea cu corpurile lor, îi străbăteau. Poate ei simțeau dacă melodia aceea gravă coboară în pămînt sau se înalță pînă deasupra coroanelor mari, în văzduh. Se vede că de aceea nu-și vorbeau, stăteau ascultînd să vadă cum o simt. Palmele mici ale unuia îl căutau pe celălalt, i se prelingeau pe păr, îi pipăiau fața ca pe ceva nemaivăzut. Erau niște mîini mici, stîngace, care nu reușeau să îmbrățișeze, ci doar să se mire, ca ale copiilor sub doi ani, căutînd într-una fără să știe ce, atingînd mereu întrebări și uimire.

Prin alte țevi imateriale trecu încet un cărucior. Diminutivul nu i se potrivea : avea aspectul marțial al unui faeton ; trei doici, mai scunde decît bara de care ar fi trebuit să-l poarte, îl trăgeau după ele de un fel de hățuri. Copilul, ridicat în picioare, se ținea cu mîinile de margine și privea afară meditativ. Era minuscul de-abia cît o păpușă din cele ieftine, pe care altădată le jinduiau copiii săraci. Cît pe aci să nu-l vezi. Savantul își frecă ochii și îl privi lung, atent. Încă nu văzuse copil în ultimele săptămîni (nu văzuse de mai mulți ani), de cînd se produsese disproporția. E groaznic de mic, reuși să constate, sigur, păpușile sînt mult mai mari decît el, cam cît părinții lui, dacă nu mai mari. Nu se poate juca cu ele, ar cădea peste el, l-ar schilăvi. Bine că disproporția urmează totuși anumite legi, valabile cel puțin în lumea rațională, în rîndul oamenilor. Copiii, așa cum erau înainte, ar fi acum cît maturii actuali și ar fi o nenorocire. Nu văd cum ar putea fi rezolvată nici problema nașterilor. Bine că respectă și ei dimensiunile părinților.

— Iar Abatele crescu maaare... era un băieţaş cuminte, care abia trecuse de şaptezeci de ani.. cumiiinte... cumiiinte, care nu scotea limba şi nici nu strica aparatul $B^2 59 \pm V4$ şi nici nu...

— Ia, încetarea, încetarea... că... Stai acolo să-ţi dau vestea cea mai senzaţională de la desprinderea Pămîntului din Soare sau de la alcătuirea lui din pulberi cosmice, conform celeilalte teorii.

— ...şi era aşa de cuminte că dacă trecu de şaptezeci şi doi de ani crescu maare... maare... de un cot, că aproape ajungea la coada pisicii...

— Hai, mă, taci odată din gură. Ştii ce se întîmplă cu noi ? E ceva uluitor ! Ai auzit ? Adică, cum era să auzi dacă nu ţi-am spus ! Pentru că *eu* am ajuns, în sfîrşit, la dezlegarea misterului. Acum sînt în stadiul de elaborare a calculelor care să-mi susţină teoria. E imposibil să mai aibă cineva eşafodajul meu... Imposibil ! Vor fi obligaţi — înţelegi ? — *obligaţi* să-mi atribuie descoperirea.

— ...şi o să crească şi mai mare... pînă va ajunge cît un papuc... pe urmă cît degetul şi haţ ! o să-l mănînce pisica... Cuminte... cuminte...

— Taci, mă, Piticule, sau te oblicesc cu ceva de-ţi sar fulgii ! Ei, drăcia dracului ! Îl chemi frumos în casă să-i explici, să-l dumireşti şi pe el, şi cînd colo... Profiţi de faptul, nerușinatule, că nu te mai poate lăsa nimeni repetent, nu te poate exmatricula, nu-ţi poate scădea nota la purtare. Ei, află că pe scări poţi fi dat de-a rostogolul, şi asta mi se pare că foarte curînd. Caraghiosule.

Abatele se supărase de-a binelea. Nu era un bătrîn violent. Îi plăcea încrucişarea de idei, duelul spiritual, loviturile teoretice, subtile, dar sigure, din care aproape vezi sărind minuscule scîntei albastre. Foarte rar i se întîmpla să recurgă, în focul polemicii, la argumentul ultim, acela al dării de-a berbeleacu pe scări. Dacă îl folosise faţă de prietenul său nu putea

fi decît din pricină că acesta îl scosese bine din sărite. La drept vorbind, judecînd la rece, Piticul nu avusese intenţia să-l jignească în vreun fel, să-l provoace. Nu făcea, de cum intrase, încă de la uşă, decît să vorbească rar, lungind vocalele, cam abuzînd de elasticitatea lor, pe acel ton caraghios pentru maturi, dar care se foloseşte destul de frecvent în naraţiunile destinate copiilor din prima vîrstă a înţelegerii. O făcea pentru că oboseala drumului îi provocase o nestăpînită bună dispoziţie, fără nici o altă intenţie. Se cam măscărea, e adevărat, şi, cum avea o barbă lungă şi rară ca a vechilor înţelepţi, maimuţăreala nu prea-l prindea. Dar e de înţeles şi reacţia din caleafară de violentă a Abatelui. Omul era transportat în sfere abstracte, copleşit de calcule, printre care, dacă ai rătăcit odată poteca cea bună, adeseori e imposibil s-o mai dibuieşti. Alerga în urmărirea unei fiare necunoscute : calamitatea ce în definitiv nu-l privea numai pe el, ci se abătuse peste capul întregii omeniri. Tocmai ieşise din hăţişul supoziţiilor, ajunsese în culme şi era gata să facă primii paşi pe panta certitudinii. Bucuria aceasta n-o poate cunoaşte decît alpinistul înrăit, femeia care se întîmplă să urmărească un scop şi omul de ştiinţă. El voise s-o împărtăşească cuiva, să n-o consume singur, mitocăneşte. Îl convocase, în acest nobil scop, pe Pitic, prietenul amărît, închis ca o molie de rasă între cărţi, care nu cunoaşte pe nimeni altcineva, singuraticul care-şi băgase în casă aparatul nu ca să vadă lumea, ci ca să fie în legătură cu unicul amic, să mai păstreze ultimul fir ce-l lega de universul material. Îl cheamă deci să-i destăinuie descoperirea, explicaţia paralizantă sau dătătoare de energii a adevărului pentru care ei au scăzut ca nişte stafide şi lucrurile s-au dilatat gata să-i strivească. Şi... „cuminte... cumiiinte“... „iar pisica, haţ ! îl înghite pe Abate...“ Ştie el, Piticul, acesta hăbăuc, ce ar însemna un asemenea „haţ“ ? Îşi dă el seama că descoperirea Abatelui nu e doar o victorie de mare importanţă teoretică, ci

una pe baza căreia vor putea fi întreprinse acțiuni practice care să remedieze situația aceasta apocaliptică ? „Îl înghite pisica"... Gluma nu e chiar atît de neverosimilă. Peste cîteva săptămîni, dacă nu se iau nici un fel de măsuri, pisica va putea într-adevăr face „haț", nu numai cu el, ci și cu toți ceilalți, inclusiv cu Piticul. Și atunci va fi mult prea tîrziu ca descoperirea lui să mai poată servi la ceva.

Abatele, gata să explodeze de ciudă, se instalase în fața aparatului $B^2 59 \pm V4$ și, ca să se liniștească, învîrtea butoanele aducînd pe ecran tot felul de locuințe la întîmplare, părți aglomerate de bulevard, săli de antrenament pentru judo.

Părăsit, Piticul își învîrti alene privirea prin încăpere. Ca de fiecare dată, cadrul îi produse un amestec de straniu și dezgust. Abatele, care trecea în cercurile științifice și culturale ale orașului drept un ponderat, posesor al unui gust desăvîrșit, inamic al oricăror stridențe, nu scăpase nici un amănunt ce i-ar fi putut transforma casa într-o locuință de ultimă modă. Pentru mulți, printre care se numără și Piticul, nepotrivirea dintre firea cu totul echilibrată a stăpînului casei și aranjarea șocantă, aproape provocatoare a interioarelor era de neînțeles. Adevărul e că Abatele nu dovedea niciodată, în alegerea obiectelor ambiante și în plasarea lor spațială, nimic din ce ar fi putut trăda insolență ori epatare snoabă. Cele mai năstrușnice produse ale creatorilor de mobilă, ca și opere de artă aparținînd vreunui curent inaugurat abia de cîteva săptămîni se întîlneau în camerele lui nu ca într-o expoziție, ca vecinătăți întîmplătoare, căutînd fiecare să atragă atenția, ci se asamblau într-un chip ciudat, ușor straniu, dar nicidecum dezgustător, așa cum judeca Piticul, care era depășit de orice trepidație modernă. Lucrurile acestea, de stiluri diverse și al căror rol utilitar părea foarte discutabil, stabileau între ele, amplasate de mîna Abatelui, legături tainice, se chemau și se completau, realizînd, cu toată fronda arborată de fiecare în parte, o armonie nouă, un alt echilibru, nu odihnitor, așa

cum era în concepția vechilor tendințe, ci răscolitor. Hotărît, casa Abatelui nu-i contrazicea personalitatea ; dimpotrivă, bunul gust, inventivitatea cumpănită, viziunea armonioasă erau prezente peste tot.

Peretele din dreapta, singurul plin, nestingherit de uși sau ferestre, bloc impunător, menit să dea tonul întregii încăperi, primise destinația cuvenită. El adăpostea, prinsă în piroane și șuruburi puternice, una din cele mai valoroase opere ale grupului artistic TARL. În alegerea impunătorului tablou instinctul fără greș al Abatelui își spusese încă o dată cuvîntul. Roți dințate, pistoane, țevi de eșapament, sirene de diverse mărimi și intensități, fixate pe perete într-un angrenaj perfect, se mișcau, uruiau, scoteau aburi și fum, șuierau, înviorînd întreaga locuință. O uzină în miniatură era desfășurată în mișcare neîntreruptă, cu tot zgomotul, praful și fumul necesar ,pe numai 18 m^2 cît avea întregul perete. Pentru oricine altcineva, amplasarea unei lucrări artistice de atari dimensiuni și forță motrice pe un spațiu atît de restrîns ar fi părut imposibilă. Existau în oraș opere aparținînd grupului TARL mai mari decît aceasta și Abatele nu neglijase studierea lor foarte atentă, prin intermediul aparatului $B^2 59 \pm V4$. Unii ocupaseră chiar trei pereți cu aceste noi realizări ale geniului artistic. Dar nu singură mărimea era cea care conferea valoare acestor tablouri automate. Efectul sonor, raportat la numărul și calibrul pieselor, era în bună măsură determinant. Puteau fi văzute, astfel, tablouri cu aspect modest, amplasate într-un colț, care scoteau însă un huruit egal cu al unei fabrici mijlocii, depășind posibilitățile unor compoziții mult mai arătoase, întinse pe zeci de metri pătrați, comandate pentru camere mari sau chiar pentru cluburi. Unele etalau indicativul : „Acest tablou poate pune în funcțiune o fabrică de cherestea“ sau „Acest tablou poate alimenta o microtermocentrală de puterea cutare“. Apoi era criteriul economic, consumul de combustibil conta extrem de mult în achiziționarea operei, căutîndu-se, bineînțeles, tablouri econo-

micoase, ușor de întreținut. Existau destui colecționari care în timpul nopții opreau pur și simplu mișcarea aparatelor artistice, dar o astfel de profanare putea fi depistată de oricine poseda un aparat $B^2 59 \pm V4$, iar lucrările respective erau cotate la un preț foarte scăzut sau de-a dreptul tăiate din cataloage. Apoi arta aceasta nouă, ca toate curentele de cînd există artă, stimulase tot felul de contrafaceri. Tehnicieni abili, constructori de mașini, invadaseră piața cu aparate confecționate de ei care imitau perfect operele grupului TARL, ba chiar le depășeau sub aspect tehnic, dar care ca orice imitație, lipsite de harul creator, erau, evident, fără valoare. Tabloul intrat în posesia Abatelui umbla fără întrerupere, zi și noapte, de la achiziție, consuma relativ puțin combustibil, scotea un zgomot, aburi și fum în stare să dea ameteli, iar pe o plăcuță nichelată purta, ca o emblemă de noblețe, alături de numele constructorilor, semnătura unuia dintre fondatorii grupării TARL. Adevărul e că, cu toată mica vanitate de care nu-l putem absolvi pe Abate, opera achiziționată de el se bucura de o bună reputație în cercurile artistice, ea fiind în mai multe rînduri solicitată în vederea unor expoziții organizate peste hotare, cerere refuzată însă, pe motivul bine întemeiat că, într-o perioadă în care piesele de schimb creau serioase probleme, diferitele componente ale aparaturii puteau fi ușor înlocuite de escroci cu altele de slabă calitate tehnică, după cum nu era exclusă posibilitatea ca diverși indivizi să deregleze pur și simplu angrenajul pentru a compromite lucrarea.

Peretele din față, care în colțul drept, în imediata vecinătate a compoziției mecanice, avea montat aparatul $B^2 59 \pm V4$, unde acum Abatele se destindea, era decorat, în spațiul stîng, beneficiind de mult loc liber în jur, cu două tablouri în mișcare : *„Întrecere de hipism cu obstacole“* și *„Les baigneuses“*. Săriturile cailor și chiar momentul prăbușirii unui jocheu atrăseseră totdeauna prea puțin atenția Piticului. În

schimb, femeile tinere care se scăldau într-un bazin de marmură îl solicitară și acum și le privi cu toată duioșia. Pictura înfățișa patru tinere înotătoare, care își expuneau la suprafața apei doar capetele cu părul ud, fără căști, și brațele. După vreo oră de înot, cînd începeau să dea semne de oboseală, una cîte una escalada bordura bazinului, pe care se întindea apoi în soarele orbitor. Cît timp se scăldau, apa fiind destul de transparentă, corpurile lor se ghiceau, bronzate, mult alungite, hașurate, întrerupte transversal de jocul valurilor, creînd o impresie tulburătoare, ușor suprarealistă, de dezagregare. Urcatul pe ghizdul bazinului era mai puțin reușit : toate purtau costume de plajă gen secolul XX și recompunerea naturalistă a corpurilor prezenta un interes scăzut. Abia finalul readucea atmosfera de vagă halucinație : trei dintre personaje constatau că o colegă lipsește, scoteau trei țipete scurte, se aruncau cu capetele înainte în apă, o căutau pe a patra și după o sumară dibuire o scoteau înecată, tîrînd-o spre margine, unde o întindeau la soare și plîngeau disperate la căpătîiul ei. Corpul victimei, diform, dădea convingătoare semne de descompunere, după care, printr-o scăpărare violentă de lumini, tabloul se reabilita, luînd-o de la început, cu toate cele patru fete plonjînd vesele în haosul valurilor. Piticul, ori de cîte ori își vizita prietenul, urmărea cîte trei sau patru reprezentații, cuprins de o devastatoare emoție.

Colțul imediat următor făcea trecerea, după concepția armonioasă a Abatelui, spre elementul viu : acolo se găsea atîrnată colivia papagalului. Pasărea aceasta ridiculizată, subiect al tuturor ironiilor, se bucura în casa Abatelui de un cult inedit. Repetiția, după acest subtil învățat, nu era cîtuși de puțin motiv de glumă. Ciclul anotimpurilor, bătăile întocmai ale inimii, preluarea exactă a citatelor și chiar a ideilor constituie unul din factorii esențiali ai evoluției, iar papagalul e simbolul desăvîrșit al acestei legi universale. Savantul, care nu trăda nici cea mai mică slăbiciune pentru vreo vietate, oricare ar fi fost ea,

cultiva astfel papagalul, investindu-l cu sensuri dintre cele mai profunde şi hotărîtoare în plan filozofic. Piticul privi distrat zburătoarea care se balansa preocupată, cu dese deschideri de plisc, pe leagănul ei. Nu se auzea ce spune, din pricina huruitului asurzitor al tabloului realizat de grupul TARL, dar replicile nici nu-l interesau. Nu puteau fi altele decît cele învăţate de la Abate şi pe acestea Piticul le cunoştea atît de bine, încît, cu puţin efort, ar fi putut spune cu exactitate ce declamă papagalul.

Nu lipsea din inventarul foarte modern al interiorului nici pata cenuşie, subtil plasată într-unul din colţurile tavanului, atît de caracteristică locuinţelor ocupate de avangardă, nici inevitabilul mobilier foarte scump, cu furnir exotic, care numără între piesele sale celebrul scaun rupt.

În spaţiul dintre geamuri atîrnau două tablouri luminoase, altfel destul de monotone, ce puteau interesa doar pe artişti sau pe amatorii înrăiţi de plastică. Acestea erau „picturi în lucru", aflate în legătură cu atelierele a doi autori şi care reproduceau imaginile de pe şevaletele acelora. Petele colorate se modificau în funcţie de cheful de lucru al pictorilor. Cum ambele înfăţişau compoziţii abstracte, nu-ţi puteai da seama niciodată dacă realizarea lor se apropie de sfîrşit sau abia începuse. Erau două piese la care chiar Abatele se uita foarte rar, încît îţi venea să te întrebi dacă abonamentul lunar la cele două ateliere ale pictorilor nu reprezenta, într-adevăr, un lux inutil. Piticul cunoştea bine toate curiozităţile acestei locuinţe mondene, excentricităţi care, deşi contestate deschis de el, îi provocau de fiecare dată o impresie agreabilă şi dubioasă, asemănătoare aceleia care te stăpîneşte atunci cînd te trezeşti vîrît într-un bîlci prea minuţios organizat.

Cum cea de a patra fată începea să se înece din nou, oaspetele nu mai acceptă să urmărească întregul proces, ci se furişă cu paşi neauziţi spre Abate. Acesta, spirit modern, îşi comandase, în faţa aparatului $B^{2}59 \pm V4$, un fotoliu pneumatic, din acelea apărute

în ultimul timp spre a ușura diferitele operații casnice, și acum, cocoțat pe el, schimba imaginile dintr-un mediu în altul, urmărindu-le cu o oarecare indiferență. Piticul i se sălță pe genunchi.

— Ia vezi, îi zise, bătîndu-l ușor pe umăr, nu poți prinde taxiul cu care am venit eu !

— Stai puțin, îi replică Abatele, să-i vedem pe ăștia. Ce interes poate prezenta un taxi ? Uite acolo, un foarte pasionant capitol din istoria științei.

Se efectuase o reușită grefă de inimă. Pacienta, o femeie între două vîrste, între a doua și a treia, care nu apărea pe ecran decît în cîteva cadre fotografice, nu se vedea. O comisie de medici, în prezența unui delegat din partea asociației internaționale a donatorilor de inimi, încerca să-l convingă pe soțul femeii de utilitatea operației. Acesta, ca ieșit din minți, protesta. El proiectă chiar, în sprijinul afirmațiilor sale, cîteva secvențe de film din care reieșea cu evidență că donatorul o cunoscuse, în viață fiind, pe femeia operată, nevasta lui, ba chiar nutrise sentimente ilicite față de ea. Filmul era realizat prin intermediul aparatului $B^2 59 \pm V4$, omologat oficial, deci nu prezenta nici o urmă de dubiu și nu putea fi nicidecum un trucaj. Comisia continuă să depună eforturi pentru a-l face pe soț să înțeleagă că, tehnic vorbind, operația era efectuată corect, lucru de care în primul rînd el, om de casă, legat de suferindă printr-un act de stare civilă, și nu ei, simpli executori ai unei înalte îndatoriri umane, trebuie să se bucure. Delegatul asociației internaționale îi trînti în față și un voluminos dosar al donatorului, arătînd că acesta fusese pilot pe un elicopter, cu frumoase rezultate de zbor și că, prin urmare, femeia căpăta automat dreptul la pensie din partea societății aeronautice. Soțul continua să țipe, relua mereu proiecția filmului (în care soția lui apărea făcînd plimbări de agrement pe elicopterul condus de cel accidentat) și susținea că pilotul nu se prăbușise întîmplător, ci *se sinucisese* pentru ca inima sa să fie transplantată

în pieptul femeii iubite ilegal, care nici nu suferise vreodată de o afecțiune a cordului. Cum asemenea cazuri de gesturi pătimașe erau foarte frecvente (soțul dădu drumul, în sprijinul afirmațiilor sale, și unei benzi de magnetofon, rămase din secolul XX, din perioada primelor grefe cardiace, în care un cîntec declara deschis : *Inima mea-i a ta),* discuțiile nu reușeau să încline balanța convingerii în nici o parte, iar Abatele schimbă cadrul.

— Nu știu de ce, zise el aparent fără vreo legătură cu episodul anterior și fără să se uite deocamdată la imaginea de pe ecran, culeasă la întîmplare, nu pot pricepe de ce mi se întîmplă tocmai mie următoarea ciudățenie. Eu, știi bine și tu, am o caracteristică a vorbirii, spun adică foarte des „cu toate că", și asta cu o asemenea frecvență, încît unii tipicari mi-ar putea-o defini drept un tic verbal. Ei bine, ori de cîte ori mi se reproduc cuvintele — și numai de publicitate nu mă pot plînge că duc lipsă — ori de cîte ori presa îmi transcrie cuvîntările, expresia aceasta mi-o rade automat. Ba, ce-i mai suspect, chiar în emisiunile transmise din propria locuință, pe ecranele aparatelor (pentru că nu există moment din zi sau din noapte cînd să nu fiu obiectul curiozității colective, fii sigur că și convorbirea asta dintre noi doi e urmărită de cel puțin un milion de amici, care au ajuns să mă plictisească îngrozitor și cărora uite ce le fac — Abatele se răsuci scurt spre aparat și scoase într-un mod foarte ingenuu limba, după care reveni : Tu ai fost un geniu că nu te-ai supus acestei forme atît de evoluate de supliciu, numai că nu știu cît ți se va mai da voie să nu te cuplezi la rețea ; dar să închei paranteza). Spuneam că și prin intermediul aparatului, care altfel funcționează cu o corectitudine desăvîrșită, au găsit nu știu ce procedeu diabolic să-mi elimine mereu expresia. Îți dai, cred, seama că fără ea nu se mai alege nimic din tot ce spun. Păi, gîndește-te, eu îți vorbesc despre construcția „cu

toate că", un milion de gură-cască mă ascultă chiar acum, și cu o asemenea atenție că nu le scapă un cuvînt, dar subiectul „cu toate că" e trecut sub tăcere și în felul acesta toată pledoaria mea se transformă într-un text absurd. Ceea ce nu e ; vezi doar că discut absolut logic.

— Logic, da, dar eronat, zise Piticul. Eu folosesc expresia „cu toate că" mult mai mult decît tine, atît de mult, încît o pot considera o descoperire a mea, o creație a mea, nicidecum un tic, cum tu însuși constat că o socotești în ce te privește.

— Ei, nu spun că o socotesc eu, am zis că așa ar putea fi luată de unii tipicari. Dar altundeva am vrut să ajung. Dacă și altora li se întîmplă același lucru (nu știu, n-am dovezi, dar încep să cred că da), înseamnă că sîntem supuși unui proces de uniformizare, de netezire a individualității, de disoluție într-o apă și un pămînt.

— Apa, pămîntul, focul și aerul... Cunoaștem. Ascultă, cît mai avem pînă la patru și jumătate ? Că ceasul meu cînd vrea merge, de cele mai multe ori stă.

— A ! zi așa, bătrîne vulpoi ! Te-am prins... Nu zice nu, că te-ai demascat singur. Așa, va să zică, aștepți ora patru jumate, ai ? Ți-e teamă să nu treacă și să nu fi pe emisie. Ai aflat, diavole, tu, cel claustrat între zidurile științei, solitarul, pustnicul, ai aflat că la patru jumate...

— Hi-hi-hi !

Piticul se topi de plăcere, reproșurile prietenului îi sunară așa cum unui adolescent i-ai spune : „Blestematule, umbli la femei !" Se simți plin de o asemenea autoritate că îi fu jenă să întrebe ce se transmite la ora patru și treizeci de minute, cum și în mașină, unde toată lumea știa, le-ar fi apărut tuturor ca un pitecantrop dacă ar fi cerut explicații.

— Hai că mi-ai plăcut ! Bravo, moșulică ! În definitiv, ai dreptate. Ce, crezi că ăilalți nu așteaptă ca și noi ? Îi cunosc eu. Stau toți cu sufletul la gură și

cu ochii pe ceas. Fac pe sobrii... Asta mă înfurie... Fac pe sobrii, pe indiferenții, chipurile, trăiesc în sfere înalte, dar știi cum așteaptă toți ? Mă, ăștia au ajuns de mirarea lumii. Ți-am spus cum mă țin pe mine sub supraveghere. Unii nici nu se mai uită direct prin casa cutăruia sau cutăruia, ci îmi prind ecranul meu și urmăresc ce urmăresc eu. Parcă așa ar face economie. Doar ar putea să răscolească singuri tot orașul, toate cotloanele, să nu le scape un pod, o debara. Ei bine, nu ! Se așază frumos în fața aparatului, îmi prind ecranul meu pe ecranul lor și înțepenesc în fotolii. Nu-i mai interesează să vadă orice, ci să vadă *ce anume văd eu*, ce-mi atrage mie atenția, ce mă reține, ce mă interesează și ce nu. Observi că viciul s-a ridicat la pătrat. Sînt absolut sigur că la patru treizeci milionul acela, sau cîți or fi, vor muri de curiozitate să vadă dacă eu mă uit și o bună parte din ei vor privi prin ecranul meu. Ha-ha ! Patru și jumătate, zici ! Ei, lasă că am eu grijă, mai avem.

În timpul discuției mîna osoasă a Abatelui se plimba, cînd nervoasă, cînd leneșă, pe butoane, le întorcea, corect cum ar roti o planetă într-un Cosmos mecanic, sau precipitat ca răsucirea unui gît de bidiganie, după ritmul conversației. Butoanele erau destul de mari, abia puteau fi cuprinse cu toate degetele, dar mîna, antrenată, le manevra ca de la sine, cu destulă ușurință. Orice nou venit ar fi putut ușor observa că operația aceasta se execută mereu, de multă vreme, cîteva ceasuri pe zi în care savantul se abandona studierii pasionate a concetățenilor. Lucrul de care se plîngea el, îl practica însuși cu destulă regularitate. Și el prindea ecranele altora și căuta să afle ce văd alții, pentru că una e să privești o scenă, fie ea și picantă, ca un curios de rînd, și cu totul altceva să observi ce-i place unuia sau altuia să vadă. La urma urmei, locuitorii marelui oraș ajunseseră să se cunoască cît se poate de bine, cum ar locui în aceeași tabără în care cel mai mic

secret a devenit imposibil și singurul amuzament mai putea fi doar acela de a cunoaște curiozitățile semenilor supraveghindu-le aparatele. De multe ori i se întîmpla ca pe ecranul cîte unuia dintre ei să-și descopere propria locuință și, ca într-un șir nesfîrșit de oglinzi, să ia cunoștință prin intermediul altor aparate de ce face el la un moment dat. Coincidențele acestea erau de fiecare dată prilej de scandal, telespectatorii prinși în circuit apostrofîndu-se reciproc și acuzîndu-se pentru lipsa oricărei discreții elementare. Incidentele de acest fel ajunseseră inevitabile, nu mai erau totuși luate în serios și de fapt nimeni nu se supăra în urma gravelor obiecții ce i se aduceau în termenii cei mai vehemenți la cunoștință.

Acum, cei doi amici nu mai priveau ecranul. Mîna își urma necontrolată lucrul la butoane și parcă în armonie cu mișcările ei lenește sau precipitate, imaginile se năpusteau pe ecranul uriaș, ca de cinemascop, aci duioase, mici intimități de familie, aci dezlănțuite, vajnice controverse cu caracter științific sau privat. Vorbe mîngîioase sau țipete se lansau în camera imensă, întretăiate de altele, după succesiunea anarhică a imaginilor, fără a fi băgate în seamă. Totul, dacă ar fi existat un spectator răbduriu, ar fi părut un comperaj absurd, discuția, cum nu se poate mai coerentă, așa cum a fost redată aici a celor doi, era sfîșiată din clipă în clipă de replici aiurite, ca : „Ești un laș, un asasin moral și un spărgător ; țin să ți-o spun odată cinstit !“ sau „Iubitule, nu-mi altera liniștea sufletească cu indiferența ta condamnabilă“ — intervenții ce, indiscutabil, aveau undeva un sens, dar aici, aruncate unele peste altele se anulau degenerînd în vacarm. Savanții nu le dădeau însă nici cea mai umilă atenție, furați pe de-a-ntregul de firul dezbaterii lor.

Pînă la urmă, subiectul epuizîndu-se, priviră absenți o solemnitate oarecare, unde nu se știe cine și pentru ce prezenta sincere felicitări.

— Vezi, dacă nu poţi prinde taxiul cu care am venit eu, se rugă Piticul uşor plictisit. Vreau să văd pe cineva acolo.

— Dă-l dracului de taxi, nu te-ai săturat de el? ripostă moale Abatele. Stai să-ţi arăt eu altceva mai bun. Vrei să vezi o femeie neconsolată care cultivă un corcoduş în dormitor? Sau, mai bine, unul care vorbeşte în hexametri?

Fără să mai aştepte aprobarea oaspetelui, mişcă repede butonul. Un viscol de chipuri amestecate în cele mai neverosimile ipostaze şi de silabe dezarticulate se învălmăşi pe ecran. Fiecare figură şi fiecare sunet părea că le goneşte pe celelalte ca să le încalece. După cîteva minute de agitaţie, mişcarea se domoli măturînd uşor un apartament. Camerele erau goale şi Abatele făcu eforturi apropiind fiecare colţ, ca la o percheziţie, căutînd concentrat.

— Sper că nu-mi face surpriza să lipsească tocmai acum, cînd vreau să ţi-l arăt şi ţie, zise Abatele. Unde-mi umblă, vagabondul, că-n fiecare zi mă fericeşte cu sacadările lui caraghioase şi chiar azi nu dau de el! A, domnul serveşte masa, fii atent!

Apăru o bucătărie obişnuită, dar care, date fiind dimensiunile personajelor, părea o cantină. Pe masă, instalaţi în două scaune destinate altădată copiilor la vîrsta cînd se deprind să şadă, apărură un domn chel, cu mustaţă subţire, şi o subretă într-un pitoresc costum popular din Europa centrală. Mîncau tăcuţi, privindu-se galeş printre sorbituri, ţinînd în mîini farfurioarele după obiceiul oriental. Păreau decişi să nu-şi vorbească pînă la sfîrşitul mesei.

— Priveşte-l numai puţin, e imposibil să se rabde să nu cuvînteze, spuse Abatele, încrezător ca într-un pariu.

— *Trecem dintr-o zi în alta ca dintr-o celulă în alta,* scandă atunci omul cu mustaţa ca desenată. Subreta rîse insinuant.

— Ticălosul! pufni Abatele. Se exprimă în hexametri perfecţi, dar fii atent ce instalaţie ingenioasă

și-a conceput pentru servirea comodă a prînzului. Bag mîna în foc că mîine jumătate din oraș va recita greci și va mînca în scaune de la magazinul de jucării. Dar, uitam să-ți comunic marea mea bucurie. Zic a mea, că mie îmi aparține descoperirea, dar bucuria e generală, *va fi* generală din momentul în care o voi face publică. Deocamdată ești singurul fericit care o află...

— Îm ! ?

— Uitam să ți-o spun. Abia acuma, văzîndu-te, mi-am adus aminte că n-ai venit întîmplător, că eu te-am chemat și anume ca să-ți fac cunoscut...

— Ce ?

— Știi că și el ?...

Abatele arătă discret, ca spre a nu fi observat și de altcineva, dar triumfător, spre papagal.

— Nu, nu știam.

— Ei, află că și el.

— Imposibil !

— Ți-o jur.

— Nu, e prea de tot !

— Crede-mă, băiete, așa e.

— Chiar ?

— Chiar ! Chiar ! Chiar !

— Vorbești serios ?

— Cît se poate de serios. Serios ca un șarpe, ca un scaun și ca un hipopotam. Adică nu mai există nici un dubiu. E clar.

— Parcă tot nu-mi vine să cred.

— Cred și eu că nu-ți vine să crezi. Pare, într-adevăr, de necrezut, dar așa e.

— Fantastic !

— Cum zici.

— Dar bine, omule, sări Piticul iritat. Vorbește să te înțeleagă cineva. Ce vrei să cred, ce să nu cred, ce e fantastic și, într-un cuvînt, de ce m-ai adus aici ?

— Aici ?

— Da, aici. Cred că sînt aici, nu ?

— Vreau să spun : *aici* îmi pretinzi tu mie să fac declarații ? În fața aparatului ?

— Da' oprește-l ! Cine te pune să-l ții toată ziua deschis ?

— N-are rost.

— Cum n-are ? Oprește-l.

— Naiv mai ești ! Micuț și naiv. Ce-aș realiza ? Nu i-am mai vedea noi, asta ar fi într-adevăr, o binecuvîntare, dar atîta tot. Ei continuă să ne vadă, să asculte... Ei nu închid aparatele și casa asta e ținută ca sub o sută de reflectoare. Aud tot. Au și devenit atenți, acum adulmecă, li se injectează ochii de sforțare, își potrivesc imaginea, sonorizarea, își asmut toate simțurile asupra noastră. Nu-i simți ? Aproape ne pipăie. Scurmă curiozitatea în ei, îi ia cu leșin dacă nu află. Abia așteaptă să scap un cuvînt. Ei bine, nu ! Nu-ți spun nimic !

Ultimele cuvinte le urlă în semiprofil spre aparat.

— Atunci de ce mă mai porți pe drumuri ? De ce mă scoți de la lucrul meu, îngăimă Piticul nenorocit. Am atîta de lucru, nu-mi văd capul de treburi. De ce mă pui pe drumuri ?

— Hai în oraș ! decretă Abatele.

Opri aparatul. În cameră se înstăpîni o iluzie de liniște. Pînă și femeile părură a-și încetini mișcările în bazinul pictat. Numai compoziția continua să scrîșnească și să fumege neostenit.

Piticul nu pricepu nimic, dar se supuse. Se îmbrăcară amîndoi și porniră. Parcurseră aproape în goană spațiul parcă nesfîrșit al încăperii și ieșiră în hol. Acolo, cu fața împietrită, Abatele deschise ușa spre scări, dar o trînti imediat cu zgomot, trăgîndu-l îndărăt pe celălalt de pulpana hainei. Cu mișcări iuți, de spărgător recidivist, ridică o dală de marmură, coborî cîteva trepte pe ușa secretă ce se deschise în pardosea, îndemnîndu-și prietenul să-l urmeze, lăsă pătratul de piatră la loc și chemă un lift. Coborîră lin, aproape fără zgomot și, cînd liftul se opri,

pătrunseră într-o săliță cubică de beton. Părea un adăpost atît de adînc și de solid că nici un fel de bombardament nu l-ar fi putut tulbura cu nimic. Nici un obiect nu se zărea pe nicăieri, nici o ferestruică, doar pereții masivi de beton.

Prima pornire a Piticului fu să încerce dacă poate respira. Strania ascunzătoare dădea impresia de vid, senzația sufocării era atît de copleșitoare că noului venit începură să-i treacă fulgerător prin fața ochilor fragmente disparate din lunga-i existență pămînteană, peripeții uitate de mult, înduioșătoare sau încărcate de haz, țîșnite la suprafață de prin cine știe ce subterane prăbușite ale memoriei, așa cum auzise că li se întîmplă muribunzilor. În paralel, ca un al doilea post ițit la un aparat de radio, în minte i se aglomerară tot felul de basme sîngeroase, cu bandiți nerași și cu fețe roșii, transpirate, cu cele mai deșucheate cruzimi pe care imaginația strămoșească le produsese pentru îngrozirea copiilor, cu morminte afunde și igrasioase în care posesorii unor devastatoare pasiuni, în general de amor, erau îngropați de vii. Începu chiar să-și simtă corpul cuprins de o sudoare rece, care precede obștescul sfîrșit, cînd constată, mai întîi incredibil, apoi din ce în ce mai convingător, că atmosfera e suportabilă, adăpostul beneficiind de aerisire condiționată. Inspiră de cîteva ori odînc, după care, readus la viață, se așeză jos lîngă Abatele ce-l aștepta tăcut.

— Lasă-i să creadă că am plecat în oraș, îi șopti acesta. Adăpostul n-a fost descoperit și nu poate fi receptat. În tot cazul, imaginea nu poate fi prinsă pe ecranul celor mai puternice aparate, se aude doar ceva nedeslușit din care nu se poate înțelege nimic, și ei nu-și dau seama de unde, nu identifică sursa. Am experimentat cu papagalul, l-am închis aici și din diferite puncte ale orașului, din locuința mai multor cunoscuți am încercat să-l interceptez. E imposibil. Sîntem, în afară de orice pericol.

— Nu e încă patru și jumătate ? întrebă Piticul la fel de șoptit, cu dorința vădită de a ieși de acolo. O lumină rară, verzuie, răzbătea de undeva indirect și-i învăluia ușor.

— Dă-l dracului de patru și jumătate ! zise Abatele. Cred că nu-i cine știe ce, dar o să ajungem. Ascultă acum cu băgare de seamă. *Scade și papagalul...*

Își privi prietenul cu o atenție specială, încercînd să ghicească efectul acestei comunicări.

— Cum o să scadă ? întrebă Piticul netrădînd deocamdată nici o reacție.

— Simplu : se micșorează. Și încă într-un ritm destul de încurajator : nouă la mie.

— Da, asta pare ceva destul de liniștitor.

Abatele se uită la celălalt, neștiind dacă omul vorbește serios, sau își bate joc.

— Păi, nu e liniștitor ?

— Ba da. Începi să ai, așa, un sentiment de siguranță, de ușurare. În vremurile acestea grele, cînd noi ne micșorăm de la o zi la alta, cînd... dacă și papagalul... Simți parcă o solidaritate ascunsă, nemărturisită a acestei frumoase păsări colorate... Închipuiește-ți, să ai un papagal micuț...

— Taci, cap de crap, că nu pricepi nimic. Îți dau cheia problemei și nu... nu miști... nu prinzi. Parcă ești repetentul clasei, ăla mare din ultima bancă. Uite, ai ajuns de însurat, ți-a crescut barba, dar la tablă te uiți cu niște ochi impenetrabili, așteptînd să se producă o minune, să-ți pice de undeva răspunsul gata făcut. Păi, știi ce înseamnă nouă la mie ? Asta-i aproape unu la sută. Cînd noi vom fi scăzut cu un metru, papagalul va avea cu un centimetru mai puțin. Acum e clar ?

— Dar era clar de la început, nu înțeleg de ce te iriți. Aproape unu la sută, asta-i destul de mult, să știi. Nu mă așteptam să scadă chiar în ritmul acesta, încercă Piticul să dea impresie că a înțeles lecția și o discută cu competență.

— Spune că nu te-ai așteptat să scadă deloc, că așa te cred. Pînă în clipa asta nu se așteaptă nimeni, asta e tragedia.

— Poate și pisica mea...

— Poate... poate... În știință cu „poate" o ducem mai greu. Măsoar-o și tu și o să vezi. Nu-mi umbla cu „poate". Măsoar-o periodic, notează datele într-un registru, compară-le, sistematizează-le, trage concluzii. Dacă ți-e prea greu, și după cît te văd ți-e, împrumută-mi-o mie pentru vreo lună.

— Ba, de ce ? O pot măsura și eu foarte bine.

— Asta e de cea mai mare importanță. Eu nu posed decît observațiile pe papagal. Dacă se confirmă, dacă și pisica... Înțelegi ?

— Sigur că înțeleg, ce mă suspectezi așa ? O s-o măsor chiar de azi. Mă duc s-o măsor, hai să ieșim de aici.

— Stai pe loc, Abatele îl prinse cu amîndouă mîinile de reverul hainei. Stai că încă n-ai aflat totul.

— Ei, spune, dar mai repede dacă poți, că mă grăbesc. Am foarte mult de lucru.

— Te duc, la patru și jumătate vom fi sus, nu te teme. Mai scoate-ți-o din cap. Acum ascultă ce-ți explic eu, că e mai important decît prostia aia ce o s-o vezi acolo. Ți-ai pus vreodată întrebarea de ce ne micșorăm ? Cum se întîmplă că am ajuns în halul ăsta ?

— Mi-am pus-o, cum să nu mi-o pun. Doar și-o pune oricine. Asta-i bună. Sigur, mi-am pus-o cu cea mai mare gravitate.

— Și ? Explicația ? Ai vreo explicație ? Intuiești ceva, măcar sub formă de ipoteză ? Întrezărești ceva, un răspuns ? Dacă zici că te-ai întrebat.

— Normal. Lumea a crescut, de atîtea milioane de ani tot crește, dar procesul, ca orice proces, e reversibil. Ajungi la un moment să te oprești, apoi să scazi. Dar e cît se poate de simplu

— Simplu pe dracu! Simplă e judecata unor oameni, pe cei de faţă nu-i numesc. *Planeta e supusă unui proces de concentrare*, asta-i.

— Dar eu ce spun?

— Bine, tu spui cu totul altceva, numai că eu am delicateţea să mă fac că nu observ. Planeta se concentrează, înţelegi? Cu timpul va ajunge cît o minge, pînă la urmă atîta (îi vîrî buricul degetului arătător în ochi). De miliarde de ori mai mică, tot de atîtea miliarde de ori mai densă şi mai grea. Cum e şi firesc, reducţia afectează în primul rînd categoriile mai sensibile, cele apărute mai tîrziu pe scara evoluţiei. Primii vizaţi sînt oamenii, din care, cu oarecare stînjeneală, sînt obligat să constat că faci parte şi tu. Treptat, cataclismul înglobează animalele, şi acum ar fi momentul să pricepi de ce e nevoie să-ţi măsori cu regularitate pisica. Vor urma plantele, chiar sînt ceva semne, dar în clipa de faţă încă neconcludente. Vine rîndul, peste un an, peste zece ani, nu se poate prevedea cînd, rocilor, planetei însăşi, cu tot cortegiul de obiecte: clădiri, scaune, tacîmuri etc. Pînă acum acestea nu sînt atinse, le-am măsurat de cîteva ori pe zi, dar nu e nici un indiciu că s-ar pregăti să se concentreze. Cînd vor începe, lucrurile se vor complica, pentru că se vor micşora şi unităţile noastre de măsură şi încă nu văd cum ne vom mai descurca.

— Da, perspectiva e cît se poate de tulbure, recunoscu Piticul. Într-adevăr, atunci ce ne facem? Dacă nu mai putem măsura?

— În prezent metrul e încă metru, continuă Abatele, e o realitate. Cu ajutorul lui putem să controlăm proporţiile reducţiei. Cînd vor începe însă să scadă lucrurile, se va micşora şi el şi atunci nu va mai reprezenta nimic. E ca şi cum eu comparîndu-mă cu tine, dacă aş avea această nefericită inspiraţie, nu mi-aş da seama că sînt mai mic decît înainte, pentru că şi tu te-ai chircit în aceeaşi măsură. Cînd

vom pierde metrul, cu alte cuvinte controlul asupra mediului, vom fi aruncați în haos.

— Dacă am încerca să păstrăm totuși controlul...

— E inutil, scumpul meu amic, bietul și marele meu amic. Aproape îmi dau lacrimile gîndindu-mă cît e de inutil. Cît de inutil e să-mi pierd vremea cu tine, făcînd eforturi supraomenești ca să pricepi ceva. Păi, cum să păstrezi, omule, controlul din clipa în care metrul începe să se micșoreze ? Măsori azi un scaun, are 40 de centimetri, peste o săptămînă va avea tot 40, numai că centimetrii aceia între timp s-au făcut mici, nu știi cu cît, nu mai ai cu ce să-i compari. Vorbești și tu ca să nu taci. Nenorocirea e că fenomenul reducției nu acționează deodată asupra tuturor categoriilor de materie. Ei, dacă o pornea cu totul !... Nici n-am fi bănuit nimic. Noi mai mici, casa mai mică, animalele mai mici — nici nu ne păsa. Așa însă... Totul ar fi să găsim o modalitate de a influența fenomenul, dacă nu de a-l întîrzia în ce privește regnul animal, de a-l grăbi să lucreze și asupra celui mineral, de a-l declanșa și acolo. Așa am restabili armonia, proporția. Dar cum ?

— Încă nu văd cum. Sincer să fiu, nu văd.

— Admițînd că am da de o soluție... Să zicem că am reușit cumva. Sîntem noi siguri că vom putea determina planeta, obiectele, în sfîrșit, să se micșoreze *în aceeași măsură* cu noi ? Nu vom imprima un ritm mult prea lent care, prin urmare, nici n-ar conta, sau unul prea rapid și ne-am trezi la un moment dat prea mari și prea mulți pe un glob minuscul, care să nu ne mai încapă ? Iată cîte întrebări sînt care azi nu pot primi nici cel mai vag răspuns.

— Eu unul nu-l pot da, crede-mă. M-ai luat și prea repede...

— Nu te chinui. Nu te pune nimeni, fii serios ! Zic doar că problemele sînt foarte încurcate.

— Să ne adunăm, să discutăm ! În definitiv, nici nu poți tu decide de unul singur. Să fim mai mulți, putem convoca un congres al savanților. Poate alții...

— Care alții ? Ți-am spus că încă nu știe nimeni. Se înțelege că îmi voi expune rezultatele cercetărilor la un congres. Asta și vreau. Eu nu mă muncesc pentru mine, sînt lucruri care privesc întreaga lume și le voi aduce la cunoștința întregii lumi. Știu că iar urmează un premiu internațional, însoțit de toate plictisitoarele ceremonii și de mai plictisitoarele interviuri. Știu că rețeaua $B^2 59 \pm V4$ se extinde, nu mi-e destul că se zgîiesc toți ăștia de aici la mine în casă, mai trebuie să pozez toată ziua și celor din alte orașe. Ei, ce să-i faci !

— Deocamdată mai păstrează secretul. Eu aș zice să nu faci încă zarvă.

— Bine, dar eu ce fac ? Nu țin secretul ? De ce te-am băgat aici ?

— Ai dreptate. Hai să plecăm. Poate începe chestia aia.

— Aoleu ! își privi Abatele cu neplăcută surprindere ceasul. E cinci. Să vedem dacă mai apucăm măcar finalul. Vino repede.

Urcară cu liftul. În hol, Abatele trînti ușa de la intrare, ca și cum s-ar întoarce din oraș, și cu pași mărunți, alergînd, deteră buzna în cameră. Se repeziră la aparat.

Pe ecran se perindară cîteva interioare fără importanță, o mare arteră înțesată de lume, plină de grupuri masate în fața ecranelor publice, o stație de elicoptere. Peste tot, aparatele $B^2 59 \pm V4$ erau luate cu asalt, toate expunînd, fără excepție, aceeași imagine. Interesul general țintea același punct, ca acele magnetice nordul.

Abatele reuși în cîteva secunde să prindă locuința căutată și fixă imaginea. Era o cameră întunecoasă, cu mobile grele. Cinci bărbați în vîrstă și vreo nouă femei din aceeași generație stăteau tăcuți, împrăștiați pe scaune și sofale. Din cînd în cînd, fără să pronunțe nici un cuvînt, se priveau.

— Cred că s-a terminat, zise Abatele.

— Mai bine îmi făceai expunerea după, consideră Piticul.

— Nu cred să fi fost mare lucru, dar foarte mulți e sigur că au filmat totul. Vom putea vedea filmul la careva.

Un bărbat, în costum deschis, cu o ținută impunătoare, se ridică de pe un scaun (mai exact, coborî dintr-un salt), se îndreptă spre un altul și îi întinse mîna felicitîndu-l fără să vorbească.

— Ăsta e, zise Abatele. Acela gras și chel. Îl cheamă Pașa, dar de semănat seamănă cu Budha. Seamănă la o primă vedere, dar dacă-l iei mai din scurt vezi că are o viclenie în coada ochilor. Altfel, destul de isteț.

Îl aduse în prim-plan ca Piticul să-l poată studia de aproape, apoi cuprinse din nou ansamblul. Femeile coborîră și ele de pe mobile, ajutate de bărbați, și-l felicitară.

— Da, se vede că s-a terminat, spuse convins Abatele.

— Dacă dai de unul cu filmul, ia-mă și pe mine, zise Piticul.

— Unul ? O sută, dacă vrei. Vreun an de zile poți vedea filmul ăsta pînă-ți vine să turbi. O să te duc la careva, calmează-te.

Figurile de pe ecran exercitau asupra celor doi o fascinație asemănătoare cu aceea provocată de pușcăriași asupra oamenilor liberi. Dar, în primul rînd, imaginile restituiau realității ceva din starea ei de altădată, ceva pierdut și nostalgic. Figurile aduse în prim-plan nu mai erau raportate la obiecte, nu mai arătau atît de meschine, ba păreau chiar normale.

Abatele opri aparatul și, fără nici o explicație, sări de pe fotoliul pneumatic și începu să se plimbe prin cameră. Ca de cele mai multe ori, nu puteai să-ți dai seama dacă e plictisit sau nervos. După cîteva ocoluri se opri în colțul dinspre balcon al încăperii, unde avea îngrămădite o droaie de lucruri, întinse mîna după ceva, dar renunță imediat, se în-

toarse şi se lungi pe covor cu faţa în sus şi mîinile sub cap. În tot acest timp Piticul nu-l sălbi din ochi. Comportarea ciudată a amicului îl intriga ; de cîteva ori îi stătu pe limbă să-l întrebe ce înseamnă toate copilăriile astea, dar tot de atîtea ori se înfrînă. Nu era exclus ca acţiunile omului de ştiinţă, aparent fără vreun sens, să facă parte din programul său de cercetări secrete. A-l provoca la lămuriri însemna o nouă coborîre în adăpostul de beton şi perspectiva aceasta era suficientă pentru a reteza cea mai aţîţată curiozitate. Se mulţumi să-l privească, aproape compătimitor, aşa cum stătea întins, fără să mişte, aproape fără să respire, pe covor.

— Mmm... u... o... u... u... ea... ă... e... e... e... e, zise în cele din urmă Abatele neluîndu-şi ochii din tavan.

— Ce spui ? fu Piticul politicos şi-l întrebă.

O nouă serie de sunete slabe, din care nu se distingeau decît vocalele, se dezmembră prin odaie.

— Ce zici ? Nu înţeleg nimic. Blestemata aia de capodoperă a grupului TARL mă asurzeşte. Nu pot distinge ce zici.

— Curios cum lucrează reflexele, repetă Abatele mai răspicat, fără totuşi să se agite. Nu mai folosesc şezlongul de vreo două săptămîni, e uriaş, ar fi imposibil de mînuit, mi-ar trebui o echipă zdravănă să mi-l întindă şi cu toate astea, în fiecare zi mă duc în colţul acela cu intenţia de-al lua. Şezlongul meu de plajă, îl ştii.

— Se apropie ora de ultraviolete, încercă Piticul să-i cînte în strună, fără nici o doză de ironie.

— Degeaba, acum nu reuşeşti să mă înfurii. Poţi behăi orice-ţi trece prin cap.

— Dar nu ţin deloc să te necăjesc. Ce-ţi veni ? Făceam remarca normală că şezlongul cam la asta foloseşte în general. Nu tu spui că este de plajă ?

— Nu e vorba de ultraviolete, spuse Abatele cu desăvîrşire calm. Urmează ora de gimnastică şi înainte trebuie să mă relaxez. Pe şezlong mă odihneam foarte bine, dar nu-l mai pot utiliza de cînd cu ca-

tastrofa asta. *Catastrofă!* Vezi, ce anomalie, inclusiv a limbajului. Spuneam catastrofă unui cutremur, unui accident feroviar, unor ploi torențiale. Erau cele mai mari nenorociri imaginabile, pentru care am creat cuvinte. Nu știm cum să numim comedia asta pentru că nu ne așteptam la ea, nu ne-am bătut capul să-i găsim un nume. Sîntem nevoiți să vorbim despre ea fără măcar să știm cum să-i spunem... Dacă vrei, poți face și tu gimnastică; dacă te prinde, ne descurcăm cumva.

— Cum, nu e voie? Adică... nu toți...

— Ascultă, Piticoate! Te-am luat de multe ori drept un inocent și ți-am trecut multe cu vederea, dar cînd faci cu voia pe neghiobul... Cum vine asta: Nu e voie? Ești abonat?

— Nu, nu mi s-a cerut... în sfîrșit... mă puteam și eu abona... n-am știut... Și, zici că ține o oră? Eu și așa sînt cam grăbit. Mă gîndesc să plec.

— Zece minute. Stai că nu ți se întîmplă nimic. Nu-ți strică nici ție să te mai dezmorțești. Era bine să te relaxezi înainte, dar tot acolo-i.

Tacticos, cu mișcări măsurate, Abatele se ridică, mai înconjură de cîteva ori camera cu pași rari, bine întinși, își mișcă brațele, își roti capul, după care se fixă în fața ecranului și porni butoanele. Imagini disparate, fugare le trecură prin fața ochilor: un concurs de scrimă, o sală de ședințe unde cineva vorbea și după toate aparențele mai avea mult pînă să se liniștească, o croitorie, o aerogară...

— Stai, că aici pare a fi ceva interesant, zise Abatele. Mai avem cîteva minute (își privi ceasul) pînă începe ora de gimnastică. Să-i vedem pe ăștia că parcă și-au instalat niște aparate noi.

Întoarse butonul în sens invers pînă prinse croitoria. O purtă într-o parte și în alta, parcă balansînd-o, căutînd ceva cu atenție sporită. Trecu destul de repede peste figurile comune ale croitorilor, cu nelipsita panglică centimetrată trecută pe după gît, nu se opri deocamdată nici asupra clienților: vreo douăzeci de doamne și cîțiva bărbați. Aduse,

în cele din urmă, în prim-plan niște mașini asemănătoare cu automatele care servesc înghețată și sandvișuri în locuri puternic circulate, și care de regulă sînt defecte. Fără să pară de la început că și-ar da seama despre ce e vorba, Abatele le privi cu ochi de expert, le cercetă îndeaproape tabelele pe care beculețe se aprindeau și se stingeau mereu în dreptul diferitelor numere. Studie apoi gesturile meseriașilor, poposi în dreptul cîtorva clienți, trecu din nou la automate și, cu aerul rebusiștilor maniaci, la dezlegarea unei enigme, exclamă :

— Uite, ai dracului, ce le-a dat prin cap! Observi?

— Da, afurisiții, se prinse Piticul în joc, vîrîndu-și barba în ecran ca fiind cum nu se poate mai amuzat de ce vede. Sînt, orice s-ar spune, formidabili.

— Da, dom'le, chiar că-s formidabili ! Fii atent !

— Sînt formidabili, reluă Piticul pe același ton, fericit că între el și Abate nu pot exista controverse în materie de tehnică.

— Formidabili ! repetă absorbit Abatele. Va trebui să apelăm la serviciile lor. Una din ciudățeniile secolului : savantul să se consulte cu croitorul. Măi, ai dracului pot fi ! Formidabili... Da tu de ce zici că-s așa de formidabili ?

— Păi, cu aparatele alea... Cine-și putea închipui ?

— Ce să-și închipuie, îl luă Abatele din scurt. Și, de fapt, ce-ți închipui tu ? Ce constați ?

— Ei, știi că ești dulce ! Ce să constat ? Ce constați și tu. Nu vezi aparatul ce umblă !... Prețul, calitatea materialului... Ei, e ceva...

— Măsura, adăugă Abatele, mereu atras de neobișnuitul spectacolului.

— Sigur, măsura... zise Piticul.

— Mă, tu ești mai papagal decît ăla de colo, i-o reteză Abatele. Bombăni într-una și nu știi ce vorbești. Ți-am spus de atîtea ori : Dacă nu pricepi, taci că nu-ți face nimeni nimic. Măi, să fie ai dracului ce-au mai știut născoci ? Îl măsoară pe om,

îl întreabă pe cînd îi trebuie costumul, rochia, ce o fi, şi maşina electronică ţinînd seama de viteza reducţiei, calculează pe loc dimensiunile corespunzătoare. Uite, madama asta vrea un deux-pièces pe duminică — automatul răspunde cît va fi ea de mare duminică. Astălaltă, o vezi ? Doreşte un palton pentru 15 noiembrie. Maşina îi spune croitorului ce frumuseţe de corp va avea dumneaei la 15 noiembrie. Să ştii că intru în legătură cu ei. Îmi pot furniza date utile pentru concluziile mele. Ei, dar se pare că maestrul de gimnastică trebuie să-şi înceapă slujba. Acum, mă ierţi puţin...

Luptîndu-se cu destule obstacole, Abatele se căţără şi pătrunse în colivia papagalului. Măsurătoarea nu dură mult, se putea deduce că atît învăţatul cît şi pasărea se obişnuiseră cu ritualul, ba îţi venea să crezi că momentul se integrase atît modului lor de viaţă, încît şi după reabilitarea situaţiei măsurarea ar fi continuat din inerţie.

— Te rog să mă ierţi, spuse Abatele din colivie. Dar o fac totdeauna la ore fixe, şi anume înaintea orei de gimnastică, de la care nu pot lipsi. Am avut grijă să nu coincidă.

Abia acum Piticul pricepu de ce amicul său îşi consulta de la o vreme cu multă atenţie ceasul. „Asta a avut grijă să nu-i scape, se gîndi, dar de 4,30 a uitat. Oricum, nu-i frumos din partea lui, măcar ca amfitrion era obligat să nu mă lipsească de momentul la care ştia că ţin atît să asist.“ Nu-i făcu însă nici cel mai mic reproş, prietenia lor dura într-o duioasă armonie şi ar fi fost păcat s-o umbreşti cu asemenea obiecţii.

Abatele revenise în faţa aparatului şi mişca butoanele. Se opri după alte căutări sumare la camera maestrului. Era o încăpere obişnuită de birou care însă, în loc de alte mobile, apăru înţesată de paralele, „cai“ şi „capre“ ca în sălile şcolare de gimnastică, spaliere. Atletul încă nu apăruse.

— Mai e un minut şi ceva, cronometră Abatele, trebuie să intre.

Îl studie pe Pitic de sus în jos și de jos în sus, ca și cum ar fi avut în față o specie de mamifer necunoscută. Apoi își privi propria îmbrăcăminte.

— Va trebui, bătrîne domn, să trecem în cel mai scurt timp pe la un atelier de croitorie, își sintetiză el rezultatele observațiilor. Amîndoi, și fără întîrziere.

— Asta neapărat, se grăbi Piticul să-i dea dreptate. Calculele lor ne pot fi de oarecare folos în elaborarea teoriei asupra...

— Las-o pe aia. Va trebui să ne ajustăm din cînd în cînd vestimentația. Nu vezi că purtăm niște anterie în care ne împiedicăm? Nu ne mai putem scoate ghearele din mîneci, pantalonii atîrnă pe noi. Acuși vom fi luați drept adepții unei secte dubioase. Recunoaște că și tu, ca și mine — eu o spun fără falsă pudoare — ți-ai comandat costumul de la un magazin de îmbrăcăminte pentru copii. Dar ne-au rămas și astea prea mari, ne încurcă, ne desfigurează. Vezi cît de tiranică e nebăgarea de seamă omenească? Eu supraveghez în fiecare zi, prin intermediul acestei blestemate invenții care e aparatul $B^2 59 \pm V4$, întregul oraș și nu m-a izbit pînă azi o constatare, care, firesc ar fi trebuit să-mi sară în ochi. Am văzut indivizi cu haine mult mai mari, așa cum sînt ale noastre, dar amănuntul nu m-a scandalizat, găsind că e normal ca un trup stafidit peste noapte să fie echipat în ținuta asta monstruoasă. Am dat, în același timp, peste persoane îmbrăcate normal, cu haine potrivite, după făptura fiecăruia, și nici asta nu mi-a dat de gîndit, obișnuit fiind cu adevărul generalizat că omul trebuie să fie invelit în costumația adecvată. Abia acum am priceput cum reușesc unii să se îmbrace normal într-o situație anormală, cum pot da iluzia de firesc cînd nu mai e nimic firesc și tot echilibrul a crăpat. Păi, stimate lord, ăștia frecventează croitoria, se alarmează, nu se alarmează, își bat capul sau nu cu ce se petrece, mai mult nu și-l bat, dar la croitor umblă. Își comandă un costum pentru săptămîna asta,

altul pentru săptămîna viitoare, apoi îl transformă pe ăsta, pe urmă pe celălalt, și, uite, așa, salvează măcar o frîntură de ambianță, cea mai imediată, cămașa, de la dezastrele disproporției. Eu și cu tine ne fierbem creierii căutînd explicații, soluții, măsuri, dar nu ne dă prin cap să armonizăm straiul, zdreanța nenorocită care ne înfășoară cu decăderea noastră. Noi ne zbatem ca să... adică mă zbat eu, că tu...

— Ei, ne zbatem amîndoi, nu fii egoist. Dar ia vezi c-a intrat maestrul.

Abatele își fixă privirea în ecran, se lăsă cît mai înfipt în scaun și nu mai scoase nici un cuvînt. Tot timpul ce urmă rămase nemișcat, atît de concentrat de parcă acolo, în mecanismele aparatului $B^{2}59 \pm V4$ i s-ar fi preparat osînda sau eliberarea. Gimnastul, un corp de atlet desăvîrșit, cu umflăturile mușchilor proeminente de parcă n-ar fi suferit și ei de pe urma reducției, execută cîteva figuri de gimnastică suedeză, sări peste aparate, se cocoță cu ușurință, parcă fără efort, pe spaliere, după care mulțumi ceremonios și se retrase.

Abia atunci Abatele se destinse, își ieși din împietrire și reveni la normal.

— Dar dacă m-a observat ? șopti Piticul cu sentimentul că săvîrșise o infracțiune.

— Să sperăm că nu, îl liniști Abatele. E destul de greu să te vadă, are cîteva mii de abonați, nu s-o fi oprit tocmai la tine. Și apoi, chiar dacă, o să plătești și tu o amendă, ce-o fi ?

— Atîta tot ? prinse Piticul curaj. Eu plătesc, să fie sănătos, și vin și la ora următoare. N-a fost ceva din cale-afară de insuportabil.

— Acuma, n-o să poți veni de fiecare dată. Te-ai nimerit azi, fii mulțumit și taci din gură. Are o sumedenie de agenți care urmăresc delictele. Îți dai seama că fiecare ar vrea să facă gimnastică fără să plătească.

— Cum, adică să facă gimnastică ?

— Cum ? Aşa cum făcuşi tu şi cum văzuşi că făcui eu. Eu — legal, plătit ; tu — braconier.

— Dar n-am făcut nimic, protestă Piticul văzîndu-se dintr-o dată pe terenul sigur al legii. M-ai chemat ? Am venit la tine. Mi-ai arătat tot felul de năzbîtii la stupizenia asta de aparat, m-ai lipsit de emisia de la patru treizeci, că tocmai atunci ţi-a venit să mă vîri în buncăr, m-a prins aici demonstraţia asta anostă de gimnastică, la care nici nu mai vreau să asist cît trăiesc, cu ce-s vinovat ?

— Hm ! Hm ! făcu Abatele. Tip nerecunoscător şi afurisit ! Furi o oră de gimnastică fără să plăteşti şi baţi în retragere. Bine că nu te-a prins serviciul de ordine al maestrului că aşa ne-am mai fi distrat amîndoi. Cum, adică ? Ăla se sfarmă acolo ca tu...

— Da' ce-am făcut ? Ce-am zis ?

— Mă, Piticule ! Omul ăsta face gimnastică pentru noi, îl plătim ca să nu ne frîngem noi oasele.

De data aceasta Piticul nici nu mai încercă să-şi mascheze nedumerirea. Era depăşit în multe privinţe de încîlcelile unei vieţi pe care n-o mai înţelegea nici atunci cînd fizic, biologic, aceasta îşi urma un curs relativ obişnuit. De cînd cu reducţia, recunoştea în sinea lui că se zăpăcise şi mai mult. În cazul de faţă trăia unul din momentele cele mai absurde şi nu avea de ce să se mai prefacă. Nu pricepea cum Abatele, ca tot restul oraşului, poate privi întreaga zi în aparate fără să plătească decît abonamentul trimestrial şi de ce unui sportiv antipatic trebuie să-i achite separat ca să-l vadă scălîmbăindu-se timp de zece minute. Şi, în definitiv, de ce ţinea să se uite la acela ?!

Abatele înregistră impasul intelectual al amicului şi îi spuse fără să-l bruscheze :

— Aceasta e ultima descoperire în domeniul gimnasticii şi una din cele mai importante ale civilizaţiei noastre cu un curs atît de rapid, de neprevăzut. Unul, un specialist, execută mişcările, după cum ai putut remarca destul de grele, iar noi, urmărindu-l

cu atenţie totală, se cheamă că însine practicăm educaţia fizică. Pentru asta, evident, eşti obligat să-l priveşti concentrat, altfel nu te alegi cu nimic. N-are nici un rost, în timp ce el depune eforturi, tu să croşetezi sau să fabulezi anecdote. Aşa muşchilor tăi nu li se transmite exerciţiul pe care-l desfăşoară el. E cît se poate de logic ca pentru munca lui să-l subvenţionezi, nu ? Teoretic, reluă părîndu-i-se că nu a fost suficient de explicit, dacă priveşti cu toată atenţia un corp care face gimnastică, efectul se va răsfrînge, în proporţie de 92—95 la sută după capacitatea de concentrare a fiecăruia, şi asupra ta. Nu e o mare revoluţie în ştiinţa aplicată faptul că unul se oboseşte, şi trăieşte din asta, iar o mulţime, contra unei sume convenabile, nu mai e obligată să facă aproape nici o mişcare ? E ca şi cum tu însuţi ai face singur gimnastică. Teoretic. În realitate cred că lucrurile stau cu totul altfel, dar un om de ştiinţă, cum cu îngăduinţa ta îmi voi permite să mă socot, trăieşte teoretic.

Între timp Abatele, absent, preocupat numai de firul demonstraţiei, învîrtise butoanele perindînd pe ecran diverse interioare, scene, figuri, care însă nu le treziseră nici un interes. Din întîmplare nimeri din nou apartamentul lui Paşa tocmai cînd unul din asistenţi, cel cu costumul deschis, care îl felicitase primul pe protagonist, anunţa solemn ea un crainic brevetat :

— În urma numeroaselor cereri transmise prin intermediul aparatului $B^{2}59+V4$, domnul Paşa va repeta programul de la orele 16,30. Cei care dintr-un motiv sau altul, ori din simplă neglijenţă, n-au reuşit să intercepteze fermecătoarea expunere, vor avea prilejul s-o urmărească în reluare peste cincisprezece minute.

Cei doi săriră concomitent de pe fotoliu (în timpul orei de gimnastică şi al discuţiei ulterioare, stătuseră amîndoi pe fotoliul pneumatic, la distanţă considerabilă pentru a nu se stingheri) şi, ajunşi pe

covor, se îmbrăţişară frenetic. Abatele era sincer înveselit, poate mai mult decît oaspetele său. Îl chinuia o urmă de vinovăţie că, prins de preocupările lui în legătură cu fenomenul reducţiei, preocupări, e drept, de importanţă capitală, îşi frustrase prietenul de vizionarea unui program la care ţinea şi pentru care bănuia în secret că acceptase să-l viziteze. Incidentul se rezolva într-un mod nesperat de fericit. Îşi umplu pipa uriaşă, instalată pe un suport, şi o aprinse.

— Ia te uită, îl luă Piticul zîmbind, te-ai apucat de fumat şi eu nu ştiam nimic !

— De vreo lună, declară sobru Abatele, cu aerul adolescentului care candidează cu succes la autoritatea stării mature. Fumez cam mult, îngrijorător de mult, dar niciodată înaintea orei de gimnastică. Am grijă ca exerciţiile să le execut reglementar cu plămînii valizi.

Sfertul de oră trecu greu, dar în cele din urmă se sfîrşi. Pentru a nu mai risca să piardă şi de data aceasta emisiunea, lăsaseră aparatul deschis, cu locuinţa lui Paşa pe ecran. Acesta rămăsese toată vremea tăcut ca şi toţi musafirii săi, care îi aruncau din cînd în cînd cîte o privire furişă. De mai multe ori îşi consultă ceasul de buzunar, legat cu un lanţ greu de aur, şi cînd termenul fixat se împlini începu, arborîndu-şi expresia jovială a povestitorului sigur de succes şi conştient de propriu-i farmec :

„În timpul războiului mă găseam într-o insulă care aparţinuse cîndva Imperiului Britanic. Eram prieten cu guvernatorul şi de la el cunosc întîmplarea.

Insula gemea de suspecţi. Se poate spune că în acei ani spionajul a cunoscut o înflorire fără precedent. Inamicul paraşuta la noi o puzderie de spioni care pătrundeau peste tot, amestecîndu-se cu populaţia băştinaşă, încît era foarte greu să-ţi mai dai seama ce şi cum. Într-una din obişnuitele zile cînd şeful serviciilor noastre secrete era programat să

raporteze situația guvernatorului, acesta nu s-a mai mulțumit să rețină doar datele conținute în raport ci a întrebat :

— Aveți o evidență clară a spionilor inamici existenți pe teritoriul nostru ?

— Da, a răspuns șeful serviciilor secrete. Avem situația de pînă ieri. Cea de azi va fi încheiată abia deseară, dar, cunoscînd ritmul exact al paraşutărilor...

— Ei bine, cîți din indivizii care se găsesc acum pe teritoriul nostru sînt spioni inamici ?

— Aproximativ un sfert. În circa șase luni, dacă ritmul paraşutărilor se menține, procentajul va reprezenta o treime, iar în zece sau unsprezece luni se va ridica la jumătate.

— Trebuie să înțeleg că, după calculele dumitale, în mai puțin de un an populația insulei se va dubla ?

— Nu, Excelență, va rămîne aceeași.

— Adică ?

— Adică numărul angajaților noştri paraşutați pe teritoriul inamic este cam același cu numărul celor pe care ni-l furnizează inamicul. Cu cît vin mai mulți aici, cu atît numărul corespunzător pleacă de aici dincolo. Mişcarea are două sensuri.

— Ai putea să ne explici cum se face că n-am reuşit să trimitem noi mai mulți angajați dincolo, decît ne aruncă inamicul nouă ?

— Am reuşit, să trăiți, de vreo două ori, dar ne-am corectat la timp. Procedînd aşa populația noastră s-ar fi împuținat, iar a lor ar fi crescut. Pentru echilibru, știți, nu putem da mai mulți oameni decît primim. Şi inamicul ne-a depăşit o dată, dar apoi s-a abținut, după informațiile pe care le deținem, din aceleași rațiuni.

— Cu alte cuvinte, atît populația noastră, cît şi a inamicului rămîne constantă (nu vorbesc de pierderile de pe front, am în vedere interiorul), doar că se schimbă compoziția. În zece luni ar însemna că aici,

în țara asta, jumătate din oameni vor fi autohtoni, iar cealaltă jumătate va fi compusă din inamici.

— Exact. După calculele noastre, repet, dacă ritmul rămîne același, cam în șaisprezece luni întreaga populație de aici va fi constituită din inamici parașutați, în timp ce a noastră va fi în întregime trecută dincolo.

— După teoria dumitale...

— Vă rog să-mi permiteți, mă simt măgulit, dar teoria nu-mi aparține, ea e cunoscută de toate oficiile de spionaj. Ale noastre nu sînt decît calculele, care, evident, diferă de la caz la caz.

— Mă rog, conform acestei teorii, într-un an și jumătate teritoriul inamic ar fi în mîinile noastre.

— Mai mult decît sigur. După cum teritoriul nostru va fi în mîinile inamicului.

— Iar, atunci, logic, spionajul va înceta.

— Nu, să trăiți ! Va continua, cu deosebire că noi, care ne vom găsi cu toții dincolo, vom parașuta oamenii noștri aici, după cum inamicul care va fi aici, și-i va parașuta pe ai lui îndărăt, în propria țară, dincolo, de unde au venit. Deci spionajul nu va dispare.

— Dar pe urmă...

— Pe urmă, după un timp, fiecare se va găsi unde a fost la început și va face ce facem acum. Nu știu după cît timp s-ar ajunge exact la situația inițială, încă n-am făcut calculele necesare, dar se poate afla...

Rezultatele acestei convorbiri și al cîtorva furtunoase dezbateri ce au urmat la Înaltul Comandament a fost o notă pe care guvernatorul a adresat-o inamicului atrăgîndu-i atenția asupra urmărilor ce le-ar putea avea dezvoltarea continuă și nerațională a spionajului. Inamicul a răspuns că la aceleași concluzii a ajuns și el, divergențe ivindu-se doar în problema termenelor stabilite în chip diferit de cele două părți (el prevedea transferul total al populațiilor cu o lună și jumătate — două luni mai tîrziu). Pentru a nu se ajunge acolo, s-a căzut de acord ca înmulțirea spionilor, necesară în situația dată, să se

facă totuşi mult mai lent, în aşa fel ca pînă la sfîrşitul războiului — dată fixată de asemenea printr-un consens — numărul lor să nu depăşească o doime din populaţia adversă. Cele două părţi s-au angajat solemn să menţină o strînsă legătură între ele, fiecare informînd-o pe cealaltă cu maximum de exactitate şi onestitate în legătură cu fiecare nouă trimitere de spioni".

Paşa, odată depăşite ultimele cuvinte, îşi reluă figura sobră de la început. Bărbaţii şi femeile din încăpere rămaseră tăcuţi. Fiecare pe mobila unde-l surprinsese momentul povestirii. După cîteva minute, domnul în costum de culoare deschisă execută o săritură, se îndreptă cu paşi accentuaţi spre amfitrion şi-i întinse mîna. Pe rînd, toţi ceilalţi trecură şi-l felicitară pe Paşa în tăcere, cu feţe imobile.

Cei doi amici, contaminaţi parcă de la grupul de pe ecran, rămaseră şi ei un timp nemişcaţi, fără nici un cuvînt. Dădeau senzaţia că se gîndesc la cele ascultate, că încearcă să-şi pună ordine în impresii, că sînt tulburaţi şi aşteaptă să-şi revină. Momentul semăna exact cu finalul unei piese dintr-un concert cînd aplauzele sau fluierăturile nu izbucnesc imediat, ci abia după o clipă-două de linişte absolută, aproape materială. Atunci nu poţi ghici dacă sala urmează să-şi manifeste deziluzia sau va erupe în ropote admirative. Clipele acelea constituie un zăgaz care cedează greu, care opune rezistenţă pentru ca brusc să se îndoaie, să se frîngă sub greutatea enormă, insuportabilă a emoţiei colective.

Aşa se petrecu şi acum, tocmai cînd Piticul rosti fără să-şi precizeze poziţia :

— Deci, asta era. Abatele continuă să tacă. Parcă tot nu apucase să se lămurească dacă e stăpînit de încîntare sau, dimpotrivă, intrigat la culme. Se uită la Pitic, se întoarse iar spre ecran, apoi se decise :

— Şnapan ! Şnapan şi ticălos.

— De ce ? zise Piticul. L-am găsit destul de amuzant. Uite, personal, dacă publicul ar mai cere-o, eu

aș urmări emisiunea cu mare plăcere încă o dată.

Ca regizat, personajul elegant din camera lui Pașa, se ridică și veni solemn în mijlocul ecranului :

— Dînd satisfacție numeroaselor cereri ale ascultătorilor, domnul Pașa va repeta admirabila sa relatare la orele 21,30. De asemenea, mîine dimineață veți putea asculta aceeași expunere la orele 8. Pînă mîine la prînz primim în continuare cereri din partea ascultătorilor pentru a putea programa reluările de după-amiază. Nu uitați, pînă mîine la orele 12 puteți cere repetarea emisiunii. Domnul Pașa a avut amabilitatea să ne comunice că săptămîna viitoare va aduce unele modificări cîtorva fraze, în așa fel, ca textul, rămînînd în esență același, să îmbrace o formă și mai strălucitoare. Asistența va fi de asemenea în bună măsură reînnoită și cu mult mai numeroasă.

Personajul încheie, înclinîndu-se ușor, se retrase, și se urcă în fotoliul său.

— Săptămîna viitoare va fi mult mai atractiv tot programul, spuse Piticul cu jind, calculînd mental dacă își va putea face timp liber și propunîndu-și să-l viziteze și atunci pe Abate. E însă necesar, adăuga, să-l urmărești de mai multe ori pe Pașa, pentru a putea sesiza schimbările pe care urmează să le opereze, cum spunea, doar asupra cîtorva fraze. Aici se vede cît de mult valorează lucrul metodic, consecvența. Unul care abia săptămîna viitoare ar lua cunoștință de textul lui Pașa l-ar privi ca atare, așa cum se prezintă atunci, satisfacția estetică fiindu-i fatalmente limitată. Nu și-ar putea da seama de diferența dintre cele două variante. Variante — iată cuvîntul ! Totul trebuie privit ca o variantă dintr-o serie. Plăcerea superioară e să receptezi deosebirile dintre o variantă și alta. Cu cît seria e mai uniformă, cu cît diferențele dintre variante sînt mai mici, mai insesizabile, cu atît plăcerea de a le observa e mai mare. Pașa a atins treapta sublimului. „Cîteva fraze...“, auzi ? „doar cîteva fraze schimbate“, așa, ușor, imperceptibil.. .Mare lucru, să știi. Dar, ce-i drept, pentru a-l putea gusta pe Pașa, trebuie să-l

urmăreşti consecvent, să-l asculţi, altfel... Dar, vai...

— Ce ai, omule ? Abatele nu-l mai ascultase. Piticul vorbea, mai exact monologa, cu pauze lungi, aci şoptit, aci aprinzîndu-se, convins că pipăie adevărul. Abatele nici nu auzea ce spune, îi făcea impresia că oaspetele său debitează prostii, şi se abandonă odihnei ; contempla compoziţia grupului TARL şi asculta zgomotele atît de plăcut asurzitoare. Tocmai privea luciul unui piston care-i apăru cam prea mat, uşor stins, şi-şi zise că lucrarea ar trebui unsă, cînd îl auzi pe Pitic văitîndu-se. Se întoarse spre el şi chiar se sperie cînd îl văzu palid, albindu-se din ce în ce mai mult. Ce ai, omule ? îl întrebă.

— Dar... s-ar putea... îngăimă Piticul, ca şi noi abia acum să fi auzit expunerea lui Paşa, iar el să o ţină de cine ştie cînd. Poate şi textul de azi să fie doar varianta altuia în care să se fi schimbat cîteva expresii...

— Fii serios, i-o reteză Abatele. Adică tu, cu traiul tău de pustnic, poţi presupune şi asta, dar cum îţi închipui că mie mi-ar fi scăpat dacă ar mai fi ţinut-o? Hai, că pentru mine Paşa nu reprezintă cea mai mare slăbiciune, ba cu cît l-aş vedea mai rar, cu atît mai bine. Deci, să zicem, că eu nu-l ţintesc toată ziua cu aparatul, dar cum crezi că mi-ar fi putut scăpa — şi să fi vrut n-aş fi reuşit — l-aş fi prins pe ecranele altora, n-ai văzut că toată lumea era cu ochii pe el ? Aici nu-ţi poate scăpa nimic, încerci tu să faci abstracţie de ceva, dar altul nu vrea, ei bine, te obligă şi pe tine să iei totul la cunoştinţă. La urma urmei şi tu poţi să nu mă mai vizitezi pentru a urmări blasfemia aia care de acum văd că ne ameninţă de cîteva ori pe zi. Fii, totuşi, liniştit. Cu asta numai de azi a început. A mai avut altele, la fel de spirituale, pe asta însă n-a mai spus-o. N-ai pierdut nimic.

Piticul abia începuse să-şi revină primind asigurarea că ediţia la care asistase fusese cea *princeps*, cînd se veşteji din nou.

— Cum adică să nu te mai vizitez ? zise. Nu înțeleg... Rămîn la tine să prind și programul de la 21,30, iar dimineață, înainte de 8, mă înființez din nou. Nu vreau să-mi scape nici o emisiune. Și apoi să știi că e foarte plăcut să călătorești cu taxiul. Pînă peste o săptămînă mașina va fi mult mai mare, aglomerația sporită cu cîteva procente, dar ce are a face ? Poate o prind tot pe cea cu care am venit... Poate chiar am să mă nimeresc și cu unii din pasagerii de atunci... Ei, ce știi tu ! Ba, abia de acum am să vin pe la tine. Nu înțeleg de ce zici să nu te mai vizitez.

— Bine, frate, eu nu zic să nu vii. N-ai decît, după cum vezi (Abatele făcu un gest clar cu mînuța lui zbîrcită spre camera imensă ca un stadion acoperit), loc avem destul, încapi și tu. Spuneam că nu e obligatoriu să te deplasezi numai pentru Pașa. Dacă ți-a căzut așa cu tronc, îl poți foarte bine admira din propriu-ți bîrlog.

— Adică, îmi sugerezi să mă cuplez la rețea. Chiar tu... Știi că de asta m-am ferit ca de ciumă și acum vii tu să mă nefericești. Nu zic, programul lui Pașa e inteligent și promite să fie tot mai pasionant, dar îl pot vedea de la tine. De ce să renunț la singurătatea mea ?

— Nu mai e nevoie de nici o cuplare, spuse Abatele rece. Nu ți-ai dat seama ? Ești legat cu aparatul meu ? Ți-e de ajuns pînă peste cap. Stai la tine în casă. Îți deschizi aparatul. Îmi prinzi ecranul meu, acolo obligatoriu îl vei vedea pe Pașa. Eu voi avea chef să-mi strio ochii pe cu totul altă arătare ? Mai mult decît posibil. Dar în ce casă crezi tu că o să mă pot uita fără să văd un alt ecran pe care să apară același Pașa, simpaticul, atotstăpînul nostru Pașa ? Ai înțeles ? Prin mine ești legat de întregul oraș, poți vedea tot, după cum tu, te asigur, ești ținut sub observație ca și mine. Toți te văd, te studiază, fac experiențe pe tine. Poate mai mult decît asupra mea pentru că tu nu știi că ești privit, nu te știi feri cum fac eu, trăiești cu iluzia că stai închis în izolarea ta

vrăjită şi faci ce te taie capul, năzbîtii, drăcovenii, eşti spontan, deci mult mai interesant, un şoarece alb mult mai preţios pentru milioanele tale de telespectatori.

— Taci !... taci !... taci !...

Cît timp vorbise Abatele, cu vocea lui rece, egală, ca şi cum ar fi dictat o sentinţă, Piticul încercase de mai multe ori să-l oprească, întinsese mîinile spre el a implorare, îl ameninţase cu pumnii. În cele din urmă nu mai putu răbda şi izbucni într-un plîns zguduitor, bărbătesc, frîngîndu-se sub lacrimi ca un arc. Explozia aceasta se produse însă prea tîrziu, de abia cînd Abatele îşi încheiase îngrozitoarea-i sentinţă şi cînd, oricum, s-ar fi oprit şi de la sine.

— Taci !... Taci !... continuă Piticul să şuiere printre suspinele ce-i zgîlţîiau întregul corp micuţ, de păpuşă bătrînă, mult timp după ce Abatele nu mai spunea nimic, cînd în toată încăperea nu se mai auzeau decît scrîşnetele capodoperei TARL.

Abatele nu-l opri, nu încercă să-l consoleze, ştia şi el că plînsul face bine.

Abia cînd, ştergîndu-şi ochii, Piticul zări pe ecranul uitat asupra aceleiaşi imagini, locuinţa lui Paşa cu oamenii tăcuţi pe mobile, se mai linişti şi suspinele se rărirră şi scăzură ca spasmele unei furtuni în destrămare.

— Deci, chiar dacă ar fi adevărat tot ce spui, zise într-un tîrziu cu glasul stins, dacă acesta nu e numai un coşmar, din care să mă trezesc, dacă e aşa, voi avea totuşi o mîngîiere : Voi putea vedea şi de la mine pe Paşa ?

— Sigur, puiule, îl vei vedea şi mîine şi poimîine şi aşa mai departe pînă la sfîrşitul zilelor tale. Sau alor lui. Pentru că îi prevăd un sfîrşit nu prea îndepărtat. Cred că se va găsi cineva din atîtea milioane care să se joace cu un exploziv pe la subsolul casei lui.

— Iar ! Azi eşti pornit numai să mă chinuieşti. Dar cum îţi închipui ? Să rămînem fără Paşa ? Hai, recunoaşte că glumeşti. E de neimaginat. Glumeşti,

nu-i așa, serenissime? Spune că n-o să se joace nimeni cu substanța aceea pe lîngă locuința lui.

Piticul zîmbea. Își revenise complet. Posibilitatea lichidării lui Pașa părea atît de exclusă că optimismul îl cuceri progresiv.

— Ce n-am înțeles din precizările sale, în legătură cu săptămîna viitoare, continuă Piticul însufleţit acum după plîns, aproape vesel, înseninat, e amănuntul cu asistența. La ce asistență se referea că va fi mai numeroasă, la telespectatori?

— Nu, el e modest, nu despre ăștia spunea. Zicea de cei din camera lui, de invitați. Va apărea cu distribuție nouă și mai numeroasă. Va îngrămădi mai mulți pe lîngă el.

— Asta, se lansă Piticul în comentarii cu căldura cu care îți place să dezbați mereu un subiect preferat, asta ar avea doar o însemnătate vizuală, adică, într-un fel, cadrul ar fi întrucîtva diferit, dar, sigur, n-are nici o înrîurire asupra textului.

— Ei, uite, venerabilul meu amic, exact la asta mă gîndeam. Vezi, asta mă emoționează în prietenia noastră, coincidențele acestea de cugetare. Uite, pînă azi n-am meditat la problema pe care pramatia de Pașa se vede că o știe. S-ar părea, dacă judeci mai atent, că un cuvînt, o propoziție, *nu e aceeași în orice împrejurare*, așa cum ești tentat să crezi. S-ar părea că o propoziție are o anumită structură, o anumită greutate spusă între cîțiva auditori și o altă structură, o altă greutate cînd ești înconjurat de mai mulți. Nu se știe care e structura, greutatea ideală, cea adevărată (și, în definitiv, dacă vorbirea are așa ceva), dacă e bine să te lansezi în fața mulțimilor sau mai discret, așa, în cercuri cu diametrul mai mic. Dacă e indicat s-o iei treptat, de la unul, doi pînă-i prinzi pe toți, în sfîrșit, o seamă de posibilități foarte încurcate pe care numai bietul Pașa le stăpînește la precizie. Știe ăla ce știe.

Era acum rîndul Piticului să nu asculte. Considerațiile amicului său îi apăreau goale de orice sens,

șerpuite și total inutile. Nu-l priveau cîtuși de puțin, nu-l atingeau. El se simțea cuprins de o tulburătoare fericire, și anume, nu de oricare parte a fericirii, ci de cea incipientă și care e și cea mai insuportabilă. Dădea din picioruşele ce-i atîrnau de pe fotoliu la treizeci de centimetri deasupra parchetului, își freca mîinile, își zîmbea sieși. Pînă și lucrarea artistică a grupului TARL, în legătură cu care de mai multe ori își propusese să învețe mecanica pentru a reuși odată să o strice, i se păru fermecătoare. Îi învălui într-o privire mîngîietoare roțile dințate care se ronțăiau reciproc, tuburile cu aburi, coșurile care propulsau în tavan caiere groase de fum, sirenele ce se săltau uneori și spintecau toate celelalte zgomote cu șuierături ascuțite. Emoții necunoscute îl cuprinseră, se simți apăsat de duioșie. În lumea noastră stăpînită de energia nucleară, o asemenea mimare a vechiului, în cazul acesta a bătrînei mașini cu aburi la modă cu secole în urmă, îți aducea în casă o antichitate pierdută pentru totdeauna, caraghioasă, pitorească, pe deasupra dinamică și sonoră, deci acționînd asupra simțurilor noastre cu mult mai multe șanse decît o statuie elină, încremenită și mută.

Piticul, tot răsucindu-se în fotoliu, zări la un moment dat din nou ecranul aparatului $B^{2}59 \pm V4$. Tresări și-și reproșă minutele cît nu se gîndise la Pașa. Așa se întîmpla uneori : de fericire poți uita chiar subiectul fericirii.

— Tu vorbești serios cînd spui că sînt în legătură cu întregul oraș ? îl întrebă pe Abate încercînd să se obișnuiască cu o situație care încă îl neliniștea, dar pe care n-o mai alunga cu atîta cruzime.

— Nu vorbesc nicicum, nici serios, nici altfel ; e o evidență care mă scutește de a mai vorbi.

— S-ar putea, în definitiv, să ai dreptate. N-am încercat, o să văd cînd mă întorc la mine. N-am încercat niciodată să intru în legătură cu altcineva din oraș, cînd deschideam, foarte rar, aparatul, te căutam pe tine și atîta tot. Nici măcar n-am avut curiozitatea să văd ce urmărești tu pe ecranul tău.

S-ar putea, așa cum afirmi tu, ca prin intermediul aparatului tău să fiu legat de întreaga rețea. Dacă e așa, pe lîngă multele nenorociri cărora le sînt expus, dintre care cea mai mare e că în felul acesta sînt și eu supravegheat de toată liota curioșilor, voi avea totuși bucuria să...

— Dar mai termină odată cu neghiobul ăsta de Pașa al tău că m-ai exasperat suficient ! îl întrerupse Abatele. Ți-am spus, ți-am dat toate asigurările că-l poți admira cît dorești. Acum dă-mi și mie voie să trăiesc.

— Nu asta voiam să zic, o întoarse Piticul, deși exact aceasta ar fi urmat să spună. Voiam, găsi el la repezeală o altă pistă care crezu că-i va fi pe plac celuilalt, voiam să spun că asta mi-ar ușura și mie cercetările, pe care o să le încep chiar de azi. Voi porni metodic de la măsuratul pisicii, cu maximum de atenție, dar, dacă voi putea vedea tot orașul, îmi va fi mult mai ușor să înregistrez mersul evenimentelor în ansamblu, fenomenul reduc....

Abatele îi acoperi gura cu un gest atît de energic că amîndoi se clătinară și căzură, ca într-o figură de lupte libere, pe covor.

— Aici ți-ai găsit să trăncănești ? Să nu te apuci — mă înțelegi ? Rețiî ? Nici acasă la tine, să nu-mi începi să bolborosești nici de unul singur, nici vreodată cînd mă vei chema la aparat să nu-mi amintești despre problema respectivă. Privește-i numai !

În timp ce se ridicau potrivindu-și îmbrăcămintea caraghios de largă, priviră ecranul spre care Abatele arăta cu un gest demascator. Toți invitații lui Pașa, în mijloc cu amfitrionul, erau coborîți de la locurile lor unde pînă atunci stătuseră nemișcați și, în picioare, cu o nestăpînită curiozitate, se uitau în camera Abatelui.

— I-ai văzut ? urlă Abatele congestionat. Vrei să mai vezi ? Poftim ! Uite-i acum pe ăștia ! Pe ăștia ! Mai vrei ? Uite-i pe ăștia !

Răsucea smucit butoanele aparatului aducînd pe ecran la întîmplare, alte și alte grupuri, toate uitîndu-se cu ochii măriți la ei. Lumea se oprise pe străzi în fața B²59±V4-urilor publice, pe ecranele cărora, fără excepție, era prinsă camera Abatelui; în birouri, în locuințe particulare situația se repeta invariabil. În laboratorul unui savant coleg, acesta ținea sub observație odaia Abatelui, avînd niște căști pe urechi și aștepta cu zîmbetul crispat al vînătorului sigur de lovitura în plin.

Abatele se lăsă moale pe covor și-și prinse tîmplele în mîini. Rămase așa multă vreme, poate așteptînd să se liniștească, să se convingă că ireparabilul nu se produsese, că el intervenise exact în clipa fatală și-l readusese la tăcere pe Pitic la timp, poate inconștient, nemaigîndindu-se la nimic, frînt.

Tîrziu se ridică și, fără vlagă, cu pași tîrîți, purtînd parcă greutăți de pușcăriaș la glezne, se îndreptă spre capodopera grupului TARL. Privi peretele mecanic, îl contemplă piesă cu piesă, nu pentru că nu i-ar fi cunoscut fiecare șurub, fiecare rotiță, fiecare curea de transmisie, ci pentru că avea mișcările greoaie, mușchii de abia îl mai slujeau, se simțea neputincios, sfîrșit.

Întinse brațele spre mașinile uruitoare și-și lipi palmele de piesele ce se mișcau egal, indiferente. Milioanele de concetățeni care-l vedeau ar fi putut crede că reputatul învățat vrea să-și vîre degetele între roțile dințate așteptînd să-i fie prinse și strivite, ca în cîteva clipe să fie apucat cu totul de angrenaj, tras și sfîrtecat. Nu aceasta era însă intenția Abatelui. El pipăi mașinăria ca un orb, dar ca un orb expert, pînă nimeri amplificatorul. Îl răsuci, continuă să-l învîrtească pînă consideră că mișcarea operei s-a accelerat la maximum, iar zgomotul a atins punctul extrem.

— Iartă-mă, zise atunci, potolit, deși cuvintele nu i se auzeau, numai buzele i se mișcau aproape tremurînd. Nu fi supărat pe mine, te-am nedreptățit,

dar înțelegi că era să mă nenorocești. Bine că s-a încheiat așa, că nimeni n-a aflat nimic. Am nevoie de amiciția ta și, mai ales, de pisica ta. Trebuie s-o măsori în fiecare zi, la aceeași oră, și datele să mi le comunici. Ți-am spus, dacă pentru tine e greu, împrumută-mi-o pe vreo cincisprezece zile, după care ți-o restitui. Sau nu vrei să te desparți de ea, ții s-o măsori tu ? E bine și așa, numai să lucrezi cu mare atenție, cu toată răspunderea. Ce spui ?

Abia atunci se întoarse cu un surîs de împăcare și-l căută din ochi pe Pitic. Acesta însă nu se mai vedea nicăieri. Ușa rămăsese întredeschisă.

Fumul îmbelșugat produs de capodopera grupului TARL se revărsa cu greu afară. Zgomotul făcea să trepideze o bună parte a universului.

În ecranul aparatului $B^2 59 \pm V4$ colaboratorii celebrului Pașa își reluaseră locurile pe mobile și, tăcuți, fără să se privească, așteptau ora 21,30.

Liniștea lor îl intrigă pe Abate. De unde atîta calm ? Nu cumva ?... Începu să-și suspecteze securitatea adăpostului subteran. S-ar putea ca un aparat foarte puternic să fi interceptat discuția dintre el și Pitic, destăinuirile făcute adineauri, și să fi găsit altcineva soluția. Dar și așa stînd lucrurile, nimeni nu-i va putea contesta meritele. Rolul său capital în descifrarea teribilei enigme va fi unanim recunoscut, iar gloria care, capricioasă, îl cam ocolise pe cînd era mare, acum dădea tîrcoale staturii lui plăpînde, făcînd-o să se simtă gigantică.

CUPRINS

O ÎNTÎMPLARE 6
COSMINA 22
NAVA COSMICĂ „ANTEU" A FOST DE-TURNATĂ ? 58
ÎN SEARA ACEEA DE MAI 84
CRÎNCENA LUPTĂ DINTRE „ATE" ŞI „ABILE" 105
NESFÎRŞITELE NECAZURI ALE PITICILOR . 132

Lector : VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU

Bun de tipar : 23.XII.1976. Apărut : 1976, Comanda nr. 279. Tiraj : 32 300 ex. broșate. Coli de tipar : 13.

Comanda nr. 60 557
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
București — Piața Scînteii nr. 1,
Republica Socialistă România

Fantastic Club

ÎN ACEEAȘI COLECȚIE
au mai apărut :

* * *

OAMENI ȘI STELE (culegere din cele mai frumoase povestiri românești)

Georgina Viorica Rogoz :
ANOTIMPUL SIRENELOR

Mihnea Moisescu :
ÎNTOARCERE PE ȚĂRMUL DISPĂRUT

Karinthy Frigyes :
MOARTEA HIPNOTICĂ

Stanislaw Lem :
CIBERIADA

Horia Aramă :
VERDE AIXA